ANUL IX. — No. 374

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRĂINATATE

Duminică, 5 Februarie 1928

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: { AL. V. BELDIMAN 1888 1897
CONST MILLE 1897—1920

FONDAT în 1893

Blasco Ibanez

Vicente Blasco Y Ibanez, unul dintre marii romancieri al vremii noastre, a murit la Fontana Rosa, pe ţărmul Mediteranei, în exil.

Spania pierde nu numai o mare energie intelectuală, dar şi un luptător de elită pentru cauza constituţionalităţii.

Vicente Blasco Ibanez s'a născut în 1867 la Valenţa, dintr'o familie de seamă. După ce isprăvi liceul în oraşul său natal, plecă să studieze dreptul la Madrid. Aci, fu angajat ca secretar al celebrului scriitor Fernandez Y Gonzalez, care a contribuit în bună măsură la formarea şi educarea viitorului romancier.

Incă de pe vremea când era student, Ibanez s'a amestecat în luptele politice şi cu deosebire în mişcările socialiste şi revoluţionare. A întemeiat apoi ziarul „El Pueblo", şi în câteva rânduri a fost ales deputat.

Din pricina ideilor lui revoluţionare a trebuit să sufere dese condamnări la închisoare. In cele din urmă a fost alungat din Madrid şi chiar din Valenţa.

Fugind la Paris, a reînceput o intensă activitate publicistică. Din vremea aceasta datează cunoscuta lui „Istorie a revoluţiei spaniole din secolul al XIX-lea", romanul „Paianjenul negru" şi traducerea „Istoriei revoluţiei franceze" a lui Jules Michelet.

Inapoindu-se în patrie, fu silit, după puţină vreme, să fugă din nou, de astă dată în Italia, unde a scris acele admirabile impresii de călătorie intitulate: „In ţara artei".

Venind din nou în Spania, fu arestat, iar în 1924, din cauza situaţiei politice se exilă pentru totdeauna.

Din Franţa, Ibanez a deschis o campanie violentă împotriva lui Primo de Rivera şi a regelui Alfons.

In Ianuarie 1925 a tipărit vestitul său pamflet „Demascarea lui Alfons al XIII-lea" care a avut un răsunet mondial.

Blasco Ibanez

Scriitor nespus de productiv, Ibanez a fost cu drept cuvânt socotit un Balzac al Spaniei. Opera lui literară stârneşte şi astăzi un deosebit interes prin preocupările sociale şi umanitare ce oglindeşte.

Lucrările sale cele mai cunoscute sunt: „Floare de Mai", „Sonia Curtezana", „Morţii poruncesc", Printre portocali", „Cei patru cavaleri ai Apocalipsului", „Catedrala", „Intrusul" „Bodega", „Sânge în arenă", „Noroi şi trestii", „Orient", „Osânditul", „Morţii condamnaţi" „O tragedie pe lac", „Mare nostrum" „La picioarele Venerei", etc.

Literatura lui Blasco Ibanez e prin excelenţă realistă.

El ne transportă în lumea contrabandiştilor şi a pescarilor: „Erau pescăresele din Albufera; femei, dintr'o rasă stranie şi degradată, care trăesc în lagună, pe bărci plate, negre ca sicriile, în tufişuri dese, la adăpostul unor bordee udate de baltă, care-şi câştigă existenţa cu ceiace găsesc în fundul apelor stătute; sărmane femei cu faţa năucă şi pământie, cu ochii aprinşi de strălucirea unor veşnice friguri, cu fuste care nu miros ca sănătoasa boare a mării, ci ca miasmele canalurilor, ca noroiul infect care, de cum îl sgândări, exală moarte!"... („Floare de Maiu").

Din mediul acesta, Ibanez ne duce apoi în lumea cerşetorilor, a ţiganilor şi a boemilor rataţi — „Oarda" —, în care Isidoro Maltrana nu e decât prototipul desrădăcinatului, căruia viaţa îi sfărâmă idealurile şi-l pune în rândul declasaţilor.

Pentru Maltrana, „plata unei lungi şedinţe de traducere reprezenta o masă, pe care el o lua noaptea într'o cârciumă frecventată de tineri ziarişti cu leafă mică, dar cu părul mare şi cu cravată fluturândă, care vorbeau de rău pe toată lumea şi care, prin aceste bârfeli, îşi întreţineau speranţa unui ceas de celebritate..."

Şi după ce suferă o complectă înfrângere în viaţă — armele sale, cinstea şi meritul personal, fiind improprii pentru o luptă în care tupeul şi ipocrizia au întotdeauna sorţi de izbândă, Maltrana nu mai are nici-un scrupul. Deaci înainte va lupta numai pentruca fiul său să nu cunoască niciodată ticăloşia existenţei. Se va târî pentru a-i deschide drumul, se va bălăci în noroi, pentruca el să poată înainta fără să se murdărească. Şi nu va mai fi laş şi nu se va mai încovoi în faţa suferinţei...

E închisă aci toată nelinişteа scriitorului preocupat adânc de marile probleme sociale. E biciuirea parvenitismului, dar în acelaş timp apologia credinţei dârze în triumful final.

Cel mai apreciat roman al lui Ibanez rămâne însă „Coliba blestemată". Aci ne înfăţişează el, în toată brutalitatea realităţii, viaţa şi obiceiurile ţărăneşti din Valenţa, cu obiectivitate demnă de relevat:

„Din casele închise şi tăcute duhnea un miros de beţie ordinară, râncedă şi neruşinată, o duhoare de iahnie şi putregai, de vin şi de năduşeală. Ai fi zis că prin crăpăturile uşilor răzbea respiraţia chinuită şi brutală a unui ins cufundat într'un somn sdrobitor, după o noapte de iubire sălbatecă şi beţivănească..."

Cu mijloace de-o artistică simplitate, Blasco Ibanez ne zugrăveşte moravurile societăţii spaniole.

Ţăranul acela nenorocit, urmărit de o stupidă fatalitate — în „Coliba blestemată" — luptă, se zbate, suferă, sângerează şi cade, dar numai după ce a doborît mai întâi pe adversarul său înverşunat.

Minunat descrie Ibanez lumea aceasta de nefericiţi, cu bagajul ei de păcate, de lacrimi şi de sânge, de permanentă harţă cu elementele naturii, cu mediul social şi mai ales cu cei ce nu ştiu să facă roditoare ţarina sălbătăcită.

Autorul nu iartă viciile şi păcatele ; ne spune numai povestea sufletelor chinuite, umile, învrăjbite de lipsuri şi opresiuni.

„Sonia Curtezana" descrie asediul Sangontei şi viaţa lui Anibal. In „Morţii poruncesc", ni se vorbeşte despre obiceiurile primitive ale locuitorilor insulei Ibica.

Nu putea să lipsească din opera lui Ibanez nici romanul toreadorilor, al mulţimii pasionată după luptele cu tauri. „Sânge în arenă" e fresca dramelor sadice şi vanitoase din lumea aceasta specific spaniolă.

In „Printre portocali", Ibanez transcrie foarte sugestiv, revolta demimondenei, care, după o viaţă de intens desfrâu se retrage epuizată într'un târguşor de provincie. Aproape fără să-şi dea seama ea se amorezează de un tânăr, care însă o abandonează : „Ticălosul ! gemea Leonora, — ce nebunie să mă dau lui!... Să-l cred un om întreg. Să mă încred în iubirea lui, să-mi pierd liniştea. De ce nu m'a lăsat să plec singură?... M'a făcut să visez o veşnică primăvară de dragoste şi acum mă părăseşte!... S'a jucat, şi-a bătut joc... şi nu-l pot urî!... De ce m'a mai trezit la viaţă când eram acolo, potolită, liniştită, nesimţitoare, într'o izolare egoistă?... Bucură-te Beppa, mă întorc să cânt! Vom cutreera iar lumea! Nu voi mai vedea niciodată ţara aceasta de nătărăi. Haide, să trăim iară, şi cu lovituri de picioare să facem pe bărbat să înveţe a umbla pe cărările vieţii! Uite-aşa!... Aşa! ca cele mai înrăite dobitoace!..."

„Catedrala" e romanul carateristic al misticei spaniole.

„Femeia goală a lui Goya" e povestea pictorului care şi-a jertfit iubirea pentru satisfacţiile sublime ale artei, — dar sacrificiul său e răsplătit cu vecinică tortură sufletească.

In ultimul său roman, „La picioarele Venerei", Ibanez descrie cu un zguduitor dramatism viaţa aventuroasă a familiei Borgia.

El anunţase deasemenea, că lucrează la o mare operă care trebuia să descrie viaţa şi opera lui Cristofor Columb.

* * *

Obiectivitatea şi preferinţa ce dă Ibanez conflictelor sociale îl apropie de Zola.

Problemele psihologice, dramele morale care se desfăşoară în opera sa, sunt atât de sguduitor omeneşti, atât de plastic transcrise, încât lectorul e câştigat dela primele pagini.

Ibanez a creiat figuri reale, care întrupează tot adevărul şi toate asemănarea modelului observat direct şi exact copiat. Ca şi maestrul şi precursorul său Gonzalez, Ibanez, plecând dela o experienţă concretă, a realizat tipuri impecabile.

Personagiile sale trăesc, se mişcă, cugetă şi te fac să cugeţi.

Dar preciziunea realistă a concepţiei sale literare face ca realizarea estetică să nu fie întotdeauna strălucită. Deasemeni, ideologia copleşeşte adesea interesul psihologic. Insăşi psihologia nu e constant adâncită şi se menţine pe alocurea în marginea naivului sau a superficialităţii.

Totuşi, prin fondul său profund moral — prin frumuseţea, sinceritatea, claritatea şi bogăţia expresivă a stilului — prin supleţea intuiţiei sale sociale şi prin viguroşul său talent, Blasco Ibanez, îndrăgostitul mărilor, luptătorul entuziast şi prietenul cel mai bun al lui Miguel de Unamuno, şi-a fixat definitiv locul său, nu numai în viaţa politică a Spaniei, dar şi în istoria literară : a fost tot atât de mare artist pe cât a fost de convins om politic.

H. BLAZIAN

Cecilia Cuţescu-Storck *Vizionară*
(Expoziţia Cartea Românească)

N. N. Tonitza *Chip de fată*
(Expoziţia personală 1-28 Februarie, la Căminul Regina Maria)

Neam rău

— Din carnetul unei doctorese —

de OTILIA CAZIMIR

Ocolim drumul obişnuit, de răul gropilor de pe şoseaua mare. Pământul îngheţat sună adânc subt roţi, de parcă am merge pe-un pod fără sfârşit. Pe câmpul ars de ger, ciori oblice de catifea bat cu ciocul în bulgării suri din ogoare, ca să desprindă semincioarele incrustate în ei. Tufe de scaeţi, albăstrii şi uşoare, par rotogoale sleite de fum.

Pe capra trăsurii Ion gardianul îşi întoarce spre mine ochii paşnici şi obrazul boţit pe-o parte în jurul unei urme de rană veche.

—Şi apa Moldovii o'ngheţat bocnă.

Spre răsărit, o pânză vânătă de negură se răsuceşte pe loc, într'o unduire lentă şi grea.

— Da 'poate s'a milostivi Dumnezeu s'a ninge... că s'arată negură pe Dealu-Mărului. Işi muşcă balauru coada... Mata-l vezi, duduiţă? Aista-i sămn bun, vine omăt...

Ion are gust de vorbă, lucru neobişnuit la el. La o răscruce îşi întoarce spre mine obrazul cel teafăr, un obraz neted şi prelung, de mucenic, şi-mi arată cu coada biciului un sălaş omenesc cocoţat pe-o culme. De departe, pare un observator astronomic în miniatură. E o casă ne'ngrădită. fără urmă de arbori prinprejur, mai înaltă şi mai îngustă decât ar trebui şi uşor adusă într'o parte, ca un copac bătut mereu de-acelaş vânt. Stă singură acolo sus, între zări slobode, răzleţită de sat — vietate alungată de tovarăşi pentrucă e altfel decât ei.

— Acolo şăde Vasile Bandur, fecioru lui Iordache Bandur, cel ce şi-o dat foc casei de răul gângăniilor...

— De răul cui?

— De-a gângăniilor, duduiţă... Ci-că Iordache Bandur aista ar fi fost neam de ţigan. Ş'avea o nevastă lălâe şi somnoroasă, lucru mare. O bătut-o el o vreme, şi dac'o văzut că nu-i chip s'o scoată dintr'a ei, o lăsat-o 'n plata Sfântului. Da'nici el nu mai da pe-acasă decât noaptea, şi asta numa 'când se 'ntâmpla să fie toţi bărbaţii din sat lângă muierile lor... Că era meşteşugar bun Iordache Bandur: când îţi dregea el o roată, dreasă era, — da'era trăznit ş'avea năravu dracului... Şi după ce dormea o noapte acasă şi-l încolţeau gângăniile, se punea omu' pe gospodărit. Scotea ţoalele pe gard şi le bătea de gândeai că le rupe, şi turna la gaz prin casă de te'neca duhoarea din drum. Şi tot degeaba. Gângăniile izvorau din crăpăturile păreţilor, din tavan, din podele, mai hămesite încă şi mai vrăjmaşe. Atunci, o pus omu gând de răzbunare. Şi-o mânat fimeea cu băetu la târg, o cumparat două chile de gaz ş'o pus zăvor la poartă. Pe urmă o scos pe tapşan un ceaun, trei ulcele, nişte scule ş'o păreche de cisme nouă. Oamenii treceau pe drum şi râdeau:

— Iar s'o apucat Bandur de gospodărie!..." N'o trecut mult şi deasupra casei s'o răsucit fum gros, ş'o palalaie roşie o zbucnit din acoperiş. S'o spăriet lumea ş'o sărit cu cofele şi cu căldările, să-i deie omului o mână de agiutor. Da' Bandur şi-o zvârlit căciula'n drum ş'o ieşit în poartă cu pletele'n vânt, cu săcurea râdicată:

„— Hai, căraţi-vă de-aici! Unu să nu intre, că-l fărâm!"

„Oamenii s'o tras înapoi şi şi-o făcut cruce, şi s'o uitat ca la panaramă cum arde casa lui Iordache Bandur. In spatele casei erau nişte strujăni. S'o aprins ş'aceia. De la ei, s'o aprins şi gardu. Şi când o venit fimeea acasă, o găsit numa ceaunu şi ulcelele. Că Bandur îşi luase sculele subsuoară şi cizmele pe umăr şi se dusese — şi bun dus o fost. Şi până'n ziua de azi nu-l mai ştie nimenea, nici dacă mai trăeşte, nici dac'o murit...

— Şi fecioru-său?

— Fecioru-său?... O moştenit de la tătâne-său bătătura arsă şi năravurile. O trăit o vreme în jos, în ţinutu' Bacăului, şi 'ntr'un târziu s'o 'ntors în sat şi şi-o ridicat palatu' ista... Ci-că ar fi stat şi închis. Unii zic că pentru nişte cai, alţii c'ar fi făcut moarte de om pentr'o muiere. Da' de 'ntrebat nu-l întreabă nimenea că-i iute la mânie şi dintr'o nimica toată îi sare ţandura. Şi pune mâna pe ce-apucă...

(Continuarea în pag. II-a)

Feriţi-vă de boli!
Knorr
Anemia, Debilitate, Nervozitate, Reconvalescenţa
Slăbiciuni generale, Limfatism, Tuberculoza,
Dispepsie, Ameţeli, Constipaţiune, Enterite
la Copii şi Adulţi, Tineri şi Bătrâni.
NU LE TRATAŢI CU MEDICAMENTE VĂTĂMĂTOARE ORGANISMULUI
FACEŢI O CURĂ CU „CACAO" „FULGII" FĂINURILE „KNORR"
ŞI VĂ VEŢI VINDECA COMPLECT. OBSERVAŢI PE FIECARE PACHET MARCA „KNORR"
DE VÂNZARE LA FARMACII, DROGHERII ŞI COLONIALE. LITERATURA GRATIS LA CERERE DELA SAM. LÖBL & FIU BUC. BUL. MARIA 30
RUDOLF MOSSE

Ne întoarcem.

La crucea drumurilor, între doi cireşi sălbateci înfloriţi fumuriu cu vrăbii, un om s'a oprit şi par'că ne aşteaptă. Când ne apropiem, întinde braţele larg, ca o sperietoare. Sumanul lui e ferfeniţă. Dar cizmele înalte şi cu creţi sunt lustruite din proaspăt, iar pieptarul de piele, nou, poartă'n dreptul inimii o floare cusută cu lână roşie. Se apropie de trăsură cu mers sprinten, purtându-şi slobod trupul înalt şi drept.

— Aista-i Vasile Bandur, duduiţă... zice Ion, zâmbind cu obrazul cel teafăr.

Omul îşi împreună călcâiele, ostăşeşte, cu o mlădiere tânără de trup. Chipul smolit şi mat e tăiat de musteţi drepte, de un negru puţin roşcat. Şi'n pletele arămii şi grele îi joacă la tâmple umbre nesigure, ca un colb subţire de brumă.

— Sărut mâna, dudue... Drept că eu îs Vasile Bandur, precum v'o spus Ion gardianu'. V'am văzut trecând către Mogoşeşti ş'am gândit că nu v'aţi supăra dacă m'oi ruga să vă abateţi oleacă şi pe la noi, că mi-i fimeea bolnavă. Nu-i departe... iaca ici, în capu' satului, casa ceea fără gard.

Pornim încet la deal. Bandur merge pe delături de trăsură. Ion întreabă:

— Da'bine, măi Bandure, tot nu ţi-ai îngrădit gospodăria?

Bandur râde, fără supărare. Ii văd dintr'o parte nasul voinic şi dinţii tari, şi colţuroşi, de sălbătăciune.

— Ce s'o mai îngrădesc? Las'că-i bine ş'aşa cum îi. Râde ea lumea, — da' is să râdă... Mai în toamnă, s'o abătut în sat nişte negustori de la Ocna să cumpere brânză. O oprit brişca 'n drum ş'o întrebat pe oamenii de la strâns păpuşoi care gospodar are oi mai multe. Şi oamenii, ca să-şi râdă de negustori, i-o trimăs la mine. — Este unu Bandur, zice, acela-i oier vestit"... Şi vin negustorii, şi se uită la acareturile mele, şi dau din cap cu mare îndoială. Da' unu' mai tinerel, cu şapcă şi cu scurtă de piele roşie, de parcă, Doamne iartă-mă, era jupuit de viu, sare cu gura: Dac'am venit pân'aci, zice, hai să 'ntrebăm, că întrebarea n'are supărare". Ies eu pe prispă. — Dumneata, zice, eşti Vasile Bandur, cel cu oi multe? Poate că ai brânză de vânzare"... Atunci am înţeles eu cum stă pricina. — Mi-ţi ierta domniile voastre, zic, că iaca, brânză s'o întâmplat să n'am... Da'cât despre oi, — slavă Domnului! câte trec pe drum, toate se scarpină de prispa mea!..."

Ne apropiem de casă. Pe hogeagul nalt, iese fum. Uşa şi fereastra au împrejur chenar pestriţ, şi lat, stropit cu roş şi cu albastru. In uşă, cu mâna streşină la ochi, stă o femee măruntă, cu polcuţă roşie, cu fustă creaţă, verde şi legată peste frunte cu tulpan galbăn.

— E nevasta dumitale?

Omul parcă se codeşte puţin şi răspunde uitându-se peste câmpi:

— M... nu, mi-i nepoată... Că dă, sângur nu puteam sta. Cine să cate de gospodărie, dacă fimeea nu poate? Ş'am adus nepoata asta, aşa, de-un agiutor...

— Dar nevasta ce are?

— D apoi cine o mai ştie ce are? De doi ani de zile gogeşte aşa, nici nu trăeşte, nici nu moare... Eu gândesc că dac'aţi lua-o la spital, poate s'a milui Dumnezeu cu dânsa într'un fel...

Am ajuns.

Un purcel negru şi slab, cu capul mare şi cu botul lung, — purcel ţigănesc, — ţipă ascuţit lângă prispă, de parcă i-a pus cineva cuţitul în gât.

Uşa dă deadreptul în odaie, fără tindă. Purcelul se răpede svârcolindu-se printre picioarele noastre şi se mistue în cotlonul adânc de subt vatră, de unde se aud grohăituri materne, împăciuitoare.

In încăperea strâmtă, aerul e albăstriu. Miroase iute a fum de găteje verzi. Lângă vatră, pe-un scăunaş, stă nepoata cu polcuţă roşie. Stă cu mâinile 'n poală şi-şi poartă privirea lunecoasă pe jos, fără s'o ridice până la mine. E tânără de tot. Nasul subţirel şi curb parcă adulmecă ceva, şi la colţul gurii are, pitit, un zâmbet fără astâmpăr.

In fundul odăii, lângă cuptor, un pat larg, gol, acoperit c'un şal de târg. Lângă masă, un scaun pregătit anume pentru mine. Pe-o poliţă, un ceaun cu fundul în sus, o scripcă afumată şi câteva străchini. Pe ferestruica cu ochiurile vinete şi moarte, o maşcată roşie, proaspăt înflorită, parcă se miră că-i în locul acesta unde n'are nici un rost. Iar subt geam, în bătaia curentului, pe-o laiţă îngustă, c'un ghem de boarfe drept pernă, stă bolnava.

Işi ţine ţolul peste cap cu degete sure, uscate şi încovoiate ca nişte ghiare. Respiraţia inegală, iute şi şuerătoare, şi, în răstimpuri, un tremur unduitor al trupului, arată că acolo-i o vietate. O claie de păr vechiu gălbui, încâlcit şi fără lustru, ca părul morţilor, se arată de subt ţol, şi iar se ascunde.

— De ce-o ţineţi aici? O trage şi dela uşe şi de la geam. Văd că este pat bun, la adăpost.

Cu degetele mari în buzunăraşele pieptarului, dârz şi zâmbitor, Vasile Bandur se uită 'n foc. Ridică dintr'un umăr:

— Dac'om ţine-o pe dânsa 'n pat, un' să doarmă nepoata?... Cât îi vară, dormim noi şi pe prispă. Da iarna..

Fata stă spăsită la foc. Dar nici ochii, nici nasul şi nici gura nu-i au astâmpăr. Oftează adânc, de-i sună, uşurel şi dulce, hurmuzul dela gât. Bandur o priveşte ţintă, întunecat deodată.

— Şi tu, Gherghină, ce oftezi? Treci din lumina focului.

Gherghina se scoală cam gâfâind şi trece pe dinaintea mea, legănându-şi inconştientă, şoldurile copilăreşti şi pântecele proeminent.

— Of, trăzni-i-ar!...

Bolnava a scos la iveală fruntea lustruită şi ochii mari şi arşi. Se uită întâi la fată, pe urmă la bărbat, cu o privire grea de ură aprigă şi neputincioasă.

— Ooof! bătu-i-ar şi i-ar trăzni Dumnezăuţu 'sfântu!...

Pe urmă pare că se potoleşte. Inchide ochii şi se lasă căutată fără să facă o mişcare, fără să se împotrivească şi fără să mă ajute cu nimic. Trupul sfârşit, schilodit de slăbiciune şi de boală, e îmbrăcat într'o cămeşă lungă, cu altiţele înflorite. Desigur, o cămeşe de-a Gherghinei.

In picioare, sprijinit de uşorul uşii, aplecat pe-un şold spre fată, Bandur îi zâmbeşte cu ochii şi-i spune ceva într'o limbă străină, aspră şi răpezită. Fata dă din cap cu îndoială, — şi fără veste râsul pitit la colţul gurii i se desprinde în trei note limpezi şi tinere.

Femeea deschide ochii tulburi şi glasu-i tresare, răguşit, rupt de răsuflarea grea şi dureroasă:

— Ooof, duducuţă, duducuţă!

Tace, ridicând repede în dreptul ochilor, ca pentru a se apăra de o ameninţare precisă, braţul subţire şi tremurător, în culoarea mucegaiului. De-acolo, de lângă uşă, cu trupul şi cu zâmbetul încă aplecate asupra fetei, bărbatul se uită ţintă la bolnavă, cu o privire dură. La adăpostul fragil al braţului, femeea mai mormăie ceva nedesluşit, ca un blăstăm. Pe urmă închide ochii, îşi vâră braţul în aşternut şi-şi întoarce fruntea spre părete. Şi agonia, întreruptă o clipă de izbucnirea urii, reîncepe, monotonă.

Am ieşit, uşor ameţită, în aerul rece de-afară. In urma noastră Bandur închide uşa cu piciorul. Işi strânge o mână cu ceilaltă şi pare neliniştit.

— Am vorbit cu Ion Stăniţa să-mi deie 'mprumut căruţa lui... De-aci pân'la spital...

Nu l-am lăsat să-şi mântuie vorba.

— Femeia dumitale nu mai are nevoie de spital, nu mai are nevoie de nimic. Inţelegi?

S'a uitat împrejur clipind mărunt, mirat. A socotit ceva în minte, a clătinat din cap. Pe urmă, liniştit, mi-a mulţămit în cuvinte alese cu grijă şi mi-a ajutat, îndemânatec, să mă urc în trăsură şi să-mi trag peste picioare blana de lup.

Pornim.

In urma noastră, Gherghina s'a strecurat din casă ca o mâţă. Dintr'un salt agil, Bandur e lângă ea şi-i pune mâna pe umăr cu gestul apăsat al unui om care 'şi ia în stăpânire un bun al lui. Şi amândoi, el aplecat, ea înălţată din călcâie, gură lângă gură, încep să toace repede şi tare în limba lor, a sfadă parcă. Şi dintr'o dată fata îşi lasă polcuţa roşie peste pieptarul înflorit al bărbatului ţipând ascuţit şi tremurat, — plângând poate, ori poate râzând.

Ion se uită la ei şi chipul i se oţăreşte. Scuipă într'o parte, cu mare scârbă. Apoi, repetând fără să ştie blăstămul femeii care moare acolo, în fumul iute, singură cu focul, cu maşcata din geam şi cu purceii de subt vatră:

— Trăzni-i-ar Dumnezeu să-i trăznească!...

O steluţă de cristal, în şase colţuri, imponderabilă şi rece, mi-a căzut pe mână. Abia i-am putut prinde în ochi imaginea delicată şi precisă. S'a topit. Un fulg pufos ezită, plutind deasupra drumului. Pe urmă, clătinându-se o ia pieziş spre câmp.

Negura de pe Dealul-Mărului a împânzit văzduhul. Miroase a omăt. Peste sat, ciorile se învăluesc aproape de pământ. O vrabie aferată trece prin ninsoarea leneşă şi rară, — mesager zgribulit, venit de nu ştiu unde şi zorind întins spre perdeaua de papură unde iernează oile baciului Ghivirigă, — parcă a trimes-o cineva anume să ducă acolo, cu mare grabă, o veste care nu sufere întârziere.

OTILIA CAZIMIR

Schiţă marină

Incearcă umbre palide s'astupe
Astralul chip decolorat de clor;
Alene, se îndreaptă trei şalupe
Spre vapor...

Cer calm şi alb. Trec norii de leandru
Vagabondând domol din zare 'n zare:
In depărtări, coboară un scafandru
Să pescuiască liniştea în mare.

Pe plajă
Nisipul e brodat ca un chilim...
Şi îşi întinde senzuala-i vraiă,
Căldura transportată de Gulf-Stream...

ALEXANDRU BILCIURESCU

Citiţi, azi
LECTURA No. 156:
Floarea literaturilor străine
P. ROMANOFF
Viziunea Luminoasă
Lei 5.— Scrierea complectă. La librari şi chioşcari.

Cronica feminină

Casa şi femeia

Eroul unei nuvele de Balzac, venit în vizită neaşteptată la eroina corespunzătoare, examinează pe trei pagini, cu mirare şi compătimire, strâmtoarea unui apartament unde antreul servea şi de sufragerie, iar odaia de dormit îşi masca ziua alcovul patului îndărătul unei draperii, transformându-se în salon.

Un erou de nuvelă tip 1920—28. n'ar compătimi, ar admira aceste transformări tot mai des întâlnite, căci mai mult pe gustul şi ingeniozitatea stăpânei de casă, decât pe lux şi proporţii, se reazămă aspectul minusculelor şi scump plătitelor apartamente de azi.

Transformări obţinute, fireşte, pe baza altor ingeniozităţi decât pe timpul lui Balzac. Patul nu mai minte naiv îndărătul unei cortine de pluş. Schimbat cu o sofa joasă, cu saltare vaste, el ocupă vizibil locul cel mai important din odaia de patru metri pe patru. Restul, confortul modern îl împarte cu o binevenită economie: un şarpe de fier într'o cuşcă plată cu geamuri înlocueşte voluminoasa teracotă, lavoarul se află expulzat alături, în camera de bae, dulapurile sunt placarde scobite în zid, scaune şi măsuţe au o circonferinţă mai mică decât a abajurului din tavan şi un bahut de artă înghite discret în saltare toate obiectele de trebuinţă din care mai descoperim pe măsuţe doar câte-o pudrieră, o pelotă, sau scrânciobul unui telefon pitite sub malacoful păpuşilor de mătasă.

Cu o bună cheltuială de fantezie, mărită în raport invers cu aceea a banilor disponibili, odaia de culcare a devenit cochet salonaş pentru zilele cu amici, boudoir pentru ceasurile de lene, sau pompos „studio" dacă ne aflăm în prezenţa plăcută, fie chiar simulată, a unor gusturi artistice. In acest caz, un colţ al odăii e înzestrat cu un birou de damă şi mica bibliotecă îndărăt, sau cu vre-un trepied de pictură sau de vioară până ce se va găsi odată şi altă formă mereu aceluiaşi pian.

Sufrageria, tot aşa, în entrée, adică în hall, nu dă nici o impresie de strâmtoare între uşile de cristal reflectând argintăria şi smalţurile bufetului. Biroul domnului e o odaie severă, în celelalte însă, fantezia doamnei are libertate deplină. Cu deosebire în privinţa culorilor. Tapetul cu uriaşe frunze ecuatoriale, maldărul baroc de perne de pe divan, covoarele, draperiile şi tablourile impresioniste, au cele mai violente coloraţii, cele mai riscate combinaţii. Invălmăşeală care trebue totuşi dominată savant de culoarea preferată a stăpânei casei.

Aşi greşi zicând culoarea asortată cu frumuseţea ei. Căci s'au lichidat duşmăniile vechi: tânăra oacheşă care fugea de albastru, şatena palidă care se îngrozea că pare şi mai ştearsă într'un decor, de pildă, galben, constrânse să se înconjure mereu de acelaş alb, negru sau bleu-marin inofensiv

Renunţările nu mai sunt la modă, nici pentru chestiuni mai complicate. Pe aceasta, au rezolvat-o definitiv arsenalele institutelor de frumuseţe Şatena palidă care râvneşte o cameră galbenă îşi va procura şi posibilităţile unui fond de obraz ocre, a două sfere de cinabru viu pentru pomete, totul temperat cu pudră mauve. Pleoapele violete, buzele lie-de-vin, părul aprins în culoarea jeraticului şi un costum-eşarfă bariolat cu toate aceste nuanţe, vor situa pe stăpâna odăii galbene ca pe oricare alt obiect de artă decorativă anume ales.

Dacă seara în loja de la teatru doamna va „purta" în locul tenului mauve, unul roz-alb sau cărămiziu, nu-i din capriciu, ci dintr'o echilibrată combinaţie cu rochia de pe dânsa: albastră sau roşie.

Explicată, coloristica aceasta poate părea ridiculă sau şi mai rău, inventată, totuşi ea există şi a ajuns până la înălţimea unei arte picturale, exercitată uneori cu mai mult talent şi pasiune decât aceea de pe chevalet. Cu singurul cusur — de altfel dispreţuit — că-i o artă care reuşeşte numai femeilor care nu au nevoe de ea, şi dimpotrivă strică tocmai acelora la cari e evidentă nevoia de „dresuri".

Cât este de veche arta fardului? Se poate spune numai că gloria i-a făcut-o, după toate probabilităţile teatrul. De pe scenă s'a propagat în sală şi tot de acolo, sunt semne că-i va veni şi detronarea: regisorul unui film montat recent a pretins actorilor să joace fără maquillage. Când un regisor de teatru va pretinde deasemeni acest lucru, se va şti până la ce punct e îndreptăţită scuza luminii vii a rampei pentru actriţele exagerat fardate. Ele, chiar când joacă un rol de fată dela ţară, se simt obligate să apară în scenă cu acelaş obraz minuţios pictat, cu gura ca o rană şi sprâncene neverosimil arcuite, fără să mai vorbim de ciorapii de mătase şi de coafura cu ondulaţii impecabile.

Despuiat de exagerări, fardul va rămâne totuş în slujba actriţei şi a mondenei ca un scut şi un aliat împotriva emoţiilor şi a încurcăturilor de tot felul. *„Conştiinţa femeii este tenul"* nu se mai poate spune azi când tenul ia după plac nuanţele tuturor conştiinţelor.

Ceea ce-i curios este că axiomul acesta perimat îl formulează, într'una din cărţile sale cântăreţul barurilor şi al jazz-ului, ultramodernul Paul Morand.

ALICE GABRIELESCU

Colţul Librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din Bucureşti, str. Eugen Carada 7 (fost Karagheorghevici), recomandă următoarele cărţi interesante:

Operele lui Romain Rolland

Jean Christhophe 10 volume lei 780—800; Colas Breugnon, Pierre et Luce, Clérambault, Tragédies de la foi, Théâtre du peuple, Jeu de l'amour et de la mort, minunata serie: L'âme enchantée cuprinzând: Annete et Sylvie, L'été, Mère et fils; apoi: Lilluli, Vie de Tolstoi, Vie de Beethoven, Vie de Michel Ange. Voyage musical au pays du passé, Musiciens d'aujourdhui, Musiciens d'autrefois, Vie de Haendel. Au dessus de la mêlée.

Operele lui Blasco Ibanez

Ultimu-i roman: Aux pieds de Vénus (Les Borgia) La reine Calafia, Sonnica la Courtisane, La tragédie sur le lac, Les quatre cavaliers de l'Apocalypse, La Tentatrice, Arènes sanglantes, Sous l'ombre de la Cathédrale, Contes espagnols d'amour et de mort, Le pape de la mer, etc., etc.

Operele lui Knut Hamsun

Victoria, La Faim, Un vagabond joue en sourdine, Au pays des contes.

Operele lui Thomas Hardy

Sous la verte feuillée, Tess. d'Urberville, Juda l'Obscur, Le maire de Casterbridge.

Operele lui André Maurois

Vie de Disraëli, Arriel ou la vie de Shelley, Les silences du colonel Bramble, Les discours du Docteur O'Grady, Meïpe ou la délivrance, Dialogues sur le commandement, Quatre études anglaises.

Operele lui Emil Ludvig

Napoleon, Bismarck, Wilhelm II, Genie und Character, Goethe, Kunst und Schicksal, Am Mittelmeer.

Preţurile noastre: francul francez 6.50—7 lei; marca germană 37—38 lei.

In provincie trimetem numai contra unui acont anticipat, restul rambur

INTERESANTA

Distractivă Instructivă

Biblioteca „DIMINEAŢA"

—Cea mai răspândită bibliotecă de popularizare—

AU APĂRUT PANĂ AZI APROAPE 100 VOLUME

Lucrări originale şi traduceri din operele cele mai de seamă

No. 11. — Nuvele de Gh. Brăescu.
No. 12. — Viaţa lui Eminescu de Gala Galaction.
No. 13. — Adio de H. de Balzac (trad. de Alice Gabrielescu).
No. 14. — Xanthis sau vitrina sentimentală de Albert Samain (trad. de M. Carp).
No. 15. — La Montmorency de H. Sanielevici.
No. 16. — Imprumutul răposatei de Blasco Ibanez.
No. 17. — Domnişoara Roxana de Anatole France (trad. de N. Davidescu).
No. 18. — Viaţa in armată de Anton Bacalbaşa.
No. 19. — Poeme de Ştefan Petică.
No. 20. — Zîna apelor de Bojena Niemţova.
No. 21. — Surpriză de J. Dongorozi.
No. 22. — Poveştile lui Hinu Ion de Sandu Teleajen.
No. 23. — Omul cu obrazu 'ncrustat de Jak London.
No. 24. — Flămânzii de I. Ciocârlan.
No. 25. — Lupii de Eug. Boureanu.
No. 26. — O sărutare de J. H. Rosny (trad. de M. Carp).
No. 27. — Homunculus de Al. Ciura.
No. 28. — Viaţa mea, povestirea unei ţărănci din Rusia de Leon Tolstoi (în rom. de V. I. Popa).
No. 29. — Prima Turcoaică de N. Batzaria.
No. 30. — Patru cuvântări de Jean Jaurès (trad. de D. I. Suchianu).
No. 31. — Păiajenul de Hans Heinz Evers.
No. 32. — Faust, tragedie, de Goethe (trad. de Iosif Nădejde).
No. 33. — Amintirile unui băiat de familie de I. Petrovici
No. 34. — Tristan de Thomas Mann.
No. 35. — Amazoana, culegere de esseuri scrise cu o artă specific feminină de Natalia Negru.
No. 36. — Laguna de Joseph Conrad.
No. 37. — Descantecul de I. Vinea
No. 38. — Crainquebille de Anatole France (trad. de M. Carp).
No. 39. — Povestiri din Danemarca de Drachmann (trad. din nemţeşte de I. Botez).
No. 40. — In tren de H. Sanielevici.
No. 41. — Secretul contesei de Regnier.
No. 42. — Singuratatea de I. Agârbiceanu.
No. 43. — Balzac şi Stendhal de Brandès.
No. 44. — Crima din str. Nopţii de N. Davidescu
No. 45. — Livada de maslini de Maupassant.
No. 46. — Sărutul cel mai dulce de Septimiu Popa.
No. 47. — Din minunile instinctului la insecte de J. H. Fabre.
No. 48. — O mireasă la loterie de W. A. Hofmann.
No. 49. — Radeş de D. N. Teodorescu.
No. 50. — Werther de Lazăr C. Lazarevici.
No. 51. — Domnul Şef de Adrian Pascu.
No. 52—53. — Profesiunea D-nei Warren de Georg Bernard Shaw.
No. 54—55 — Cum am ucis pe Rasputin de V. Purişkevici.
No. 56. — Nebuna de Octav Mirbeau.
No. 57. — Plăpumarul chior şi Taurul alb de Voltaire.
No. 58. — Gazda cu ochii umezi de George Mihail Zamfirescu.
No. 59. — Către timpuri mai bune de Anatole France.
No. 60. — Nevinovata de Heinrich Mann.
No. 61. — Clacă şi robie de I. Neagu Negulescu.
No. 62. — Odaia Ceasornicului de Georges Duhamel.
No. 63. — O impuşcătură în ceaţă de Jens Peter Jacobsen.
No. 64. — Un şaizeci şi şasă... de Şalom Alechem.
No. 65. — Livretul roşu de Luigi Pirandello.
No. 66. — Familia Lewton de H. Sanielevici.
No. 67—68. — Viaţa părintelui Vasile Fivelschi de Leonid Andreev.
No. 69. — Văzute şi trăite, de I. Petrovici.
No. 70. — Drumeţul din Praga de Guillaume Apollinaire.
No. 71. — Floarea roşie de Vsevolod Garşin.
No. 72. — In tinereţe sau la bătrâneţe de N. Batzaria.
No. 73. — O lună de miere de Israel Zangwil.
No. 74. — Patima iubirii de Rabindranath Tagore.
No. 75—76. — R. U. R. de Carl Ciapek.
No. 77. — Crocodilul de Th. Dostoewski.
No. 78. — Micile ironii ale vieţii de Thomas Hardy.
No. 79. — Antigona de Walter Hasenclever.
No. 80. — Un om sensibil de Octave Mirbeau.
No. 81. — Viaţa şi filosofia lui Spinoza de Dr. Ygrec.
No. 82. — Ochiul de Nichel de Tudor Teodorescu-Branişte.
No. 83. — Copilul minune de Thomas Mann.
No. 84. — Robii pământului de Simona Basarab.
No. 85. — Oul de cristal de H. G. Wells.
No. 86. — Alte schiţe vesele de Gh. Brăescu.
No. 87. — Caucaz de Knut Hamsun.
No. 88. — Despre stil de Paul Zarifopol.
No. 89. — Visul unui om ridicul de Th. Dostoewsky.

Primele zece numere sunt epuizate

Preţul unui volum de 64 pagini Lei 6.-
De vânzare la toate librăriile şi chioşcurile de ziare

Adeverul Literar şi Artistic

PREŢUL ABONAMENTELOR:

Pe timp de un an . . . Lei 300
" " " 6 luni . . . " 150
" " " 3 " . . . " 75
In străinătate dublu

Thomas Hardy

Copilul ce va să vie

Nu bate inimă pitită — opreşte-te
Deşi îţi face clipa semn, gândeşte-te
Să dormi adânc,
Pin'la oblânc
Ursita ne-a cuprins de griji şi gemeri,
Din cântec stafiile vremei toarnă-temeri

Ascultă-o leacă, vieaţa urcă şi coboară,
Stau gata 'n noi urări şi râsete să moară
Nădejdi se scurg, da
— Au fost credinţi cândva?
Iubirile, înfiorările au aţipit
Şi n'ai să le trezeşti tu, fiindcă ai sosit.

O, de mai auzi tu, rod al pîntecului
'Nainte de 'mplinirile descântecului
Şi de-ai putea să vii
Sau nu, printre cei vii,
Ţi-aş spune-atâtea despre mine
Că repede te-ai lepăda şi tu de tine

Zadarnic. Nu-s în stare-un semn
Mai bun să fac, fiinţă fără 'ndemn,
Un semn ce să-ţi destăinue
Puţin din ce nu dăinue;
Veni-vei deci ,cu paşi tăcuţi în larmă.
Sub cerul care trăsnete şi neamuri farmă.

Un colţ retras să-ţi pot găsi cu drag
Aşi încerca, pe-o râpă de meleag
Ce nu cunoaşte lacrima
Şi unde tace patima,
Dar slab sînt ca şi tine... Biet odor,
Şi soarta ta e taina tuturor.

Da, trebue să vii. Şi, ce-i mai rău,
E 'n noi un duh aşa de-aprins şi nătărău
Că 'ncep acum chiar eu
Să-ţi făuresc un empireu
De fericiri, şi 'n tine spun pe nume
La vise, vai cum n'au mai fost pe lume.

In aşteptare amindoi

Se uită steaua jos
La mine. — Hei, ce zici?
Tu colo, eu aici.
Cum ne-a fost scris. Ce faci?
Ce ai de gând să faci?

Răspund: Pe cîte ştiu
Aştept şi eu să fiu
Cu timpul altul. — Tocmai
Acelaş lucru eu
Iţi spun, îl fac şi eu.

(Din englezeşte de DRAGOŞ PROTOPOPESCU)

O problemă vitală: Alimentarea copiilor

Problema alimentării copiilor în primele luni ale vieţii este de o importanţă vitală. Dacă ţinem socoteală că o pătrime din numărul copiilor veniţi pe lume mor în primul an al vieţii lor şi că 60 la sută din această mortalitate se datorează relei alimentări şi că celelalte boli, ce lovesc copii, sunt în mare parte tot în legătură cu alimentarea proastă, ne dăm seama că problema vitală pentru nouii născuţi este **justa lor alimentare.**

Problema alimentării copiilor nu este importantă numai pentru primul an al existenţii lor, ea este fundamentală şi pentru desvoltarea viitoare a copilăriei şi a adolescenţii.

Alegerea alimentului artificial este de cea mai mare importanţă pentru viitorul copilului. Idealul în această privinţă este de a avea un aliment egal cu laptele matern.

Să examinăm un moment metodele obişnuite de alimentare a copiilor. In general se dă copilului lapte de vacă amestecat în diverse proporţiuni cu apă şi cu zahăr. Amestecul este de obicei făcut în mod inexact şi neegal, aşa că se dă copilului un aliment schimbător, ceeace îi face foarte mult rău. Afară de aceasta, compoziţia laptelui de vacă este deosebită de aceea a laptelui matern, aşa că amestecul de lapte de vacă cu apă şi cu zahăr nu poate constitui un aliment corect pentru copii.

Din toate alimentele actualmente în uz **singur făinurile lactate englezeşti „ALLENBURYS" se apropie cel mai mult în compoziţie de laptele matern.**

Făinurile lactate englzeeşti „Allenburys" diferă de celelalte făinuri lactate şi lăpturi condensate, prin aceea că ele conţin o proporţie corectă a elementelor esenţiale ca şi la laptele matern.

Ceeace este esenţial la alimentarea cu făinurile englezeşti „Allenburys" **este că alimentarea se face conform fiecărei vârste.** Este dovedit că desvoltarea normală a copiilor nu este posibilă, dacă alimentarea nu se face în raport cu mărirea capacităţii digestive şi cu creşterea copiilor. De aceea fabricanţii „Allenburys" au adoptat un **sistem progresiv de alimentare** a copiilor şi anume:

Făina lactată englezească Allenburys No. 1 se întrebuinţează pentru alimentarea sugacilor dela naştere până la 3 luni împlinite.

Făina lactată englezească „Allenburys" No. 2 se întrebuinţează pentru alimentarea dela 3 la 6 luni.

Făina lactată englezească „Allenburys" No. 3 maltat se întrebuinţează pentru alimentarea dela 6 luni în sus, precum şi pentru convalescenţi şi bătrâni.

Primul aliment solid al copilului sunt **Pişcoturile mal tate „Allenburys".**

Făinurile lactate englezeşti „Alenburys" cresc copii veseli, sănătoşi şi voinici.

OLANDA

Câteva reflexii şi aforisme ale domnului Boker

XIII

Cu domnul Boker şi cu prietinul M. P. am vizitat nu numai plaja dela Schewenigen, nu numai un drum înflorit şi nu numai un colţ graţios cu căsuţe de expoziţie şi cu silueta morii de vânt în fund. Am umblat şi către nord şi către sud şi domnul Boker ne-a lăsat să ne debităm impresiile şi părerile, pentru ca la urmă să poată încheia domnia-sa.

— Orice-aţi spune, stimaţii mei domni, ori câte vorbe de laudă, nimic nu-i nemeritat pentru asemenea ţară; cu toate acestea trebue să adăogaţi un motto carnetului dumneavoastră de note. Olanda este o ţară de vizitat, nu de locuit.

Cu toate acestea toate păreau bune, liniştite şi frumoase. Aleile cele bătrâne, care duc dela Haga la marea etern mişcătoare, aveau arbori maiestoşi, cu nobleţă de veacuri. Pe sub ei circula o populaţie gravă, corect costumată la fel — deşi, după calitatea materialului, se vădeau categorii sociale. Incolo, toţi se duceau pe dreapta; încoace, toţi veneau pe stânga. Nici-un cerşetor la răspântii; niciun individ desculţ şi cu părul zbârlit. Chiar şi sărmanul cântăreţ din armonică, care şi-a lăsat pălăria în calea trecătorilor, şi s'a retras mai la o parte risipind acorduri melodioase cu capul înclinat într'o parte si urechea stângă aplecată asupra instrumentului său, şi el se înfăţişează decent ca şi oricine dintre cei care se opresc o clipă, lăsând să cadă o monedă în pălărie.

— Acest cântăreţ cerşetor plăteşte comunei, pentru concertele lui în aer liber, o dare de câte-va sute de florini... zice domnul Boker. Cei care au câştiguri mai mari plătesc mai mult. Aici, în Olanda, cetăţeanul plăteşte până la 30 şi 35 la sută din venitul său fiscului; de aceia pentru olandez ţara-i mai puţin frumoasă decât pentru dumneavoastră. Se mândreşte cu ea, însă ar dori dări mai puţine.

I-am comunicat domnului Boker un proverb românesc: Obrazul subţire cu cheltuială se ţine.

— Aşa este, mi-a răspuns domnia-sa încântat şi luându-şi notă în carnet. Trebuie să transmit şi altora acest adevăr. După cum văd, poporul dumneavoastră e mai puţin bogat, — însă mai filosof. Aici ţăranul nu ştie proverbe, nici zicători. In Olanda nu există niciun fel de artă populară, nici poezii, nici muzică, nici danţuri. In schimb sunt şosele, şcoli, spitale şi toate înlesnirile civilizaţiei, din belşug,—fără ca asta să aducă omului fericire.

Automobilul în care ne aflam mergea foarte domol. O tablă, în marginea şoselei, ne indica o viteză cu totul scăzută. Mai era, pe lângă asta, şi o altă însemnare, arătând că suntem în preajma unei şcoli primare.

— Iată un lucru cuminte, domnule Boker.

— De sigur, domnii mei. E adevărat că ar trebui să mergem domol, în asemenea maşini primejdioase, şi fără să avem la fiecare pas indicatoare. Insă omul nu-i totdeauna o fiinţă rezonabilă. De-aceia administraţia aşează din loc în loc semne şi numere. Şi trebue să mergem domol. Dacă cineva a uitat pentru moment să citească, ori s'a gândit la o prostie şi a apăsat acceleratorul, este undeva un poliţist care vede totdeauna şi-ţi înseamnă, cu linişte, numărul maşinii dumitale în carnet. In câteva zile, factorul îţi aduce o citaţie. Dumneata înţelegi despre ce-i vorba, treci pe la un advocat şi-l întrebi ce amendă se plăteşte pentru asemenea infracţiune. El îţi spune. Dumneata te duci şi plăteşti amenda. Nici nu mai aştepţi să te înfăţişezi la judecător. Hotărîrea lui nu poate fi decât una; de ea nu poţi scăpa, cum nu vei scăpa de moarte. Aşa că în Olanda, zadarnic sunt drumurile aşa de minunate şi automobilele aşa de bune...

O altă tablă, la altă cotitură, dădea învoire pentru douăzeci de kilometri pe oră. După ce trecurăm un pod peste un canal,—şofeurul, în sfârşit, putu cunoaşte o clipă de nebunie. Cadranul de viteză vibrá cu vioiciune până la 50 şi 60; însă imediat căzu, căci apăruse altă poruncă scrisă.

— Mergi doi kilometri cu şaizeci de kilometri pe oră... râse tovarăşul nostru. Indată după asta aripile de fier ale unui pod se înălţară în aer. Calea era închisă. Automobile, motociclete şi biciclete, camioane, trăsuri şi pietoni stăteau în şirag lung, aşteptând trecerea. Doi agenţi de poliţie se mişcau corecţi şi severi.

— Ce s'a întâmplat? ne întrebă cu grijă şi cu nelinişte domnul Boker.

Nu se întâmplase nimic. Agenţii controlau carnetele de conducători de maşini. Nu striga nimeni, nu protesta nimeni, nu era nimeni grăbit. Toţi îşi aşteptau rândul, resemnaţi. Oamenii poliţiei, salutând şi închinându-se, cereau îndreptările. Aripile podului se lăsară. Cei controlaţi treceau; ceilalţi aşteptau.

Un eveniment: a fost găsit un domn, măreţ şi solemn, care nu e în bună rânduială faţă de reprezentanţii rânduelii.

— E pierdut! murmură domnul Boker, cu nespusă compătimire.

Trecem fără greutate, salutaţi, şi tovarăşul nostru răsuflă în voie.

— Ce oameni politicoşi! exclam eu, cu recunoştinţă.

— Da! oftează domnul Boker; sunt politicoşi şi teribili. Un om poate uita, poate greşi. Pentru ei nu există nici greşeală, nici uitare.

— Nici tranzacţie? întreb eu, privindu-l pieziş.

— Nici tranzacţie, şi viaţa-i grea fără acest substantiv. In ţara asta gramatica-i foarte precisă.

Mai avem şi alte năcazuri, stimaţii mei domni, suspină domnul Boker, căci Olanda nu-i numai peisagiu de aquarelă. Avem unele năcazuri mai mici, altele mai mari. Intre cele mari—apărute mai ales după războiul Europei, noi cunoaştem acum o boală care se chiamă comunism. Deşi nu suntem o ţară de mare industrie— şi, pe lângă comerţ, ne ocupăm cu agricultura şi vitele, cu toate acestea între lucrătorii din porturi şi între acei cari n'au ce pierde, s'a iscat molima asta. Avem comunişti, — sau, cum le ziceţi dumneavoastră, bolşevici. Acesta este, dacă voiţi, cel mai mare năcaz dintre toate, pentrucă avem înaintea noastră şi a zilei de mâni o poartă de umbră. Şi 'n dosul acestei porţi de umbră, o ameninţare.

— Cred că exagerezi, stimate domnule Boker, îi răspund eu zâmbind. Mai sunt şi alte ţări în situaţia dumneavoastră, în care apar comunişti fără justificare. Cei ce n'au nimic de pierdut, cum spui dumneata, au început să se mişte. Ş'atunci acei care au totul de pierdut şi deţin şi puterea de stat au luat oarecare măsuri simple şi uşoare, arestând, închizând cluburi, suspendând gazete, etc.

— Se poate asta? întrebă cu nevinovăţie domnul Boker. Se pot aplica împotriva lor tocmai propriile lor procedee? Ce fericită ţară sunteţi, dacă se poate la dumneavoastră aşa ceva... Vă mărturisesc sincer că vă invidiez. Aici nu se poate, din pricina legilor. Fiecare-i liber să aibă păreri şi să se agite. Nu putem face nimic. Legea noastră-i înfricoşată.

Imi părea foarte rău de mâhnirea domnului Boker şi nu ştiam cum să-l mângâi. Totuşi i-a trecut destul de repede, când s'a arătat la orizont marea, — „protector et hostis", cum îi zic Olandezii.

— In faţa ei trebuie să lepădem supărările, zise tovarăşul nostru. E adevărat că trebuie să lepădăm şi bucuriile. Nu credeţi oare că acel gospodar de la marginea acelui canal şi-a cheltuit zadarnic energia ca să-şi construiască o crescătorie aşa de sistematică de raţe? Atâtea compartimente câte zile are a trăi răţuşca subt îngrijirea lui. Mâncare, apă, tout-a-l'égout, lumină electrică, — toate le are şi raţa, cum le are şi omul. Şi când împlineşte şase săptămâni, un briciu îi cresteazǎ beregata ş'un camion o transportă la piaţă... Intrucât diferă soarta noastră de-a raţelor? Şi la urma urmelor şi marea care se vede are să rupă zăgazurile ş'are să ne-amestece cu nomolul.

— Fii liniştit, domnule Boker, căci până atunci mai este.

— Ştiu; până atunci mai este şi ne putem plimba cu automobilul; iar la restaurantul unde ne oprim, mâncăm o friptură provenită din această uzină de raţe. Isprăvim cu brânză de Gouda şi cu căpşune enorme cultivate în seră. Cât ni se face digestia, ne legănăm iarăşi în automobil ca să mai vedem un colţ de ţinut. Putem vedea ceva în genul grădinilor de la Aalsmeer. Sunt grădini la marginea apei şi vântul aduce din când în când proprietarului de ici un ostrov mic plutitor pe care el îl ancorează şi-l fixează la proprietatea lui. Se bucură că i s'a sporit proprietatea şi cultivă pe el flori. Până ce, într'o noapte, alt vânt îl deposedează şi plaurul se duce în altă parte, altui fericit. De multe ori se duce c'un adaos din proprietatea celui ce se bucurase zadarnic...

Putem trece pela Eukhuizen să vedem vestitele case cu acoperişuri de stuh, împresurate de grădinile colorate — ansamblu necesar pentru un decor zâmbitor în acea tristă fantazie a naturii, care se numeşte Zuiderzeea.

Putem să ne oprim la marile instalaţiuni de radio-telegrafie care ne leagă de Indiile din cealaltă parte a pământului. Putem vedea şantierele uriaşe unde se construesc nâvi îndrăzneţe. Le vom vedea; însă, în definitiv, toate sunt zădărnicie, pentru că marea stă la pândă în marginea abisului.

Astăzi numai la Amsterdam avem nouăsprezece stoomvaartmaatschappijen, de care depind cincizeci şi cinci de linii de navigaţie. Societăţi puternice, care par a stăpâni mările, — dar nu pun asupra lor, în realitate, decât o uşoară pânză de painjen. Când va veni ziua aceia, — se va vedea că totul n'a fost decât iluzie.

— Ce este, stimate domnule Boker? Nu cumva ţi-i foame?

— Nu, domnii mei. Insă văd că ceiace am socotit noi bun şi tare se întoarce împotriva noastră. Ne-am întemeiat pe lege şi legea apără aici pe acei care la dumneavoastră, după cât înţeleg, nu sunt apăraţi. V'am mărturisit că vă invidiez. Indată după aceia, cugetând mai mult în mine, am înţeles că ridicarea noroadelor ne va aduce peirea. Dacă vine şi asupra Olandei, ne întoarcem iarăşi de unde am pornit, adică la Marken.

Cred că nu trebuie să râdeţi. Atunci oraşele olandeze — aceste frumoase cărţi ilustrate în care se văd strămoşii — vor fi în fundul oceanului.

— Ideile nouă şi răsturnările sociale te înfricoşează, domnule Boker.

— Desigur că mă înfricoşează. Dar însfârşit, până atuncea mai este. Dumneavoastră ce ziceţi?

— Mai este, domnule Boker. Fii sigur că nimic nu se poate îndeplini dacă nu-i în firea lucrurilor

Domnul Boker râse:

— Vra să zică, toate ale civilizaţiei sunt în firea lucrurilor? Nu, domnilor; să ştiţi că numai ecleziastul a avut dreptate şi toate sunt deşărtăciune şi vânare de vânt. Astăzi însă şi chiar în acest ceas, — ni se poate întâmpla un lucru real şi plăcut, de care trebuie să ţinem samă şi asupra căruia nu-i nevoie să filozofăm. Avem un restaurant renumit prin bucătăria lui, la malul acelei mări ostile şi eterne, stăpânitoare a orizontului. Toate artificiile civilizaţiei ne vor sta la dispoziţie. Servicii de porţelan, tacâmuri de argint, pahare de cristal, vinuri franceze bine răcite, ape minerale aduse de departe, un homard fript pe grătar, felurite mărunţişuri variate şi picante, o supă fină de legume, mâncări şi fripturi cu sosuri savante, fructe şi brânzeturi, îngheţată şi licoare... Aţi avut dreptate, stimaţii mei domni, că mi-i foame. In curând lumea are să ni se pară ceva mai bună, deşi viitorul nu va fi mai sigur.

* * *

In Olanda viaţa nu-i uşoară, cum arăta şi domnul Boker; şi nu-i nici ieftină. S'ar putea spune chiar că-i cea mai scumpă din Europa. O masă îmbielşugată şi complicată se plăteşte deci în proporţie. Căci se plăteşte nu numai ceiace consumi, ci şi haina neagră şi zâmbetele chelnerilor, şi sfaturile pivnicerului, şi intervenţia grabnică a acelui omuşor cu haină strâmtă care se numeşte picolo; se plăteşte argintăria şi pânzeturile, şi decoraţia princiară a sălii, şi gravitatea oberului, şi şoselele pe care ai venit, şi poliţia care priveghează în dublu-exemplar pe motociclete în lungul tuturor acelor căi lucii.

Când am revenit la lume şi subt soare, tovarăşul meu zâmbea şi era dispus să dormiteze un sfert de ceas în legănările automobilului.

— Trebuie să profităm de soare, zise el. Asta-i marfa cea mai de preţ aici, — nici nu se poate plăti cu bani. Dacă s'ar putea plăti cu florini, atunci vă încredinţez că am avea soare foarte mult. Uitaţi-vă cum strălucesc toate şi se pun în altă valoare. Mai cu samă verdele acesta din poldere şi din lungul canalurilor. Orice aţi spune dumneavoastră, domnilor, Olanda e o ţară frumoasă, în care se mănâncă bine.

— Cine contestă asta, stimate domnule Boker?

— Dacă nu contestă nimeni, cu atât mai bine. Lăsăm să ne ducă maşina lin, fără deal, fără vale, printre grădini şi ape, până 'ntr'alt loc tot aşa de frumos. Acolo nu se aude murmurul mării, în schimb cântă paseri străine. Zic paseri străine, pentrucă probabil işi fac menajul şi curăţenia peste graniţă, care-i foarte aproape; şi vin aici aşa, ca să viziteze, să petreacă şi să-şi exprime plăcerea printr'un concert. In locul unde ajungem, la B., găsim un foarte bun prieten al meu, pe care l-am vestit telefonic de ora la care, probabil, ajungem dinaintea uşei lui. Când se opreşte automobilul, ne iese înainte o slujnică rumănă şi îmbrăcată ca într'un tablou celebru şi pofteşte pe „mijnheeren" în vestitul interior olandez fără păreche pe lume...

Domnul Boker se opri c'un zâmbet vag, închise uşurel ochii, şi deveni îndată o jucărie bizară în legănările maşinei. Am fi petrecut nespus observându-l, dacă nu ne-ar fi interesat mai mult priveliştile drumului şi dacă nu ne-am fi cufundat foarte grabnic şi noi în deliciile unei scurte aţipeli.

Maşina se opri, domnul Boker avu spre noi o privire sigură, la care răspunserăm şi noi tot aşa de treaz, caşicum n'am fi avut de păstrat între noi o taină. Slujnica din tabloul flamand apăru zâmbind.

Intrarăm într'un salonaş plin ca o cutie. Covoare, horbote, pernuţe, draperii, broderii şi tablouri, — ş'o mulţime de bibelouri pe măsuţe şi de păpuşi prin colţuri. Subt crinolina unei păpuşi stau chei. Subt pălăria alteia chibrituri. In pântecele unui căţel un mic serviciu pentru unghii. Toate păstrează un secret, pe care-l presupun, fără să-l violez, — căci atuncea nu mai este secret. Şi flori în vase de porţelan: flori vii lângă lumina ferestrelor, şi flori moarte risipite printre păpuşi.

Ne întâmpină stăpânul casei, cu puţine cuvinte. Ne conduce la fotolii comode, în jurul unei mese rotunde. Ne pofteşte pe fiecare la locul nostru. Se aşează şi el în locul său. Şi păstrează pentru doamna casei, pipăindu-l şi mişcându-l puţin din loc, scaunul cel mai larg.

Cu toate acestea stăpâna locului n'are proporţiile lui. E o femeie mijlocie, corect îmbrăcată până la gât, pumni şi glezne, rumănă fără fard şi cu ochii ca Marea Nordului. Ne primeşte ca pe nişte străini, curioasă mai mult decât amabilă, şi-şi ia locul. Dinaintea ei, pe masă, stau, între ceşti, felurite aparate complicate de argint. In unele se fierbe cafeaua, în altele laptele; în celelalte se păstrează fierbinţi la o mică flacără de lumânare. Insfârşit altele vor fi având întrebuinţări tot aşa de importante, însă e nevoie de ele mai rar, ori serviciul lor, pe lângă al celorlalte, e serviciul sinonimelor în limbă. Fiind un lux, erau mânuite cu delicateţă. Unele serveau o clipită şi-şi reluau liniştea.

După un mic preambul de conversaţie, începându-şi operaţiile complicate şi mânuind ceşti, linguriţi, cleşte, căniţe şi toate celelalte, doamna de gazdă avu bunătatea să ne întrebe pe fiecare cum obişnuim să bem cafeaua.

— O preferaţi cu lapte ori fără lapte? Fără zahăr ori cu zahăr?

Trebuia să am o preferinţă. Am mărturisit că obişnuiesc cafeaua fără lapte şi cu zahăr. — In realitate, mie îmi place cafeaua turcească.

Tovarăşul meu M. P. avu alt capriciu:

— Eu o prefer cu puţin lapte, zise el, şi cu ceva mai mult zahăr.

— Soţul meu o bea cu lapte, fără zahăr... mărturisi doamna.

Soţul aprobă această descoperire a unul secret domestic.

Am povestit doamnei că am vizitat insula Marken. I-am admirat, fără rezervă, perini, chilimuri şi horbote. Accentul nostru liric păru a o tulbura ş'a o nelinişti.

— Pardon, zise ea roşind uşor, trebuie să vă declar că n'am o memorie tocmai credincioasă. Am uitat cum mi-aţi spus că preferaţi cafeaua.

— Fără lapte şi cu puţin zahăr, am răspuns eu zâmbind fără nici un rost...

— Eu cu lapte şi cu ceva mai mult zahăr, a adăogat prietenul meu.

Doamna a urmat să oficieze, ascultând mai mult decât întrebând. A îndepărtat cartea învălită într'o scoarţă mobilă artistică, bănuind că poate am avea intenţia s'o deschidem. A fost jenată că-i lăudam broderia la care lucra ş'a îndepărtat-o discret şi pe aceia.

Apoi ne-a servit cafeaua. Mie mi-a servit-o cu lapte şi fără zahăr, aşa cum obişnueşte soţul său. M'am uitat îndată la ceilalţi ş'am înţeles că se produsese o mică răsturnare în distribuţie, ş'am fost mai zâmbitor şi mai fericit decât oricând.

Totuşi, m'am gândit eu mai pe urmă, această neînsemnată greşală s'ar fi putut să fie o maliţie subţire.

— Poate, mi-a răspuns domnul Boker, dar eu nu cred... Oamenii de-aici sunt foarte serioşi. Ar fi trebuit, simplu, să arătaţi greşala.

— Crezi, domnule Boker? Asta n'aşi fi făcut-o pentru nimic în lume; cum n'au făcut-o nici alţii.

— Poate ai dreptate, a suspinat domnul Boker. Inprivinţa femeilor nu poţi fi sigur niciodată. Interiorul era cu desăvârşire olandez, însă femeile desigur n'au naţionalitate.

MIHAIL SADOVEANU

O. FARB

FABRICA DE TAMPLARIE DE MOBILE ŞI BINALE

EXECUTA:

Dormitoare, Sufragerii, Herenzimmer

Instalează Bodegi,

Interioare de Magazine

şi Decoraţiuni interioare

BUCUREŞTI

Calea Şerban Vodă No. 159

Casă proprie

Mari curtezane și vestiți libertini

după Emilio Gante și E. Armand

Ocultismul erotic în Evul-mediu

In Evul-mediu, omul credea în Dumnezeu și în puterea lui extra-naturală; el credea însă și în Diavol, a cărui putere întrecea pe acea divină. In povestirile referitoare la manifestările satanice e greu să deosebim partea reală de acea închipuită. Credința în Satan, care putea folosi elementele naturii, era reală; unii indivizi inteligenți au profitat de această credință. Printre „vrăjitori" erau exploatați și exploatatori. Autosugestia avea un mare rol în manifestările publice ale puterii satanice, în acele sabaturi — când se adunau tot felul de oprimați, plebea orașelor, servii dela țară, ereticii și fugarii. Poate că, în fond, aceste sabaturi nu erau decât reuniuni de revoltați, cari voiau să scape pentru câteva ore de tirania feudală și bisericească, bucurându-se de viață, cu frenezie drăcească.

Vrăjitorii, torturați de moarte, au făcut mărturisiri asupra acestor sabaturi. Adevărul e însă amestecat cu superstiții și închipuiri. Sabatul se ținea într'un loc retras, în ruinele unui castel, într'un fund de pădure, lângă un cimitir sau lângă o spânzurătoare. Cu o oră înainte de miezul nopții, vrăjitorii și vrăjitoarele începeau să sosească de pretutindeni, călare pe mături. Apărea apoi Satan, o făptură cu coarne, la invocația unei vrăjitoare goale: era întâi un mic animal care creștea cu încetul, până ce devenia un țap uriaș. Noii recruți erau prezentați Diavolului. Ingenunchiând, aceștia renegau pe Dumnezeu, renunțau la credința și practicele creștine, jurau fidelitate Prințului Iadului. (Acest act e o revoltă evidentă contra dogmei bisericești). Neofiții sărutau apoi mâna stângă a lui Satan, gura, pieptul, etc. „Marele omagiu" către Lucifer era în momentul când slujitorii lui îl sărutau jos la spate, unde era „masca unei figuri omenești". Se împărțeau fiecăruia prafuri, alifii, băuturi magice. Blesteme oribile erau rostite. Toți se legau să păstreze taina lor. După ce Satan își alegea fetele și fetițele cele mai bune, restul femeilor era prada vrăjitorilor. In muzică de tamburine și de flaute începea hora frenetică. Spate în spate, fără a se vedea, „posedații" se rotiau câtva timp, goi, cu părul în vânt. Apoi se împerechiau la întâmplare. După puțină odihnă, sarabanda reîncepea — până ce răsuna cântecul cocoșului, și fiecare, sleit, de voluptate și de joc, se întorcea acasă....

Sabatul avea multă asemănare cu unele mistere antice și cu unele practici orientale. El pare a fi continuarea cultului lui Pan, pe care Celții îl practicau în păduri străvechi, ca o protestare contra catolicismului ce s'a statornicit în țara lor. In jurul ritualului sabatic, poporul a adăugat scene de canibalism, masacre de copii și alte monstruozități. E posibil ca, în acele vremuri sângeroase, să se fi întâmplat și acte de răzbunare sub impulsul superstițiilor satanice.

Pe la 1300, apăru *„liturghia neagră"*, o parodie a liturghiei obișnuite, la care s'a adăogat mai târziu sacrificarea unui copil, nou-născut. Credincioșii cultului negru se spovedeau, lăudându-se cu crimele, reale ori închipuite, pe cari le-au săvârșit. Ei se întreceau în exagerarea spovedaniilor. Omul care avea rolul diavolului, oficia în vestminte sacerdotale, peste șoldurile unei vrăjitoare aplecate împărțind anafura făcută din napi negri, numită *confarreatio*. Rostind cuvinte magice, Lucifer primea apoi adorarea credincioșilor îndemnându-i la toate crimele. Blestemele contra lui Dumnezeu răsunau oribile. Bucăți dintr'o broască încă vie erau aruncate în fața adepților, iar anafura furată dela o biserică era pângărită. După liturghie, urma un banchet: se serviau resturile copiilor cari au murit nebotezați și alte monstruozități.

E sigur că liturghia neagră a fost celebrată după Renaștere până la Revoluția franceză. Și azi mai are credincioși. E însă îndoelnic dacă, în Evul-mediu, s'au săvârșit aceste rituri satanice. Documentele existente nu conțin dovezi decisive asupra adunărilor sabatice; nici un vrăjitor n'a fost prins în flagrant delict la un sabat. Abia în secolul XVI, după ce a dispărut cultul sabatului, adoratorii Diavolului au fost urmăriți fără cruțare; „Toți prizonierii noștri, scria judecătorul din Lancre, erau convinși că nu puteau merge la sabat, când erau trezi". Această frază spune multe. Se știe că vrăjitorii și vrăjitoarele, înainte de a merge la sabat, se ungeau cu alifii care conțineau opium, beladonă, cucută, cantaridă, hașiș — substanțe narcotice, cari provoacă un somn hărțuit de vise fantastice. Astfel, mulți cari nici n'au părăsit patul în toiul nopții, afirmau la trezire că au asistat la sabat. Judecătorii voiau să nimicească „spiritul răului", și, în interogatoriile lor, căutau să surprindă *profanarea* de către heretici a practicilor și poruncilor biblice și bisericești. Practicile satanice au un caracter simbolic și sunt deobiceiu la antipodul practicilor creștine. In loc de *Ite missa*, la liturghia neagră se spunea „du-te la dracu"; se servea carne omenească la banchetele sabatice și pâinea era fără sare — tocmai pentru că Leviticul (II, 13) prescrie sarea la toate ofrandele.

Sabatul e ordinea contrară a lucrurilor divine. Șchiopii merg mai bine ca ceilalți, infirmii și bătrânii joacă mai ușor, iar în ce privește relațiile sexuale, incestul e regula esențială. Părerea curentă este chiar că „pentru a fi cineva bun vrăjitor, trebue să fie născut din mamă și din fiu". Aberațiile fiziologice sunt frecvente la sataniști. Pentru a-și satisface toate pasiunile, Satan ia toate formele și își schimbă sexul, preferând femeile măritate, pentru a spori păcatul prin adulter. Uneori din împreunările lui cu muribunzi (ef. Thomas D'Aquin, *Summa* theologica, 51.3, ad. 6) iau naștere monștri. Așa se explică origina semizeilor din vechime, a schismaticilor, a ereticilor, cari nu sunt decât incarnații satanice. Sabatul se termină la cântecul cocoșului, când încep primele rugăciuni creștine — și vrăjitoarele, cu gândul la sabatul viitor, se pomenesc transportate la locuințele lor.

Din toate aceste amănunte, pe cari judecătorii le smulgeau prin interogatorii chinuitoare dela nenorociții posedați de „spiritul răului" se evidențiază un simbolism contrar simbolismului creștin. Un cercetător imparțial ar trebui să se întrebe dacă procesele verbale de vrăjitorie, nu sunt opera unor imaginații detracate și a unor sugestii maladive.

Șuba de dihor

— Schiță —

Vremea era rece, de iarnă. Omătul în straturi groase acoperise de mult pământul, așezându-și troenele mici și mari în forme neașteptate și fantastice. Praful viforit din ninsoarea brumei se lovea ascuțit de obrajii înroșiți ai trecătorilor.

Vălul sur întins peste cerul albastru, se rupea din când în când și lăsa razele soarelui să se uite la oamenii plictisiți, dornici măcar de aceste raze reci...

Gerul creștea. La o gară sovietică de cale ferată, din sudul Rusiei, se înghesuiau în cele două săli mai mari, o mulțime de oameni cu cele mai felurite înfățișări. Se distingeau mai ales: comisari de toate gradele, care se plimbau trufași în haine de piele, purtând pe piept decorații — stele roșii de metal; și soldații armatei roșii, care se duceau spre casele lor, concediați pe termen lung.

Toți erau în așteptarea trenului. Sălile erau murdare, dar prea încălzite; și oamenii sufereau aci de nădușeală și de aerul stricat, îmbâxit cu mirosurile și putorile grețoase, specifice oricărei înghesueli de țopârlani. Vocile vuiau; și cântecele revoluționare complectau tabloul obișnuit de stație sovietică.

Trenul tot nu venea. Comandantul gării, un om înalt și uscat, fost muncitor al fabricei de superfosfate, alerga nervos dela un telefon la altul, înjurând grosolan pe agenții „c.-f.-iști" ai altor stații.

Insfârșit, sosi trenul, târând cu greu o foarte lungă garnitură de vagoane. Din toate ușile gării, ca dintr'un dig rupt la zăgazuri, se revărsă massa sălbatecă de mantale cenușii. Incepu obișnuita sfadă și înghesuială urmată de o furtună de înjurături; înfuriați, soldații se aruncară la asalt asupra trenului umplut până la saturație. Deodată, în mijlocul acestei zăpăceli zgomotoase, răsună un strigăt sfredelitor pe platforma unuia dintre vagoanele de clasă:

— Tovarăși! Hoțul! Burjuiul-hoț! Hoții! Puneți mâna pe el!

In învălmășeala generală de pe peron, aceste strigăte n'au avut nici un efect, fiindcă asaltul trenului era cel mai important lucru pentru mulțimea grăbită. Insă în vagon, strigătele acestea atât de violente, au atras pe tovarășii-soldați, care erau plictisiți de călătoria lor înceată.

Vocea ascuțită nu se potolea:

— Tovarăși, țineți-l! L-am prins cu mâna în buzunarul meu!

In vagon se făcu mișcare și peste câteva clipe un grup de soldați roșii sări jos pe peron trăgând pe un bărbat de vârstă mijlocie, vădit intelectual, îmbrăcat în șubă bună de blană de dihor. Speriat, dând din mâni în sus, bărbatul striga:

— Tovarăși, nu-i adevărat! N'am vrut! N'am nimerit înadins!

— Minte, minte, tovarăși! Banii mei mi s'au furat! Banii mei! — zbiera înfuriat un țăran bondoc, cu suman cenușiu.

— Sfârșiți cu el! Aha, e cu șubă, mutră de burjui!?... răsunară câteva glasuri.

— Ce-i aici? Ce s'a întâmplat, tovarăși? — întrebă comandantul gării, apropiindu-se cu greu de grup.

Cel prins vorbi cu voce tremurătoare:

— Tovarășe comandant, sunt acuzat de furt. E o minciună sfruntată... Nu sunt vinovat de nimic...

— Minte, tovarăși! Tocmai el e cel mai adevărat pungaș de buzunare. L'am prins aci! — și țăranul arătă la piept, — unde mi-s banii, șandrama de burjui ce ești?! — se întoarse el spre domnul cu șubă.

— Nu, n'am luat nimic. Care bani? Dumneata minți, nu eu.

— Eu, mint? Ah, tu...! — și o palmă răsună pe obrazul celui arestat, odată cu o puternică înjurătură care zbură dealungul peronului.

— Fără bătaie! Să nu îndrăznești! — răcni comandantul. — Marș la comenduire!

Toți urmară pe comandant. Din vagoane mai săriră câțiva oameni. Locurile lor fură luate de alții, cu asalt, într'o clipă... Se auzea din toate părțile:

— Poftim! Așa sunt toți burjuii dracului! Afurisiți! Ne sug sângele!

— Adevărat! Drept spui! Așa-i! — strigară în mulțime.

— La ce bun să-l ducă la comenduire, tovarăși?! — se sfârșea zbierând un muncitor pipernicit: — îl învățăm noi și fără comandant!

— Așa! Adevărat! Bine zice! — răsunară aceleași voci.

Câțiva se și aruncară spre ușa comenduirii; dar în prag fură opriți de însuși comandantul. Acesta păru înfuriat: păru-i lung se împrăștie de sub chipiul de piele și atârnă în cârlionți ascuțiți. Ochii scăpărau scântei de mânie.

— Ce mai vreți? Plecați de aci!

— Hoțul! Să ni-l dai nouă! Pe hoț! — urla mulțimea.

— Tăcere! — și în mâna comandantului străluci un browning alb. Se făcu o liniște înfiorătoare. Comandantul privi mulțimea cu o căutătură grea și aspră; apoi intră la comenduire, trântind ușa după dânsul.

Aci el se așeză la biuroul acoperit cu ziare și începu interogatoriul. Din sălile gării se auzea un ropot care creștea insinuant. Arestatul, în șubă, stătea aproape de ușă păzit de doi soldați roșii. Alături de el era însuși provocatorul acestei întâmplări, țăranul bondoc.

— Actele matale? — întrebă comandantul.

Arestatul începu să caute prin buzunare, grăbit și zăpăcit; scoase dintr'un portofel de piele actele și le trecu comandantului.

— Iată certificatul; iar ăsta-i mandatul de călătorie, — lămuri el.

— Văd. Unde faceți serviciu? Ce ocupație aveți?

— Se cunoaște ocupația lui: să fure din buzunarele oamenilor, — nu mai putu bondocul.

— Tovarășe, nu sunteți întrebat! — răcni supărat comandantul.

— Așa dar, ce ocupație aveți? — se întoarse el din nou spre domnul cu șubă.

— Sunt comerciant și în slujba Instituției N...

— Așa-a... Acuma, spuneți cum a fost?

— Nici eu nu știu cum s'a întâmplat, — vorbi cu tremur în voce, arestatul.

— Minte, tovarășe comandant; el să nu știe cum? — strigă țăranul.

— Taci din gură! Altfel te dau afară de aci!

Bondocul murmură ceva și tăcu.

— Continuați, tovarășe; vă ascult...

— Se vede că întâmplarea s'a petrecut astfel, — începu arestatul, suspinând adânc și greu. — Trenul a sosit, precum ați văzut, arhiplin. Fiecare își lua locul prin asalt. Ați văzut. Tot așa am făcut și eu... Urcând pe plaforma vagonului, eram să alunec și să cad; m'am atârnat atunci cu o mână de bara scării. Temându-mă să nu cad, începusem să mă împing în călătorii din fața mea... Ah, cât m'am chinuit în aceste câteva clipe!... — și el suspină cu greu, din nou.

— Intr'un moment dat, m'am împins înainte în acest om, și fără voe l-am îmbrățișat cu o mână... Așa! — și el arătă cu mâna... — Făcusem așa, fiindcă nu putusem să ajung alfel pe platforma vagonului. Și mi-era frică să nu cad jos între roate... Bine-înțeles, nici gând n'am avut să-mi vâr mâna în buzunarul cuiva... — aci el se opri și-l privi pe țăran. — Dar iată că mâna mea fu prinsă de o altă mână și răsunară țipete ascuțite: — „Hoții! Hoțul! Pungașul!" — și așa mai departe... Caut să mă smucesc, protestez, — nu mă ajută nimeni, toate sforțările mele rămân zadarnice... Da... Și nu știu de ce? Cred că, poate, aspectul meu sau, poate, șuba mea a provocat și indignarea celorlalți tovarăși... Nu știu...

Comandantul privi cu atenție șuba arestatului.

— Intr'un cuvânt, am fost aruncat jos pe peron... Restul vă e cunoscut..., — își întrerupse vorba cel interogat.

— Apoi cum așa, îndrăznești să minți tu, mutră de burjui, — se aruncă spre el — bondocul. — Unde-s atunci banii mei? Unde-s banii?

— N'am luat matale.

— Minți! Ai luat! — nu se lăsa țăranul.

— Taci, tovarășe!

Bondocul tăcu din nou, sclipind din ochi, mâniat.

— Atunci, n'ați luat nici un fel de bani?

— N'am luat, tovarășe comandant.

— Bun! Să vă facem o percheziție, imediat.

Comandantul ordonă unuia din soldații care-l escortau, să caute prin buzunarele arestatului. S'au găsit banii foarte ușor, însă prea mulți: peste treizeci de mii de ruble. Comandantul se uită cu mirare la domnul cu șubă.

— Sunt banii matale? — întrebă el.

— Nu toți, sunt și banii instituțiilor care m'au trimis...

Comandantul trecu privirea asupra bondocului. Acesta, deodată, se schimbă. Pe fața lui apăru, pentru prima oară, o sfială sau o îndoială. El își lăsă ochii în jos și începu să calce pe loc, evitând privirea comandantului.

— Sunt banii tăi, tovarășe?

— Ai mei?... De u-u-unde!?... Se poate?... Sunt prea mulți aci... Eu n'am avut doar, decât două sute de ruble... cu totul...

Interveni o tăcere de un minut. Din sălile gării ajungea până aci un vuet asurzitor, întrerupt de șuerele locomotivelor care manevrau în depărtare.

— Vezi tu, ce-ai făcut! — întrerupse tăcerea comandantul.

Țăranul își mototolea șapca... apoi cu o voce stinsă, vorbi:

— Atunci, unde sunt banii mei, tovarășe?

— Caută-i, vezi că-i găsești îndată.

— Aoleo, tovarășe, asta-i cu neputință... nu se poate...

— De ce nu se poate?...

Și comandantul ordonă soldatului să-l percheziționeze pe țăran. Peste câteva clipe, — țăranul scoțându-și vesta blănită, — două bancnote de câte o sută de ruble fiecare căzură jos...

Țăranul cel cu suman cenușiu se zăpăci cu totul. Ochii lui nedumeriți începură să se rotească repede, scăpărând o sclipire spălăcită a prostiei...

— Ei, acuma ce mai ai de zis, tovarășe?

— Eu?... Cum așa, adică?... chiar aci m'am pipăit... subt jiletcă... Nu erau, să mă bată Dumnezeu dacă erau!...

— Nu erau?... Mare bou ești!...

— Ertați-mă, tovarășe, zău!... Dumnezeu vede... n'am vrut....

O bătae violentă în ușă întrerupse scena. Iar din sălile gării răsună urletul mulțimii:

— Dați-ni-l pe burjui!... Burjuiul să fie aci!... Hoțul! — strigau sutele de voci...

— Vezi ce-ai făcut? Auzi?

— Of, Doamne, Dumnezeule!... Să mă duc la ei... Să le spun că eu îs de vină... Indată, îndată!...

Țăranul nu se urni spre ușă, plecându-și capul apoi tot corpul în fața domnului cu șubă. Acesta nu-i dădu nici o atenție, căci asculta nervos urletul înspăimântător al mulțimii. Ochii lui priveau cu spaimă la ușa închisă... Comandantul, înțelegând tragicul clipei, îl opri pe țăran.

— Stai puțin... să se astâmpere ei!...

Minutele de așteptare se scurgeau. Mulțimea nu se liniștea. Strigătele din ce în ce mai groaznice cutremurau toată clădirea gării...

— Burjui!... Burjui!... — zburau exploziile din pieptul mulțimii...

Ușa, deși încuiată, solidă, deodată se clătină... Comandantul se uită oarecum aiurit, neputincios, la domnul cu șubă. Țăranul bondoc stătea, lăsându-și capul în jos. Ușa se clătină a doua oară. Situația devenea critică.

Se simțea că mulțimea se sufocă de răutate, în sălile gării. Injurăturile cinice, urletele bestiale pătrundeau prin toate ușile și ferestrile; umpleau vagoanele trenului și zburau departe dealungul liniei ferate, murdărind aerul înghețat și limpede al câmpiei...

— Burjui! — tună neîncetat furtuna mulțimii și ușa începu să se îndoaie subt ploaia de lovituri. Domnul cu șubă o privea cu ochii dilatați de groază... apoi, deodată, izbucni, copilărește, în plâns...

— Salvați-mă, domnule comandant! Salvați-mă! Au să mă ucidă! Salvați-mă!... — și lacrimile îi acopereau fața îngălbenită. Bondocul nu mai putu nici el, și începu să-și facă semnul crucii, ștergându-și pe furiș lacrimile...

Comandantul tăcea... Deodată, ușa cedă și în spărtura ei apărură zeci de fețe bestiale.

— A... a... a!.. .Iată-l!.. Pe el!.. Aci, tovarăși!..

Domnul cu șubă se ghemui, acoperindu-și capul cu mâna, parcă împotriva unei lovituri. In biurou năvăliră vreo zece oameni în mantale sure...

— Tovarăși! Nu-l atingeți! El nu e de vină! — răsună ca o trompetă, vocea comandantului...

Dar era prea târziu. Vocea se acoperi de tunetele furtunii umane. Mâinile brutale ale mantalelor înebunite, înșfăcară ca într'un clește pe domnul cu șubă, și, împingându-l cu pumnii în coaste, îl târâră în sala gării.

— Tovarăși! Nu-i vinovat! Eu! Eu! Eu am făcut-o! — striga și țipa, rupându-și pieptul, țăranul. Insă nimeni nu-l mai auzea.

Intre sute de capete care urlau, se văzu o clipă gulerul de lutru al șubei de dihor... Burjuiul era snopit în bătăi... Loviturile mai tari răsunau, ca un ecou, subt bolțile înalte ale coridoarelor înguste ce duc în sala gării.

Mulțimea jubila. Nici explicațiile, amenințările și rugăgămințile comandantului adresate grupurilor de soldați dela marginile mulțimii, nu erau luate în serios; sau nimeni n'a mai vrut să schimbe ceva în situația dată.

Iar bondocul cu țipetele lui abia auzite acuma și încurcate, nu era cunoscut decât acelor care, în centrul mulțimii compacte, continuau linșarea.

Din desișul înjurăturilor cinice cădeau zeci de lovituri peste șuba de dihor. Gemetele surde ale celui bătut abia ajungeau la marginea mulțimii îmbulzite care se distra și cu fluerături prelungi, sfredelitoare.

Incă o clipă — și pe sus zburară lamele strâmbe, zăngănitoare și sclipitoare, ale săbiilor căzăcești... Aaahhh! — țâșni din sutele de piepturi; și mulțimea se desfăcu în câteva locuri, lăsând liberă scena dela mijlocul sălii. Șuba de dihor ridicată de câteva mâni mai apropiate, descoperi deodată capul omului pe care se lăsă cea dintâi sabie...

Se auzi o pârâitură. Capul dispăru. Șuba de dihor căzu jos. Stropii stacojii începură să salte în toate părțile, de subt celelalte săbii care cădeau acuma aproape regulat deasupra șubei răsturnate jos. Pe podeaua de ciment a sălii se prelinseră șivoaie lipicioase roșii vopsind cizmele înebuniților...

Urletele și șuerul își atinseră apogeul. Incepu dansul macabru. Sute de picioare săltară și călcară peste bucățile însângerate ale șubei de dihor...

O șuerătură violentă și prelungă a locomotivei trezi, însă, într'o clipă, massa de oameni transportați. Se opriră și se aruncară spre ușă...

Sala se goli ca prin farmec, descoperind în mijlocul ei înspăimântătoarele, negrele resturi ale șubei de dihor, împrăștiate pe câțiva metri pătrați. Pe ciment, dela aceste resturi spre pereți, se vedeau sute de urme încurcate ale tălpilor imprimate cu sânge murdar.

Trenul porni. Iar în colțul sălii, unde se mai afla polița de lemn golită de icoane, stătea îngenuchiat sumanul cenușiu și se ruga încet, făcându-și semnele crucei:

— Miluește-mă, Doamne! După mare mila Ta, miluește-mă! Dumnezeule!...

Timișoara.

CAROL SCOPOVSCHI

Anecdote despre Henry Becque

In loc de flori

In 1897, Ginisty hotărîse să reia „Les Corbeaux" pe scena teatrului Odeon. Repetițiile erau conduse chiar de Becque, crunt și amar. In seara premierei, după reprezentație, Becque a intrat în mijlocul artiștilor și s'a scuzat că nu poate, deși tradiția e riguroasă, să ofere flori actrițelor.

— N'am un ban! mărturisi Becque. Și cred că nu mai e nevoe de altă scuză.

— Atunci maestre, răspunse emoționată frumoasa Mylo d'Arcylle, care jucase rolul Mariei, sărută-ne!...

Decorația

In ce privește persoana lui, Becque era totuși de o candoare de necrezut. Fiind poftit de Georges Ancey să citească la o vilă de vară **les Polichinelles**, satira oamenilor de afaceri, în mijlocul unei familii foarte culte, Becque a întrebat:

— Crezi că ar trebui să-mi pun și decorația?...

Pariziana

Becque iubise, pe când avea douăzeci și cinci de ani, o femee măritată. Intr'o bună zi, ea declară că e gata să sacrifice totul. Naiv, el o crezu pe cuvânt, își strică felul de viață, ceiace e un fel de a rândui-o pentru doi.

Iată-l deci acasă, așteptând cu nerăbdare pe Clotilda, la ora când trebuia să vie. Dar ea n'a venit. Neliniștit, scoboară la portar.

— Nu m'a căutat nimeni?

— Ba da... A venit o doamnă și a întrebat dacă domnul e acasă. I-am răspuns că da și i-am arătat să urce la etajul cinci, la dreapta.

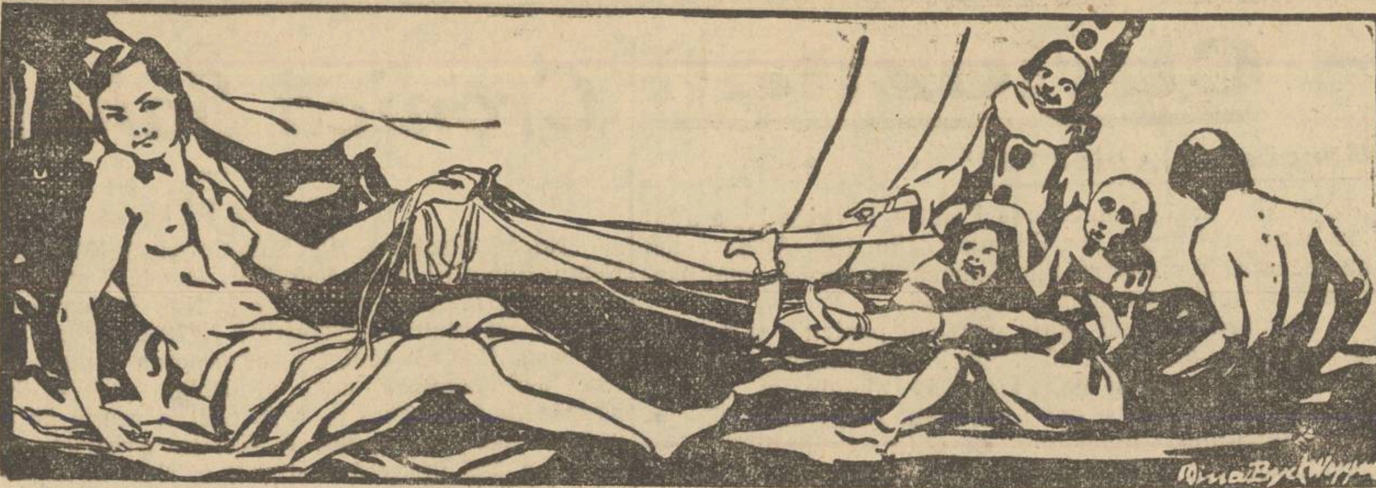
— Și pe urmă?

— Doamna a spus: „E prea sus!", s'a urcat în trăsura cu care venise și a plecat.

Becque exclama, decâteori povestea întâmplarea: Ah! Parizienele!... Cine știe dacă din această anecdotă n'a eșit întreagă, piesa **La Parisienne**. — A.

Proteza „Dentară"
Dentiștii asociați
Str. Biserica Enei No. 9

Clinică Dentară modernă
înzestrată cu aparate electrice perfecționate
4 SĂLI DE OPERAȚIE
în continuă funcțiune
dela 8 dimineața până
la 8 seara fără întrerupere
Lucrări de precizie în
AUR, PLATINĂ, CAUCIUC
PLOMBE de tot felul
Extracțiuni nedureroase
ASCENSOR | INLESNIRI DE PLATA (Rate) | Tel. 338|27

DEZASTRUL

Doamna De la Fontaine sosi la masă cu o întârziere de un ceas. Soțiile invitaților propuneau față de nerăbdarea unanimă și totuș respectuos resemnată a bărbaților, să se înceapă cina, fără „contesă".

— Să mai așteptăm zece minute, spunea un domn. Trebue să fie pe drum. O fi fost ținută la o vizită. Nimeni nu se îndură să se despartă lesne de d-na De la Fontaine...

— E, într'adevăr, fermecătoare, spuse un colonel... Doamnele sunt rugate să binevoiască să aibă puțină răbdare. Câteva minute mai mult sau mai puțin n'au multă importanță.

— Și nici nu putem spune că murim de foame, adaose un inginer.

Doamnele schimbară instinctiv câte două priviri de nuanță, una între ele și alta particulară pentru fiecare bărbat respectiv. Când o soție, familiară cu ornamentele literare, dete drumul unei banalități proverbiale, ea interpreta spiritul de agresiune din toate părțile salonului și mulțumi sufletul tuturor cucoanelor.

— Totuși, zise dânsa, vorba că exactitatea este politeța prinților, au inventat-o franțujii.

— Doamna De la Fontaine e Franțuzoaică, precizai cu atașatului literar al Japoniei, care nu înțelesese legătura.

Un moment, ca la dans, fiecare Doamnă se găsi așezată dinaintea bărbatului ei. Se produsese dela sine, o deplasare moleculară înceată a întregei asistențe, o nevoie chimică, morală împingând fiecare atom să se izoleze cu electronul lui — și fără îndoială că în fiecare grup de doi, judecând după nervozitățile aparente greu de disimulat, s'a iscat dialogul dintre nevastă-mea și soț.

— Altădată, să vă siliți să nu mai invitați Franțuzoaica. Se lasă întotdeauna așteptată și asta ne costă.

— Poftim de vezi! răspunsei nevesti-mi cu politeța de rigoare în adunări. Nu pricep întrucât ar putea umili o așteptare. Suferiți de un orgoliu nestudiat.

— Bărbații nu văd nimic, îmi răspunse foarte necăjită iubita mea soție, împărțind de-odată natura în două sensivități. o masculină și o feminină.

Mă apropiai de urechea nevesti-mi, ceeace văzui că făceau în acelaș timp, în oglinzile vaste ale salonului, fiecare bărbat la urechia perechii lui:

— Dacă am fi acasă, ți-aș mai spune eu și altceva, țipai șoptit și insultător.

— Incă n'ai înțeles că nu pot suferi pe femeia asta? închee nevastă-mea și probabil că toate nevestele din salon. Acum, cred că vei înțelege.

In momentul următor, massa invitaților iarăș deplasată instinctiv, se găsi regrupată, bărbații laolaltă și doamnele laolaltă, din necesitatea de a exprima prin contact fizic impresiile concordante și tăcute. Numai atașatul artistic japonez își preumbla insula singuratecă între cucoane și domni și cu ochelarii de urechi, rotunzi și concavi, părea un animal delicat, bolnav de viziune, situat zoologic între albină și poponeț.

Adevărul este că d-na De la Fontaine nu plăcea nici-uneia din doamnele de față și ne găseam adunate în această seară treizeci de doamne cu bărbații lor. Trebuie să recunoaștem că, respectând totuș varietatea, nevestele noastre, ieșite din familii de cea mai autentică și activă capacitate financiară, erau individual și colectiv, dintre — aș zice — cele mai urâte. Detalii monstruoase în exagerat și voluminos se învecinau cu monstruozități în reducțiune, ca și cum natura s'ar fi simțit datoare să extragă din coșul de zestre și să împartă gratuit fetelor sărace, atributele de atracție intrinsecă ale logodnicelor bogate cu exces. Gâlci rău distribuite, proeminențe vegetaline, depresiuni neiertate, târșiri și strâmbături estetic dureroase, circulau cu stil și în atitudini, prin salon. Un colier de perle splendide se ivea pe o piele onctuoasă de liliac. Prin parfumuri subtile se filtra o amintire de miros de șoarec. O bărbie osoasă, destinată maxilarului cu barbă al unui sfânt bizantin, decora decoltajul soției unui mare bancher teosof. Dintr'un gâtlej îndantelat cilindric, de locomotivă, vibra o voce borșită de portar. Iar D-na De La Fontaine opunea muzeului ambulant al formelor poftite la ospăț, frumusețea letargică a unei figuri stăpânitoare, aristocrația liniilor, cavalerismul sprinten al pasului, încălzea atmosfera cu o subtilitate alcoolică, și descompunea sentimentele și principiile, deslâna rigiditățile înodate, imprimând vieții din jurul ei o culoare și un contur, ca o lampă care înaintează prin umbră.

De sigur, nu ne-am așezat la masă, înainte de venirea D-nei De La Fontaine. Ea apăru în sală îmbrăcată în albastru plumburiu, surâse fără să-și ceară scuze și doamnele cuprinse de magnetica ei influență, se adunară împrejurul generozității sale. Nu face nimica că sunteți urîte, spunea zâmbetul ei; așa a voit Dumnezeu. Cu toată iubirea jurată și reală a bărbaților pentru femeile lor, ei o priveau, tâmpiți de frumusețea contesei, adânciți într'însa ca într'un peisagiu imens, așternut cu apă și zidit cu munți și jigniți că nu li se dau o mie de porunci. Sufletul lor se învârtea ca unda unui lac în punctul primejdios al unei copci și fiecare ar fi primit să se sinucidă înecat în prestigiul și frumusețea femeii.

Apropiindu-se de mine, nevasta zise:

— De când a intrat v'ați fâstâcit cu toții. Oglinzile reflectează ridicula voastră stupiditate și totuș între voi erau câțiva bărbați inteligenți...

Hipnotizați, noi o urmăream cu capetele întoarse, construind cu fiece mișcare un tablou, o statuie, o Tanagra. Frumusețea Franțuzoaicei era unanimă ca transparența cerurilor și apelor, universală, variată și unică și cu atât mai influentă cu cât ea se petrecea cu simplicitate și naturalețä în toate manifestările ei. Privind-o mâncând, bărbații rămâneau flămânzi, satisfăcuți numai ca să o contemple, lucrând cu atitudini de bijuterie, între farfurie și gură. Nutrindu-se cu furculița ea părea că scoate cântece sonore numai sufletește, cu ajutorul unui instrument de argint.

Dar la sosul olandez s'a petrecut o nemaipomenită tragedie. Pe când o servea din stânga un valet, purtătorul unui castron de aur, ea continua o povestire extrem de interesantă, care ațintea vre-o 60 de priviri asupra ei. Contesa reproducea un adaos apocrif, pe care-l aflase în Arabia, pe când cu soțul ei, guvernatorul, se găsea în călătorie, la o mie și una de nopți. Șeherazada înfățișa stăpânului ei meșteșugul unui țesător de covoare; de-a împleti și îmbina fire de crepuscul cu șuvițe de răsărit, punctate la noduri și încrucișări cu stele adevărate, care înțepau degetele țesătorului din pustietate. Contesa râse puțin mai mult decât îi era obiceiul. Și atunci văzurăm toată splendoarea dinților ei sidefini, sărind afară din gura contesei, descriind un arc licăritor prin aer, și scufundându-se în castron, în sosul olandez. Buzele contesei căpătară deodată un gol de buzunar gol și i se turtiră ca o pungă.

Se uită înspăimântată de jurîmprejur: cucoanele râdeau în gura mare, încântate care de cocoașa ei, care de grumazul ei de boxeur. Ar fi voit să spuie ceva dar gura ei se deschise moale ca un galoș stricat și moralul o părăsise. Bărbații începeau să mănânce, ca să găsească muțeniei lor o întrebuințare.

Contesa se sculă și sfioasă și neînsoțită de nimeni, singuratică, strânsă ca și cum purta un șal și un copil mort, sub șal, la sân, străbătu sala de mâncare imensă. Cucoanele râdeau în hohote mari. Când, speriată și pierzându-și ținuta și iuțind pasul contesa se puse pe fugă, dispărând în vestibul, invitatele și gazda în cor, răcniră de răzbunare și plăcere:

— Huideo!

T. ARGHEZI

„Andromaca" - o mie de reprezentațiuni

Comedia franceză a jucat, de curând, pentru a mia oară, tragedia lui **Racine**: „Andromaca". Trebuie să remarcăm că operei lui Racine i-au trebuit 240 ani ca să atingă această cifră de reprezentațiuni, pe când „Phi-Phi", opereta cunoscută a atins această cifră într'un timp destul de scurt. Este adevărat însă că peste două sau trei veacuri **„Andromaca"** va înainta către 2.000 de reprezentațiuni, bineînțeles dacă vor mai exista franțuzi capabili să înțeleagă armonioasa cugetare a autorului.

Premiera acestei tragedii avu loc la 10 Noembrie 1667, la Hôtel de Bourgogne. Racine răpise pe M-elle du Parc din trupa lui **Molière,** acea d-șoară du Parc despre care se cânta:

Aimable et divine personne
dont un Dieu serait enchanté,
vous porteriez une couronne
si l'on connaissait la beauté.

Dar Racine nu răpi pe d-ra du Parc numai teatrului lui Molière ci și amorului lui Molière, de care el însuși, Racine, se îndrăgosti. Numai la ea se gândi cât timp a compus „Andromaca"". Despre aceasta spune Boileau: ...D. Racine iubea pe d-ra du Parc, destul de bine și voinică, dar actriță mediocră. Făcu „Andromaca" pentru ea, o învăță rolul și o punea să-l repete ca o școlăriță".

Școlărița lui Racine avu un succes extraordinar, spre marele necaz al lui Molière, rival de două ori nenorocit în această afacere, ca și spre necazul lui **Corneille,** pe care farmecul actriței îl mișcase adânc și căruia poezia lui Racine îi era insuportabilă. Dar pe când „Andromaca" triumfa la Hôtel de Bourgogne, d-ra du Parc muri subit, în mod misterios, spre marea durere a autorului și amantului.

O altă dramă este legată de primele spectacole ale piesei lui Racine. Comedianul Monfleury făcu atât de mari sforțări ca să reprezinte furiile lui Oreste, încât se îmbolnăvi și muri. Acelaș rol al lui Oreste, ilustrat apoi de Lekain, Talma, Mounet-Sully, provocă violente scene între Talma și Geoffroy, un mare critic al timpului, care scrise despre marele tragedian, amic al lui Napoleon: „Acestea nu sunt furiile lui Oreste ci extravaganțele unui nebun". Intr'o seară Talma pătrunse în loja lui Geoffroy la teatrul francez, îl apucă de mână și-i strigă pe tonul cel mai tragic posibil: „Ieși". Criticul se convinse atunci că Talma semăna, într'adevăr, cu un Oreste chinuit de furii.

Despre rolul Hermionei, d-ra Clairon (care-l juca cu un succes neîntrecut), lăsă în memoriile ei numeroase indicațiuni. Ea declară că Hermiona trebuie să aibă vârsta de 20 ani. Nu de această părere a fost Sarah Bernhardt — ca și alte actrițe, de altfel, care a jucat rolul Hermionei până aproape de bătrânețe. Ea interpretă rolul cu înaltă pasiune, pe care n'o egală, în timpul din urmă, decât Mounet-Sully, îndrăzneț și furios, în cea din urmă scenă a lui Oreste.

G. B.

30 ani în slujba Zeului Căsătoriei

Jubileul unei pețitoare

Ziarele berlineze dau mult spațiu jubileului de 30 de ani al celei dintâi pețitoare înregistrată oficial.

Nu putem aprecia utilitatea acestei „profesiuni libere".

Ne mărginim la câteva trăsături, prin care se schițează interesul provocat în societate de activitatea *„multilaterală"* a acestei respectabile doamne.

Cum se prezintă jubilara

Cunoscuta pețitoare din Berlin *Frau Bornstein* și-a serbat decurând jubileul de 30 de ani. Femeia aceasta e cea dintâi *„mijlocitoare pentru încheeere de căsătorii"*, recunoscută oficial de autoritățile germane.

De statură sub-mijlocie, groasă. în vârstă, mijlocitoarea are ochi negri voioși și un zâmbet amabil pe buze. Se reazimă ușor pe un baston masiv tăiat în fildeș.

Frau Bornstein e bine cunoscută în cercurile vizitatorilor din marile hoteluri berlineze, din scumpele localități germane de vilegiatură, dela băi și ape minerale, cași dela plajele cele mai la modă. Până și oamenii de „afaceri" din Berlin spun despre dânsa:

— O, da, ea are afaceri serioase, cu care face să se ocupe orișicine...

Frau Bornstein ocupă un mic palat în cartierul elitei berlineze, scump și modern. Mai are o vilă lângă Berlin, la Gruenwald; un automobil luxos; o *cancelarie* cu 7 funcționari...

Mijlocește numai căsătoriile care „merită" osteneală. In ochii ei, un director de liceu, un consul, un președinte de tribunal, etc. — sunt niște bărbați săraci — aproape niște cerșetori.

Prima vizită făcută acestei persoane în interes de serviciu se plătește cu 3—6 mii de franci. La încheierea căsătoriei, Frau Bornstein primește 2 la sută din dota miresei inclusiv mobilă, bijuterii, etc. Averiie sub 500.000 mărci aur, nu prezintă nici un interes pentru celebra pețitoare berlineză.

Treptele carierei

Acum 30 ani, ea își începuse cariera cu afaceri de „calibru" mic. Atunci se ghemuia în două odăi, într'o stradelă de lângă piața Alexandru. Cum îi răsărise ideia de a deveni „colaboratoare și ajutoare" în afaceri amoroase?

Intâmplător, s'a angajat să caute un bărbat pentru o prietenă care vroia să se căsătorească. S'au găsit deodată patru candidați. Insă, problema acestei căsătorii se înfățișa subt alt aspect: nu 4 ci 1! Deci, mai rămâneau trei, și fiecare dorea să facă și el o partidă frumoasă. Atunci, pețitoarea s'a văzut nevoită să se ocupe cu încă trei fericiri viitoare. Astfel, întreprinderea s'a pus pe șine sigure.

„Caut o partidă frumoasă pentru fratele meu".—„Iscălit: „Frau Bornstein", și — adresa. Acesta a fost primul anunț dat de pețitoare în două jurnale. De aci s'a înjghebat o vastă corespondență...

La două odăi s'au mai adăogat încă două închiriate dela acelaș proprietar. Incurând, însă, locuința fiind neîncăpătoare, doamna s'a mutat într'o stradă mare. Treptat se tot deplasa spre centrul Berlinului. Apoi dela centru, s'a retras în cartierul elitei, în palat propriu; și de aci — afară din oraș într'o vilă foarte luxoasă din Gruenwald!...

Acum, doamna Bornstein primește în palatul din oraș, numai în anumite ore, venind dela vilă cu automobilul...

Iată deci: *„Cariera!"*

Recunoașterea oficială

Jubileul de astăzi e al treilea jubileu sărbătorit de Frau Bornstein. Acum 5 ani a avut loc a 25-a aniversare a primei sale afaceri profesionale; iar în 1924 — încă un jubileu „pur profesional": a 3000-a pereche căsătorită cu ajutorul pețitoarei berlineze...

In ziua când Frau Bornstein a ajuns la un număr de 6000 de ferici̧ți făcuți de ea, prietenii săi i-au oferit o diplomă colectivă: O mare foaie albă acoperită cu flori artificiale și cu iscălituri, încadrată într'o ramă aurită. Iar în centrul acestei foi — o veche chitanță îngălbenită, care cuprinde prima plată de impozit, făcută de pețitoare fiscului, de bună voie.

De aci doar pornise și recunoașterea meseriei sale de către Stat la 1 August 1898, prin iscăliturile demnitarilor dela „Departamentul Regal al Impozitelor Directe".

La început îi era foarte greu să obțină acea hârtiuță:

— Asta nu-i o profesiune! — i-au declarat cu hotărîre funcționarii.

Dar refuzul n'a descurajat pe Frau Bornstein. Intr'o zi ea apăru în cabinetul directorului și-i declară:

— Am câștigat 3000 mărci și vă rog să mă impuneți cu o taxă asupra acestui venit.

In acelaș timp arătă registrele cu frumoasele-i venituri.

Funcționarul a fost nevoit să constate, că Statul nu trebue privat de venituri nici în acest caz atât de neobișnuit...

Munca și perseverența

Profesiunea aceasta, — după cum spune Frau Bornstein, — nu e ușoară și i-a cerut o muncă de dimineață până noaptea. Mai cere mult tact, cunoaștere a oamenilor, și o abilitate de a vorbi în chestiuni foarte delicate.

Muncind astfel, Frau Bornstein trebuia să se hrănească cât mai bine; dar tot din cauza acestui regim alimentar „indispensabil", doamna s'a îngrășat foarte mult.

Dealtfel, ea se reazămă pe un baston de fildeș, nu atâta din cauza obezității, cât în scop de reclamă. După acest baston, interesații o găsesc mai ușor prin hallurile hotelurilor și prin cazinouri, unde se înghesuesc mii de femei grase de vârsta ei.

Corectarea nefericirilor

Frau Bornstein nu pune la cale numai căsătoriile civile și religioase, ci și „corijează" căsătoriile sau concubinajele nefericitie.

De pildă: o doamnă care e de 20 ani amanta unui bancher, e foarte îngrijorată. Căsătoria ei cu bancherul fiind amânată din an în an, iată că domnul începe să se plângă că afacerile-i merg din ce în ce mai prost. El cere ca bijuteriile dăruite de dânsul amantei — să-i fie restituite pentru ca cu ajutorul lor să-și procure o sumă necesară pentru „rezistență".

Natural, doamna recurge la ajutorul prietenei sale vechi: pețitoarea. Ce face atunci Frau Bornstein?

Bătrâna regisoare a marionetelor umane organizează o întâlnire „neintenționată" între clientă și un nou „candidat".

Urmează lanțul de curteniri: cu flori, plimbări cu mașina în afară din oraș, cu mici cadouri etc. Bancherul începe să fie „gâdilat" de un sentiment neplăcut; apoi urmează ciuda, iritația, gelozia și în sfârșit — furia prost ascunsă. Sybilla cunoaște bine inima umană: bancherul începe el însuși să ceară reîntoarcerea doamnei.

— Totuși, afacerile lui bănești sunt cam proaste. nu-i așa?

— Da' de unde? De loc! Sunt dimpotrivă foarte frumoase. Nici n'are nevoie de bijuterii...

— Atunci, cum rămâne cu căsătoria? De 20 ani se tot amână...

— Fie! El e de acord să se căsătorească imediat; numai *ea* să revină.

Se serbează nunta. Candidatul cel nou rămâne sau în calitate de amic platonic al casei, sau — dacă e mai tânăr — ca amic real al aceleiași case.

Aci, uneori, calculele Sybillei dau puțin greș. Candidatul cel „nou" rămâne prea amorezat de doamna cea frumoasă...

Bărbații și femeile de azi

Acuma, cum rămâne cu „comisionul" sau cu „procentele" pentru reușita sforțărilor depuse de pețitoare? — E mai totdeauna aci un punct obscur și nesigur. Foarte mulți gentlemani eleganți nu plătesc, cu toate cuvintele de onoare date la început... Și uneori nu le poți face nimic...

In genere, respectabila Frau Bornstein are păreri nu tocmai frumoase asupra bărbaților moderni. Ea privește în schimb, femeia modernă, cu mai multă simpatie:

— Femeile germane de azi au învățat multe lucruri frumoase dela rusoaice și dela franțuzoaice. Nemțoaica devine tot mai liberă și mai independentă. Ea nu mai caută titluri nobile, uniforme ofițerești, bancheri, demnitari marcanți, fabricanți... Banii nu mai joacă rolul întâi pentru ele; sunt atrase mai mult de sentimente și de simpatii. Săptămâna trecută, am unit trei părechi, și banii au rămas pe planul al doilea:

Trei fete sărace de familie bună s'au cununat: una cu un fabricant, a doua cu un diplomat care pleacă în Asia, iar a treia — cu fiul unui ambasador dintr'o țară exotică.

Vraciu fericit

Frau Bornstein e nu numai mijlocitoare, ci împarte și sfaturi.

Sunt medici la care oamenii recurg în caz de boală, sau preoți — pentru cazuri de îndoeli religioase sau spirituale.

De ce să nu fie și vraci în chestii de inimă, de dragoste și de ură? — Deci Frau Bornstein are contingente de „pacienți" care caută dela dânsa vindecarea rănilor căpătate în cel mai capricios domeniu al inimii.

Deci în afară de recunoașterea oficială, pețitoarea berlineză se mai reazemă pe concepții morale și pe idei originale.

Presa germană afirmă, că Frau Bornstein cheltuește 35 mii franci pe lună, în afară de întreținerea vilei din Gruenwald...

Trebue să fie foarte mulțumită de viață, căci are satisfacții atât morale cât și materiale.

K. SCH

Vrăjitorul de șerpi

Herendeu,
Berendeu!
Grozăvior, stăi pe loc!

Pentru I. Al. Brătescu-Voinești

Sub soarele 'n amiază e lacul de platină
Și joardele luminii îl bat cu vergi de foc...
Stă lopătarul oacheș, tăiat într'o tulpină
Străveche cum e lotca greu pironită 'n loc.

Pe luciul apei, negru, un sfârc de bici în plăsnet
Străfulgeră topirea... Pescarul l-a simțit,
Se-apleacă, mormăește descântecul: de trăsnet
Atins, un șarpe 'și lasă inelul despletit,

Și răsturnat plutește mort ca o buturugă.
Dar omul mișcă buza și vorba veche iar
Se duce, ca jivina deplin să'i fie slugă.
Din ape se ridică un cap triunghiular,

Alunecă în luntre șopârla blestemată;
Pe brațe e brățară și măr rotund în sân,
Și omul giugiulind-o ca pe-un copil, i-arată
Șerpoaicele bătrâne cu șuerul păgân,

Ce-și chiamă seminția, ieșind la gol de baltă.
Din milă iar șoptește cuvinte de hrisov —
Și șarpele, deodată desmetecit, tresaltă
Și scapă ca săgeata pe lacul din Snagov.

ION PILLAT

Snagov. August 1927.

A apărut în Editura „CUGETAREA"
celebrul roman rus
SANIN
DE
M. ARTZIBAȘEW

Aveți stofă?
Salonul de Croitorie MAX
de la Perlmutter
Strada Aureliu 27
(prin Spătar)
EXECUTĂ
Demiuri, Paltoane, Costume, etc.
elegant și convenabil
Telefon 209|02

CRONICA TEATRALĂ

— IULIU CEZAR. — SOȚUL IDEAL. — UN CÂNE CARE ADUCE. —

D. Corradini s'a hotărît să-și joace piesa „Iuliu Cezar", întru întâia oară, în România. Acest eveniment a sugerat unui confrate ideia, ca și autorii români să facă acelaș lucru: să-și joace mai întâiu operele peste graniță. Ideia confratelui nostru ne-a făcut să surâdem. După reprezentația lui „Iuliu Cezar" însă, ne-am convins că unii din autorii noștri dramatici ar putea foarte bine să rivalizeze cu d. Corradini.

Enrico Corradini

De altfel chiar piesa „Iuliu Cezar" este rezultatul unei colaborări româno-italiene. Pe scenă s'a rostit textul d-lui Corradini. Dar acest text a fost însoțit de costume, reflectoare și de trâmbițe dela noi. Textul, timp de cinci ore, a fost răcnit de actorii noștri. Și orice spectator imparțial trebue să recunoască un lucru: că textul d-lui Corradini n'a avut alt rost, la reprezentarea lui „Iuliu Cezar", decât să explice tablourile — ca notele impresarului scrise stângaci pe ecran pentru lămurirea filmului.

Când „Iuliu Cezar" a fost complectat de croitorii și de mecanicii noștri, actorii colaborând cu tromboanele și cu toba mare, — înseamnă că fastul românesc a fost elementul principal de succes al d-lui Corradini, și nu vorbele traduse din italienește.

Proba am făcut-o la reprezentație. Am închis un moment ochii. Am avut impresia că un spirit a luat de ureche pe d. Soare și l-a repezit între culise.

Am rămas față în față numai cu proza d-lui Corradini. Parcă-l ascultam pe Cațavencu cu cămașă neagră...

O grandilocvență seacă... Ni se părea că fiecare personagiu avea subt gușă o zbârnâitoare de zmeu de hârtie.

Se vorbea de sânge. Vedeai însă că-i numai terciu.

Se exhibau armure, lănci și spade. Dar vedeai că totul era confecționat din carton și tablă. Piesa nu suna a metal de luptă.

„Iuliu Cezar" n'a fost decât o harmalaie de copii obraznici și gălăgioși, care s'au zbenguit pe scenă cinci ceasuri.

Am fi nedrepți dacă n'am recunoaște că reprezentația lui „Iuliu Cezar" a adus ceva nou: salutul fascist al d-lui Corradini.

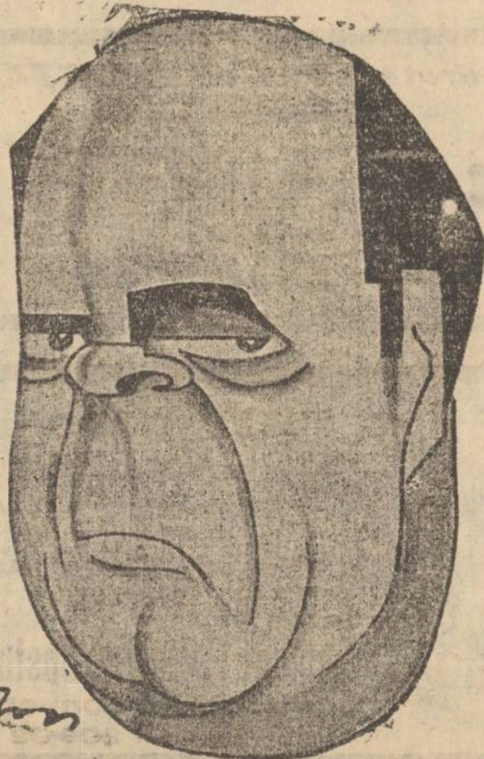
Acest salut, schițat de autor de câteva ori la fiecare sfârșit de act, nu numai distra publicul — dar îl și entuziasma.

Doamnele se aplecau peste marginea lojei — să vadă cum se salută à la Mussolini. Domni aplaudau frenetic: parcă veniseră la putere, și la noi, fasciștii.

Intr'adevăr, spectatorii — neputând face piesei o manifestație teatrală... au făcut autorului o manifestație politică.

Și totuși, în amestecul de bâlciu al culorilor si al strigătelor, era un singur lucru serios — tragic chiar: salutul fascist, care aducea ceva din autocratismul brutal de pe malurile Tibrului. Parcă ne-ar mai fi trebuit...

M. SEVASTOS

V. Maximilian

Minunatul meșteșug de creator de viață al lui Oscar Wilde se vădește nu numai în romane, dar și în teatrul său: evoluția sufletească a personagiilor se desfășoară logic și artistic totodată; eroii, din ficțiuni paradoxale, devin realități umane, adâncite și expresive atât prin mentalitate cât și prin atitudinile ce li se imprimă.

Insă păcatul unei astfel de întreprinderi, pornită cu mijloace artificiale — autorul voind să demonstreze, nu să povestească — riscă să fie o intelectualizare excesivă a personagiilor, a situațiilor și a diferitelor tendințe contradictorii din piesă.

„Soțul ideal", drama scrisă de Wilde pe un subiect furnizat de Frank Harris, are și ea acest cusur: e o demonstrație,— și anume, autorul arată ce trebue să vadă și să caute soția în bărbat, și care este rostul moral al estetului ironist în viață. Acțiunea înclină când într'o parte, când într'alta, dar nu degradează nici-o clipă intensitatea dramei și adevărata intenție a lui Wilde de-a scobori femeia în ochii spectatorului.

Punându-l pe vicontele Goring în centrul acțiunii, autorul ni-l face simpatic prin nebănuita lui bogăție sufletească, prin sinceritatea elanului și a afecțiunilor sale. Dimpotrivă, femeia e capricioasă. meschină, neîncrezătoare, perfidă sau extrem de naivă.

I. Manolescu

Spiritul de genială inspirație al lui Oscar Wilde țâșnește spontan din adversitățile momentelor dramatice, iar paradoxul, întotdeauna țesut pe-o ironie, e risipit cu generozitate strălucitoare în dialog.

Piesa s'a bucurat, la Teatrul Regina Maria, de-o superioară interpretare.

I. Iancovescu

Domnul Tony Bulandra a tălmăcit admirabil în vicontele Goring, icoana estetului cu profundă viață interioară. A fost sufletul plin de distincție și frumuseță al celui ce face binele cu eleganță și liniște, ironizează fără răutate ,și se bucură fără zgomot.

Doamna Marietta Sadoveanu a interpretat rolul foarte dificil al femeii, în care autorul a concentrat cu nemaiîntâlnită cruzime toată josnicia morală a sexului. A fost o seară de mare izbândă pentru doamna Sadoveanu. Mijloacele d-sale artistice nu păreau să o indice pentru acest rol; totuși, creațiunea d-sale a fost, mai mult decât un succes obicinuit: o adevărată lecție de teatru.

Doamna Lucia Sturza-Bulandra, domnii V. Maximilian și I. Manolescu au jucat cu multă știință a dozării și a accentului.

Domnișoara Leny Caller, foarte bine într'un rol secundar.

* * *

Teatrul Mic a făcut un rău început, în noua sa formațiune, montând „Un câne care aduce", un fel de comedie cu spirite grosolane și situații pornografice, care nu are nici măcar meritul unei tratări ingenioase.

Domnul Ion Iancovescu, doamnele Tantzi Cutava-Barozzi, Nutzi Stănescu, Nelly Caracioni și — în parte numai — Zoica Manoliu, au întrupat, cu fantezie, artă și bună dispoziție comunicativă, roluri de-o excesivă trivialitate — unele numai în joc, toate mai ales în expresii.

H. LAZU

Curiozități

Banchetul „celor 13."

In ziua de 13 Ian. cor., la Londra, la orele 13, a avut loc banchetul anual al „Clubului celor 13". Acest club nu recunoaște prejudecățile și sugestiile care se mai păstrează în societatea cultă a Europei.

Membrii clubului caută ocaziuni pentru a-și demonstra „libera cugetare". 13 Ianuarie e nu numai **a 13-a zi** a lunei ci și a anului 1928. Deci, 13 membri ai acestui club au întâmpinat pe cei 13 invitați, pe „pragul" Green-Parc-Hotel-ului. Clubul lor e de elită; invitații au fost „londonejii cei mai plictisiți" al căror „spleen" e cunoscut tuturor... La tacâmuri au fost adăugate: potcoave întoarse, bucăți de oglinzi sparte și pene de păun; cuțitele și furculițele formau câte o cruce în partea dreaptă a tacâmurilor etc... De oarce în mai multe părți ale Europei există părerea că doi măgari întâlniți de călători pe drum sau văzuți într'o încăpere, aduc mari nenorociri, — în sala banchetului au fost introduși doi măgari acoperiți cu niște cuverturi cu clopoței și cu desene și inscripții glumețe....

Semnale luminoase portative

Președintele comisiunii financiare de la Camera Deputaților statului New-York, senatorul Havitt a supus aprobării parlamentului un proect de lege prin care toți pietonii de pe șoselele din împrejurimile uriașului oraș, vor fi obligați să poarte, seara și noaptea niște lămpi electrice duble : la piept și la spate, — fiindcă numai astfel se va putea ajunge la micșorarea numărului accidentelor și omorurilor care sunt datorit circulației automobilelor și vechiculelor.

Șobolanii și pisicele din Paris

„Liga combaterii șobolanilor" din Paris a ajuns la o concluzie pe cât de serioasă pe atât de bizară, și anume : dat fiind că din toate mijloacele întrebuințate pentru stârpirea șobolanilor, numai înmulțirea pisicilor de „rasă vânătorească" poate fi socotită ca utilă, „Liga" va întreprinde **reeducația** tuturor pisicilor din Paris și provocarea instinctului vânătoresc la pisici. In acest scop o „școală" ambulantă va vizita fiecare curte unde sunt înregistrate pisicile. Proprietarii vor fi obligați să-și aducă pisicile la această „școală", după ce aceste animale favorite au fost ținute o zi fără hrană. Școala reprezintă un sistem de capcane, trecători, „poteci" și găuri artificiale, prin care pisicile vor fi lăsate să urmărească câțiva șobolani vii și mai mulți alți șobolani... artificiali, făcuți din pielea șobolanilor uciși, etc....

Republica „Segovia Nouă"

Generalul rebel Sandino din Nicaragua (aci, în America Centrală, lângă Canalul Panamei, se desfășoară în prezent un înverșunat război civil) a proclamat teritoriul pe care l'a ocupat militărește — Republica „Segovia Nouă" a cărei Capitală a fost numită de dânsul : „Sandinovilla". Acest nou stat e vecin cu republica Honduras. Generalul Sandina a emis o serie de decrete-legi legate într'un cod penal special.

Pentru beție și pentru păstrarea și tăinuirea băuturilor spirtoase, pedeapsa cu moartea prin ștreang e prevăzută de codul lui Sandino. Drapelul național e alb-albastru iar stema statului reprezintă pe ostașul nicaraguan care ridică toporul asupra soldatului nord-american trântit de nicaraguan la pământ. Sandino bate monedă proprie din aurul luat dela minele aurifere Saint-Albiano.

Un centegenar mâncăcios

La Nottingham (Anglia) s'a serbat a 106-a aniversare a unui localnic—V. Walker. Reprezentanților presei, jubilarul le-a declarat că datorește viața lui atât de lungă, muncii zilnice, sportului și hranei abundente. Walker își începe ziua bând la orele 6 dimineața două cești cu ceai; la ora 9 mai bea o ceașcă mare cu lapte; la 11 o bucată mare de pâine cu brânză, la care bea un litru de bere; la ora 1 mănâncă carne, legume și nelipsitul „pudding" de lapte; la 4 jum. din nou două cești cu lapte, pâine cu unt și dulciuri; la orele 9 seara o mâncare de carne. In intervale, în cursul zilei Walker, fiind mare amator de dulciuri, mai îmbucă din prăjituri, dulcețuri, bomboane etc... Se știe că de obicei, bătrânii ajunși la vârsta de 90—100 ani și mai mulți, își atribue viața lungă moderațiunii în ce privește hrana zilnică. Walker e unul dintre cei foarte puțini, care are o concepție tocmai opusă.

Centenarul „Omnibuzelor"

La 30 Ianuarie cor. se serbează la Paris centenarul „Trăsurilor obștești'. In această zi, în 1828, a fost inaugurată cea dintâi linie **Madelaine-Bastilie** care există și în zilele noastre. Ca și în prezent, linia a avut atunci două secții și stația între aceste secții a fost aceiași : poartă Saint=Martin. Omnibusele cu cai din 1828 își au de succesori direcți autobusele moderne cu motoare electrice. E curios faptul că la Londra omnibusele au fost introduse mai târziu de o companie de exploatare franceză.

PIANELE și PIANINELE
DIN UZINELE
LAUBERGER & GLOSS
se bucură de renume mondial, fiind cele mai perfecționate
LARGI INLESNIRI DE PLATĂ
Depozitul general pentru România
BUCUREȘTI
Calea Victoriei, No. 77

Cronica Șahului

SOLUȚII

No. 55. **(Pauly)** — Alb: Rd3, Cc4 și é4, Nd4, Pb5, d2 și f5. Negru: Rd5, Cb1 și f1, Nd8, Pb3. Mat în 7 mutări

1. Ng7!!, Na5!! (La Nc7? 2. Nf6! și negrul nu se mai poate apăra contra amenințării. 3. Né7!) 2. Nf8 (cu amenințarea Cf6 mat), Nd8. 3. Nd6, b3—b2 (singura mutare căci la oricare alta urmează mat). 4. Nb8!! (La 4. Nf8? urmează Nh4!! și dacă 5. Ng7, Nf2! și negrul nu mai e mat în a șeaptea mutare), Na5. 5. Na7 (cu amenințarea Cf6 mat), Nd8. (La Nc3 urmează 6. d2×c3) 6. Nd4! în această situație orice joacă negrul urmează mat în mutarea următoare. La 1. Na7? negru se apără prin Nh4! iar dacă 2. Nb8, Nf2! și alb nu mai poate da mat în a șeaptea mutare. La 1. Nb2?, Na5! iar eventual la 2. Nf6, Cb1×d2 și negru nu mai e mat în a șeaptea mutare.

Ideia acestei prea frumoase probleme constă deci în realizarea unei pozițiuni identice celei inițiale cu excepția pionului b3 care trebue să fie jucat și a trăsăturii care trebue să fie a negrului. Modul cum e exploatată această idee prin mutările profunde și precise constitue o capod'operă. Genialul autor a construit prin mutările succesive ale nebunului alb și o frumoasă figură geometrică.

No. 56. **(Dr. Palkoska)** — Alb: Rb5, Da7, Ch3, Né1 și h7, Pc4, d5 și h6. Negru: Ré5, Df4, Tb1 și d2, Nc1 și c2, Pa4, b3, d3 și d6. Mat în 3 mutări. — 1. Ng6! (cu amenințarea Ng3 și Dg7 mat), Td2 ~ 2. Dg7+ și 3. Nc3 mat. 1..., D×h6 2. Ng3+ și 3 .Df7 mat. 1...., Df8! 2. De3+, și 3. Dg5 mat. 1...., D×c4+ 2. R×c4 și 3. Dg7 sau Dd4 mat. 1...., Df5! 2. Ng3+ și 3. Cg5 mat. O problemă bună.

No. 57. **(Billington)** — Alb: Rh4, Dd8, Tf7, Nh7, Pd2 Negru: Ré5, Ca7 și d3, Na8 și b8, Pb5 și é6. Mat în 2 mutări. 1. Tf4! O problemă foarte frumoasă.

No.58. **(Scheel)** — Alb: Rh1, Db8, Tc7, Ca7 și d5, Nd2, Pb7 Negru: Ra6, Cb3 și h7, Nf2, Pd7. Mat în 2 mutări. — 1. Df8! O problemă elegantă.

No. 59. **(Pauly)**. — Alb: Rb1, Dg7, Ta8, Cé5, Pa2, a4 și h6, Negru: Rf5. — Mat în 4 muătri. — 1. Cc4!, Ré4 2. Dg4+, Rd3 sau d5 3. Tb8 sau a5+, Rc3 sau c6 4. Tb3 sau Dc8 mat. 1...., Rf4 2. Dg2!, Rf5 3. Ta6! și 4. Tf6 mat. 1...., Ré6 2. Cé3!!, Rd6 3. Tc8! și 4. Tc6 mat. O problemă admirabilă în care sunt realizate în modul cel mai frumos două maturi **cameleon** (pe culori diferite). Păcat însă că se rezolvă și prin 1. Dg4+.

No. 60. **(Gavrilov)**. — Alb: Rh8, Dg8, Tf8, Cd1 și g6, Nd4, Pé3 și g2 Negru: Ré4, Tc2, Cf5 și g7, Na3, Pc3 și d3. Mat în 2 mutări. — 1. Da2! La 1. Db3, Nb4! La 1. Dc4, Nc5! La 1. Df7, Né7! La 1. Tf7, Nf8! O problemă bogată în ispite.

No. 61 **(Pauly)**. — Alb: Ré6, Né5 și é7, Pb3, c4, é2, g4 și h3. Negru: Ré4, Pé3. Mat în 6 mutări. — 1. Nc7! 2. Na5! 3. Nf6! 4. Nc7+ 5. Rd6. 6. Rd5 mat.

No. 62 **(Pauly)**. — Alb: Ré6, Nd6 și f6, Pb3, c4, é2, g4 și h3. Negru: Ré4, Pé3. — Mat în 6 mutări. — 1. Nb4! 2. Né1! 3. Na5! 4. Nc7+ 5. Rd6 6. Rd5 mat. Un gemen foarte interesant

TABLOUL DESLEGATORILOR

			55	56	57	58	59	60	61	62	
D. Isac	Bivolari	53	—	3	2	2	—	2	—	—	62
L. Ianovici	„	11	—	3	2	2	—	2	—	—	20
N. Andrițoiu	București	45	—	—	2	2	—	—	—	—	49
Brotmann & Barber I	„	2	—	3	2	2	—	2	—	—	11
Ioan B. Florescu	„	17	—	3	2	2	4	2	—	—	30
C. Gheorghiu	„	34	—	3	2	2	—	2	—	—	43
N. Tănăsescu I	„	6	—	3	2	2	—	—	—	—	13
P. Chiriceanu	„	—	—	—	2	2	—	—	—	—	4
I. Gladstein	„	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Sandu Ungureanu	„	23	—	—	2	—	—	—	—	—	25
Victor Simu I	Caransebeș	47	—	3	2	2	—	2	—	—	56
Iuliu Weissman I	Câmpina	32	—	—	2	2	—	2	—	—	39
Ștefan Iliescu	C.-Lung	16	—	3	2	2	—	—	—	—	23
S. Dulce	Dorohoi	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3
G. Max II	Galați	15	—	3	2	2	—	2	—	—	24
P. Leibovici II	Iași	21	—	—	2	2	—	2	—	—	27
D. & M. Davidsohn I	„	21	—	—	2	—	—	—	—	—	23
M. Segall	P.-Neamț	36	—	3	2	2	—	2	4	-	49
I. Leibovici	Ștefănești	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
I. Porumb.	Timișoara	—	—	—	2	2	4	2	4	4	18

CORESPONDENȚA

Botoșani — M. B. — Problema dv. în 2 mutări Ré4, Ré6) e slabă.

Brașov — A. P. — Problema dv. în 2 mutări (Rd5, Ra3) e nepublicabilă; cealaltă problemă în 2 mutări (Rc5, Rc8) e la analiză.

Frumușica — A. A. — Problema dv. e la analiză.

Iași — O. C. — Problema dv. în 2 mutări (Rg2, Ré4) care ne-ați trimes-o mai de mult are o dublă soluție. 1. Rg3. — A. M. — Problema dv. în 3 mutări (Rf7, Ré5) se rezolvă și prin 1. Ng7 dacă Td4 2. Cd3+! și dacă Nd4 2. Dc4! — D. & M. D. — Problema dv. No. 1 (Rd5, Ra5) e neeconomică din cauza pionilor a6 și h7 cari sunt de prisos. Fără acești pioni problema se poate publica. No. 2 (Rh8, Ré6) e foarte slabă.

Loco — N. G. — Nepublicabilă. — E. & R. S. — Problema dv. în 2 mutări e nepublicabilă.

Noua-Suliță — P. G. — Problemele dv. în 2 mutări sunt la analiză.

Roman — C. L. — Diagramele le acordăm numai acelora cari doresc a participa la concursul de **compuneri** de probleme; soluțiile le puteți trimete printr'o c. postală.

Soroca — H. C. — Orice soluții greșite le puteți rectifica în termenul convenit; soluțiile le puteți trimete fără indicarea poziției.

Ștefănești — I. C. — Problema dv. (Rc5, Rf3) e nepublicabilă. — I. L. — Problema dv. în 2 mutări (Ré4, Rc3) se va publica; cealaltă în 2 mutări (Rd5, Ra7) se rezolvă și prin N×é8.

P. I. NEGREANU
CAMIL SENECA

Din Dramele Stupefiantelor

Morfina - Cocaina - Eterul - Opiul, este titlul unei broșuri apărute și în care autorii, 2 ziariști cunoscuți, au zugrăvit în termeni de moralizare, aspectele nenorocitelor vicii.

Sunt pagini de vie actualitate și de mare interes O broșură atât de necesară astăzi, menită să arate marelui public efectele dezastruoase ale acestor droguri.

Broșura cuprinde 32 pagini mari, scrisă într'o formă extrem de interesantă și captivă, și se vinde numai cu 8 lei.

La toate chioșcurile și depozitele de ziare.

CĂRŢI ŞI REVISTE

LEOPOLD STERN: „Quelques aspects de l'Amour moderne"
(ed. Bernard Grasset, Paris, 12 frs)

După *Psychologie de l'Amour contemporain* (ed. du Monde Moderne, Paris), — compatriotul nostru d. Léopold Stern, oferă lectorilor d-sale o nouă serie de note asupra iubirii de astăzi. Sunt însemnările aceluiaşi Gaston d'Andremont, tipul caracteristic a ceeace se chiamă *l'homme à femmes*.

Femeia este pentru Gaston d'Andremont, ceeace este lumea — pentru un călător obicinuit; biblioteca — pentru un critic diletant; concertul — pentru un amator de muzică. Este, adică, un subiect — un *simplu* subiect. Dacă nu-l tratează cu glaciala nepăsare cu care chimistul îşi tratează preparatele de laboratoriu, — nu-l priveşte însă nici cu pasiunea caldă cu care amantul îşi cercetează iubita. Fără să fie un profesionist al amorului — puţin cam plictisit de meseria lui ca orice profesionist, Gaston d'Andremont nu este nici artistul iubirii, îndrăgostit de arta lui, ca orice artist. De aceea, vorbind despre femee şi despre iubire, cuceritorul acesta nu are nici blazarea profesionistului, nici patima artistului, — ci ceva din eleganta şi seducătoarea înţelegere a diletantului... De aceea, în notele sale pe care d. Stern le publică acum în continuare, — iubirea nu e înălţată pe soclurile de carton pe care închipuirea poeţilor le-a prefăcut în socluri de marmoră, — dar nu e târîtă nici în noroiul în care a târît-o neîndurarea psihologilor de profesie...

Eternul conflict dintre cele două sexe îi prilejueşte lui Gaston d'Andremont câteva note — note în marginea unei interminabile bătălii, note de pe câmpul de luptă: notele unui combatant isteţ, care ştie să vadă şi mizeria războiului, dar şi farmecul lui...

A! şi sunt note interesante, aş zice chiar instructive — pentru că aş vrea să curm legenda falsă, după care instructive nu sunt decât istorioarele morale, pentru ca — în locul acestei legende — să pun adevărul elementar, dar tocmai de aceea mereu tăgăduit: afirmarea sinceră a realităţii — iată singurul lucru cu adevărat instructiv... Cu cât mai adevărată, cu atât mai de folos este o carte. Cu cât mai mincinoasă, cu atât este mai plină de primejdii. Oscar Wilde spunea că nu există cărţi morale sau imorale, ci numai cărţi bine sau prost scrise. Aş spune, mai de grabă, că nu există cărţi morale sau imorale, ci numai cărţi de adevăruri şi de minciuni...

Cartea aceasta este o carte de adevăruri... De aceea, poate, are şi un gust amar: ca şi buruenile câmpului, din care se extrag leacurile binefăcătoare, — adevărurile brutale nu au nimic atrăgător.

Tocmai de aceea însă, această carte trebue citită — şi, aş zice, trebue gândită, trebue mistuită. Căci nu este o expunere amabilă de uşoare indecenţe de salon; nu este un manual pentru clienţii dancingurilor; nu este un almanach de vorbe dulci... Ci este analiza — nu pedantă, nici obositoare, dar destul de perspicace — a iubirii contimporane. Vom întâlni, în cele 250 de pagini, pe femeea care se oferă prea uşor — tipul cel mai comun, cel mai frecvent, tipul care a ucis iubirea, căci iubirea nu este decât dorinţă, căutare, dibuire, năzuinţă neîmplinită. Şi de-asupra acestor pagini, pluteşte umbra unui regret: regretul că a dispărut această năzuinţă neîmplinită.

„In jurul femeii care ne rezistă — scrie Gaston d'Andremont în însemnările publicate de d. Stern — *fantezia noastră creiază o lume întreagă de reverii şi de iluzii, o lume din care suntem smulşi brutal de posesiune... Inchipuirea ta o va putea împodobi pe aceea care îţi se împotriveşte, cu toate graţiile, cu toate virtuţile — şi aceeaşi închipuire îţi va da nădejdea unui* cine ştie? *unui* poate; *unui* de ce nu?... *Impotriveşte-te! Este cel mai bun sfat pe care-l poţi da unei femei. Femeea, atâta vreme cât n'a cedat, este o Regină pe care posesiunea o detronează"*.

Această atmosferă de regret — regretul adânc al voluptăţii împlinite — apasă asupra notelor lui d'Andremont. Dar părerea aceasta de rău nu este oare marea tragedie a lui Don Juan? Căci Don Juan nu era pofesionistul iubirii scelerate, nu era aventurierul în căutare vecinică de pradă nouă, nu era vulgarul înfometat de senzaţii — aşa cum a fost de pildă, Cassanova. Don Juan era chinuit de idealul suprem al desăvârşirii; era frământat de dorinţa, veşnic dezamăgită, de-a îşi înfăptui năzuinţa lui către perfecţiune. Căuta cu înfrigurare femeea ideală, ca un artist care caută — pasionat — în marmura informă, linia impecabilă a închipuirii lui. Cele o mie şi mai bine de femei ale lui Don Juan, sunt aidoma cu o mie şi mai bine de schiţe ale unui sculptor care nu-şi poate realiza idealul lui de artă. Părăsindu-le, Don Juan suferea mai mult decât ele... Şi are dreptate Marcel Rouff când, în minunatul lui roman *l'Homme que l'Amour empêchâ d'aimer*, spune că cea dintâi femee care i-ar fi rezistat, ar fi pus capăt tragicei, înfriguratei, chinuitei goane a eroului din Sevilla.

TUDOR TEODORESCU-BRANIŞTE

LUCIEN ROMIER: Cine va stăpâni?
(Hachette, Paris — Hasefer, Bucureşti)

După o şedere îndelungată în Statele-Unite, Lucien Romier oferă magistral şi metodic „explicarea vremei noastre". Intre istoria propriu-zisă şi jurnalism nu e prea mare înţelegere şi nici măsură comună de preţuire. Istoricul strălucit al Caterinei de Medicis şi al războaelor religioase, ziarist serios şi profund, Lucien Romier alege şi reînnoadă firul care poate duce dela lumea de eri la lumea de mâine.

Ar fi putut scrie asupra Americei o excelentă lucrare politică, sau de moravuri şi viaţă socială. Lucien Romier a făcut mai mult: el a definit şi cercetat, în toată amploarea, problema mondială a Americei, adică rivalitatea între Statele-Unite şi Europa pentru stăpânirea lumii. Orb e cel care nu vede că această problemă este însăşi problema rasei albe, că depăşeşte toate interesele naţionale, constituind ultima şi cea mai pasionantă întrebare a timpului nostru. Lucien Romier scrie pentru spiritele libere, pentru oamenii care vor să vadă limpede.

Toată cartea purcede într'un fel de la noţiunea modernă a „masselor economice" care tind să înlocuiască vechile cadre etnice, naţionale şi sociale. Orice producţie în cantităţi mari, de automobile, de ceai, de bumbac sau chiar de brânzeturi, crează pe planetă un fel de imperiu închis, dar ale cărui hotare elastice tind la maximum de lărgire. După cum se strâng sau se lărgesc legăturile de solidaritate care unesc pe muncitorii de orice rang social din sânul acestor „masse"; după cum sunt mai mult sau mai puţin echilibrate pe continente, lumea nouă se întăreşte sau suferă de crize: „Pacea, existenţa omenească şi progresul nu mai sunt supuse azi liberului arbitru personal, ci adevăratelor legi de fizică colectivă."

Lucien Romier studiind relaţiile dintre Europa relativ anarhică şi America, monadă închisă unde marile masse economice se echilibrează, a scos la iveală câteva din aceste legi. El arată inferioritatea Europei, a cărei desvoltare e prea empirică, ale cărei metode de lucru sunt prea puţin raţionale. Dar încheerea lui, din punct de vedere european nu e pesimistă. „Stăpânul lumii va fi *omul civilizat* ştiind să se slujească de maşină şi nu *proletarul* căutând în maşină secretul unei civilizaţii". Intre cele două continente, lupta e încă nehotărâtă: ea se va hotărî în câştigul aceleia care va isbuti să promoveze în educaţia viitoarelor generaţii principiile cele mai puţin mecanice şi cele mai înalte valori intelectuale. — *A.*

GEORGES LECOMTE: „La vie amoureuse de Danton"
Ed. Flammarion, Paris

Studiul vieţii amoroase a marilor oameni poate să apară, în ochii observatorilor superficiali, ca o lucrare istorică destul de frivolă. Portretiştii eroilor, totdeauna sensibili pentru caracterul teatral şi faţă de gesturile modelelor lor, ne dau realizări psihologice luae din afară. Viaţa publică a unui supraom face totdeauna să i se uite viaţa intimă. Şi totuşi aceasta din urmă explică în general pe cealaltă. Un cetăţean ilustru „în reprezentie", nu este, cele mai adesea, decât un actor care-şi joacă un rol învăţat: pentru a regăsi omul, trebue să mergem după el acasă, unde însfârşit, vom putea cunoaşte adevărata lui înfăţişare, natura lui. Un istoric este un judecător de instrucţie: el nu trebue să uite logica tradiţională: „Cherchez la femme". Procedeul nu pierde nimic din eficacitatea lui când îl aplicăm marilor procese ale Istoriei.

Georges Lecomte o probează încă odată scriind **Viaţa amoroasă a lui Danton.** Citind lucrarea aceasta delicată şi conştiincioasă, observi imediat caracterul şi cariera politică a teribilului tribun, care era un ciudat amestec „de om şi leu", dar rămâne inexplicabilă pentru cei cari nu-i cunosc viaţa conjugală. Caracterul acestui profesionist al îndrăznelii se iluminează dacă cunoaştem căsătoria lui cu fiica bunului Charpentier, proprietarul café-ului Parnasse. Este esenţială cunoaşterea vieţii sensuale şi burgheze pe care o ducea, acest **„Monsieur d'Anton"**, pentru că soţia lui, destul de inteligentă, i-a fost totdeauna bună sfătuitoare, într'o perioadă când diplomaţia juca un aşa de mare rol în viaţa cotidiană a oamenilor cari ţineau să-şi păstreze capul pe umeri. Aprinderea amoroasă a acestui discipol al lui **Jean-Jacques** ne dă cheia multora din slăbiciunile lui, dintre ezitările şi abţinerile lui în momentele decisive.

A doua lui căsătorie cu o tânără de şaptesprezece ani, indicată de prima lui soţie pe patu-i de moarte, este tot atât de interesantă de analizat. Pentru a plăcea celeia care avea să devină mai târziu baroană **Dupin,** Danton nu ezită să-şi rişte situaţia politică şi viaţa, consimţind la o căsătorie religioasă, binecuvântată de un preot refractar. Mica mână albă a fetiţei, conducea ca pe un miel blând, pe această fiară roşie care teroriza Franţa întreagă scuturându-şi părul lui furtunos şi care ştia să ţină piept sălbăticiei duşmanilor. Pentru a se bucura în voe, câteva luni, de o amoroasă retragere într'o vilă înflorită şi îndepărtată, Danton părăsise încă odată postul lui de luptă, într'un moment decisiv. Cine ştie dacă aceste clipe n'au avut o influenţă capitală asupra orientării destinului său?

Cartea aceasta a lui Georges Lecomte arată foarte bine că Mica istorie este adesea mai instructivă şi mai aproape de adevăr decât istoria cea mare. —**g. b.**

PIERRE LOUYS: Psyche
(Albin Michel, Paris — Hasefer, Bucureşti)

Psyché de Pierre Louys e desigur capodopera celui care a scris **Aphrodite** şi **Chansons de Bilitis.** Capodoperă mutilată, ca acele marmure antice pe care Pierre Louys le-a iubit atât. Prima parte a cărţii a compus-o în 1906, a doua parte în 1907. După mărturia lui Thierry Sandre a treia şi ultima parte a fost definitiv încheiată în Iulie 1913. Din această ultimă parte s'au regăsit între hârtiile scriitorului numai vre-o treizeci de linii. Ce s'a făcut cu ultimul fragment? Fost-a distrus de autor, perdutu-s'a fără de urmă?

Şi dece Pierre Louys care a trăit până în 1925 nu s'a hotărît niciodată să publice aceste admirabile pagini, atât de ferme şi atât de limpezi? Claude Farrère căruia Pierre Louys i s'a destăinuit de-atâtea ori declară că nu-i vorba numai de severitatea unui mare scriitor care s'a judecat pe sine cu prea mare severitate şi care şi-ar fi repudiat opera cea mai bună pentrucă n'o găsea destul de perfectă. Pierre Louys pare să fi avut motive de ordin mult mai intim. Poate că aventura minunată şi decepţia eroului ţineau de taina cea mai adâncă a vieţii scriitorului; poate că Psyché şi Araceli, cele două eroine, erau şi una şi cealaltă carne din carnea lui. Să fi amânat până a închis ochii alegerea unui desnodământ, pentrucă nu voia să arate altcuiva nici să-şi mărturisească sieşi pe care din cele două figuri simbolice prefera?...

Neisprăvit, mutilat, fragmentul acesta are o putere şi o graţie care ţin de perfecţie. Claude Farrère n'a făcut nelegiuirea să „complecteze" **Psyché.** S'a mărginit să arate cititorilor lui Pierre Louys oarecari indicaţii şi să extragă din aceste indicaţii o schiţă a ceiace puteau cuprinde paginile suprimate sau pierdute; el mai are, de altfel speranţa, ca aceste pagini să fie într'o zi restituite literaturii franceze. — **A.**

SINCLAIR LEWIS: Dr. med. Arrowsmith
Kurt Wolf Verlag*)

Ca stil e un simpatic amestec anglo-saxon de Dickens, Wells şi Mark Twain; căci tehnica humorului e aceiaşi la aceşti scriitori, ca şi la mulţi alţi englezi şi americani. Ideile, tendinţele, îl apropie pe autor mai ales de Wells; admiraţia pentru ştiinţă, convingerea că teoreticianul dezinteresat e tipul de om mult superior tuturor celorlalte tipuri produse de civilizaţia actuală.

Eroul romanului are o viaţă destul de aventuroasă. Astfel, încă de student, se pomeneşte logodit cu două fete de odată; ca să iasă din încurcătură le invită pe amândouă la masă, li se spovedeşte, şi rămâne logodit numai cu aceia care nu se retrage îngrozită.

Mai târziu e pe rând doctor de sat, director sanitar al unui orăşel, medic într'o mare clinică la Chicago, în fine colaborator al unui mare institut bacteriologic la New-York, aci e trimis să combată o epidemie de ciumă, într'o insulă din oceanul Pacific, cu un ser preparat de el. Ca să obţină dovada eficacităţii serului, îl injectează numai la jumătate din populaţie. Faptul că nevasta lui, pe care o iubea mult şi care îl urmase pe insulă, moare şi ea de ciumă, îl desgustă de orice experiment, şi acum încearcă ca să salveze toată lumea, fără să se mai gândească la eficacitatea serului. Dar slăbiciunea aceasta îi mustră conştiinţa tot restul vieţii.

Arrowsmith ajunge după aceste isprăvi un savant ilustru, dar la urmă îşi dă demisia din institutul bacteriologic, şi se retrage, împreună cu un prieten, în singurătate, singurul mijloc de a lucra cum se cade în laborator. **I. G.**

*) De vânzare la librăria Hasefer.

Căile dragostei şi căile dictaturii

Pe neaşteptate, faimoasa carte a Alexandrei Kollontay despre căile dragostei în Rusia sovietică, primeşte azi o actualitate nouă. S'a vorbit mult despre această carte (apărută şi într'o bună traducere românească în biblioteca „Lectura") în ale cărei pagini cunoscuta comunistă a ştiut să prindă formele noui ale conflictelor amoroase aşa cum se manifestă azi, în Rusia, între bolşevici. Dar nu s'a stăruit îndeajuns asupra faptului că ea oglindeşte, mai presus de toate, răspântia între Rusia înflăcărată a anilor 1918—1920 şi Rusia „comunistă" de azi, Rusia nouii politici economice capitaliste.

Tocmai azi când telegraful aduce ştirea senzaţională că Trotzky a fost exilat în Astrahan, Racovsky în gubernia Viatca, Zinoviev în Ural, când împreună cu şefii opoziţiei ruseşti vor trebui să mănânce pâinea amară a surghiunului, Radek, Kamenev, Preobrajenski, pe scurt toţi camarazii lor de frunte, — cronicarul literar are datoria să urmărească geneza faptului şi în literatură, să arate că literatura a anticipat realitatea prevăzând în imperiul sufletelor ceiace a devenit inevitabil în imperiul politic.

Ultima nuvelă din volumul Alexandrei Kollontay oferă acest prilej. E vorba aici de o veche comunistă, o luptătoare încercată pe baricade, şi un „comunist" de tip nou, oportunist şi director al unei mari întreprinderi economice, pe scurt — un nep-man. Intre aceşti doi oameni de o structură sufletească atât de deosebită stăruie o dragoste adâncă (pe care amândoi o credeau neperitoare) încă din timpul marei revoluţii când nu existau comunişti puri şi nepişti, ci numai luptători. Dar după proclamarea noii politici economice, după hotărîtorul viriment spre capitalism în politica sovietelor, cei doi iubiţi nu se mai pot înţelege. Femeia care şi-a păstrat puritatea principiilor şi continuă să lupte pentru înfăptuirea lor integrală, vede îngrozită că tovarăşul ei nu mai este revoluţionarul nepătat de odinioară. In casa lui din ce în ce mai luxoasă mişună samsarii, o metresă plătită îi înveseleşte orele de plictiseală, muncitorii nu-i mai sunt tovarăşi, ci robi prost plătiţi şi rău trataţi, concepţiunile îi alunecă tot mai mult pe panta mentalităţii vechi burgheze. Şi atunci femeia se desparte îndurerată de iubitul ei...

Conflictul pe care-l încheie, pentru moment, deportarea lui Trotzky şi a celorlalţi opoziţionişti are, în esenţa lui intimă, acelaş aspect ca cel descris în romanul de dragoste al Alexandrei Kollontay. Opoziţia credincioasă comunismului integral, nu mai înţelege politica de oportunism burghez a dictatorilor deviaţi dela intransigenţa principiilor. Dar din nefericire, într'o ţară fără libertate conflictele politice nu se pot lichida, ca cele amoroase prin o simplă despărţire.

Aici am intrat din domeniul sufletului în cel al realităţilor materiale. Şi iată că Trotzky şi Zinoviev trăiesc un nou „pohod na Sibir", ca pe vremea ţarilor, pentru aceleaşi motive pentru care biata Vasilisa a trebuit să părăsească iubitul primei tinereţi. — **I. r.**

„Librăria C. Dobrogeanu-Gherea"
din str. Sf. Ionică No. 5

Recomandă: Palacio-Valdès: **Le roman d'un romancier, Tristan;** Victor Giraud: **La vie de Eugénie de Guérin;** Charles de Rouvre: **Auguste Comte et le Catholicisme;** Iulien Benda: **La trahison de Clercs;** Lyvind Johnson: **Lettre recommandée;** Karin Michaëlis: **Femmes, L'âge dangereux** (acelaş şi în germana); Edmond Jaloux: **De Pascal à Barrès;** Auguste Forel; **La Question Sexuelle;** André Suarès: **Poeto tragique, Sur la vie, xenies,** etc., etc.

In germană: **KAUTSKY: Materialistische Geschichtsauf. fassung** 2 vol. (ultima lucrare a celui mai bun comentator şi continuator al lui Karl Marx); Angelica Balabanoff: **Errinnerungen und Erlebnisse, Erziehung der Massen zum Marxismus;** Vera Figner: **Nacht über Russland;**

SPORTSMENI

Toate articolele de sport de cea mai bună calitate şi execuţie

GĂSIŢI LA PRIMA INDUSTRIE NAŢIONALĂ DE ARTICOLE SPORTIVE

Ioan Dârlău

BUCUREŞTI. - STR. ACADEMIEI, 6

Instalează la domiciliu săli de box şi gimnastică

Repară orice articole de sport

CATALOG GRATIS LA CERERE.

Liviu Rebreanu: Ciuleandra
Edit. „Cartea Românească"

Tânărul Puiu Farango îşi omoară soţia, pe care-o iubeşte. Făcând parte din lumea celor puternici, spre a scăpa de urmări, este internat într'un sanatoriu pentru a fi declarat iresponsabil. Se întâmplă însă, că în graba internării bătrânul Farango n'are timp să afle că directorul sanatoriului nu mai este prietenul său, de sprijinul căruia era sigur, ci e un străin care se poartă faţă de ei cu o vădită duşmănie. Din egoismul cu care Puiu şi familia sa privesc crima, adică din punctul de vedere al salvării lui Puiu şi din duşmănia cu care sunt întâmpinaţi în sanatoriu, avem impresia că drama se va desfăşura între Puiu şi familia sa deoparte şi doctorul Ursu, directorul sanatoriului, de cealaltă. Puiu ne apare ca un uşuratec, lipsit de adâncime sufletească, un egoist de rând care n'are alt gând decât de-a scăpa de urmările crimei. Iată însă că atmosfera aceea de frivolitate şi egoism care te dispune cu totul împotriva lui Puiu şi-a familiei lui, se schimbă din ce în ce într'o atmosferă tragică şi drama care ia naştere e cu totul alta decât cea pe care-o bănuiam.

Liniştea sanatoriului, răgazul de-a sta cu el singur de vorbă, întrebările medicului fac din uşuratecul Puiu *un om:* care gândeşte, care se cercetează, suferă şi se frământă. Intrebarea răsare dureroasă şi sfredelitoare ca un fier înroşit: De ce-a ucis pe Mădălina, făptură dulce şi nevinovată? Nu ştie; nu ştie nici medicul, nu ştim nici noi; toţi voim să aflăm, Preocuparea de la început, de-a scăpa fie chiar şi prin înşelăciune, devine pentru Puiu străină; remuşcarea care-l chinue cere ispăşirea crimei. Alături însă de acest sbucium sufletesc, sau mai bine împletit cu el, răsare o obsesie chinuitoare: se frământă să-şi amintească jocul înfierbântat al Ciuleandrei, joc la care a îndrăgit pe Mădălina, ţărancă devenită soţia lui şi femee de lume desăvârşită. Din întrevederile cu doctorul Ursu, Puiu află că acesta a iubit pe Mădălina şi că era şi el la joc pe atunci, când Puiu a îndrăgit pe cea care avea să-i fie soţie. Acum Puiu a deslegat problema care l-a chinuit atât şi isbucneşte: *„Acum ştiu de ce-am omorât-o doctore! Acum înţeleg că din pricina d-tale am omorât-o!"* şi mai departe: *„Când mă uitam în ochii ei, nu mă vedeam pe mine, dar simţeam pe cineva! Şi ochii ceia frumoşi mie nu mi-au surâs niciodată!...*

Nebunia însă, pe care abia o bănuiam din unele mici acte făr'de rost (de ex. Puiu pornea adesea, fără motiv, extrem de grăbit; se trezia vorbind ceeace n'ar fi vrut; obsesia jocului Ciuleandra) îi întunecă pe deplin mintea. Ritmul aprins al jocului îl obsedează cu totul, rămânând indiferent la toate celelalte.

Arta scriitorului în compoziţia acestui roman ajunge la cel mai înalt grad, încât interesul cu care urmăreşti cartea ţi se încordează din ce în ce mai mult. Mijloacele atât de simple şi obiectivismul autorului ne minunează.

Tot interesul se concentrează în pătrunderea şi urmărirea unui singur personagiu, care e privit până în adâncimile abia bănuite ale sufletului său; faptele exterioare nu ne interesează decât ca simple motive pentru desfăşurarea dramei pur sufleteşti; chiar autorul n'a urmărit decât să le schiţeze, de aceea cartea nu începe de mai departe, ci abia cu săvârşirea crimei. Nu te aştepţi de loc ca un om atât de pasiv, încât se lasă condus de tatăl său în împrejurări atât de grave, atât de laş, încât se ascunde într'un sanatoriu spre a scăpa, să devină atât de interesant esteticeşte. Sufletul lui Puiu însă, căruia îi lipsise prilejul şi mediul ca să se trezească isbucneşte cu toate forţele, în atingere cu o catastrofă. Nu sbucneşte însă în afară, concretizându-se în fapte; ci înăuntru, dacă se poate spune astfel, frământându-se până la nimicire. Remuşcarea ia forma curiozităţii dureroase cu care cată să-şi dea seamă de ce-a ucis, şi-a dorinţei absurde şi iresistibile de-a-şi reaminti melodia şi jocul Ciuleandrei, atât de importantă în îndrăgostirea subită de Mădălina. Paralel cu sbuciumu-i sufletesc, cu o artă nesfârşită se urmăreşte înebunirea lui treptată. Acele clipe de rătăcire, când mintea nu e încă deplin întunecată, încât conştientul ei poate observa şi se poate mira de vorbe şi fapte făcute ca de un străin introdus în sufletul nostru, acele alternative de covârşitoare tristeţe, şi deprimare cu o voioşie senină, sunt minunat prinse.

Cu aceiaşi încordare urmărim întrevederile cu d-rul Ursu din cari aşteptăm să lămurim problema omorului, pe lângă aceasta însă, din atitudinea lui duşmănoasă şi ciudată, bănuim că n'avem de-aface numai cu raporturile dintre un medic şi un client. Şi cu o logică delicată, cu o gradaţie minunată ni le lămurim toate, resolvându-se însăşi problema capitală. Aflăm că 'n sufletul d-rului Ursu s'a petrecut o dramă; fusese în luptă omul căruia i se furase fericirea şi care se putea răsbuna cu omul de ştiinţă. Drama aceasta nu ne interesează însă, decât în măsura în care ni se lămureşte drama lui Puiu. Aflăm deci că crima se săvârşise într'o clipă de nebunie, clipă în care însă nu lucrase ceva întâmplător, ci ceeace zăcea în fundul sufletului lui Puiu în straturile subconştientului. Acolo exista simţământul că el e un străin pentru femeia iubită, că între ei doi există cineva; exista chiar imaginea doctorului Ursu, întrezărită şi neluată în seamă în clipele acelea de extaz şi de nebunie ale jocului. Toate acestea însă, numai incidental, prin cunoaşterea doctorului Ursu, ajung să fie lucruri de cari Puiu să-şi dea seama că existau în sufletul său; altfel ar fi rămas de-apururi în haosul subconştientului. Deci introducerea doctorului Ursu în acţiune, lucru care la început te supără puţin ca ceva de senzaţie, e dictată de motivul artistic a adâncirii şi mai mult al sufletului lui Puiu.

Din felul în care se desfăşură drama, impresia fatalităţii se desprinde puternică. Acel tânăr e ca un copil în mâinile unui monstru implacabil, necunoscut care-şi desfăşură toate forţele-i oculte spre a-l nimici.

El îi hărăzise de vecină la jocul acela turburător de minţi pe Mădălina. El cu orânduielile-i ascunse îl împinsese la crimă. El, prin lanţul acela de strămoşi prea nobili şi prea trăiţi, îi turnase în sânge germenul otrăvit al nebuniei. Omul nu-i decât o jucărie în mâinile Destinului şi nici nu bănueşte ce zace în sufletul său: *...„şi nu ştii că tu eşti ticălos şi mişel şi sărac şi orb şi gol"*. Apocalips, III—17 [1]).

Cartea e atât de adâncă şi de complexă cu toată simplicitatea mijloacelor sale technice, încât în aceste rânduri de cronică nu se poate decât doar atrage atenţia asupra ei.

ALEXANDRINA MITITELU

1) Motto autorului.

ÎNSEMNĂRI

Sărbătorirea d-lui Brătescu-Voinesti

La banchetul dat de S. S. R. în cinstea d-lui I. Al. Brătescu-Voinești, d. Mihail Sadoveanu — din partea Academiei Române și a generației mai vechi a „Vieții Românești" — a rostit următoarele cuvinte :

Intr'adevăr, și scriitorii împlinesc 60 de ani, cași ceilalți oameni. Și, cași ceilalți oameni, afectează că se bucură, deși lucrul în sine e destul de trist. Dac'ași spune că te felicitez pentru asta, n'ași fi sincer. Nu ți-am dorit această sărbătoare a anilor, — care te duce spre un drum pe care sânt sigur că nu-l privești cu încântare. Te vei resemna să-l străbați. Noi te urmăm, și, dorind să trecem pe unde treci, nici noi n'avem o perspectivă încântată. Așa încât, ți-ași fi dorit, dimpotrivă, să rămâi tot pe poziție, cordial și bine dispus între colegii d-tale dela Academie, neostenit între ape și 'ntre „un cer ca marea albastră dela Triest", în mijlocul naturii încântătoare, ca mare meșter pescar și vînător, bun tovarăș și prieten și'n toate celelalte lucrări ale ticăloasei vieți : așa ți-aș dori să rămîi, încă viguros și să zicem, tînăr, c'o nădejde vană să ne oprim și noi.

Dar se vede că nu se poate. Trebuie să te sărbătorim cașicum d-ta ai fi biruitorul ș'ai fi supus timpul. Mai mult decît atît : trebuie să te facem s'asculți discursuri, și nu din cele mai scurte, pecînd un popor întreg de cititori te aplaudă de pretutindeni.

Nu te aplaudă pentru că îmbătrânești, iubite prietene, căci cetitorii sînt totdeauna inteligenți, — mai ales când ne aplaudă. Pentru asta, ar trebui mai curând să plângi. Se grăbesc să te aplaude pentru ceiace rămâne nepieritor în opera d-tale. Se grăbesc să te aplaude pentru asta, într'o oră în care ai avea dreptul omenesc să nu fii vesel, — ca să-ți aducă aminte că ai o mîngîere pe care puțini aleși o au.

Este aici un Brătescu-Voinești care are 60 de ani. Mîni va avea mai mult. Eri a avut mai puțin și se bucura de avantaje pe care colegii săi cei tineri le socotesc proprii, exclusive și nesupuse căderii. In sufletul nostru al tuturora, însă, rămâne — statornic — în afară de timp și de formele fragile și schimbătoare, rămîne un Brătescu-Voinești senin și delicat, povestind cu discreție și simplicitate, subt zâmbete și lacrimi reținute, întîmplări domoale și dramatice din viața bietului om pe acest pămînt și în această trecătoare viață., — pe acest pământ al nostru și în această țară a noastră. In sufletul nostru s'a fixat imaginea ideală a unui artist care a interpretat suflet al nostru, contribuind cu opera lui la patrimoniul comun al umanității.

Bătrâne prietin, acesta rămâne nealterat și tînăr.

M. SADOVEANU

La moartea lui Thomas Hardy

Inmormântarea lui Thomas Hardy a avut loc în ziua de 16 Ianuar. „Inmormântare" e un eufemism. De fapt marele romancier a fost dat flacărilor.

In acest scop carul mortuar — cu motor — a părăsit pitoreasca locuință a defunctului, dela Max Gate, în poarta căruia de cu zori țărani și țărance — foști eroi ai romancierului — așteptau cu capul descoperit. Deacolo după ce a străbătut Stinsford, Puddleton, Bere Regis, Winchester, adică toate localitățile din Wessex pe unde îl plimbaseră anterior romanele, defunctul a fost dus la crematoriul din Woking unde Sir James Barrie marele dramaturg și Mr. Gilmour, ca „chief-mourners" — conducători ai doliului, — așteptau cosciugul cu o singură coroană de crini pe el, dela d-na Hardy „to her darling" și un pumn de zambile, cum și cu inscripția :

Thomas Hardy, 0. M. (Ordre pour le merite)
Născut 2 Iunie 1840
Mort 11 Ianuar 1928

Peste o jumătate de ceas cei doui „mourners" duceau la Westminster Abbey, Londra, urna cu cenușa dispărutului.

Au fost zece purtători de panglici, printre care Stanley Baldwin, premierul, Ramsay Macdonald, șeful partidului muncitoresc, poetul Rudyard Kipling, Bernard Shaw, Sir James Barrie, John Galsworthy, criticul Sir Edmund Gosse, profesorul universitar, poetul A. E. Housman și doi rectori universitari din Oxford și Cambridge.

Lume puțină dar aleasă, a putut beneficia de invitații pe la altar, pe când restul bisericii și împrejurimile erau înțesate de public.

S'au cântat psalmii favoriți ai scriitorului.

In aceiași vreme un alt serviciu religios era ținut în Dorchester, localitatea de naștere a lui Hardy, la catedrala St. Petre, și altul la Stinsford, locul favorit al poetului redat sub numele de Mellstock ca scenă de acțiune în primul său roman de succes „Under the Greenwood Tree", acel roman care apărut anonim, a făcut pe unii să creadă ca autor pe George Eliot, ceiace a provocat riposta unor critici care l-au găsit „prea bun ca să fie de George Eliot".

Fiindcă defunctul, ignorând funerariile naționale, își exprimase dorința să fie înmormântat la Stinsford, s'a ajuns la un compromis, s'a scos inima poetului și cu un al treilea ceremonial, ea a fost îngropată lângă mormântul primei soții a lui Hardy, într'o casetă de bronz, cu aceiași inscripție ca și cosciugul, sub ramurile plângătoare ale unei bătrâne tise.

Ceremonialul oricât de ciudat, are un precedent, provocat, e drept, mai mult de un accident: Shelley, a cărui inimă a suferit aceiași înstrăinare.

Demonul tinereții

D. Mihail Sadoveanu publică în „Viața Românească", urmarea romanului „Demonul tinereții". Așteptăm sfârșitul romanului pentru a-l recenza.

Redăm aici un tablou de dragoste, în cadrul naturii — în care cele eterne și cele trecătoare se amestecă și se confundă:

„Duduia Olimpia îi strânsese brațul către ea. El îi cuprinse iar aceiași mână cu degetele subțirele. Și timpul și spațiul nu mai avură nici-o rațiune. Căci erau singuri, în afară de cele trecătoare, așa de singuri și de absorbiți, așa de fixați de instinct prin ceiace era etern în natura lor, efemeră, încât existară în sine și independenți subt stele, atât cât ține cea dintâiu sărutare. Venise aprigă și mai ales vicleană. Și păru neașteptată, cu toată dorința lor care o cerea...

„...Erau în valea largă a Nemțișorului, între fînațuri care nu dormeau, — căci toate sufletele și iubirile florilor pătrundeau în ei, după o rânduială statornică și pentru scopuri în aparență absurde. Se uitară în juru-le și se văzură departe de mânăstiri. Cunoscură frumuseța nopții; simțiră învăluindu-i aburul pământului. Se întoarseră amețiți de cea dintâiu băutură tare — din acelaș izvor tainic al vieții și al morții".

A murit Verbițcaia

A murit la Moscova o scriitoare rusă foarte populară în trecut: A. Verbițcaia. Născută în 1861, a debutat cu prima-i nuvelă „Sfada" în revista lunară „Russcaia Mâsli" în 1887.

Numărul operelor sale e neobișnuit de mare. In 1908-1914 au apărut cele patru volume ale celebrului său roman : „Cheile Fericirii" care e cel mai mare succes de librărie din câte s'au cunoscut în Rusia. Statisticile bibliotecilor au dovedit că între 1908 și 1916 cererea cărților acestei scritoare din partea masselor cititoare, întrecea cu mult cererea operelor celorlalți scriitori mari ca Leonida Andreev, Tolstoi, Corolenko, Cehov, Gorki, etc.

Nici „Sanin" al lui Artîbașev n'a avut, la apariția lui, atât de mare succes ca „Cheile Fericirii" scrise tot pe tema libertății în viața sensuală-sexuală. Și doar Verbițcaia scrisese acest pasionant roman fiind în vârstă de 47—53 de ani !....

In anii revoluției, Verbițcaia a slăbit și a stat retrasă și uitată în mizerie. Numai în 1920 cercurile literare bolșeviste au regăsit-o. Operele sale au fost proclamate demne de încurajare din partea statului proletar.

Insuși Lunacearschi a luat-o pe Verbițcaia sub protecția lui personală. Criticul sovietist Vorovschi a înviat-o în atențiunea masselor cititoare, iar Editura de Stat s'a ocupat cu reeditarea operelor ei complecte...

O modă nouă: Tatuajul

Londra, capitala marelui imperiu britanic, a lansat o modă nouă : ca să fii „chic", ca să fii un adevărat „dandy britanic" trebue să te lași tatuat.

Trebue să ne amintim, spune dr. Cabanes în ale sale „Curiosités de la Médicine", că răposatul Eduard VIII-lea, regele Angliei și împărat al Indiilor, purta pe brațul său drept un balaur și o ancoră și — conform teoriei imitației — toată lumea aleasă căuta să-și facă tatuagii. Comediane ilustre, ca Miss Ellen Terry ; doamne de înaltă familie, ca lady Randolph Churchill, nu ezitară să încurajeze această nouă mișcare. Un pair puse să se tatueze pe brațul soției sale insignele familiei.

Femeile, deasemenea nu erau mai puțin inventive : tatuau la baza inelarului inițialele soțului și data logodnei. Altele tatuau pe braț portretul animalului favorit, care nu era totdeauna un bărbat, ci, foarte adesea, un câine, un papagal sau o pisică. Cele mai elegante își tatuau pleoapele. Dar recordul originalității aparține, de bună seamă, profesionistului care a reușit să facă portretul lui Eduard al VII-lea pe craniul unui bărbat chel.

Dealtfel toate popoarele au incercat scrierea în piele. Ceeace este curios e că Londonezii de azi caută, în această privință, să se apropie de moravurile de sub Edouard al VII-lea.

Desigur tot excentricitate, ca și atunci. — *g. b.*

Penteleimon Romanov

Unul din cei mai valoroși dintre fruntașii noului realism literar rus, —alături de I. Babel, Ivanov, Neverov Zensky, Semenov — e de sigur Penteleimon Romanoff. Iată câteva însemnări biografice pe care le dă el singur în cuvinte simple :

„M'am născut la 1884 în satul Petrovskoie din guvernământul Tula. Gimnaziul l-am făcut la Tula. Am fost un prost elev și am căpătat odată nota cea mai proastă la limba rusă. M'am înscris apoi la facultatea de drept din Moscova; n'am prea venit însă la cursuri, pentru că eram ocupat atunci cu pregătirile pentru o mare lucrare pe care, pe cât credeam, trebuia s'o scriu. Și într'acest scop mă supusei unor cercetări complicate: am studiat fețele omenești, am adâncit caractere și în acelaș timp căutam a pătrunde în tainele muncii creatoare a marilor scriitori, pentru a descoperi la ei acel mister care face operele lor atât de clare, atât de simple și atât de tinere. In acelaș timp căutam și în viața reală să surprind acele elemente veșnic vii și să le redau, fără vre-o opinie preconcepută. Pe mine, nici tema, nici fabula nu mă interesau, ci tocmai acest material viu, smuls din viață, pe care marii maeștri s'au priceput cu atât de uluitoare simplitate și limpezime să-l găsească și să-l izoleze prin artă.

Și în sfârșit, prin 1907—1908, încolți în mine acea operă mare, pentru a cărei înfăptuire mă pregătisem. Este scrierea — „Russj" numele arhaic al Rusiei).

Primele trei volume din „Russj" descriu Rusia veche dinainte de război. Cele două volume următoare îmbrățișează războiul mondial, iar ultimele trei volume revoluția. Și dela sine înțeles, această epopee a mea „Russj" nu e o cronică istorică abruptă ci un întreg în mine zămislit, care printr'o muncă de 15 ani s'a copt și abia datorită revoluției și-a dobândit viața și conștiința deplină.

Paralel am început să scriu și „Copilăria mea". Povestiri am început să scriu mai târziu, vre-o zece ani după pornirea marei mele pregătiri artistice. Intâia mea povestire a fost: „Judecata", a doua „Popa Teodor", apărute în 1911 și 1914 în revista Russkaia Mysl..."

Una din cele mai frumoase nuvele ale lui de mai tîrziu: „Viziunea luminoasă", plină de frăgezime sensuală, de firesc psihologic, și de acel surprinzător material viu, care este secretul maeștrilor, a apărut tradusă în românește în numărul din urmă al **„Lecturii,— floarea literaturilor străine".**

Goethe în Franța

„Lucrez puțin și rău, dar în schimb am văzut pe Goethe! Finețe, amor-propriu, instabilitate fizică până la suferință, spirit remarcabil, privire frumoasă, figură puțin obosită, — iată-i portretul. Am recitit **Faust.** E o batjocură la adresa speciei omenești și a tuturor oamenilor de știință. Germanii văd în **Faust** o adâncime neînchipuită; în ce mă privește, cred că e mai puțin de pre' decât **Candide** de Voltaire; tot atât de imoral, avid și sălciu dar cu mai puțină grație, mai puțină glumă ingenioasă și mult mai mult prost-gust."

Astfel scria (sosit la Weimar, în 1804) **Benjamin Constant,** copilul spiritual al veacului al XVIII-lea în **Ziarul intim** reeditat de curând la Paris, cu însemnări și o prefață de Paul Reval.

Marea figură și opera imensă a lui Goethe se află tot mai mult în centrul preocupărilor intelectuale ale timpului și în Franța se anunță o serie de opere noui, asupra maestrului dela Weimar: **o Viață a lui Goethe** de Jean Marie Carré, o traducere a magistralei biografii a lui Goethe de **Emil Ludwig** care a mai scris o carte **Wilhelm II** și alta **Viața lui Bismark;** o carte de **Joseph Chappey** asupra lui **Goethe și Austrasia** și un studiu de **André Hesse, Goethe și Orientul.** Să fie dat geniului goethean să facă însfârșit ceiace n'au isbutit nici generalii, nici diplomații, nici împărații, anume să împace definitiv cele două popoare care alcătuesc partea cea mai bună, poate, din cultura bătrânului continent european?...

MĂRUNTE

— Ultimul număr al revistei săptămânale *Heroldo de Esperanto,* care apare la Colonia, publică un fragment din „Țara mea" de Regina Maria, tradus în Esperanto de d. Tiberiu Morariu.

— Volumul „Niculăiță Minciună și alte nuvele" de I. Al. Brătescu-Voinești, apărut în Esperanto și editat de Rudolf Mosse, S. A., Berlin a avut un deosebit succes și va fi scos în curând în ediția II-a.

— Se lucrează la ultimele traduceri în Esperanto pentru Antologia scriitorilor români.

— A apărut un nou volum de studii literare și artistice — „Ultime siluete" — de scriitorul renan H. Eulenberg în traducerea d-lui C. Săteanu.

Volumul conține articole despre : Pascal, Goethe. Schumann, Berlioz, Balzac, Leopardi, Dürer, Gluck, Goldoni, Bismarck, Maeterlinck, etc.

BIBLIOGRAFIE

Gr. L. Trancu-Iași: „Regele Ferdinand I și problemele sociale", „Biblioteca pentru toți", Edit. Alcalay, Prețul 12 lei.

Gib. I. Mihăescu : „La Grandi-Flora", Edit. „Scrisul Românesc", Craiova, Prețul 100 lei.

Au apărut în editura „Cărții Românești" următoarele publicații :

P. Dulfu : „Isprăvile lui Pîcală" (premiată de Academia Română, 49 ilustrații, a XI-a ediție, revăzută). — Prețul 40 lei.

P. Dulfu : „Pîcală argat" (Comedie poporană cu cântece, în 4 acte. Ediția II-a, revăzută). — Prețul 30 lei.

P. Dulfu : „Gruia lui Novac" (Epopee alcătuită din cântecele de vitejie ale poporului român, 53 ilustrațiuni. Ediția VIII-a, revăzută). — Prețul 60 lei.

Dr. Urechia : „Cu ou și cu oțet" (Ediție sporită cu numeroase articole). — Prețul 60 lei.

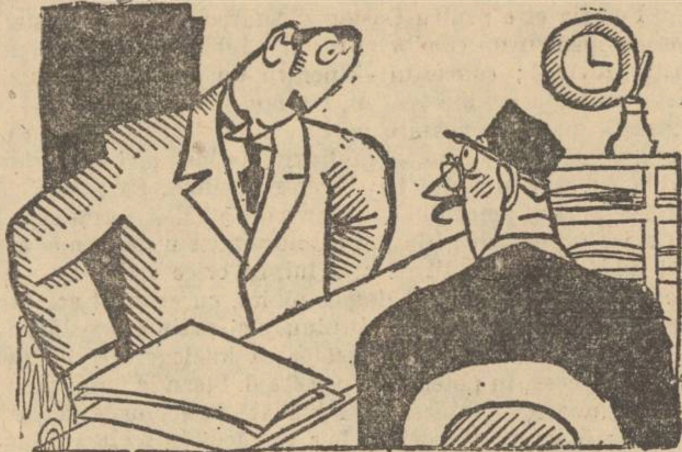
Serafim Ionescu : „Voluntara" (Piesă națională într'un act, ediția II-a). — Prețul 12 lei.

Tache Papahagi : „Macedo-Românii sau Aromânii", Bibl. „Cunoștinți folositoare". — Prețul 6 lei.

E. Casetti : „Noțiuni de electricitate", Bibl. „Cunoștințe Folositoare". — Prețul 5 lei.

Călăuza studentului (1927-1928), Editura Fundației Culturale „Principele Carol", București, Prețul 40 lei.

Serviciile publice

— Iar contra difteriei ce faceți ?
— O... statistică !

(L'Oeuvre)

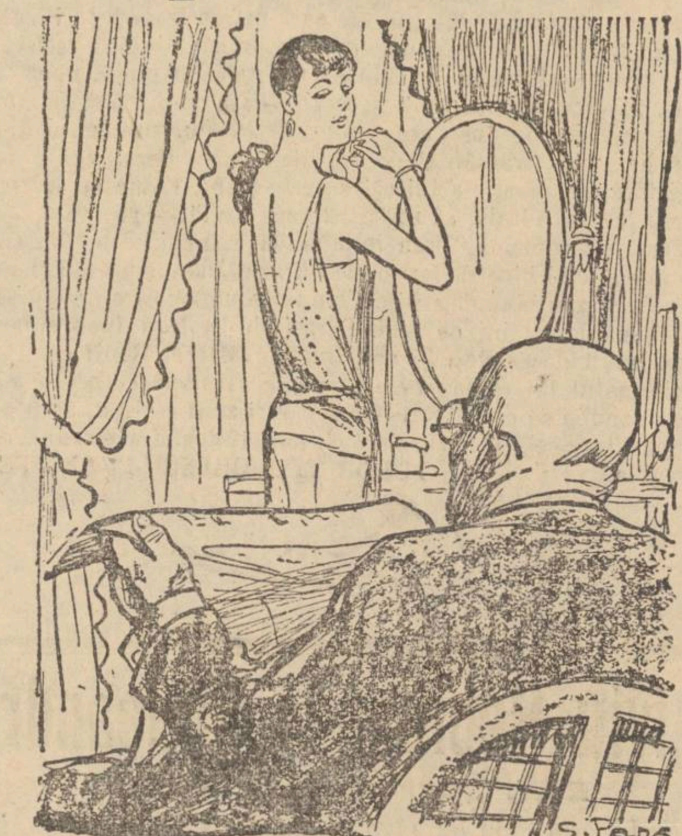
Stabilizarea musoliniană

— De când n'ai mai mâncat?
— Dela stabilizarea lirei...

(Becco Giallo, Paris)

Après vous

— Ginette, mi-ai face mare plăcere lăsând să-ți crească părul.
— De acord. Dar începe d-ta întâi...

(Le Journal)

PĂZIȚI
Copiii și familia de griji și de nevoi făcând o
Asigurare asupra vieței
'a
ROMÂNIA
SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ DE ASIGURĂRI
BUCUREȘTI
CAPITAL LEI 15.000.000
cu o plată mică lunară vă asigurați UN CAPITAL copiilor pentru înzestrare, familiei în caz de moarte
O RENTA de bătrânețe începând dela 45 de ani
PRIMIȚI TOATĂ SUMA ASIGURATĂ
imediat prin amortizările LUNARE ce se efectuează la Sediul Societății
Cele mai bune condițiuni de asigurare din țară
Direcțiunea Generală: Str. G. Cantacuzino 16
Representanța Generală: Str. Doamnei (Paris) 14
și la toate reprezentanțele și agențiile din țară

Dentist S. MARCUS
Diplomat din Paris
Specializat în clinica școalei dentare franceze
Str. BOZIANU, 10 (colț cu Piața Princip. Maria)
Consultațiuni: 8 dim.—8 seara
Mijloace de comunicație:
Tramvaele 15 și 20
Execută ori ce fel de lucrări în arta dentară cu prețuri convenabile
INLESNIRI DE PLATA

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. SARINDAR No. 7—11

ANUL IX. — No. 375

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARĂ
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 12 Februarie 1928

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888—1897 | CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

Geologus Horridus Teutonicus...

de D. D. PATRAȘCANU

Lui I. Al. Brătescu-Voinești, prietin stimat și iubit, cu ocazia sărbătoririi sale, îi închină aceste rânduri — prinos de admirație — un frate mai mic.

Cine trecea în primăvara anului 1921 prin strada Chamberlain din București — fostă înainte de răsboi Dr. Zimmermann — vedea o mare mișcare la No. 63. Se lucra de zor la transformarea sălii dela parter. In primele zile, nici un indiciu nu arăta ce întreprindere avea să se statornicească aici. Se înnoiau pereții, se așeza o pardoseală cimentată, se împodobea tavanul cu stuc — iar un zugrav, încălecat pe o scară, încondeia pe zidul din fund o căciulă turcănească, care jurai că e a lui Mihai. Și intr'adevăr, nu trecu mult, și apăru de sub penelul meșter, chiar figura încruntată și bărboasă a voievodului care a pregătit unirea tuturor Românilor. Infățișarea sa fioroasă se datora, pe cât pare, unei concepții istorice a pictorului care, probabil, avusese în vedere nu numai marele act național la care participase Domnitorul, ci și mulțimea turcilor trăsniți de dânsul cu securea pe podul Neajlovului. Pe lângă decorația sălii, mai atrăgea încă atenția și un omușor firav, cu chipul palid și uscățiv, îmbrăcat cam ponosit, care umbla forfota printre lucrători făcând schime repezite cu aerul unui patron nemulțămit. Peste vreo săptămână, deodată cele patru ferestre mari s'au acoprit cu storuri groase, pentru ca ochii indiscreți să nu poată vedea ce anume se rânduește înăuntru, asta — nu mai încape vorbă — ca să mărească curiozitatea trecătorilor. Misterul a ținut și el un răstâmp, până când într'o bună dimineață doi lucrători jerpeliți aburcau cu greu de-ausprа ușei de intrare — sub privegherea nervoasă a aceluiaș omuleț—o firmă ochioasă, cu litere mari, aurii, pe care cei ce-și aruncau privirea în sus ceteau cu oarecare nedumerire: „Bodega la Premiantul Academiei" iar dedesubt, cu caractere mai mici „Grigore Hobâncescu..."

— Care Hobâncescu, geologul?

— Da, lectorule scump, chiar el în persoană.

Cum a ajuns Hobâncescu ca dela lucrările sale stratigrafice să se gândească la un local de consumație alcoolică, el, care mai anii trecuți voise să înjghebe o ligă de temperanță, după modelul celor norvegiene, e o poveste cam lungă, dar nu lipsită de interes. Dela început putem spune că și năsdrăvănia asta este tot o poznă a răsboiului...

Cetitorul nu trebuie însă să se mire de loc. Când aprigul Marte a provocat atâtea și atâtea cataclisme; când a învrăjbit nu numai națiunile pământului, ci și oamenii aceluiaș popor, ba chiar membrii unor familii între dânșii aprinzând revoluții sângeroase; când a prăbușit țări puternice și a răsturnat dinastii vechi și glorioase; când însfârșit a dat la fund chiar Continentul — ce mirare mai poate fi că Hobâncescu din geolog reputat a ajuns crâșmar?

Pe atunci Grigore Hobâncescu — omușorul plăpând — era încă tânăr. Astăzi, după ce bodega i s'a închis de vreo șapte ani, abia a intrat în al patrulea deceniu. După înfățișare pare însă mai bătrân, și asta numai din pricină că niște afurisiți de peri albi i-au eșit din belșug în barbă, în musteți, ba chiar și în sprincene. Desigur că, pentru o parte din ei — cea mai vizibilă — ar putea uza de mijlocul cunoscut, mai ales de când moda englezească s'a întins și'n Orient; dar amicul nostru nu se prea gândește la astfel de nimicuri care mai mult i-ar complica viața decât i-ar ușura-o.

De felul său, Hobâncescu este de prin Moldova unde, în copilărie, bătea luncile Siretului strângând melci și pietricele colorate pe care încă de pe atunci le clasifica după criterii, firește, puerile. In liceu — a învățat la Botoșani — arătase mare aplicație pentru partea științifică, iar din această categorie își alesese geologia, particularitate pe care nimeni din familia sa n'o mai avusese până la dânsul. Universitatea a făcut-o însă la București, de unde, cu o bursă, a plecat în Germania, să se specializeze în domeniul variat al fosilelor.

* * *

Intors în țară, după trei ani de muncă laborioasă printre străini, el colindă râpile și ponoarele Moldovei, cu sacul în spinare și cu ciocanul în mână, pentru a-și da seama cum se prezintă diferitele ere în așezarea pământului nostru. Cercetă munții Vrancei, până la isvoarele Bâscei și ale Buzăului, stăruind mai ales prin împrejurimile Penteleului, unde spera să găsească urme devoniene. Dar afară de nenumăratele oi mițoase și de cașcavalul cât un numulit uriaș — nu află altă nimica. Trecu apoi în munții Tarcăului, luând-o în sus până la Tărhăoș, unde desgropă câteva fosile — *Spiriferi* din specia *robustus* — și un *Psilodon Euphrosinae;* iar la poalele Barnarului — chiar unde încep cheile lui — găsi o *Calceolă sandalina*, ce aducea cu cothurnii antici, și o prea interesantă moluscă, dintre acele care au făcut nemuritor numele lui Blumenbach — dar de o formă ciudată și necunoscută, căreia Hobâncescu, în amintirea unui alt savant român, îi dădu numele de *Calymene Stephanescui*. Insă „Geologische und Mineralogische Arhiv" din Berlin, îndată ce a văzut forma chefalopodului și și-a dat seama de importanța descoperirii, l-a botezat *Calymene Hobancescui...*

Era o mare onoare pentru tânărul nostru compatriot ca numele său, puțin cam rustic, să strălucească alături de al atâtor savanți străini — cu pronume subțiri. De aceia și el își îndoi activitatea științifică.

In dorința de a cunoaște toate aspectele geologice ale solului românesc, văzu de aproape coifurile Tomascăi și căldările Orșovei; atinse cu emoție țurțurii uriești ai stalactitelor și îmbrățișă, ca pe niște vechi cunoscuți, stalagmitele Polovracilor, răsărite în întunerecul umed al peșterii ca niște sfeșnice grosolane; cercetă cu mare luareaminte — din punct de vedere dinamic — dunele Rahovățului și nisipurile lui mișcătoare, vânturând în palmă prundișul fin, întocmai cum ar face un negustor de grâne cu boabele de ovăs; se sui pe vulcanii glodoși dela Policiori, băgându-și capul în gura fiecăruia din ei, și vizită peștera Cioclovinei din Ardeal, plină cu excrementele liliecilor care, din vremuri străvechi s'au transformat într'un *guano*, aproape tot așa de bun cași cel american. Ba încă Hobâncescu analizându-l cu minuțiozitate, găsi că al nostru e mai bogat în oxalați de calciu (C^2 O^4 Ca) și în acid uric decât cel de pe țărmul chilian.

In peregrinările sale prin țară, Hobâncescu era mânat nu numai de acea pasiune științifică care a adus pe bătrânul Pliniu până la marginea Vulcanului clocotitor și care și pe dânsul îl suspenda uneori de-asupra prăpăstiilor fără fund, încleștat c'o mână de-un jneapăn. Aptitudinile sale științifice, cu tendințe desigur acaparante, erau adeseori tulburate de o puternică rezonanță sentimentală. Căci prietenul nostru care ciocănea stâncile și săpa în diverse terenuri umblând printre șuroieri de ape și tot felul de grohotișuri, nu rămânea rece la glasul misterios al codrilor nesfârșiți, nici la vederea piscurilor sure scăldate în ceața viorie a asfințitului, nici la murmurul vrăjit al pâraielor dela munte care șopotesc domol fericiților ascultători o încântătoare poveste. Aflarea unor urme jurasice sau

D. D. Patrașcanu

siluriene, a unei fosile — fie ea un *trinucleus ornatus* ori un *graptolites vulgaris*, descatena în sufletul său puternice resorturi spre reverie, dăunătoare mai totdeauna omului de știință. Ceasuri întregi era în stare să privească, cu ciocanul în mână, rotirile line ale vulturului în azurul nesfârșit, când această superbă sburătoare domină prin măreția ei olimpiană, cărunții munți și văile înfricoșate. Iar când dădea peste unul din acele izvoare intermitente, cărora în graiul dela munte li se zice *izbuc*, aștepta țâșnirea apei, cu răsuflarea întretăiată, tot așa cum un cântăreț al lunii ar aștepta cântecul întrerupt al privighitorii.

De aceia colecția sa de fosile era pentru dânsul nu numai un simplu material științific, mânuit sub privirea unui ochiu rece și indiferent; nu numai un auxiliar brut pentru deslegarea încurcatelor probleme paleobiologice — ci și o sursă de caldă plăcere comunicativă, al cărei înțeles pornea dintr'un sentiment de evlavie pentru orice lucru peste care au trecut vremuri îndelungate. Acele găoci și carapace mici, forme bizare și chinuite, așezate cu grijă pe mesuțele lor, îi vorbeau de ciudate ființe vii, de noianuri de ape ce învăluiau odată pământul, când numai haosul plutea pe deasupra, și de înspăimântătoare cataclisme ce prăbușiseră uscaturile cu tot ce se afla pe ele și care îl duceau până la începuturile lumii. Iar toate aceste înlănțuiri de idei îi arătau deșertăciunea amară a vieții și zădărnicia tuturor străduințelor omenești.

* * *

Rodnica activitate a lui Hobâncescu îi dobândi un nume respectabil în știință, când studiul său asupra *Rocelor verzi din Conglomeratele terțiare dela Cocârjați*, fu distins de Academia Română cu un premiu indivizibil — dar mai ales, după ce teoriile sale, enunțate aici, au fost remarcate de „Analele Geologice" din Paris. Această mare revistă arăta că concluziile savantului român lămuresc pe deplin natura rocelor colorate aruncând în acelaș timp o clar-văzătoare lumină asupra tuturor conglomeratelor, cu care ocazie — zicea Revista — tânărul geolog a înscris cu litere de aur în paginile nobilei științe a Pământului, regiunea Cocârjaților...

In urma acestor succese, Hobâncescu se crezu biruitor în viață. Era sigur că, în baza articolului 81, îl așteaptă o catedră universitară și, cine știe, poate chiar un loc în Academie, atunci când, împrejurările vieții, permițându-i, își va publica și importantul său studiu asupra Belemnitelor și Numuliților români. Pentru moment, el se mulțămi cu un post de specialist la Institutul Geologic și cu o suplinire în învățământul secundar cu orele împărțite pe la diverse licee din Capitală.

Dar Hobâncescu, pe lângă toate calitățile care-l îndreptățeau să viseze la viitoarea sa ascensiune în cariera didactică, purta în el, fără să bănuiască, fermentul prăbușirii.

Anume, se întorsese din Germania cu o părere cât se poate de bună despre felul cum se învață acolo carte. Rămăsese entuziasmat de punctualitatea și de scrupulozitatea profesorilor, precum și de faptul că nici unul din ei nu făcea politică, de mijloacele lor de studii, de bogăția uimitoare a laboratoarelor, de mecanismul minunat — lipsit de formalisme deșerte — al bibliotecelor, de prietenia dintre student și profesor. Cu alte cuvinte, Hobâncescu era un admirator al Nemților.

A doua pricină care — probabil derivă din cea dintâi, era de o natură mai delicată. Hobâncescu venise din Germania cu diploma de doctor în buzunar, dar și cu o încântătoare soție la braț: o nemțoaică rumenă la obraz și aprigă la treabă. Ba încă printre bagajele lui și ale tovarășei sale, geologul, care se vede că găsise vreme liberă și pentru alte îndeletniciri de cât studiul fosilelor, mai aduse și un kinder dolofan, cu părul ca mătasa păpușoiului și cu răsunătoare coarde vocale.

Izbucnind războiul, Hobâncescu fu nemângâiat. Cetise cartea lui Angell asupra acestei groaznice erori omenești — tradusă aproape în toate limbile pământului — și meditase așa de adânc asupra convingătoarelor ei argumente, încât i s'ar fi putut spune și geologului nostru — printr'o paradoxală litotă — *homo unius libri*. Rămăsese încredințat că astăzi, cu enormele cheltueli ale înarmărilor, războaiele nu mai aduc nici un folos nimănui și, mai ales, învingătorului. Căci lichidarea diferendelor omenești cu arma în mână presupune primitivitate, nu o civilizație înaintată. Când învinșii puteau fi luați robi și puși să muncească pentru biruitori, măcelul folosea desigur uneia din părți; dar acuma când întreg pământul formează o unitate economică, prăbușirea oricărei țări strică aproape deopotrivă tuturora. De aceia învingătorul, de la cele dintâi pregătiri până la victoria finală, trăește mereu într'o înșelătoare iluzie. In schimb, viața se înjosește, oamenii se sălbătăcesc, bogățiile și valorile, strânse cu trudă, se risipesc și se părăduesc stupid, știința, arta și literatura — bunuri nepretuite — decad. Se gândea cu ură la oamenii politici care, de multe ori, pentru interese dezonorante, aruncă popoarele unele asupra altora asmuțându-le întocmai cum fac copiii (vârstă fără milă) când întartă cânii între dânșii. Legăturile dintre oameni le visa pașnice și cordiale. Un umanitarism vag, care-i colora sentimentele cele mai adânci, îl făceà să repete adesea că, de oarece omul, destul de nenorocit prin firea lui, își târăște zilele numai printre greutăți și primejdii naturale — ce-i întind curse la tot pasul — e absurd ca, singur și de bunăvoia sa, să-și mai pună pe cap și bolovanii dușmănoși ai națiunilor, ai claselor și ai religiilor. Iar când îi venea în minte lăcomia popoarelor mari și nesăbuita lor dorință de a se încăleca unele pe altele, el se gândea cu plăcere la Danemarca și la Elveția — unde trăise câtăva vreme — care n'au râvnit niciodată la bunuri străine și unde omul își duce viața în liniște, în belșug și mare mulțămire de sine.

Când s'a pus și la noi problema atitudinii României, Hobâncescu a fost de părere că trebuie să rămânem neutri. Țările încăerate erau prea puternice, pentru ca să ne băgăm și noi printre picioarele lor. Iar dacă e vorba de reparat nedreptăți, ele vor dispărea cu progresul omului nu cu îndobitocirea lui. De aceia, în discuțiile care se încingeau la Institutul Geologic, prin cancelariile liceelor și la Cafeneaua Imperială — unde adeseaori venea și Hobâncescu — el susținea că trebue să așteptăm în liniște sfârșitul răsboiului. De Germania — după cum am văzut — avea idei bune, căci atmosfera în care trăise acolo îi lăsase cea mai plăcută amintire din viață. La perspectivele iminente ale unui răsboiu cu Nemții, el își amintea o convorbire pe care o avusese într'o seară, la un pahar de bere, cu Geheimrat-ul Wolf, care-i dovedise cu multiple argumente, că Germanii sunt singurul popor care au interesul ca România să progreseze și să se mărească. Ii mai spusese profesorul neamț că, în ce privește idealul națiunii noastre, câtă vreme Rusia țarilor va sta în picioare, Românii nu pot face nimica. Iar alcătuirea țaristă numai Nemții pot s'o sdrobească.

Și geheimrat-ul vorbind de Români, îi numea mereu „die guten Freunde".

* * *

Eticheta de *filogerman*, pe cari prietenii o lipiseră de numele Geologului, nu-i aduse nici o neplăcere câtă vreme țara nu ieșise din neutralitate. Doar atâta că, în discuțiile aprinse, urmate în cancelaria unui liceu, Hobâncescu se cam ciocnise cu profesorul Iaroslavici, naturalist ca și dânsul, — care, având alte idei în privința grupării popoarelor, susținea morțiș că trebuie să mergem împotriva Nemților, fiind vorba de o politică latină, cătră care ne împinge de altfel, și instinctul națiunii...

Hobâncescu râdea de argumentele adversarului său — mai ales de politica latină — și silințele sale de a aduce lumină într'o chestiune atât de palpitantă, făcea pe d. Pompilian, directorul liceului, să intervie prietenește punându-le cataloagele în mână și trimețându-i pe fiecare în clasă, sub falaciosul pretext „că fac sgomot băeții".

Intrarea României în răsboiu a fost pentru geologul nostru o adevărată catastrofă morală. Era sigur că ne așteapeă nenorocirea. Și, într'adevăr, după Turtucaia, el se gândea cu groază până unde se va întinde dezastrul. Iar când a venit și ocupația dușmană, cu toate neplăcerile ei, Hobâncescu n'a ieșit câte-va zile din casă. După vreo săptămână, străbătând calea Victoriei, plină de soldați, în fel de fel de uniforme, și sguduită până în fundamentul ei de camioane grele, cu sirene șuerătoare, Geologul se întâlni, în strada Episcopiei, cu Iaroslavici. Profesorul era trist și abătut. Văzând pe colegul său, el se opri:

— Ei, ce zici?

— De, răspunse Hobâncescu — aș vrea să știu ce zici dumneata...

— Bine am ajuns, hai? Și de abia suntem la începutul nenorocirilor noastre. Ne-am băgat într'o chestiune care nu era de nasul nostru și acuma... o să murim de foame... că ăștia sunt flămânzi de tot. Dar cine strică? Numai noi! Trebuia să luăm paru... să nu lăsăm pe toți neprocopsiții să-și facă mendrele. Aș vrea să aud ce spun acuma vitejii noștri...

Hobâncescu nu înțelese bine rostul cuvintelor din urmă:

— Care viteji, întrebă el.

— Cei cu războiul.

— Cum, dar parcă și dumneata ziceai că...

— Te înșeli, — îl întrerupse profesorul — noi niciodată n'am spus că trebuie să ne luptăm cu Nemții... am

(Continuarea în pag. II-a)

îi înțeles poate cu Bulgarii... iar eu, pe onoarea mea, dacă, am fost vreodată pentru războiu...

— Dar cu... instinctul națiunii cum stăm?

— Gogomănii, zise Iaroslavici, căutând să schimbe discuția.

— Și cu politica latină?

— Vai de capul nostru — încheie el plictisit.

— Vorba e... acuma ce facem?

— Acuma? Uite...

Și Iaroslavici arătă cu capul spre doi ofițeri nemți, care tocmai treceau țanțoși pe lângă dânșii.

Hobâncescu se despărți de colegul său, mai trist încă, și se întoarse acasă gândindu-se: „Astăzi vrea să-ie parul, iar atuncea făcea spume la gură cerând războiul. Ce omenire!"

* * *

După ce administrația militară a deschis școlile, Hobâncescu a ajuns personajul cel mai important din cancelarie. In jurul său se strângeau acuma toți profesorii. Il întrebau despre toate problemele dela ordinea zilei, asupra comunicatelor germane, asupra revoluției rusești, asupra intervenției Americei, asupra războiului înăsprit — și doreau să afle ce crede el în cutare și cutare chestiune. Răspunsurile lui erau hotărîri de oracol. Situația aceasta privilegiată a ținut până când Nemții au încheiat armistițiul. Din acel moment Hobâncescu a căzut de pe pedestalul pe care, cu așa cinste, îl ridicaseră colegii, și înălțimea fiind cam mare, cu atâta mai vârtos a simțit efectul distanței. Incepuseră să vorbească ironic de părerile sale, unii râzând de-al binelea, alții, cică „luându-i apărarea... „Că de, era obligat omul să ție asemenea limbaj, odată ce s'a încuscrit cu poporul german..." sau „ce are aface? Nemții sunt oameni cu cap... au pus pușca jos... și Kalikerberg mă chiamă!" Barbaria teutonă era scoasă mereu în evidență pe toate tărâmurile... chiar și pe cel literar și artistic și, pentru documentare se citau numele lui Nietzche... Schopenhauer... Hegel și mai ales al lui Wagner, Iar Iaroslavici perora din nou despre „instinctul națiunii" și de politica latină... salvatoarea statelor mici...

După ce victorioșii s'au întors dela Iași, au început lichidările. Intâiu s'au spart câteva duzini de capete și un înzecit număr de geamuri din anumite cartiere ale Capitalei. Apoi socotelile cu grupele mari încheindu-se cu bilanțuri frumoase au venit la rând unitățile. Odată ce România Mare avea să se înfăptuiască, care mai de care doreau să guste din dulceața ei. Pentru asta trebuiai însă să te pui în evidență cu vreo faptă patriotică, iar în evidență te puneai denunțând pe cei mai proaspeți dușmani ai țării. Intrau în această categorie toți care fusese împotriva Rușilor și apăraseră Basarabia; cei care nu crezuseră în barbaria nemțească; care afirmaseră cândva că știința germană e o realitate, că Immanuel Kant a fost un mare gânditor, iar Goethe, un scriitor de geniu. Un ministru cinic și prevaricator găsi formula tuturor răsbunărilor: „atitudine nepatriotică". Incepură delațiunile. Iaroslavici, sub presiunea continuă a unei revolte greu stăpânite, denunță pe Hobâncescu, în scris, autorității școlare: germanofil inconștient (însurat cu o boșă); otrăvește tineretul cu teorii antiromânești; a slăbit rezistența națională în timpul Ocupației... „pe când noi, bunii români ne sileam s'o întărim prin conferințe, discursuri și aproponri patriotice"; antidinastic încarnat; a pactizat cu inamicul; a insultat armata; a criticat guvernul și pe bărbații noștri politici; a calomniat Antanta. Denunțul se sfârșea cu următoarele cuvinte: „Cu greu am mai putea tolera prezența acestui individ printre noi, considerându-l ca o flagrantă sfiidare a patriotismului și a iubirii de neam".

Pe lângă Iaroslavici mai iscălîră reclamația Grigore Mâgârdici — profesorul de limbă germană — Mișu Horn, profesor de matematici, și maistrul de gimnastică I. G. Popescu, ai căror strămoși tresăriră și ei în morminte cerând răsbunare pentru patria ofensată...

După câteva zile, Hobâncescu primi o adresă din partea Direcțiunii învățământului secundar, prin care i se făcea cunoscut că suplinirea sa încetează, până când se vor face cercetări în privința atitudinii sale din timpul Ocupației...

Hobâncescu nu spuse nimica acasă când primi înștiințarea Ministerului Instrucțiunii. Ar fi vrut chiar ca Elfrida să nu știe de înlocuirea lui. Iși făcu socoteală că, deși bugetul casei — și așa greu echilibrat — suferise un sdruncin puternic, va izbuti totuși să înfrunte nevoile cu ceia ce-i rămăsese dela Institutul Geologic. O presimțire apăsătoare nu-l lăsa însă liniștit, aducându-i când și când în minte urmările unei logici inerente situației — urmări la care Hobâncescu evita înadins să se gândească. Dar lucrurile fatale se întâmplă. Și deoarece unul din organele Statului luase o așa importantă dispoziție de higienă morală, peste alte câteva zile, Hobâncescu, fiind la Institut, tocmai când voia să așeze comod un *Bellerophon hystericus*, mai primi încă un plic galben și din partea Direcției Minelor din Ministerul Industriei, prin care iarăși i se făcea cunoscut că este pus în disponibilitate din postul său de geolog, până când, etc., etc., etc. Și lucru ciudat — așa cel puțin i se păru amicului nostru — în locul devenit vacant fu numit Iaroslavici, care avusese încredere în destinele neamului și propovăduise victoria finală...

D. D. PATRAȘCANU

(Sfârșitul în No. viitor).

Colțul Librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din București, str. Eugen Carada 7 (fost Karagheorghevici), recomandă următoarele cărți interesante:

Operele lui Romain Rolland

Jean Christhophe 10 volume lei 780—800; Colas Breugnon, Pierre et Luce, Clérambault, Tragédies de la foi, Théâtre du peuple, Jeu de l'amour et de la mort, minunata serie: L'âme enchantée cuprinzând: Annete et Sylvie, L'été, Mère et fils; apoi: Lilluli, Vie de Tolstoi, Vie de Beethoven, Vie de Michel Ange, Voyage musical au pays du passé, Musiciens d'aujourdhui, Musiciens d'autrefois, Vie de Haendel. Au dessus de la mêlée.

Operele lui Blasco Ibanez

Ultimu-i roman: Aux pieds de Vénus (Les Borgia) La reine Calafia, Sonnica la Courtisane, La tragédie sur le lac, Les quatre cavaliers de l'Apocalypse, La Tentatrice, Arènes sanglantes, Sous l'ombre de la Cathédrale, Contes espagnols d'amour et de mort, Le pape de la mer, etc., etc.

Operele lui Knut Hamsun

Victoria, La Faim, Un vagabond joue en sourdine, Au pays des contes.

Operele lui Thomas Hardy

Sous la verte feuillée, Tess. d'Urberville, Juda l'Obscur, Le maire de Casterbridge.

Operele lui André Maurois

Vie de Disraëli, Arriel ou la vie de Shelley, Les silences du colonel Bramble, Les discours du Docteur O'Grady, Meïpe ou la délivrance, Dialogues sur le commandement, Quatre études anglaises.

Amintirile unei d-ne de onoare

— La Curtea din Peking —

Cea din urmă mare suverană a Orientului — aceea care se poate compara cu Semiramis, Messalina, Catherina de Médicis, Elisabetha Angliei sau Caterina Rusiei — a fost împărăteasa **Tzu-Hsi**, care a domnit aproape o jumătate de veac.

Intrată în haremul imperial în 1852, **Jehonala** — era numele ei de fată — atrase repede atenția reginei văduve, reuși să-i placă, și, cinci ani mai târziu, după moartea acesteia, Jehonala, devenind mama moștenitorului tronului, nu mai avea a se teme de nimic. Grație inteligenței ei remarcabile și a unui extraordinar simț de prevedere, ea reuși să se mențină pe tron, căci domnia fiului său n'a fost decât nominală. El nu era decât doar primul curtezan și cel mai puțin stăpân pe sine din toți reprezentanții vechii aristrocații.

In momentul răscoalei Boxers-ilor, ajutați în ascuns de Tzu-Hsi, China era reprezentată la Paris printr'un diplomat eminent, **Yu-Keng**, tatăl a două fermecătoare copile, **Der Ling** și **Roon Ling**. Cu riscul de a cădea în disgrație, el a dat copilelor sale o educație europeană și modernă. Fetele își începuseră studiile în China, în școlile misionarilor, și le continuară într'o mânăstire pariziană. Dar, în 1903, ambasadorul, foarte bolnav, se reintoarse la Peking și-și luă un lung concediu. Soția sa și fetele au fost reținute la Curte de împărăteasa văduvă, unde, Der Ling îndeplini timp de doi ani funcțiunea de primă doamnă de onoare și interpretă. Căsătorindu-se apoi cu un american, M. Thaddeus White, ea a publicat un volum de amintiri de un foarte mare interes și analiză sufletească. Sunt mai ales interesante amintirile ei de la Curtea împărătesei Tzu-Hsi.

* * *

Când Der Ling cunoscu pe împărăteasă, Tzu-Hsi avea 68 ani. Tenul său rămăsese frumos, surâsul îi era seducător; toți aceia cari o cunoscură mai de aproape recunoșteau că avea încă un farmec de nedescris. Ea rămăsese aceași femee îndrăgostită de lux și de îndelungă toaletă. Iși punea în joc toată eleganța ei pentru a primi pe d-rele Yu, și purta unele din cele mai frumoase rochii, din satin galben imperial, brodată cu ochiulețe roz: un adevărat poem primăvăratec. Pe deasupra, ea avea totdeauna o capă făcută din 35 de mii de perle de mărimea unui ou de canar, aranjate în filet. Dela cap până la picioare, un râu de pietre scumpe. Isbucnind odată răscoala Boxers-rilor, care fu înăbușită prin sforțările puterilor europene, Tzu-Hsi a fost cea dintâi care ajutase în ascuns această mișcare, pentrucă ea ura pe străini (și această ură i-a adus cel mai mare titlu de simpatie din partea Chinezilor). N'a fost greșala ei, dacă tot ce a fost european în China n'a fost masacrat și aruncat în mare.

Domnișoarele Yu încântaseră pe suverană: sub toaletele lor europene ele duceau perfecția manierelor chineze din lumea mare; cunoșteau eticheta Curții, care era destul de complicată, vorbeau frumos chinezește — și limba comună și cea a mandarinilor și erau pe deasupra foarte instruite. Impărăteasa le reținu ca domnișoare de onoare, dar se atașă mai mult de cea mare.

Rolul doamnelor de onoare la Curtea din Peking nu era o simplă sinecură. Ziua începea la orele 5 de dimineață. Der Ling își relua serviciul. Intra în camera împărătesei, care se odihnea pe un pat splendid de lemn sculptat, acoperit de o draperie de mătase și de un fel de satin galben brodat cu aur și albastru. Der Ling se apropia și, după formula consacrată, se prosterna zicând: „Toată bucuria cu voi, o, strămoșilor". Apoi ajuta pe împărăteasă să se îmbrace. Tzu-Hsi dădea mare importanță coafurei. Ea avea încă păr frumos „catifelat și negru ca aripa corbului". Apoi împărăteasa se spăla cu aproape o duzină de esențe tari și mirositoare, își ștergea fața cu un șervet muiat în glicerină amestecată cu miere, după care se pudra — de preferință pudră roz.

Alegerea rochiilor cerea timp mult și aceea a bijuteriilor încă și mai mult, întrucât alegerea avea s'o facă din vre-o 3000 bucăți una mai nostimă și mai prețioasă decât alta. După ce toaleta era terminată, împărăteasa lua loc într'un tron mic, fiind dusă în sala de audiență: acolo primea pe miniștri și punea la cale afacerile imperiului. Restul zilei se petrecea în mese și plimbări și în diferite ceremonii de Curte. Doamnele de onoare n'aveau dreptul să stea jos în fața suveranei. Astfel că, în fiecare seară, Der Ling intra în camera ei zdrobită de oboseală.

* * *

Der Ling descrie deasemenea toate ceremoniile și sărbătorile care se desfășurau la Curte; cea mai solemnă era celebrarea aniversării împărătesei care dura mai multe zile. In ultima zi Tzu-Hsi dădea libertate la mii de păsări, pe care punea să le prindă pentru acest scop. Sărbătoarea lampioanelor — sărbătoare chineză prin excelență — care celebrează anul nou și memoria strămoșilor, era de o splendoare feerică. Atunci împărăteasa primia cadouri de tot felul, din toate părțile Chinei și ea însăși dădea cadouri supușilor săi, de o valoare proporțională cu a celor ce le primea. Faptul că suverana chineză se interesa și de bunul mers al agriculturii o spune ceeace urmează: Intr'o vară au fost două luni de secetă, ceeace adusese o mare tristețe la Curte. Suverana se îmbrăca în gris, nu mai purta nici un fel de bijuterie și impunea tuturor un regim riguros. Ea însăși nu mânca decât pâine și lapte.

De mai multe ori, împărăteasa voi să mărite pe Der Ling cu personagii înalte, prinți chiar, dar pe care tânăra domnișoară de onoare nu-i cunoștea; ea refuză să se căsătorească cu un chinez — mai ales cu un chinez care-i era necunoscut. Boala lui Yu-Cheng agravându-se cele două fiice au fost autorizate să se întoarcă la căpătâiul lui, la Shanghai. Fostul ambasador la Paris se stinse curând și Der Ling, nemai voind să se întoarcă la Curte, se mărită cu un american și părăsi China pentru totdeauna.

G. B.

Feriți-vă de boli!
Knorr
Anemia, Debilitate, Nervozitate, Reconvalescența
Slăbiciuni generale, Limfatism, Tuberculoza.
Dispepsie, Amețeli, Constipațiune, Enterite
la Copii și Adulți, Tineri și Bătrâni
NU LE TRATAȚI CU MEDICAMENTE VĂTĂMĂTOARE ORGANISMULUI
FACEȚI O CURĂ CU „CACAO" „FULGII" FĂINURILE „KNORR"
ȘI VĂ VEȚI VINDECA COMPLECT. OBSERVAȚI PE FIECARE PACHET MARCA „KNORR"
DE VÂNZARE LA FARMACII, DROGHERII ȘI COLONIALE. LITERATURA GRATIS LA CERERE DELA SAM. LÖBL & FIU BUC. BUL. MARIA 30

O problemă vitală: Alimentarea copiilor

Problema alimentării copiilor în primele luni ale vieții este de o importanță vitală. Dacă ținem socoteală că o pătrime din numărul copiilor veniți pe lume mor în primul an al vieții lor și că 60 la sută din această mortalitate se datorează relei alimentări și că celelalte boli ce lovesc copii, sunt în mare parte tot în legătură cu alimentarea proastă, ne dăm seama că problema vitală pentru nouii născuți este **justa lor alimentare.**

Problema alimentării copiilor nu este importantă numai pentru primul an al existenții lor, ea este fundamentală și pentru desvoltarea viitoare a copilăriei și a adolescenții.

Alegerea alimentului artificial este de cea mai mare importanță pentru viitorul copilului. Idealul în această privință este de a avea un aliment egal cu laptele matern.

Să examinăm un moment metodele obișnuite de alimentare a copiilor. In general se dă copilului lapte de vacă amestecat în diverse proporțiuni cu apă și cu zahăr. Amestecul este de obicei făcut în mod inexact și neegal, așa că se dă copilului un aliment schimbător, ceeace îi face foarte mult rău. Afară de aceasta, compoziția laptelui de vacă este deosebită de aceea a laptelui matern, așa că amestecul de lapte de vacă cu apă și cu zahăr nu poate constitui un aliment corect pentru copii.

Din toate alimentele actualmente în uz **singur făinurile lactate englezești „ALLENBURYS" se apropie cel mai mult în compoziție de laptele matern.**

Făinurile lactate englezești „Allenburys" diferă de celelalte făinuri lactate și lăpturi condensate, prin aceea că ele conțin o proporție corectă a elementelor esențiale ca și la laptele matern.

Ceeace este esențial la alimentarea cu făinurile englezești „Allenburys" este că alimentarea se face conform fiecărei vârste. Este dovedit că desvoltarea normală a copiilor nu este posibilă, dacă alimentarea nu se face în raport cu mărirea capacității digestive și cu creșterea copiilor. De aceea fabricanții „Allenburys" au adoptat un **sistem progresiv de alimentare** a copiilor și anume:

Făina lactată englezească Allenburys No. 1 se întrebuințează pentru alimentarea sugacilor dela naștere până la 3 luni împlinite.

Făina lactată englezească „Allenburys" No. 2 se întrebuințează pentru alimentarea dela 3 la 6 luni.

Făina lactată englezească „Allenburys" No. 3 malta se întrebuințează pentru alimentarea dela 6 luni în sus precum și pentru convalescenți și bătrâni.

Primul aliment solid al copilului sunt **Pișcoturile maltate „Allenburys".**

Făinurile lactate englezești „Allenburys" cresc copii veseli, sănătoși și voinici

CEREȚI la toate

Librăriile și principalele depozite de ziare

următoarele volume INTERESANTE, INSTRUCTIVE și DISTRACTIVE:

UMORUL LUI HAȘDEU	de	Barbu Lăzăreanu	Lei	80
SUB FLAMURA ROȘIE (roman)	„	Dem. Theodorescu	„	100
RECENZII (1924—1925)	„	Const. Șăineanu	„	60
INTRE TRECUT ȘI VIITOR (trad.)	„	Guglielmo Ferrero	„	50
RATACIRE (roman social)	„	Aida Vrioni	„	30
COMOARA CU POVEȘTI	„	Ali-Baba	„	80
HAPLEA, pățanii hazlii (ed. II-a)	„	Moș Nae	„	50
EVREICA și alte povestiri	„	Andersen	„	30
STELE SUB NORI (versuri)	„	Al. Terziman	„	60
CA SĂ MAI RADEM (bucăți hazlii)	„	Moș Nae	„	20
LIBERTATEA PRESEI	„	Const. Graur	„	10
DIN VIAȚA UNIVERSITARA (amintiri)	„	Dr. Gr. T. Popa	„	15
CUCOANA OLIMPIA (roman)	„	Lucia Mantu	„	30
JIDOVUL RATACITOR (mare roman senzațional 800 pagini)	„	Eugen Süe	„	100
MISTERUL DIN CAVOU roman de mare senzație 1000 pagini	„	Xavier de Montepin	„	100

Biblioteca „DIMINEAȚA"

— 100 numere apărute — un volum lei 6.— (Cereți catalogul detaliat).

„Biblioteca TINERETUL"

(Povestiri pentru tineret) un volum Lei 5.

„LECTURA"

Cele mai frumoase nuvele din literatura tuturor popoarelor. Un număr Lei 5. (Cereți catalogul numerelor apărute).

Cărțile de mai sus se pot comanda și direct dela editura „ADEVERUL" S. A. București, Str. Sărindar 7—11.

Comenzile ce trec de 100 lei se expediază și contra ramburs.

A APĂRUT:

DOMNUL DELA MURANO

NUVELE

de STEJAR IONESCU

Editura Viața Românească

PREȚUL 60 LEI

A APĂRUT:

A. DE HERZ

OMUL DE ZAPADA

— Comedie în trei acte, jucată la Teatrul Național —

Editura Librăriei Universale Alcalay

PREȚUL 65 LEI

In editura librăriei

SOCEC & Co. S. A București

Au apărut următoarele cărți cari se găsesc și la toate librăriile din țară

MARG. MILLER-VERGHI: Izvoade Strămoșești culegere de motive naționale, pentru cusături și covoare

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ: Izvoade de Crestături ale Țăranului Român

RADU BUCOV: Fabule (La fontaine înlinerit)

STERU LEOPOLD: Psihologia Amorului Contimporan

ZOLA EMILE: Prăbușirea (La Débacle)

BASARABESCU I. A.: Un om în toată firea

MAIORESCU TITUS: Critice Vol. I și II

„ „: Istoria Contemporană a României

DRAGOMIRESCU MIHAIL: Limba și Literatura Română schiță pentru examenul de Baclauriat

COMȘA ECATERINA Dr. S.: Carte de bucate

M. S.: Carte de Buaate

NEGRU MIHAIL: Spre Africa jurnal de Bord

SPERANȚIA TH. D.: Anecdote Ilustrate de Juiquide

DRAGOMIRESCU MIHAIL: Teoria Poeziei

SINKIEVICS ENRIC: Quo Vadis

SIROE M. Dr.: Diabetul — Cum să se nutrească diabeticii, rețete de Bucate

EMILIA TAILLER: Suflet Necunoscut

BALZAC H. de: Codul Căsniciei

Mare asortiment de cărți ilustrate pentru copiii

Cereți catalogul cărților literare gratis

Dentist S. MARCUS

Diplomat din Paris

Specializat în clinica școalei dentare franceze Str. BOZIANU, 10 (colț cu Piața Princip. Maria)

Consultațiuni: 8 dim. – 8 seara

Mijloace de comunicație: Tramvaele 15 și 20

Execută ori ce fel de lucrări în arta dentară cu prețuri convenabile

INLESNIRI DE PLATA

Voiți să scăpați de **REUMATISMUL, GUTA** D-voastră

Junghiuri dureroase în membre și încheieturi, umflături la membre, mâini și picioare anchilozate, înțepături, dureri săgetătoare în diferite părți ale corpului, chiar slăbirea ochilor (vederii) nu sunt adesea decât urmările suferințelor reumatizmale și ale gutei, cari trebuesc înlăturate căci altfel boala progresează din ce în ce mai mult.

EU VA OFER o cură de băut vindecătoare care activează dizolvarea și eliminarea acidului uric și schimbului de nutriție, deci nu așa numită doctoria universală secretă, ci un produs pe care buna noastră mamă NATURA îl dăruește spre binele omenirii bolnave. **FIECARUIA O PROBA GRATUITA**

Scrieți-mi imediat și veți primi prin depozitele mele instalate în toate țările, absolut GRATIS și franco o probă împreună cu instrucțiunile de servire. Vă puteți apoi convinge singuri de inofensivitatea acestui remediu și de efectul său rapid.

AUGUST MARZKE, BERLIN, WILMERSDORF

Bruchsalerstrasse No. 5 Abt. 33

PIANELE și PIANINELE

DIN UZINELE

LAUBERGER & GLOSS

se bucură de renume mondial, fiind cele mai perfecționate

LARGI INLESNIRI DE PLATĂ

Depozitul general pentru România

BUCUREȘTI

Calea Victoriei, No. 77

PLASTICA

Intr'un studiu mai larg asupra activităţii doamnei Cecilia Cuţescu-Storck, am arătat că între puţinii artişti ce au depăşit cu izbândă cadrul strimtelor preocupări de comercializare a paletei, d-sa s'a vădit totdeauna lăuntric inspirată, trăind într'un concentrat conflict sufletesc şi intelectual cu înfăţişările exterioare ale vieţii şi făurindu-şi o lume proprie de preocupări.

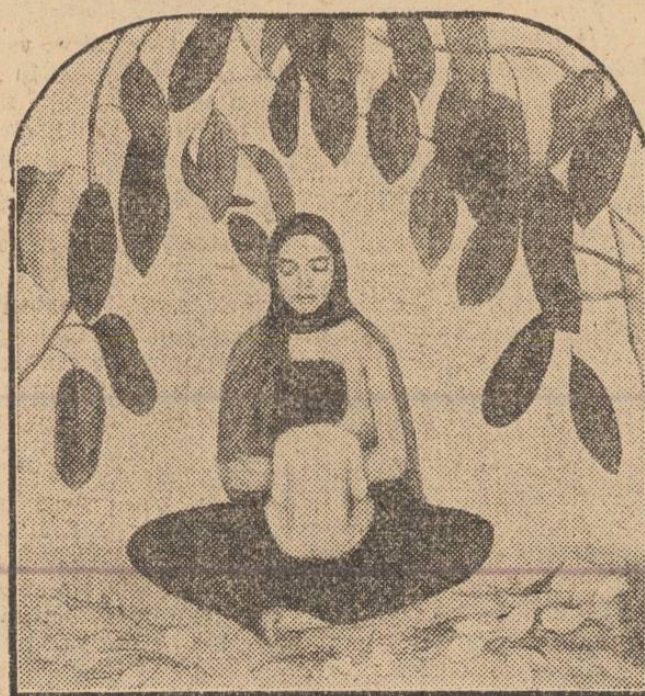
Drumul evoluţiei sale picturale se fixează pe etape caracteristice, încercuind opere în care spiritul analitic şi realismul facturii predomină (portretele, capetele de expresie, nudul din Pinacoteca Statului, etc.) sau altele, de mai târziu, în care viziunile eterate şi lirismul ponderat tind să realizeze o atitudine simbolică („Materinitate, „Extaz", „Seninătate").

Cecilia Cuţescu-Storck — *Ritm*

Impresionată apoi, de expresivitatea formelor simple, d-na Sorck a realizat din armonia naivă a arabescurilor lineare şi cromatice o pictură stilizată, care trăia o viaţă cu totul independentă de subiect. Viziunea sa picturală îndemna să se desfăşoare pe suprafeţe tot mai mari; şi acesta a fost drumul artistei spre pictura murală, în care a dat compoziţii gândite, desvăluind misterioasele orizonturi ale lumii sale interioare.

Mare parte din lucrările înfăptuite în vremea din urmă de d-na Storck, tălmăcesc în forme sintetice un neoprimitivism care găseşte corespondenţe stilistice şi sufleteşti în arta unor: Puvis de Chavannes, Paul Gauguin, Odillon Redon şi Ferdinand Hodler· Elementul primar, proaspăt şi sugestiv învălue astfel subiectul într'un înţeles mai adânc intelectual.

Cecilia Cuţescu-Storck — *Maternitate*

Am făcut această scurtă recapitulare, fiindcă ni s'a părut că intenţia artistei a fost să alcătuiască un fel de retrospectivă — incomplectă desigur, dar îndeajuns de edificatoare — a lucrărilor sale.

Expoziţia dela Cartea Românească relevă, fără îndoială, multe realizări mature, dar şi unele inegalităţi care până acum au fost oarecum trecute cu vederea.

Urmărind oscilările atât de capricioase ale acestei originale pictoriţe, nu ne-a fost prea greu să desprindem din amestecul adesea tulburător, de vigoare primitivă şi subtilă imaginaţie, al picturii sale, înălţări nebănuite şi alunecări surprinzătoare.

Din izbutirea realizării figurale, ştie să facă o calitate, desenând omul mai mult în profil sau imprimându-i expresia barbară ce corespunde mijloacelor sale de interpretare. Precăderea ce dă elementului decorativ poate să însemneze uneori la d-na Storck şi sărăcie de imaginaţie. D-sa izbuteşte să închidă un conţinut sufletesc în panourile decorative, — totuşi ele rămân impresionante prin dimensiuni şi execuţie, dar reci ca sentiment.

Poate artista e prea mult preocupată să reprezinte plastic echivalentul ideilor. Poate această mare frescă a frământărilor sufleteşti pe care vrea s'o desăvârşească doamna Storck, închide prea mult rafinament estetic şi prea puţină viaţă.

Un lucru este însă mai presus de orice nedumerire: pictura doamnei Cecilia Cuţescu Storck păstrează pe alocuri o ţinută prea savantă pentru ceiace vrea de fapt să exprime. Adevărul lăuntric al realizărilor sale poate să convingă numai prin sinceritate. De-aceia contemplatorul trebue lăsat să citească el singur pe pânză sensul simbolic al subiectului. Titlurile pretenţioase aşează fără prejudecată, între intenţia mărturisită şi realizarea imediat controlabilă, o distanţă adesea supărătoare.

Talent viguros, voluntar, sensitiv, doamna Cecilia Cuţescu-Storck a fixat în panourile sale de un stil atât de personal, culori şi linii expresive prin simplitatea lor armonioasă, prin închegarea lor picturală.

Pastelurile şi multe din uleiurile expuse, sunt viziuni echilibrate şi muzicale ce se transcriu în forme sensibile pe pânză.

Grafica aduce deasemeni în facilitatea ei stilistică o interpretare particulară a peisagiului, care numai privit în bună perspectivă vibrează de toate înfiorările înconjurului.

Intre linie şi culoare, între decorativul înclinat spre staticul frescei şi jocurile de nuanţe ale compoziţiilor mai vechi, nu există nici-un fel de coheziune de temperament. Adecvarea lor ritmică şi meşteşugită în atmosfera generală a expoziţiei se înfăptueşte numai prin unitatea disciplinei de execuţie.

Excluderea amănuntului nu este o calitate în pictura doamnei Storck. Fluidul cromatic dobândeşte strălucire proprie numai canalizându-se în nuanţe. Orânduind masele pe componentele esenţiale ale subiectului, problema organizărilor coloristice trece pe planul al doilea. Totuşi, în alternarea expresivă a contrastelor, în clădirea planurilor pe adâncimi de perspectivă, în rotunjirea plastică a volumurilor, se relevă un talent matur şi o mare forţă meditativă.

* * *

Prea aproape sufleteşte de frumos pentruca să nu-l cuprindă în sufletul său, pictorul N. N. Tonitza plăteşte cu generozitate artei ceiace i-a luat.

Aportul deosebit al expoziţiei actuale dela Căminul Artelor „Regina Maria", este întrunirea laolaltă a unor lucrări pe care spiritul critic al artistului le-a crezut vrednice să înfăţişeze latura pozitivă de totdeauna a operei sale·

Farmecul deosebit al picturii lui Tonitza stă în concentrarea unor aspecte direct omeneşti, rafinate printr'o profundă înţelegere, în cadrul unei stilizări primare, vagi şi, tocmai prin aceste atribute, caracteristică.

N. N. Tonitza — *Natură moartă*

Prestigiul operei sale rezidă în poezia enigmei pe care o închide, în esenţa ei spirituală.

Pornind de la o pictură în care tonurile dominante se topeau într'o desăvârşită armonizare, Tonitza a ajuns la o largă vitalitate coloristică· Ciocnirea nuanţelor în planuri stabile desluşea aspecte unitare, închegate pe un suport linear redus, dar esenţial. Astăzi, formele sunt dominate de un puternic lirism interior, care, prin intermediul pastei, devine vibrant şi comunicativ.

Temperament impresionant prin ţinuta artistică ce determină, Tonitza e prin excelenţă interpretul coloristic al sensaţiilor delicate.

Capetele de copii, Nudurile, Florile, Compoziţiile cu sugestivă tendinţă decorativă, sunt lucrări în care calităţile artistului sunt cernute prin sita severă a celei mai fine sensibilităţi picturale pe care o cunoaşte plastica românească.

Linearul tonurilor calde a găsit în Tonitza un minunat centralizator de armonii decorative. In compoziţiile sale recente atmosfera aceasta decorativă predomină. Ritmul culorilor şi puritatea sufletească se identifică aci în puritatea mistică a stilului, în factura ce desleagă tainele unei paste de mereu fragedă personalitate.

N. N. Tonitza — *Turc*

Adina Paula Moscu — *Portret*

Materia conştiincios şi ordonat aşternută în planurile ce se susţin şi se echilibrează fără truc, nu ascunde întreruperile şi şovăelile penelului, fiindcă artistul le socoteşte necesare problemelor plastice pe care şi le pune·

Substratul intelectual al operei lui Tonitza şi atitudinea lui sufletească aplecată spre contemplaţie, se pot urmări în tratarea suprafeţelor picturale prin sensibile şi delicate pete de culoare, prin eliminarea detaliului pentru expresiv, prin înlăturarea academicului şi a pitorescului pentru simplificarea sugestivă. Formele nu mai apar astfel întotdeauna în exacta lor aparenţă exterioară, ci mărturisesc în trăsături esenţiale o stare de spirit, un simbol sau un sentiment.

Tonitza, rămânând şi de aci înainte în nedesminţita-i severitate autocritică, va impune, cu fiecare cercetare a operei sale, noui temeiuri de preţuire·

* * *

Agitaţiile sterile ale moderniştilor nu au ajuns încă, şi se pare că nici nu vor ajunge prea curând, să creeze tipul unei mai solide construcţii plastice, în locul celei pe care vor s'o doboare. Dimpotrivă: artişti care porniseră pe puntea primejdioasă a extravaganţelor, s'au reîntors după zgomotoase peregrinări la o artă potolită, care, fără să contrazică spiritul modern, nu dărâma nici edificiul artistic clădit de veacuri.

In atmosfera de nesiguranţă a artei româneşti contimporane, era foarte firesc ca talentele proaspete să rămână oarecum dezorientate în drumul ce voiau să-şi croiască.

A. Demian — *Studiu*

Intre ispita ce oferea un curent, a cărui descompunere încă nu se bănuia, şi cuminţenia tradiţiei, s'au găsit puţini care au preferat calea sănătoasă.

Insă calea aceasta sănătoasă are şi ea neajunsurile ei: trebue să ştii nu cum să umbli pe dânsa, ci cum să ajungi dela ea la drumul propriu.

E, pare-se, ceiace a înţeles în mare parte domnişoara Adina- Paula Moscu în tratarea cumpănită, egală, viguroasă a lucrărilor expuse la „Regina Maria".

Seriozitatea de meşteşug a acestei tinere artiste, atât de generos înzestrată, e chezăşia unui talent clădit pe tradiţiile de stil ce singure hotărăsc drumurile de viitor.

Frângeri ritmice de linii, adânciri clasice de stăpânite ecouri, îndrumează arta sa către emoţia gravurii·

Dar tendinţele prea accentuat realiste ale desenului său nu trebue să se transforme în formulă. Nu e nevoe să stărui în detalii când poţi spune acelaşi lucru prin **caracteristic.** Sursa adevăratelor emoţii de artă trebue căutată nu în meticulozitatea obositoare şi obsedantă a interpretării de suprafaţă, ci în pătrunderea semnificaţiilor mai adânci a lucrurilor·

Şi domnişoara Moscu va şti să desvălue superioare armonii, oprindu-se pentru a-şi organiza stilul, nu pentru a se întoarce.

* * *

O interesantă înţelegere artistică înfăţişează şi expoziţia de capete de copii a lui A. Demian.

In tehnica săracă a cărbunelui, Demian a izbutit să estompeze treizeci şi cinci de copii, pe o surprinzătoare variaţie de gingăşie, de poză, de expresii·

Printr'o subtilă intuiţie psihologică, Demian a reuşit să fixeze în contururi umanizate şi plastice, sufletul copilului.

Nu sunt copiii din Feleac în studiile sale; sunt copiii de pretutindeni, cu figura vie sau posomorită, visătoare sau vicleană, senină şi înveselitoare.

Variaţia fondului dela tablou la tablou a fost în intenţia artistului o întregire de efect decorativ, care contribue în oarecare măsură şi la caracterizarea figurală.

Expoziţia lui Demian e o mare izbutire pe care o aşteptăm confirmată şi în compoziţiile de culoare·

H. BLAZIAN

Pictura în 1927 la Paris

Cât de disciplinată şi de tradiţională este încă arta picturii în Franţa, au dovedit-o cu prisosinţă toate expoziţiile mai însemnate din anul trecut

Tablourile unora dintre străluciţii pictori moderni, creiate încă atunci când autorii lor se numeau *les fauves* şi adunate acum în galeria Bing, ne-au arătat cât de apropiaţi de impresionism au fost, cu 20 ani în urmă, Matisse, Vlaminck, chiar Derennes şi Braque...

Renoir, la Bernheim, ne aminteşte când de Ingres, când de sculptura lui Goujon, când de secolul al XVIII-lea.

Van Gogh, din aceiaşi galerie, a ilustrat puterea tradiţiei artistice franceze copleşitoare chiar şi pentru acest mare maestru atât de profund ne-francez.... Apoi, „Nuferii" lui Claude Monet din sera dela Tuileries au însemnat o apoteoză paradoxală dar şi convingătoare a impresionismului. Poate că tocmai această revelaţie a lui Monet, mort cu puţin înainte de expoziţie, trebuie considerată ca cel mai important eveniment artistic din 1927.

Dar şi cei vii au tot atâtea rădăcini în trecut câte au avut şi colegii lor dispăruţi. Utrillio şi Duffy mai sunt legaţi puternic de impresionism dar Grommaire nu poate fi închipuit fără Daumier, caşi Lothe — fără Poussin, prin Cezanne cu epigonii săi.

Desenurile lui Picasso, expuse la Rosenberg, n'ar fi putut să fi atribuite unui Spaniol, dacă acesta n'ar fi devenit nu parizian, sau mai mult: un Francez... Dar toate cele spuse mai sus, au apărut şi mai accentuate şi mai active şi mai oportune — la expoziţia lui Rouault. Acest pictor, astăzi în vârstă de aproape 60 ani, a fost elev al lui Gustave Moreau (împreună cu Matisse şi Marquez) şi e absolvent al Academiei, — oricât de stranii s'ar părea aceste etape pentru un pictor modern... Talent inegal, dar profund şi discret, abia acum ajunge la maturitate, la glorie şi la influenţă. Pictorii care caută expresivitatea (cei germani şi ruşi) ar putea să înveţe dela Rouault mai mult decât dela înruditul său, Grommaire. Rouault nu răcneşte ca expresioniştii care nu admit nici o articulaţie. In operele lui cele mai bune, o înspăimântătoare încordare spirituală se obţine print'o supremă-stăpânire de sine şi prin concentrarea întregii lui personalităţi într'o singură sforţare a voinţei. In loc de o desmăţată febră — starea lui e însăşi precizia reculegerea şi vigilenţa, trează până şi în suferinţă: toate acestea sunt trăsături veritabile, ereditare, altoite marei Artei Franceze de veacurile vieţii sale intense.

Tânărul Lurce a dovedit prin expoziţia lui, că Rouault nu e singur. Creaţiunile lui Lurce nu sunt egale în calitate cu operile lui Rouault, însă sunt tot atât de semnificative. Lurce, individual, n'are încă greutatea de maestru, însă răspunde la întrebările: „încotro?" şi „ce-i pe mâine?" — mai complect şi mai precis decât tot restul picturii din 1927 dela Paris. După Lurce, mâine va dispărea „tabloul cel de strung"; în locul lui şi pe baza unor forme cubiste mult atenuate, se va ivi o nouă pictură — decorativă, pendinte de arhitectură, care va distra şi va ocupa ochiul uman cu arabescuri în variaţii nesfârşite.

Arta lui Lurce e numai o prevedere a acestei arte viitoare; fiindcă arhitectura căreia va trebui să-i servească, e încă în proces de creaţiune; şi fiindcă nu există genul, traiul de artă, în care ea e menită să intre. Dar e în acelaşi timp extrem de interesant şi înduioşător, faptul că până şi în aceste lucrări zămislite cu atâta noutate şi îndreptate asupra unui scop special,—tot mai trăeşte, tot mai determină orice formă — *un anumit gust*, o anumită concepţie asupra proporţiilor şi raporturilor între linii, umbre, lumini, culori, măsuri şi structuri, care e de fapt aceiaşi veche tradiţie artistică franceză. Insă nu cuprinsul ci *fiinţa* acestei tradiţii ne poate interesa. Cu această *fiinţă*, oricare pictor: argentinian, scandinav, rus, german, român, — nu poate să nu se socotească, de-ar trăi la Paris, sau la Moscova, sau la Cairo...

Cu greu se poate distinge tradiţia autentică a artei franceze, în mijlocul gălăgiei dela Montparnase.

Picturile: germană, rusă, italiană şi engleză (şi românească), n'au avut, nici în cursul ultimului secol, vre-o continuare şi vre-o succesiune de tradiţie proprie. Aceasta nu înseamnă că o astfel de continuare şi de tradiţie nu s'ar putea creia. Şi pentru a o creia, trebue să pornim — fie tehniceşte, fie ca meseriaşi—nu dela un zero rotund şi propriu, ci numai dela tradiţia franceză — singură în lumea civilizată. Maeştrii noştri îşi vor clădi o construcţie proprie *a lor*, însă metoda materială a muncii va fi împrumutată totuşi dela magiştrii lor Francezi. Astfel a fost, în artă, lecţia tradusă de mai mulţi ani; astfel e încă odată, lecţia dată de anul 1927...

De atâtea ori s'a dovedit, că pictura e imposibilă acolo unde ea nu se găseşte în *situaţie de raport* faţă de pictura franceză. Nu vorbim de *imitare*, bineînţeles, ci de familiarizare, însuşire, asimilare, succesiune, luptă. Să nu uităm, că dacă înstrăinarea pictorului de tradiţie franceză îl păgubeşte mult, apoi şi cufundarea lui indiferentă în ea — îl despersonifică şi-l ucide. De fapt, din miile de tinere talente sosite la Paris numai puţine reuşesc să scape de această moarte şi să se manifeste numai în concordanţă cu tradiţia franceză: întâiu haotic şi schimbător, apoi distinct, reţinut, individual, liric...

Succesele unei picturi naţionale nu se obţin prin cutare sau cutare pictor talentat, ci prin locul cucerit de ansamblul ei în mijlocul artelor străine. Dar locul acesta e fatalmente indicat de razele care radiază dela Paris, unde se elaborează neîncetat limba şi gustul artei, ca atare, pentru întreaga omenire artistică — deci şi pentru societatea artistică din România, sau din orice altă ţară. Procesul acesta e la fel cu formarea poeziei: Eminescu sau Codreanu au la baza versului lor nu numai pe precedesorii şi pe contimporanii lor conaţionali, ci şi pe Goethe, Heine, Racine, Lamartine, Shakespeare etc., uriaşi fecundatori ai artei...

UN RAPIN

GAVRIL

Nu se odihneşte omul nici la hotel, nici la casa lui, — nu doarme mai tihnit, mai liniştit, mai păzit de omul rău, ca în munte...

Dar se cere, se înţelege, şi ceva pricepere, şi ceva deprindere. Mai întâiu de toate, să ştii să-ţi alegi un loc potrivit pentru târlă: să ai adică şi un izvoraş în apropiere, — ca să nu suferi de sete; şi un fag zdravăn, răsturnat de vânturi, — ca să-ţi poţi dobândi lemne de foc. Nu strică să ai în vecinătate şi câţiva brazi tineri şi puternici... Câţiva brazi tineri şi vânjoşi sunt nepreţuiţi anume la caz de furtună, căci te păzesc de căderea giganţilor mai bătrâni din apropiere...

Şi atâta. Incolo, te dezbraci ca acasă, arunci puşca şi cartuşiera unde-ţi place, şi te întinzi la căldură, pe aşternutul pregătit din cetină, sau muşchiu, mai bine decât acasă...

Şi numai când simţi că deasupra pădurii se adună nouri şi că ar putea să te plouă, trebuie să cam iei măsuri; îţi trebuie un adăpost.

Nici o greutate: îţi faci patru ţăruşi... patru crăcane mici, dintre care două ceva mai lungi decât coada toporului, două ceva mai scurte; le baţi în pământ de-o parte şi de alta a culcuşului şi pui peste ele patru stinghii: două cam de lungimea omului, două mai scurte. Şi gata. Peste acest pătuiag, dacă vrei, pui câteva beţe dealungul, sau deacurmezişul, câteva beţişoare. Apoi arunci o privire în juru-ţi, alegi un molift... mai tânăr şi nu prea gros şi... îl jertfeşti... Adecă, fără a te lăsa prea mult înduioşat, sau cu toată durerea sufletească, îi crestezi coaja... Intâiu la rădăcină, apoi la vreo doi metri mai sus. Şi iarăşi, fără a te înduioşa prea mult, îl jupoi îndată, iei pielea moliftului, proaspătă, încă mlădioasă şi aproape sângerândă, o arunci peste stinghii, şi — las' să toarne şi cu cofa!

Şi totul numai în câteva minute, dacă ai topor bun...

Tovarăşul face şi el la fel. Işi durează şi el adăpostul lui alături, sau de cealaltă parte a focului, şi atunci te încredinţezi, că face să mai trăieşti uneori pe lumea asta: deasupra brazilor se încrucişează fulgere, pe coaja moliftului bate dărăbana, sub năvala ploii lodbele de fag, aşezate cu meşteşug şi din belşug, pâlpâie şi mai vioi, iar tu stai lungit ca un paşă în adăpostul tău, cinsteşti rachiu de drojdie, sau arunci rotocoale de fum în faţa stihiilor întărâtate: las' să fulgere şi să toarne cât i-o plăcea!...

Nu-i vorbă, a coji un molift se numeşte delict silvic, poate şi mai rău. Ştim, cum nu?... Dar mai întâiu de toate pădurea e a statului, şi statul n'a fost pe aici încă de când lumea; al doilea noi, norodul, aşa am apucat, aşa o ţinem. Nu ne prea opreşte nici înduioşarea, în privinţa căreia am avea multe de zis... Şi la urma urmelor facem poate chiar un bine: desfiinţând un biet molift-doi, sau arzând un fag trântit de furtuni, mai rărim pădurea, o mai curăţim...

Apoi tocmai în coclaurile Goşmanului să te gândeşti la legi şi celelalte?...

* * *

Cam aşa fel stăteam eu cu Tudorache, lungiţi amândoi lângă foc, într'o văgăună de sub sprânceana Goşmanului, într'o turbure seară de August, binecuvântând focul de fag, coaja de molift şi plosca noastră cu rachiu...

Induraserăm de altfel destulă ploaie şi frig timp de două nopţi. Şi nu de alta, dar ne rugase baciul dela stâna Goşmanului să venim la o pândă. „Cum începe să se strice vremea, — se plângea baciul, — n'apucă să înopteze bine, şi dihania a şi sosit. Ciobanii o iau razna, câinii — şi ei, ca puii de potârniche... Mare pomană v'aţi face să staţi o noapte cu puştile. Şi apoi avem nişte caş, de când s'a copt iarba..."

Zadarnic veghiarăm două nopţi: nu veni nici bala, nu ne prea dădură ţintiţă nici ciobanii; şi acuma destul de necăjiţi, şi pe urs şi pe ciobani, eram mulţumiţi că suntem cel puţin la „casa noastră".

— Ba o mai pus şi crengi împrejurul târlei: cum era să vie dihania? — zise Tudorache, neputându-şi stăpâni necazul, şi adunând în desagă câţiva bureţi copţi, rămaşi dela modesta noastră cină. — Crezi că vine aşa, orb?...

— La alte stâni văd că fac şi câte un gărduţ în jurul târlii, şi tot vine...

— Gardu-i gard, şi creanga-i creangă. Gardu, se chiamă, ca să-l sai; dar creanga ce caută?...

Om tăcut, aproape morocănos, Tudorache e uneori dispus la discuţie, mai ales dacă încerci să-l contrazici.

— Nu cred că înţelege dihania...

— Nu înţelege? — zise tovarăşul, cu evlavie astupând plosca şi aşezând-o în cealaltă desagă.

Tăcu, ascultă o clipă sfatul tăinuit al pădurii, deasupra căreia se simţeau frământându-se masse negre de nouri, apoi începu:

— Zici că nu înţelege... Nu că nu înţelege, n'are ştiinţă!

— Ştiinţă?...

— Da... Să vezi... Iacă, chiar ici, sub pisc, pusesem eu ochii pe unu... Il ştiam de vreo doi ani, îi ştiam bârlogu, tot. Imi caut un tovarăş şi „hai, zic, măi Vasile, că o adormit. Hai să-l trezim". „Hai, zice, că dacă se moaie geru, nu-l mai găseşti".

— Era, se vede, târziu?

— Ba era abia a patra zi de Crăciun, dar căzuse omăt mare, şi n'avea omu ce să facă pe afară.

— Adică ursu?

— Apoi da. Că doar şi el iarna, caşi noi. Numai că noi mai mult la crâşmă, ori cu baba, pe cuptor.... hă-hă! El — la ghizunie cu laba la gură... „Hai, zic, cât ţine geru".

Sosim. Bârlogu — neschimbat, cum îl ştiam: două pietroaie zdravene, peste ele câteva cioate trântite fără bătaie de cap, şi câteva braţe de cetină; din spate alte pietre, alţi butuci, la intrare un şumuiag mare de cetină. Gospodărise bine, se închisese cu grijă, dar se vedeau vârfurile... Incolo totul acoperit cu omăt... tăcut totu, pustiu.... un fel de mormânt...

Credeam, zic, n'oi fi nemerit. Numai la uşă o leacă de aburi...

— Va să zică, l-aţi găsit acasă.

— Acasă. Doarme dus... Adică credeam noi că doarme... „Acuma, zic, să începem".

Mă aşez eu pe stâncă, mai la o parte; vreau să-l iau, ştii, din coastă. Vasile din faţă, după un butuc, — un brad căzut nu de mult, cu cepi groşi de tot şi deşi. Apărare, mă rog, nu se poate mai bună. Ei, dar să ştii cum să te ţii: ori nu puşcă, ori dacă ai puşcat, pune îndată mâna pe topor. Dar iute, ca fulgerul. Altfel, până să cadă, te-a gătit!

Şi cum îţi spun, începem noi cu Vasile:

— Scoală, mă! Scoală, că-i vară!

Tace.

— Mà-ă! Dormi, ori te faci?

Nu se clinteşte, nu suflă...

Incepe Vasile să suduie, mai strig şi eu: geaba.

— Dormi, mă, or te faci mort în buruene?

Caută Vasile o scurtătură de fag, începe să bată în butuc: poc, poc... Dă să arunce cu ea în bârlog, când deodată — parcă s'a deschis pământul: crengi, omăt, muşchi, găteţi, butuci — peste Vasile! Da ştii, ca din fundu pământului! Zic, haiti, că mai sare vre-unu! Că acum nu mai înţelegem pe ce lume sânt...

De aceia zic, la bală să nu te bagi. Ori să ştii cum s'o iei: s'o pândeşti tu pe ea, nu ea pe tine...

— N'ai tras?

— Mă mir că tot l-am nemerit oleacă la frunte. Dar să mai trag a doua oară.... Unde, că-l îngrămădise cu totul după butuc. „Bade Toadere, zice, trage, că mă strică!" Da' cum să tragi în grămadă, când nu mai ştii, care-i ursu, care-i Vasile?... Urs, Vasile, crengi, cojoc, omăt — iaca aşa umblau!... Mă gândeam, ce să fac? Da' dacă nemeresc în om?...

Zic, ia să strig la el.

— Mă! — zic. — Nu strica omu!

N'aude, nu vede...

— Măi Gavrile, lasă omu' în pace, mă! N'auzi, mă? Ce crezi?... Se opreşte, se întoarce aşa către mine...

— Lasă omu' în pace, mă! — eu de colo.

Mă crezi? Iacă aşa s'a uitat, cum te uiţi dumneata la mine. Dar mirat aşa, speriat... Mai avea şi o pată de sânge pe faţă, de te apuca parcă şi frica şi mila... Cum îţi spun, se uita aşa, parcă n'a mai văzut om, şi când o ia la fugă!... Ştii cum fugea? Ca iepurele! Numai că se tot uita îndărăt: fuge şi se uită; fuge şi se uită...

Şi dumneata zici că nu înţelege. Nu te uita că-i gros şi mocofan, îi dracu!...

Vorbele din urmă abia se mai auziră, căci întreaga pădure tresări deodată: nourii care mocneau deasupra noastră izbucniră pe neaşteptate, un fulger orbitor, urmat de un trăsnet uscat, despică întunerecul, valuri de tunete se rostogoliră în adâncimea de sub picioarele noastre.

Fagii depe foc pâlpâiră mai cu putere, arătând că nici nu le pasă de mânia stihiilor. Pe acoperişurile de molift ploaia bocăni des şi asurzitor. Alături, în Valea Negrului urla, trăsnea, gemea, chiotea....

După un răstimp geamătul văei şi vuetul puhoaielor se contopiră într'un singur cântec surd, din ce în ce mai domol şi mai monoton, aducător de uitare şi somn..

* * *

In munte somnul dintr'o bucată, ca să zicem aşa, nu se prea ştie. Să doarmă cineva cinci-şease ceasuri dearândul — mai rar. Las că adesea trebuie să aşezi câte ceva între tine şi foc, — vreun lemn, sau vre-o creangă, — dacă te prea coace; las că uneori trebuie să te mai scoli, să dregi focul; dar chiar fără nici o nevoie tot trebuie să te trezeşti din când în când. Numai peste două ciasuri te simţi aşa de sătul de somn (aşa-i, se vede, aerul), încât adesea trebui să te scoli, să mai aprinzi o ţigară, să mai stai de vorbă...

Tudorache se trezise de mult şi bâjbâia cu mâna după o crenguţă: căuta să scoată vre-un cărbune de sub căpătâiul focului.

— S'a mai domolit par'că...

— Las să toarne, — răspunse tovarăşul, scoţând tabacherea şi căscând.

— Şi eu zic... Dar vorba-i, va să zică, l-aţi scăpat?

— Pe cine?

— Pe „Gavril".

— A-a!... Cu Gavril, ca cu Gavril, dar cât bucluc cu Vasile! Dacă n'aduceam pe frate-său, pe Gheorghe (l-ai cunoscut şi pe aista, da a murit)... Mă rog, adu pe Gheorghe, fă-i năsele, du-l atâta drum prin pădure, noaptea cu băgare de seamă, cu pază... Că doar nu murise, era stricat numai la un umăr. Incolo, la faţă, la ochi — nici nu se cunoştea. In sicriu — ca un sfânt! Se mirau şi oamenii...

— La spital nu l-aţi dus?

— Cum se poate? Indată te apucă: cum, unde, cu cine? Şi aşa era să iasă bucluc. Că n'a răbdat femeia, s'a apucat de-a spus popei.

— Şi popa?

— La început a luat-o aspru tare. „Vrei, zice, să-i faci pomu? Ori adă pielea, ori să-l facă jandaru!"...

Nu-i vorbă, a încercat femeia să spuie că a vândut pielea. Inţelegi? Doar o lăsa-o în pace...

— Inţeleg, dar de unde pielea? Ce piele?...

— D'apoi tot l'am prins.

— Pe cine?

— Pe Gavril. Pri-ins!! Peste două săptămâni. Cu Gheorghe, dar în alt loc. După urme: la deal, la vale, caută ici, caută colo, până l-am găsit. Casa tot aşa: stânci, butuci, cetină, găteji... Era frig grozav, nu putea să stea afară.

— Va să zică şi-a făcut altă casă?

— Mare greutate! Lemnul nu-l plăteşte, piatră — slavă Domnului. Dar vezi că nu se putea linişti, n'adormise... Ne aştepta par'că... ne pândea! Cum ne-a văzut, dă să sară. Când colo, sai dacă poţi: deodată se prăbuşesc peste el toţi butucii!

— !...

— Dă să sară a doua oară: mai rău! Urlete, ochii ca focu! Ţi-i şi frică, ţi-i şi milă. Să juri că vorbeşte: „Ci ţi-am făcut bade Toadere?..." Aşa afurisenie! L-a puşcat Gheorghe printre butuci.

Ne-a dat şase franci şi un litru de rachiu.

— Popa? Al dracului...

— Nu, că a fost de treabă! Ştii, femeea acum nici nu mai îndráznea. „Barem vre-o pomenire, zice, părinţele, că i-a rupt cojocu bucăţi..." „Nu, eu, — zice, — nu vreau degeaba! Şi pomelnicu-i treaba mea, n'ai grijă. Păcat, — zice, — de aşa bărbat". Popă detreabă tare... „Iţi dau, — zice, — şase franci, şi pentru oameni (pentru mine adică şi pentru Gheorghe) un litru de rachiu".

De cel bun, dela Herşcu.

Mai tăcem, mai fumăm. Ascultăm cum scade încet-încet vuetul ploii, cum tresare pădurea după atâta frământare, cum se rostogolesc în adâncimi cele din urmă puhoaie. Par'că a strănutat cineva... O fi eşit căpriorul la păscut, ori e altă jivină?...

— Eu tot nu înţeleg, badeo, cum de nu l-a sfărâmat cu desăvârşire?

— Dar par'că se pricepe? Dacă n'are ştiinţă... In loc să te ia de gât, el se năpusteşte, să zicem peste cojoc: ţi-l frământă, ţi-l mozoleşte... praf! Şi tu stai chitic, cu faţa la pământ... Tot omu mai cu cap: par'că nu mi s'a întâmplat şi mie? Tot omu deasupra!...

— Da, mi-ai povestit.

— Ştie el ce-i om, ce-i cojoc? Ştie ce-i puşcă? Ţi-ar rupe-o bucăţi, dar dacă n'are ştiinţă...

— Aşa-i.

— Caşi noi, să zicem. Par'că nu s'o apucat nişte năzdrăvani din vecini, — îi fi auzit, când cu răscoalele, — cică hai, măi, să-i scoatem, să nu mai fie boeri. Inţelegi? Când colo, se năpustesc asupra trăsurii, sparg poloboace, sparg cuşca cu păsărici... Hă-hă! Cică-i pasă boerului de o mierlă şi câţiva chiţigoi... Dă aşa, ca orbu...

Noroc de popă. Tot părintele Gligori: „Ce, zice, vreţi să înfundaţi iadu?"...

Pentru din pricină, fiindcă nu-i ştiinţă!

Se limpezeşte cu totul. Printre vârfurile brazilor se arată chiar câteva stele. Se aud numai picăturile, când mai dese, grăbite, când mai rare, lovind în acoperişul de molift. Din nou ploaie întreagă, şi iar linişte. In fundul văgăunii se aude ceva ca un schimb de vorbe: sânt tot picăturile, care se opresc, iar se îndesesc...

Focul veghiază într'una, deşi flacările par obosite, par'că ar fi timpul să mai doarmă şi ele. Dar Tudorache nu le lasă: se scoală, înfige toporul în căpătâiul focului şi-l zguduie puţin încolo şi încoace. Deşi putred şi ud, căpătâiul se încinge de o flacără neobişnuită, lodbele de fag pâlpâie cu vioiciune şi gonesc umbrele cât colo...

Se trezi undeva o pasere, vru să cânte, dar se răsgândi, tăcu şi adormi din nou. Ii mai tragem şi noi câte un pui de somn, căci până în ziuă mai e!...

A. FRUNZĂ

Bruno Avărd

Din viaţa amoroasă a lui Michel Angelo

Michel Angelo a fost totdeauna subiectul unor vii discuţiuni şi în momentul de faţă el stârneşte un egal interes atât în Italia cât şi în Germania, — însă pentru motive cu totul deosebite.

In Italia s'a ridicat un violent protest împotriva propunerii unui grup de sculptori florentini de a continua mormântul neisprăvit de Michel Angelo, din universal cunoscuta capelă a Medicilor, care se află în biserica San Lorenzo din Florenţa.

O ediţie germană recentă a poeziilor şi scrisorilor celebrului sculptor pasionează astăzi publicul german, care preţueşte geniul poetic al lui Michel Angelo mai mult decât orice alt popor, şi care-l priveşte nu numai ca pe un mare sculptor, pictor şi architect, ci ca pe cel mai mare poet al Renaşterii, egalat, în profunzimea gândirii şi în puterea de expresie, numai de Dante şi Petrarca.

Ediţia aceasta stârneşte o mare curiozitate printre cei ce vor să afle misterul iubirilor necunoscute cărora Michel Angelo le-a dedicat atâtea poeme de dragoste.

S'a crezut multă vreme că prima şi cea mai mare iubire a lui Michel Angelo a fost poetesa Vittoria Colonna, Marchiză de Pescara, pe care a întâlnit-o la vârsta de 63 de ani, şi care i-a inspirat cele mai delicate versuri. Poemele acestea exprimau o iubire plină de respect şi aproape religioasă.

Cele mai noui cercetări au dovedit însă că multe din poeziile lui Michel Angelo, care în mod general se presupunea că au fost adresate Vittoriei Colonna, fuseseră scrise cu mult înainte de a o fi întâlnit, şi — prin natura lor senzuală şi pasionată — se deosebeau mult de sentimentul pe care i-l inspirase poetesa Renaşterii.

E însă un lucru ce nu se mai poate contesta astăzi, că sculptorul a sintetizat în Vittoria Colonna unica putinţă de a se elibera de slăbiciunile şi defectele care-i copleşeau sufletul atunci când voia să-l închidă într'un tipar de marmoră. Marea lui iubire nu era însă pentru poetesă o binefacere ci o continuă nelinişte care o înlănţuia cu putere. Vittoria Colonna era tânără, cochetă, strălucitoare, capricioasă, şi-l tulbura necontenit pe Michel Angelo prin contradicţiile firii sale, — într'o zi părând că acceptă dragostea lui, într'alta dispreţuindu-i-o.

Romain Rolland, în cartea sa „Viaţa lui Michel Angelo", spune:

„Michel Angelo suferea fiindcă era urît. Pentru un bărbat ca dânsul, îndrăgostit mai mult decât oricine de frumuseţea fizică, urîţenia era o ruşine. Suferinţa lui era cu atât mai mare cu cât toată viaţa i-a fost devorată de iubire, — şi se pare că afecţiunea sa n'a fost niciodată împărtăşită. De aceia, se închisese în el însuşi şi încredinţase poeziei toată tandreţa şi toate durerile lui".

Frumuseţea iubitei scotea şi mai mult în evidenţă urîţenia lui. Intr'o poezie, descriind chipul iubitei, spunea: „Se găteşte şi se admiră în oglinda care reflectează cereasca-i frumuseţă. Intorcându-se spre mine, mă lăsă să privesc şi eu în oglindă; figura mea îmbătrânită şi urîtă mărea şi mai mult frumuseţa ei fragedă. Dar mă bucur că sunt bătrân, căci astfel ştiu sigur că suferinţa mea nu va dura prea mult".

Dragostea l-a făcut pe Michel Angelo poet. Simţea o atracţie irezistibilă către poezie, dar era vecinic tulburat de impresia că transmite versurilor sale mai multă viaţă decât izbutea să dăltuiască mâna lui în marmura rece. Intr'un sonet el numeşte sculptura cea dintâi dintre arte şi spune că a fost practicată chiar de Dumnezeu când a plămădit pe om. Repeta mereu Papei Iuliu al II-lea, când acesta îl ruga să picteze cerul Capelei Sixtine, că nu e pictor. In poezie se socotea de asemenea diletant. Trimitea versurile prietenilor săi Luigi del Riccio, Donato Gianotti, ş. a., să le corecteze. Vittoria Colonna era cunoscută ca poetesă când Michel Angelo dobândi faima de primul între pictori şi sculptori; totuşi ea îi trimitea adesea poeziile ca să le cetească şi să-i priceapă mai bine sufletul. Il ruga să strângă şi să-şi publice toate poeziile, dând astfel lumii o carte preţioasă, care altminteri s'ar pierde.

Toţi marii poeţi ai vremii, Ariosto, Bembo, Bernardo Tasso, tatăl celebrului poet, şi Castiglione se strânseseră în jurul vestitei poetese şi-i dedicară poeziile lor; însă inima ei era stăpânită numai de Michel Angelo, căruia îi jertfea tot timpul liber. Se întâlneau în fiecare Duminică dimineaţa în grădina bisericii San Silvestre, unde şedeau câteva ceasuri, după spusele Portughezului Francisc de Olanda, care era adesea de faţă la aceste întâlniri amoroase.

Francisc de Olanda a întâlnit pentru întâia oară pe Michel Angelo pe când acesta se afla în grădina mănăstirii împreună cu Vittoria Colonna. Işi salută prietenul, şi Francisc îi spuse: „Să ştii dela mine: cel mai bun mijloc de a nu fi văzut de nimeni, este să treci tu însuţi prin faţa tuturora".

Michel Angelo se scuză pocăit, spunând: „Iartă-mă, Messer Francesco; într'adevăr nu te-am văzut; n'o vedeam decât pe marchiză".

Vittoria Colonna era una din puţinele persoane în stare să discute cu el asupra subiectelor pe care le picta, şi ideile ei le-a formulat într'o zi astfel: „A picta pe Dumnezeu, înseamnează a te apropia de dumnezeire, a te identifica cu Dumnezeu.

„Aceasta e însă numai o copie a desăvârşirii sale, o trăsătură a penelului său, muzica şi melodia lui. Nu este însă deajuns pentruca un pictor să fie un meşter mare şi îndemânatec. Sunt convinsă că, viaţa lui trebue să fie curată şi cucernică pentruca Sfântul Duh să-i ocrotească şi să-i însufleţească opera".

Vittoria, care era cunoscută prin cucernicia ei, a inspirat multe din operele religioase ale lui Michel Angelo. Moartea ei în 1544, la Roma, îl lăsă nemângâiat şi dezorientat.

„Moartea ei — spune elevul său Condivi, care i-a scris biografia — l-a lăsat pentru multă vreme într'o cumplită apatie".

„Michel Angelo însuşi spunea mai târziu: „Trăiam unul pentru altul şi prin pierderea ei sunt lipsit de un mare şi înţelegător prieten".

A scris două sonete la moartea ei; într'unul o compară cu dalta unui sculptor divin, „care ştia să facă să ţâşnească cele mai sublime adâncimi de cugetare din materialul inert".

Deşi istoriografii au înfăţişat adesea pe Vittoria Colonna ca pe o femee severă şi aspră, devotată cu totul religiei, se vede din dialogurile lui Francisc de Olanda, în care e descrisă amiciţia ei pentru Michel Angelo, că pasiunea ei religioasă, n'o împiedica să fie o graţioasă, fină şi fascinată tovarăşă; posedând — ca Isabella d'Este şi Elisabetta Gonzaga — toate farmecele, splendoarea, inteligenţa şi spiritul deosebit al atâtor femei din epoca Renaşterii.

Vittoria Colonna a fost cea dintâi care a proclamat pe Michel Angelo mare poet şi care a prevăzut tributul ce i se va plăti peste veacuri.

Prezicerea ei s'a îndeplinit în Germania.

Italia întreagă l-a aşezat deasemeni pe sculptor în rândul celor mai mari poeţi. In acelaş timp, madrigalele, sonetele şi cântecele sale fură puse pe muzică de către compozitori renumiţi şi cântate la festivităţi, la curţile prinţilor şi în saloanele particulare.

Era lăudat de către „cunoscători", fiindcă întrunea idealismul lui Platon, vigoarea şi majestatea aproape uitatului Dante, cu lirismul popularului şi iubitului Petrarca, — însă faima lui nu putu să întreacă pe cea a aşa-ziţilor petrarcişti ai vremii: Pietro Bembo, Gasparra Stampa, Verenica Gambarra şi Vittoria Colonna.

In secolul al XVII-lea şi într'al XVIII-lea, el căzu din ce în ce mai mult în uitare, până ce nu mai rămase nimic din reputaţia lui de... „petrarcist". Faima sa de poet n'a reînviat încă în Italia, dar în Germania, oamenii de litere şi criticii, în studii şi prefeţe la nouile traduceri ale operelor sale, l-au proclamat tot atât de celebru în poezie ca şi în sculptură, pictură şi architectură. Versurile lui sunt citite adesea la şezători literare, iar sonetele lui, puse pe muzică de compozitorul modern Hugo Wolff, sunt cântate la concerte.

Michel Angelo a fost un mare patriot. Republican convins, el a întreprins fără entuziasm construirea mormântului Medicilor, după însărcinarea dată de Papa Clement al VII-lea. In timpul perioadei 1527—1530, în care Florenţa a fost pentru cea din urmă oară republică, Michel Angelo îşi întrerupse activitatea şi se devotă cu trup şi suflet apărării cetăţii împotriva Medicilor.

Fu nevoit apoi să reia lucrul după căderea republicii, dar, câţiva ani mai târziu, atrăgându-şi duşmănia ducelui Alexandru de Medicis prin refuzul său de a construi o fortăreaţă în care să se poată adăposti tiranii de teama republicanilor exilaţi, — fugi din Florenţa, pentru a scăpa cu viaţă şi părăsi astfel pentru totdeauna opera începută.

Istoria povesteşte o mulţime de lucruri interesante în legătură cu acest mormânt celebru. I s'a spus astfel odată marelui sculptor că cele două statui ale Principilor Lorenzo şi Juliano dei Medici, care se află pe mormânt nu prea seamănă cu modelele lor. El răspunse: „Cine ar putea să observe această asemănare peste o sută de ani?"

Evident că figura eroică dintr'o parte şi visătorul sever din cealalta, nu aveau nici cea mai mică asemănare cu neînsemnaţii principi pe care trebuiau să-i reprezinte.

Convingerea că monumentele acestea nu trebuiau să comemoreze moartea Medicilor, ci mai de grabă îngroparea idealurilor republicane ale lui Michel Angelo, a fost confirmată în dese prilejuri de el însuşi.

După uciderea ducelui Alexandru de către vărul său Lorenzaccio — episod dramatizat de Sem Benelli în „Masca lui Brutus" — Michel Angelo dădu pe faţă dispreţul său pentru Medici, dedicând ucigaşului un bust al lui Brutus.

In ultimele zile ale vieţii, întrebat fiind de discipolii săi Vasari şi Ammanati, ce statue intenţiona să pună la baza mormântului Medicilor şi în locurile goale pe care Academia florentină cerea să le complecteze, Michel Angelo răspunse: „Am uitat!"

In cartea lui „La vie de Michel Ange", Romain Rolland spune: „Nu ştia unde trebuesc aşezate nici statuile isprăvite, nici ce statui vroise să mai facă pentru nişele rămase goale. Nu-şi mai aducea aminte nimic. Şi el singur spunea: „Memoria şi spiritul m'au depăşit şi mă aşteaptă în lumea cealaltă!"

Investigaţiile cele mai recente au descoperit că Michel Angelo schiţase desenele şi cunoştea planurile operei sale neisprăvite. Statui reprezentând zei doborîţi şi alte puteri pământeşti şi cereşti, urmau să fie adăugate pe lângă cele patru figuri existente: Noaptea, Ziua, Dimineaţa şi Seara.

Numai faptul că n'a avut încredere în destoinicia urmaşilor de a duce mai departe opera lui, l-a făcut să nu-şi destăinuiască planurile.

Socotim că nu mai e nevoe să subliniem cât este de îndrăzneţ proectul sculptorilor moderni de a complecta celebrul monument. (Din englezeşte de *Al. N. Biaz*)

DIN CATALOGUL

Editurii „ANCORA"

S. Benvenisti & Co.

Bucureşti-Str. Emigratului No. 4 şi 6-colţ cu Str. Antim

ADERCA F.	Idei şi oameni	Lei 35.-
„ „	Moartea unei republici roşii (roman)	„ 35.-
„ „	Omul descompus (roman)	„ 60.-
„ „	Femeia cu carnea albă	„ 75.-
AGÂRBICEANU I.	Desamăgire (nuvele)	„ 35.-
BALTAZAR CAMIL	Flaute de mătasă	„ 30.-
BATZARIA N.	Turcia junilor turci	„ 40.-
„ „	Copilul crescut îe peşteră	„ 50.-
BEGNESCU FL. Dr.	Cultura albinelor	„ 80.-
BENGESCU P. HORTENSIA	Femeia în faţa oglinzei	„ 40.-
BENGESCU P. HORTENSIA	Balaurul (roman)	„ 40.-
„ „ „	Desenuri tragice	„ 28.-
„ „ „	Concert din muzica de Bach (roman)	„ 80.-
BENGESCU P. HORTENSIA	Fecioarele despletite (roman)	„ 50.-

Se pot procura de la toate librăriile din Capitală şi provincie

Cu privire la „Vieţile oamenilor iluştri"

Ideia unei colecţii asupra vieţilor oamenilor iluştri, a fost o idee fericită. Editorii în deobşte ocupaţi cu specularea scriitorilor au descoperit prin asta un sistem de a-i specula pe bază de celebritate, şi după moarte. Oricât o fi fost Goethe de speculat de editori în viaţă, el nu plătise nici un tribut editurii „Librairie Gallimard". Şi l'a plătit acum în 1927 cu oarecare procent după aproape o sută de ani dela moarte.

Ideia acestor publicaţiuni aduce însă în deobşte şi un aport considerabil în cunoştinţele cititorilor. Colecţia a prins în public aşa de mult, încât diverse case de editură se întrec sub diverse nume să romantizeze vieţile oamenilor iluştri. Astfel casa de editură Plon are şi ea colecţia „Le roman des grandes existences". Şi mai este una care se ocupă de viaţa celebrităţilor milenare.

Această supralicitare documentează succesul inovaţiei.

Succesul se datoreşte poate şi împrejurării că fiecare celebritate poartă acest atribut tocmai fiindcă are în univers un număr considerabil de oameni care-l cunosc, care se ocupă de opera lui, pe care-i interesează viaţa lui şi tot ce se scrie despre el. Celebrităţile nu scapă apoi nici după moarte de amor. Un amor spiritual îi urmăreşte în opera lor şi în tot ce a rămas după ei. Sau, la oamenii „serioşi" numai o simpatie, dar o simpatie fanatică.

Şi fiecare celebritate are în omenire atâtea simpatii în cât să asigure editorului care-i publică viaţa, un tiraj suficient.

Acest adevăr este demonstrat şi de împrejurarea că volumele care cuprind viaţa scriitorilor, muzicanţilor şi artiştilor, au mult mai mare succes de librărie şi literar decât acele care relatează viaţa unui rege sau a unui mare om politic.

Regii şi oamenii politici au succes numai cât sunt în viaţă, fiindcă foarte rar simpatiile pentru ei sunt dezinteresate. De obicei ele sunt dictate de prejudecăţi, de sentimente artificiale, de patriotism sau interese particulare mai directe: un post, o mărire, o înaintare, în fine satisfacerea unei vanităţi.

Odată regele sau omul politic mort, simpatia aceasta confecţionată trece în mod automat asupra urmaşului la putere. „Le roi est mort, vive le roi" este un dicton care poate să aibă nu numai un înţeles constituţional, dar care poate însemna o ironie la laşitatea sentimentală a „supuşilor" şi sfetnicilor. Mai mult ca orice se poate spune de cineva că preferă un deputat de Huşi viu unui prim-ministru mort.

Artiştii însă au „partid" şi după moarte, sau mai ales după moarte.

Succesul acestor colecţiuni însă este datorat mai ales spiritului omenesc de curiozitate şi mahalagism. Simte omul mic nevoia de a se simţi aproape de omul-celebritate, fără ca să se urce. Simte el nevoe să ştie că Goethe a trăit şi s'a căsătorit cu o simplă modistă, lucrătoare de flori artificiale. Vrea omul să simtă satisfacţia scandalului dela Curtea din Weimar, fiindcă nu poate pricepe intuitiv amărăciunea şi indignarea lui Goethe în situaţia pe care o avea şi pe care i-o creia acest aşa zis scandal. Vrea omul, în care se sbate un mahalagiu anonim, să ştie cu cine a trăit Goethe, ce-a fost cu acest bătrân amoros, pentruca să se răzbune de faptul că nu ştie cu cine trăeşte vecinul şi unde se întâlneşte cu respectiva.

Mahalagismul acesta este astfel o instituţie universală care trăeşte şi se exercită peste secole. Amorul de-acum o sută de ani poate el fi defunct de-atunci cu ambii lui parteneri, el însă are acelaş interes viu şi actual pentru satisfacerea curiozităţii omeneşti.

Din colecţia aceasta apoi au mai mult succes vieţile oamenilor în care amorul a avut un rol principal, sau în care este ceva de aventură, ceva romantic. Lumea în genere are oroare de austeritate clasică şi burgheză; şi chiar dacă o practică dintr'o laşitate a vieţii, nu o poate suferi în viaţa altora — şi deci nici în relatarea acelor vieţi. In fiecare din noi zace în agonie un om de aventură, un aprig doritor de necunoscut şi neprevăzut, care-ar vrea să se scoale şi să plece în lumea largă, dar pe care viaţa de toate zilele l'a îmbolnăvit de paralizie. Şi, ferească dumnezeu de planurile şi iluziile de mobilitate şi aventură ale unui paralitic!

Şi acest veşnic muribund din noi, niciodată mort, simte o mare satisfacţie în aventura altuia, caşi cum paraliticul ar vedea un caz de vindecare complectă.

Amorurile „scandaloase" ale altora interesează apoi tot din aceiaşi constrângere şi din interdicţia impusă nouă de a le practica noi, cu toată dorinţa instinctului de a le trăi şi noi complect. Suntem înlănţuiţi de convenienţe sociale şi prejudecăţi mai mult decât ne închipuim. De aceea această satisfacţie după care umblăm, ca o răzbunare personală, de parcă noi înşine am fi eşit din încătuşare. Avem astfel sentimentul unui om cum se cade care, rămânând mai departe în închisoare, se bucură când un camarad a isbutit să evadeze.

In fine, — sau, mai ales, — succesul unor anumite „vieţi" se datoreşte talentului cu care au fost scrise. Succesul vieţii lui Disraelli se datoreşte desigur scrisului lui Maurois, ca şi vieţile lui Chopin şi Liszt scrise cu reală delicateţă şi simpatie de Guy de Pourtalès.

Bietul Baudelaire a fost şi de data aceasta fără de noroc. Neşansa este consequentă până dincolo de mormânt.

De altfel pentru relatarea unei vieţi trebue o aplicaţiune specială. Cred că trebue o simpatie anume pentru scriitorul a cărui viaţă urmează să facă „subiectul romanului", fiindcă fără simpatie reală care să implice şi o afinitate, nu se poate o înţelegere precisă a ţesăturii aproape ireală şi misterioasă dintre operă şi viaţa scriitorului — şi probabil fără ea nu e posibilă nici o documentare conştiincoasă.

Trebue apoi mai mult un talent de povestitor decât de romancier. Aici nu-i ca în roman o libertate totală a frânelor imaginaţiei.

In romanul propriu zis, — o spune şi André Gide în jurnalul ultimului său roman, — ştii poate de unde începi, dar nu vei şti nici odată unde ajungi; eroul, odată creiat, parcă începe a avea o voinţă proprie, îşi dictează propria lui viaţă peste şi în afară de toate planurile autorului. Legătura de fapte, ca şi cea de idei, ca şi cea de imaginaţie duce în necunoscut şi poate avea eşiri nebănuite.

In romanele care tratează despre viaţa unei celebrităţi imaginaţia e mereu strunită de adevărul istoric, de document, de ceva real din viaţa celui tratat. Pentru a fi bune în înţelesul adevărat al cuvântului, şi pentru a corespunde şi unui scop, asemenea lucrări *trebue chiar* să fie foarte strunite de realitatea care a fost. Aceasta e foarte posibil pentru unii, adică pentru acei pentru care sunt indicaţiuni şi documente destule (Goethe) şi este imposibil pentru alţii asupra vieţii cărora nu a rămas decât ca un svon. Astfel romanul lui François Villon este întreg creaţia lui Francis Carco, care a înglobat numai acel svon care rămăsese pe vremea lui Villon.

Oricum însă, cu toate documentele din lume, chiar şi cu memoriile celui dispărut, reconstituirea postumă a vieţii are aproape tot din arbitrarul autorului. Inlănţuirea faptelor, chiar când ţine de realitate, are motivarea nu a celui care le-a trăit, ci a celui care le scrie, precum şi răsunetul lor sufletesc şi importanţa lor în realitatea celui care le-a trăit sunt înlocuite de presupunerile autorului care ţin de concepţia lui, nu de a celui ce le-a trăit.

Memoriile desigur pot ajuta mai mult, dar şi în memorii sunt reticenţele celui ce le-a trăit şi scris, e o rezervă dictată de poza lui socială, o lipsă de sinceritate, care falsifică tocmai esenţialul. Numai André Gide în „Si le grain ne meurt" este altfel, este integral sincer, şi încă...

Aşa fiind, când termini un astfel de roman, rămâi oricum cu impresia unor realităţi care au fost, dar care în toată sinceritatea continuă a fi disparate, descleiate, puse numai alături, lipsite de mobilul lor sufletesc care nu poate fi ghicit, şi parcă mai ales atunci te întrebi (fiindcă curiozitatea ţi-a fost stimulată şi ideia suggerată): oare cum o fi fost viaţa celebrului dispărut cu adevărat, şi ce-ar fi crezut el în toate împrejurările vieţii lui pe care le cunoşti?!

DEMOSTENE BOTEZ

Cântecul lui Ali

Jos în portul cu caice
Adumbrit de chiparoşi,
Ca să stau trei nopţi aice
Cumpărai doi ochi frumoşi —

Doi ochi mari şi-o gură mică.
Şi în zumzet de cobuz,
Cu picior de rândunică
Şi cu pântec de harbuz,

Jocul leneş de mă fură
Şi ce-ascunde sub cearceaf,
Anii mei de foc şi zgură
Se aşează ca un praf.

Şi pe când ca o lămâe
Mi se prinde de catarg
Luna galbenă — rămâe
Ţie, ce-am adus din larg:

Fildeş vechi, sidef ca spuma,
Ţeasta broaştei de bagă,
Chihlimbare — cere numa.
Şi de vrei mai mult, ţi-oi da:

Şi maimuţă şi mătăsuri,
Peruzele, papagai...
Bogăţiile să'mi măsuri
N'ai putere, vreme n'ai.

Şi tot bând trei nopţi de-arândul
Vinul alb cules pe stânci,
Marea, cine-i ştie gândul?
Ochii tăi îmi sunt adânci.

ION PILLAT

Kirkegaard

Cugetări

Pot descrie speranţa în chip atât de izbitor, că orice fiinţă trăind din speranţă se va recunoaşte în descripţia mea; şi totuşi e fals, pentrucă scriind am cugetat la amintire.

Trupul meu e disproporţionat. Asemenea iepurelui din Australia, membrele mele superioare sunt scurte, cele inferioare sunt lungi. De obicei stau locului; dar dacă fac vre-o mişcare, devine o săritură atât de extraordinară că se sperie toţi cei de care mă leagă duioasele legături ale rudeniei sau prieteniei.

Dacă aşi mai dori ceva, n'aşi cere nici bogăţie, nici putere, ci pasiunea posibilului, acel ochi pururi tânăr, pururi strălucitor, care descoperă posibilul.

O minune: am fost răpit şi dus în al şaptelea cer. Zeii se aflau adunaţi laolaltă. Mi s'a îngăduit, privilegiu special, să cer ceva:

„Doreşti oare, îmi zise Mercur, tinereţe, frumuseţe, putere, viaţă lungă, cea mai frumoasă din fete, sau ce alt din frumoasele miracole pe care le avem? Alege, dar numai un lucru! Eu am rămas o clipă uluit, apoi grăii zeilor astfel: „Glorioşi contemporani, cer un lucru: să am totdeauna de partea mea pe cei care râd". Nu răspunse nimeni, ci toţi isbucniră în hohote de râs. Am înţeles că cererea mea a fost împlinită. — A.

PĂZIŢI

Copiii şi familia de griji şi de nevoi

făcând o

Asigurare

asupra vieţei

la

cu o plată mică lunară vă asiguraţi **UN CAPITAL** *copiilor pentru înzestrare, familiei n caz de moarte*

O RENTA de bătrâneţe începând dela 45 de ani

PRIMIŢI TOATĂ SUMA ASIGURATĂ

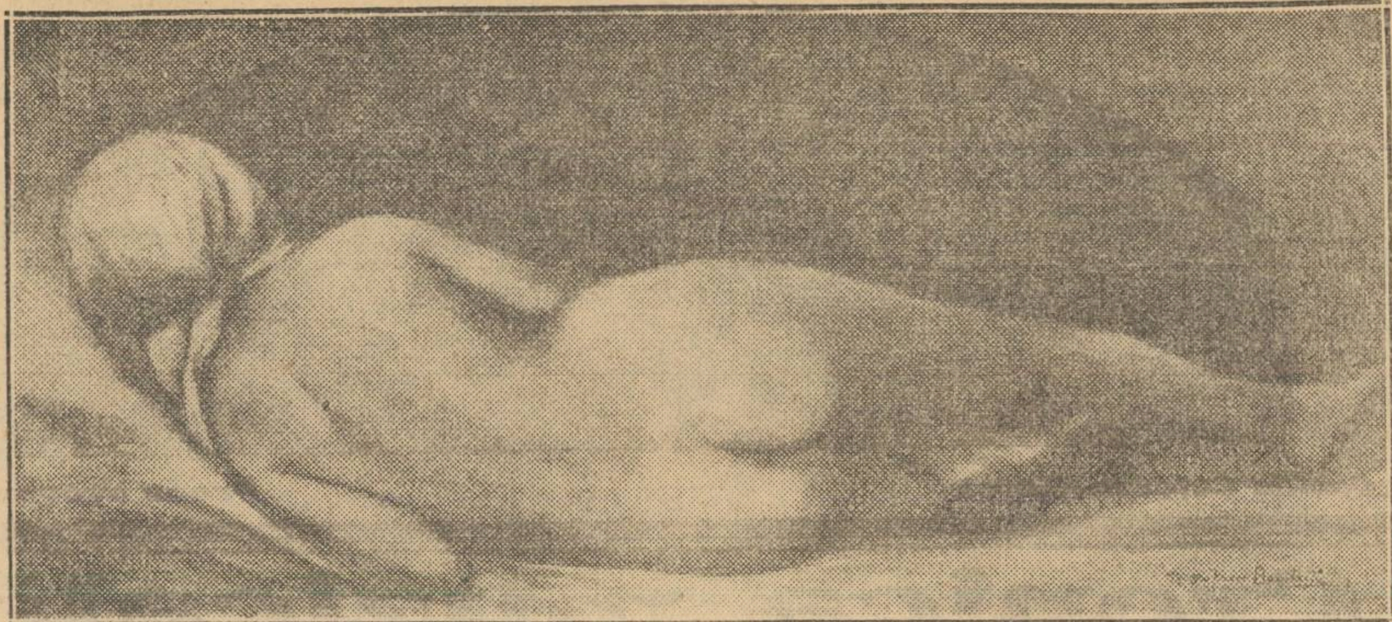
imediat prin amortizările LUNARE ce se efectuează la Sediul Societăţii

Cele mai bune condiţiuni de asigurare din ţară

Direcţiunea Generală: Str. G. Cantacuzino 16

Representanţa Generală: Str. Doamnei (Paris) 14

şi la toate reprezentanţele şi agenţiile din ţară

Maria Ionescu Bacaloglu — *Nud*

Mari curtezane şi vestiţi libertini

după Emilio Gante şi E. Armand

Evul mediu: - Incube şi Sucube

In Evul-mediu, nu numai poporul, ci şi mulţi oameni „luminaţi", credeau în *sucube* şi *incube*, adică în vizitele nocturne ale Diavolului, care lua forma masculină sau feminină şi chiar ambele în acelaş timp. Această credinţă e mult mai veche, fiind în legătură cu mitologia antică. Creştinismul a atribuit Diavolului visele erotice fantastice şi coşmarurile sexuale. „Incubele" şi „sucubele" se manifestau mai ales în mânăstirile de călugăriţe. Victimile, alese de Demon erau în prada visurilor incoherente, tremurând şi asudând de spaimă sub greutatea satanică de pe pieptul lor. Unele din aceste victime ajungeau să se deprindă cu vizitele nocturne ale Diavolului şi păstrau o tăcere prudentă; altele însă, îndurau chinuri cumplite în orele lubricităţii infernale. Până şi Luther, fruntaşul Reformei, a crezut în „incube". El a scris: „Diavolul are puterea să atragă la el fecioarele şi să zămislească spiriduşi". Cât de superstiţios trebuia să fie atunci poporul!

„Filtrele de dragoste" erau mult practicate în Evul-mediu. Prin operaţii magice, prin „descântece", prin tot felul de vrăjitorii şi figurine de ceară, se credea că se pot obţine favoruri amoroase; cei cari se împotriveau dragostei, erau atraşi prin invocări şi farmece. Oricine putea deveni docil sau potrivnic actului sexual, după invocaţia vrăjitoarei. Ea ştia, de pildă, să servească amantului necredincios o anumită „anafură de dragoste".

Gilles de Rais

Ocultismul erotic al Evului-mediu culminează cu Gilles de Rais. Alchimist, literat, filosof, el e un amestec da „Barbă Albastră" şi de Faust, crezând în posibilitatea legăturilor dintre om şi Satan. Nepot al lui Du Gueselin, strănepot al unei femei supranumită „Jeana cea nebună", Gilles de Rais datorează, poate, şi eredităţii înclinările lui sadice. Căsătorit de tânăr cu Catherine de Thouars, el cunoaşte pe Jeana d'Arc la Curtea din Chinon, în 1429. Cuprins de un fel de entuziasm mistic pentru Fecioara din Orleans, el o urmează pretutindeni, dela asediul Orleansului până la procesul din Rouen. In faţa lui Carol VII, apar împreună: ea de 23 ani, el, în vrâstă pe atunci de 24 ani. Azi după unele documente, se pune la îndoială moartea pe rug a Jeanei d'Arc; dacă aceasta s'ar adeveri, atunci am putea presupune că Gilles de Rais a fost salvatorul ei.

Retras în domeniile sale din Basse-Bretagne, mareşalul ducea o viaţă fastuoasă. Biblioteca lui era plină de cărţi rare, garda era princiară, iar clerul său particular, îmbrăcat în aur şi bijuterii. Ospitalitatea lui era vestită; era generos faţă de poeţi şi savanţi. In piesele jucate la castel, până şi figuranţii cari jucau roluri de cerşetori, erau îmbrăcaţi ca nişte regi. In curând Gilles de Rais a fost nevoit să-şi amaneteze relicvele, să-şi vândă castelele şi moşiile ducelui de Bretagne, Jean V şi episcopul de Nantes, Jean de Malestroit. Ii trebuia aur, cât mai mult aur. După ce s'a rugat zadarnic lui Dumnezeu, el s'a dedat Alchimiei. Cuptoarele spagirice ardeau în toate casele cari i-au mai rămas: — în fundul creusetelor nu se ivia nici o bucăţică de aur. Gilles s'a adresat apoi magicienilor; preoţi făcători de minuni", ca Blanchet, Nicolas de Médicis, Roger de Bricqueville, s'au perindat unul după altul.

Astfel, Gilles de Rais a devenit un adept al magiei negre. Intr'un cadru cabalistic, el a evocat pe cei patru demoni: Barron, Satan, Belial, Belzebuth. In schimbul ştiinţei şi al aurului, el le-a oferit totul, afară de sufletul şi viaţa lui. Doar prin autosugestie, i-se părea unor că cineva aleargă pe acoperiş... Demonii nu se lasă cuceriţi de invocaţiile lui Gilles. In cele din urmă, el le oferă inima, mâna, ochii şi sângele unui copil. Satan tot nu apare. Sacrificiile de copii se înmulţesc. Din sate, unul câte unul, copiii dispar, momiţi de vrăjitoare plătite... Ei erau torturaţi şi jertfiţi Puterilor infernale. Din documentele procesului reesă cumplita cruzime a lui Gilles. Terorizând micile victime, spânzurându-le pe jumătate, el le aducea într'o stare de inconştienţă. Călăul îşi satisfăcea întâi, pe trupul copiilor, setea de luxură. Apoi, îi spinteca, le scotea organele încă palpitânde. Pe cărnurile însângerate, săvârşia toate monstruozităţile, toate nebuniile unei sexualităţi fără frâu, într'o sală scundă, vecină cu altarul de unde putea auzi bine liturghia cântată pentru odihna sufletelor copiilor masacraţi. Astfel au dispărut 140 de copii — până ce, în urma unei mârşăvii săvârşite în biserică. Gilles de Rais a putut fi arestat, cu autorizaţia regelui şi a Papei, de către episcopul Jean de Malestroit. In faţa judecătorilor, el a spus că „se bucura mai mult de chinuri, de lacrimi, de spaime şi de sânge, de cât de orice altă plăcere". Tribunalul eclesiastic şi cel civil l-au condamnat la spânzurătoare şi la ardere. Execuţia a avut loc în 1440, când Gilles de Rais era în vârstă de 36 de ani.

Astăzi, un cercetător ca Solomon Reinach se îndoeşte de vinovăţia lui Gilles, iar Hermandez, publicând actele procesului, vrea să arate că procesul nu este decât o monstruoasă înscenare a doi duşmani ai Mareşalului de Rais: ducele de Bretagne şi episcopul de Nantes, cari voiau să între cât mai curând în stăpânirea întregii sale averi. Deci, Gilles a fost sau victima unei eredităţi bolnave care a culminat în fapte de necrezut, sau victima unor potrivnici perverşi, cu imaginaţie atât de desfrânată, în cât au putut ticlui documentele oribile ale procesului din 1440.

Roma papală; - Papa Jeana

In Apocalipsul Noului Testament se vorbeşte de „Marea Prostituată". Regii pământului au cunoscut patima ei; cu vinul neruşinării ei s'au îmbătat oamenii. Femeia aceasta şade pe o fiară purpurie, cu şapte capete şi zece coarne. E împodobită cu aur şi perle. Ţine în mână o cupă plină de ororile şi nelegiuirile luxurii sale. Pe fruntea ei e scris: Babilonia-cea-Mare, mama neruşinărilor şi grozăviilor pământene. „Şi am văzut această femeie, îmbătată de sângele sfinţilor şi de sângele martorilor lui Isus" **(Apocalipsul XVII 1-7).**

„Marea Prostituată", după povestirea din Apocalips, trebuia să piară încă din vremea primilor creştini. S'a crezut apoi că Marea Prostituată e Roma imperială anticreştină. Sectarii, ereticii şi reformatorii din Evul-mediu au văzut în Roma papală pe Marea Prostituată: fiara purpurie e colegiul cardinalilor cari aleg papii. Cupa de aur e banul adunat prin traficul Indulgenţelor. „Neruşinarea" din Apocalips nu e decât luxura clerului, desfăşurată cu cinism în Oraşul etern. „Sângele martorilor şi al sfinţilor" a fost din belşug vărsat de acei cari nu s'au închinat dogmelor papale. Roma catolică, prin faptele ei sângeroase, prin tirania conştiinţelor şi prin făţărnicia ei seamănă pe deplin cu „Marea Prostituată" a Apocalipsului. Roma a fost capitala corupţiei religioase din Evul-mediu. S'ar putea extrage numeroase dovezi chiar din operele scriitorilor catolici. Jesuitul Madeu, scrie: „Din capitală a împărăţiei lui Christos, ea (Roma) a devenit regatul desfrâului, patria prostituatelor... unde servitorii altarului treceau repede în patul necinstei,... unde cei mai infami proxeneţi erau confidenţii prelaţilor şi ai prinţilor eclesiastici". Mărturii asemănătoare aduc Pic de la Mirandole, Olivier Maillard, Felipe y Santiago, în faţa conciliilor ecumenice sau chiar de pe amvon. „Una din cele mai mari insulte din aceste vremuri e să arunci în obrazul cuiva greşala tatălui sau a mamei sale, numindu-l fiu de preot" **(Dom. 4, Cuadrag., fol. 105).**

Cât timp a durat puterea temporală a Papilor, prostituţia a plătit o redevenţă Sfântului Scaun. Vicarii puteau obţine dreptul de a păcătui, comiţând adulterul, în anumite luni ale anului sau chiar în tot timpul vieţii lor. „Totul e comun între noi — spune Canonul — chiar femeile". Exista un tarif pentru răscumpărarea păcatelor: blesteme, sacrilegii, cămătărie, sodomie, violuri, incesturi, vrăjitorie, profanarea cimitirelor, exploatarea bordelurilor. Toate puteau fi iertate prin faimoasele Indulgenţe. Pentru 9 livre, se putea obţine iertarea adulterului. Păcătosul, după ce-a plătit, se crede cu conştiinţa împăcată! Roma papală era un focar de nelegiuiri. Se spunea: „Cine vede Roma, pierde credinţa"... Când Sfântul-Scaun a fost strămutat la Avignon, destrăbălarea a sporit. Petrarca spunea, în 1326: „In Roma cea mare nu erau decât doi curtieri de desfrâu; în micul oraş Avignon, sunt unsprezece".

Printre papii Romei se cuvine să fie numit Jean VIII, care nu era decât o femeie. Bartolomeo Sacchi, bibliotecar al Vaticanului, a publicat în 1479, din ordinul lui Sixt-Quintul, o „Istorie a vieţii Papilor". In această carte e cuprinsă şi viaţa lui Jean VIII, urmaşul lui Leon IV. Acest pretins Papă era o femeie bine înzestrată, născută în Anglia (după alţii în Maienţa); a făcut studii serioase la Atena şi, prin ştiinţa ei extraordinară, a urcat pe tronul pontifical la 855. Rămasă însărcinată, de pe urma relaţiilor cu un servitor (sau demnitar), Papa Jeana a născut în toiul unei procesiuni, aproape de Coliseu. Se spune că a murit îndată după naştere, sau că a fost ucisă pe loc. A ocupat scaunul apostolic timp de doi ani, o lună şi patru zile... Sacchi afirmă că, în urma acestui incident, la alegerea unui Papă nou, acesta se aşeza într'un anumit fotoliu găurit, care permitea să i-se verifice sexul real.

Istoricii au brodat multe povestiri în jurul Papei Jeana. Diverşi autori din secolul XI, XII, XVIII, admit existenţa ei. Secretari papali ca Theodoric de Niem, inchizitori ca Bernard Guy aduc aceleaşi mărturii. Sixt-Quintul a aruncat în Tibru o statue a Jeanei şi a fiicei sale. In sec. XV, basilica din Sienna cuprindea busturile tuturor Papilor. Bustul Jeanei, purta inscripţia: **Jean VIII, femeie.** Cronicarul Mabillon, l-a văzut, înainte de a fi înlăturat de Clement VIII. — Evident, scriitorii catolici moderni neagă povestea papei Jeana. Ei au creat confuziuni, amestecând datele, pentru a face să se creadă că Papa Jeana este un personagiu legendar. Ea ar fi un mit popular, care aminteşte influenţa unor prinţese florentine din sec. IX asupra alegerilor pontificale. Totuşi mărturiile vechilor cronicari sunt mai grele decât aprecierile istoricilor catolici moderni, cari nu vreau să dea argumente în favoarea partizanilor, cari văd în Roma papală întruparea „Marei Prostituate" din Apocalips.

Cecilia Cuţescu-Storck — *Panou decorativ*

Cronica muzicală

PETRUŞCA — LAKME — FILARMONICA

Reprezentaţia de balet a Operei a dovedit că s'a lucrat foarte mult pentru a se transpune armonic sunetele, mişcările şi culorile bizare ale lui Stravinsky, pe mica noastră scenă, cu totul străină de genul burlesc. Sforţările acestea apar acuma, desigur, încoronate de succes.

La reuşita baletului au contribuit d-ra Bario, d-nii Massini, Feodorov şi Romanovschi. Schiţele costumelor, fără să prea imite ceiace s'a realizat pe alte scene decând se reprezintă „Petruşca”, arată foarte mult gust, exacta cunoaştere a stilului şi multă fantezie, uneori intenţionat şi abil exagerată...

Conducerea muzicală ne-a dezvăluit grija d-lui Massini de a nu improviza nimic şi a rămânea credincios partiturei: E o tactică foarte prudentă cu o muzică atât de greu de interpretat. In acelaşi timp, am auzit unele pasagii dificile—stingându-se uşor de frica confuziei tonale între instrumente; ceeace însă nu dovedeşte decât o complectă stăpânire a muzicii de către dirijor. La reprezentaţiile viitoare ale baletului „Petruşca” d. Massini va putea să introducă treptat accentele de avânt fantezist, pentru care Stravinsky lasă dirijorilor un infinit câmp deschis. Dificultăţile coincidenţii între năzdrăvăniile partiturii şi execuţia pantomimică de pe scenă, au fost invinse de d. Massini şi de d. Romanovschi.

Decorurile ni s'au părut însă cam reci. D. Feodorov le-a comunicat parcă aspectul fatalist şi obiectiv. Această interpretare ar fi justă şi extrem de valoroasă pentru oricare scenă mare din Europa, ceiace arată că ideile şi planurile d-lui Feodorov ca pictor-decorator, au întrecut în vârstă nevoile primitive şi educative ale Teatrului Liric. Tragicul lui „Petruşca” se desfăşură în lumea deşartă şi neastâmpărată a mulţimii de carnaval, la care se uită aspru însuşi destinul, închipuit prin prizma decorurilor Naturii : iată concepţia care conştient, sau, poate, inconştient l-a condus pe d. Feodorov în realizarea d-sale. Ea ne pare mult mai serioasă decât se cere noului balet confecţionat pentru publicul bucureştean de d. Romanovschi cu concursul d-rei Barlo...

Condus de vraja tempo-urilor şi reflexelor lui Stravinsky, d. Massini, la rândul lui, a subordonat execuţia, interpretării d-lui Romanovschi. Maestrul de balet se simte el însuşi dependinte de muzică, imprimă tuturor detaliilor acelaş stil, şi nu face concesii fanteziei.

Se izbeşte oare de o dificultate mai pronunţată (în ce priveşte trupa de care dispune) decât d. Massini, care arată atâta tact şi prudenţă faţă de interpretarea instrumentală?

In tot cazul, trebue spus că, de pildă, o figură e prea des exploatată de d. Romanovschi : mişcarea măruntă (à la „chinèse”) din mâini şi din picioare se practică mereu dela „Coppelia” încoace, de către balerine. D-na Dobieţca, d-nii Moravschi şi Koziarschi înlocuesc în mare parte inventivitatea coreografică prin mimică. E cam puţin ; şi mimica trebue să fie genială ca să poată înlocui plastica dansurilor de o clipă, adică a dansurilor abia începute şi întrerupte — după capriciul autorului.

Din această cauză, atenţiunea spectatorului e atrasă uneori nu atât de tragicul pantomimei personagiilor principale cât de mica clownadă dansantă a micuţului Krainik. Săriturile şi gesturile ocupă aproape în întregime tablourile al 2-lea şi al 3-lea, care ar trebui să fie serii de figuri dansante de câte o clipă şi de giuvaere plastice.

Cu toate aceste insuficienţe, s'a creiat un divertisment în plus, în repertoriul baletului Operei, la care chiar unul şi acelaş spectator se va duce de repetate ori. Nivelul mijlociu atins în executarea „Petruşcă-i” va permite deacuma înainte treptata-i îmbogăţire, înlocuindu-se măruntişurile mozaicului de pantomimă cu compunerea unor originale scântei coreografice.

La dublarea principalilor dansatori, e de dorit ca realizările d-nei Dobieţca şi ale d-lui Koziarschi, mai ales, să fie menţinute şi imitate...

Dificultăţile imense au fost învinse de d. Romanovschi. Atât de greu se poate obţine concordanţa muzicii din „Petruşca” cu jocul de pe scenă, încât ceiace i-a reuşit totuşi d-lui Romanovschi constitue un mare merit.

„Petruşca” nefiind altceva decât ceiace este „Vasilache” al nostru, vom mai reveni asupra rosturilor intrinsece ale acestui balet. Ar fi interesantă o adaptare muzicală şi coreografică a popularului „Vasilache“ românesc la canavaua întinsă de Stravinsky unei astfel de teme.

In ce priveşte „Lakmé”, trebue să recunoaştem mai întâi că dansurile inscenate în actul al 2-lea de d. Romanovschi, sunt pline de graţie şi dezinvoltură.

„Lakmé” se poate considera de-acuma intrată organic în repertoriul Operei Române. Preciziunea şi cizelarea muzicală reuşeşte să treacă aci dela Délibes la d. Alfred Alessandrescu. D-na Lidia Babici şi d. Istrati merită toată lauda.

D. Georgevschi e foarte util şi ne face să ne aducem aminte de utilitatea şi experienţa lui V. Caravia. D. G. Ştefanovici, în „Hadji”, ne-a mirat cu câteva pasagii cristaline. foarte promiţătoare. Ansamblul, bun.

ALEXIS NOUR

* * *

Arta muzicală modernă a găsit în domnul Gil Pleşoianu un convins şi pasionat interpret.

Intrunind în acelaş concert „Simfonia lebedei” de Mozart, „Pasărea de foc” a lui Igor Stravinsky, „Praznicul păianjenului” de Albert Roussel şi „Dansurile fantastice” ale lui I. Turina, domnul Pleşoianu a căutat să distingă, între neastâmpărul aproape primitiv al muzicii lui Stravinsky şi liniştea contemplativă din compoziţia de nuanţă folkloristică a lui Turina — pe de o parte — înrudirile de sensibilitate şi tălmăcirile simfonice atât de contrastante, — iar pe de altă parte, armoniile senine ale simfoniei lui Mozart şi pantomima plastică a lui Albert Roussel.

Apropierile şi contrastele au eşit în evidenţă printr'o atentă execuţie orchestrală şi cu deosebire prin flexibila interpretare ce a ştiut să le imprime domnul Gil Pleşoianu.

Dar ultimul concert dirijat de d-sa în această stagiune trebuia să sublinieze o mai însemnată izbânda : era vorba de Beethoven. Şi într'adevăr, domnul Pleşoianu a redat admirabil puritatea inspiraţiei beethoveniene.

Simfonia a patra în Si bemol major, a fost redată în ritmurile potolite, interiorizate, care exprimă o melodie melancolică la început, vioae şi plină de expansiune luminoasă în final.

Programul acestui simfonic a cuprins, în afară de Simfonia lui Beethoven, trei sugestive tablouri simfonice de M. G. Andricu, prima audiţie a „Iberiei” lui Debussy (lucrare de mult colorit armonios, minunată demonstraţie muzicală a impresionismului descriptiv) — şi poemul simfonic „Les preludes” al lui Liszt.

Domnul Gil Pleşoianu a schiţat, în expresive rotunjimi de gest şi în siguranţa cu care a stăpânit orchestra, o atitudine de select dirijor.

SERGIU INESCU

Filatelia

La bursa filatelistă din Paris se cere mult noua serie Luxemburg şi 5 mărci belgiene din seria „Caritas” care se vinde cu 9 fr. Marca în amintirea zborului lui Lindbergh neştampilată se cotează 3 fr. 50 c. Exemplarele ştampilate sunt aproape cu neputinţă de găsit.

Seria cea nouă de 6 mărci sovietice: S. S. S. R. cu un supra-preţ de „8 copeici” imprimat pe fosta marcă de 7 cop., nedinţate; marca aniversării a 10-a a revoluţiei; marca Decembriştilor; marca congresului esperantiştilor; acestea dinţate. Toată seria e oferită cu 45 fr., fiindcă emisiunea unora dintre ele e foarte redusă.

Mai sunt cerute: Norvegia cafenie-galbenă de 25 c.; Olanda, serie frumoasă de 4 mărci, „Inventute” de 2. 5, 7 jum. şi 15 centime.

Un alt grup de ţări îşi imprimă mărcile pe hârtie mai groasă şi grasă, deci mai tare şi mai elastică, cu imixtiuni de ţesătură (cârpe) în masa de lemn. Uneori hârtia aceasta atinge calitatea celei de cretă sau chiar e de cretă, ceeace satisface pe deplin gusturile şi exigenţele filateliştilor. Anglia, Austria şi Elveţia se disting prin această producţie. Se poate vedea pe versoul mărcilor de emisie noui engleze, austriace şi elveţiene, firele microscopice de ţesătură componentă în abundenţă a hârtiei lor.

Incepând dela 15 Ianuarie, bursa e încărcată cu colecţiunile cehoslovace şi sovietice, foarte ieftine. Elveţia „Pro Juventute” e în mare cerere. S'au emis mărcile nouă: Coloniile Franceze—Camerun 3 fr. violetă-cafenie, Congo 65 c. cafen.-roş-albastră cu imprimarea „3 fr” peste „5 fr.”; apoi „Côte-Divoir” carminverde tot „3 fr.” peste „5 fr.”. Deasemenea „Côte-de-Somoli” iarăşi „3 fr.” peste „5 fr.” culoare roşu-violet; Dahomei maslin. roş 3 fr. peste 5 fr.; Habon 65 c. albastru-roşu şi 3 f. peste 5 fr. viol-roz-cafen.... Gnadelupe 65 c. albastru 3 fr. peste 5 fr. violet-roz şi cenuşie; Aut-Volta roş-cafen. şi galb. 3 fr. peste 5 fr.; Madagascar verde-viol. 3 fr. peste 5 fr.; Martinica cafen.-viol.-roz 3 fr. peste 5 fr.; Niger viol.-negru, tot aşa 3 fr. peste 5 fr.; Caledonia Nouă viol.-roz. idem; Réunion roş-albastru idem; Soudan cafen.-galb. idem; Tchade caf.-galb şi roşu idem. Fiecare dintre aceste mărci a primit un preţ de catalog, neştampilată, 4 fr. 50 cent.

O particularitate interesantă au avut-o mărcile elveţiene între 1854—1862: prin grosimea-i albă se distingea un fir colorat paralel cu baza mărcii, întins la mijloc. Firul era verde pentru mărcile de 2, 5, 10, 15, 20 şi 40 cent., şi galben pentru 1 fr. Dar mai există exemplare de 5 c. cu fire galbene şi negre 10 c. — roşu, 15 c. — albastru, 40 c. — cărămizii şi 1 fr.— negru. Firele aceste se văd distinct şi acuma, pe exemplarele vechi, îngălbenite de tot.

Astfel, cu ajutorul firelor colorate, se împiedica pe atunci falsificarea mărcilor. Mai târziu s'a găsit un alt mijloc care dăinueşte şi în prezent: hârtia pentru mărci e impregnată cu semne „apoase”, mate, foarte caracteristice; şi nu e pusă în vânzare. Insă nu toate ţările practică acest mijloc.

Proteza „Dentară“
Dentiştii asociaţi
Str. Biserica Enei No. 9

Clinică Dentară modernă
înzestrată cu aparate electrice perfecţionate
4 SĂLI DE OPERAŢIE
în continuă funcţiune
dela 8 dimineaţa până
la 8 seara fără întrerupere
Lucrări de precizie în
AUR, PLATINĂ, CAUCIUC
PLOMBE de tot felul
Extracţiuni nedureroase
ASCENSOR | INLESNIRI DE PLATA (Rate) | Tel. 338|27

Curiozităţi

Un record teatral

„Cel mai important”, piesa lui N. Evreinov a fost reprezentată la Paris, la teatrul „Atelier”, de 212 ori la rând. La New-York, de 15 luni se reprezintă în fiecare seară subt regisoratul autorului şi cu decoruri speciale, lucrate de pictorul Sudeichin. Piesa e tradusă în toate limbile lumii şi se bucură pretutindeni de mare succes. Această piesă e cunoscută şi publicului teatral din România.

Muzeul Rodin

In palatul Biron, lângă palatul Invalizilor, la Paris, se află muzeul lui Rodin.

Abundenţa însă de sculpturi, desenuri şi acvarele rămase în urma marelui artist, a cerut creiarea unui al doilea muzeu Rodin.

Un milionar american, Mastbaum din Philadelphia, a donat în acest scop o însemnată sumă de bani.

Acest nou muzeu Rodin va fi deschis în vila lui Rodin din Médon, construită în 1900. Aci se vor plasa şi o parte din colecţiile de la palatul Biron, caşi unele lucruri obţinute de la colecţionari particulari.

Cel mai mic radio

Cel mai mic radio-receptor din lume încape pe palmă şi are forma unui ceas de buzunar. Această noutate a apărut la expoziţia T. F. F. din Londra şi s'a bucurat de un succes cu totul excepţional. Cu acest aparat s'a făcut încă un pas spre acea semi-fantastică şi semi-reală epocă, când va dispărea piedica spaţiului şi omul va putea să comunice cu cine vrea, din orice punct al globului, fiind în orice situaţie sau atitudine, şi orişicând...

Celebrităţi cuadrupede

Pe o plajă din America, o uriaşă broască ţestoasă permite copiilor mici să se aşeze călare pe dânsa şi-i plimbă, cu vădită plăcere, dealungul ţărmului.

Cel mai inteligent dintre Orangutani („Sultan”) are vârsta de nouă ani şi se află la grădina zoologică din Londra. E originar din insula Sumatra. S'a obicinuit acuma şi cu fumatul tutunului : după fiecare masă fumează o pipă.

Elefantul Tommy din aceiaşi grădină a fost de curând pus la încercare : s'a luptat împotriva unui tractor. Tommy e atât de inteligent încât s'a ambiţionat şi a vrut să întreacă tractorul în putere. El a tras din răsputeri într'o direcţie pe când tractorul trăgea în direcţie opusă. Spectacolul a fost absolut la fel cu unele „numere” de la circ când un atlet îşi măsoară puterile cu hipo-puterile unui automobil... Şi Tommy a fost bătut la acest concurs — ceiace l-a făcut să se simtă vădit deprimat.

Aşadar, nu numai Rin-Tin-Tin sau celebrul căluţ „Tommy” al lui Tom Mix, dau probe de excepţională inteligenţă. Sunt şi alte cuadrupede agere la minte.

Inundaţiile şi şobolanii

Ultimele revărsări neobicinuite ale Tamisei au adus zile de muncă încordată şi febrilă la două categorii de meseriaşi: instalatori de apă şi canal, şi „extirpatori” de şobolani. Şobolanii au simţit primejdia cu câteva ceasuri înainte de inundaţie şi s'au mutat în cele mai îndepărtate cartiere ale Londrei, provocând printre locuitori o panică de nedescris. Aci au intervenit „stârpitorii” şobolanilor, lucrând câteva zile şi câteva nopţi în şir. Apărarea caselor împotriva şobolanilor se făcea, între altele, astfel : partea de jos a palatelor sau a galeriilor de tablouri, se acoperea cu o reţea de sârmă; toate găurile, jghiaburile, crăpăturile, ventilatoarele se astupau cu sticlă fărâmiţată; aşa încât flagelul rozător să nu fi putut pătrunde în clădiri.

Desnodământul unui amor

De curând, lumea curioşilor din amândouă emisferele a urmărit senzaţionalul măritiş al principesei Victoria Hohenzollern care la vârsta de peste 60 de ani se amorezase de un tânăr emigrant rus, Alexandru Zubcov, şi se căsătorise cu el împotriva voinţii ex-kaizerului Wilhelm, fratele principesei. Au trecut numai vre-o trei luni şi... Zubcov a fost internat într'un sanatoriu de hidropatie fiind un incorigibil alcoolic şi cocainoman, care are nevoie de un tratament strict şi lung.

Nenorocirea ce i se întâmplase când îşi rupsese câteva coaste căzând de pe motocicletă, se datoreşte stării sale de complectă „ebrietate”.

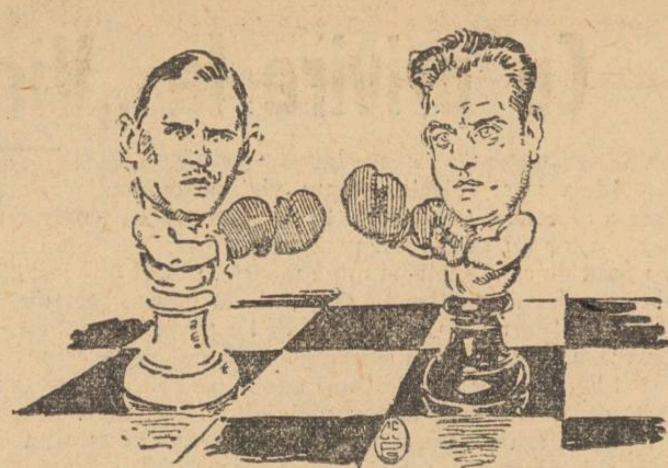
Frumuseţea nu va dispare

dacă femeea îşi va menţine organismul printr'un regim alimentar care'l va face să prospere.
In ziua de azi fiecare femee ştie perfect că e suficient de a consuma excelenta
CACAO Knorr
pentru menţinerea siluetei moderne.

In cacao Knorr fiecare organism găseşte ceeace e necesar pentru creşterea normală şi armonioasă. Intradevăr cacao Knorr conţine substanţe alimentare principale şi ca atare întrebuinţarea ei este indispensabilă pentru prosperitatea fizică mai ales în cazul când se cere o alimentare cu volum mic şi care nu îngraşe.

De vânzare la drogherii şi mag. de coloniale.

Aveţi stofă?
Salonul de Croitorie MAX
de la Perlmutter
Strada Aureliu 27
(prin Spătar)
EXECUTĂ
Fracuri, Smokinguri, Costume, etc.
elegant şi convenabil
Telefon 209|02

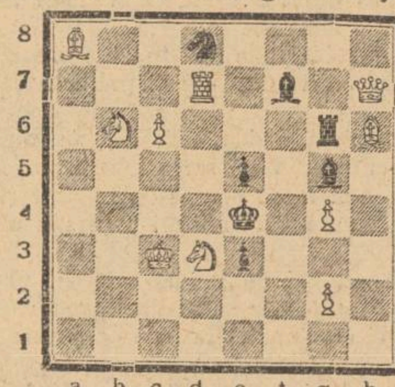
Cronica Şahului

PROBLEMA No. 76

de **I. Leibovici**, Ştefăneşti
(inedită)

Negru (7 figuri)

Ré4, Tg6, Cd8, Nf7 şi g5, Pé3 şi é5.

Alb. (10 figuri)

Rc3, Dh7, Td7, Cb6 şi d3, Na8 şi h6, Pc6, g2 şi g4

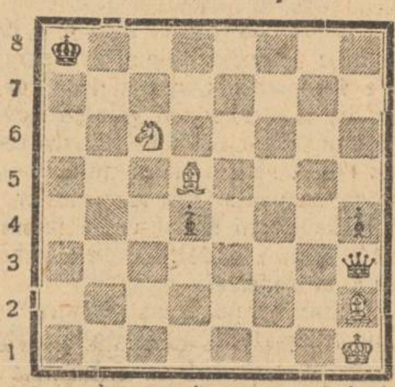
Alb joacă şi face mat în 2 mutări

STUDIUL No. 9

de **Henri Rink**, Lyon
(Revista de Şah, Decembrie 1927)

Negru (4 figuri)

Ra8, Dh3, Pd4 şi h4.

Alb, (4 figuri)

Rh1, Cc6, Nd5 şi h2

Alb joacă şi câştigă.

Partida No. 41

Jucată în concursul internaţional dela Londra în Octombrie 1927

Alb: SIR G. THOMAS. **Negru: F. D. YATES.**

Apărarea indiană

1. d2—d4, Cg8—f6; 2. Cg1—f3, g7—g6; 3. g2—g3, Nf8—g7; 4. Nf1—g2, 0—0; 5. 0—0, d7—d6; 6. c2—c4; Cb8—d7; 7. Cb1—c3, c7—c5; 8. d4—d5, Cf6—g4; 9. Dd1—c2, Cd7—é5; 10. Cf3—d2! O mutare profundă care duce la un joc avantajos pentru alb deoarece caii negri sunt îndepărtaţi mai târziu cu câştigare de tempi. 10...., h7—h5; o mutare de atac caracteristică stilului agresiv al campionului englez, care însă se dovedeşte mai târziu ca slabă din cauză că îşi slăbeşte aripa regelui. 11. h2—h3, Cg4—h6; 12. f2—f4, Cé5—d7; 13. Cd2—f3, Ch6—f5; slăbiciunea poziţiei negre se arată prin faptul că nu poate opri înaintarea forţelor albe cu ajutorul pionilor; mutările cailor negri nu pot atenua câtuşi de puţin atacul puternic al albului. 14. Rg1—h2, Cd7—b6; 15. Dc2—d3, é7—é5; o încercare de eliberare. 16. f4×é5, d6×é5; 17. Cc3—é4, Cf5—d6; 18. Nc1—g5!, acum se poate observa slăbiciunea mutării 10...., h7—h5, căci la 18....., f7—f6 19. C×d6, D×d6 20. D×g6! 18..., Dd8—c7; 19. Cé4—f6+, Ng7×f6; 20. Ng5×f6, nebunul alb s'a plasat astfel într'o poziţie dominantă; alb ameninţă Dd3—é3—h6. 20..., é5—é4; 21. Dd3—é3, Cd6—f5; 22. Dé3—g5 cu ameninţarea puternică g3—g4; 22..., Cb6—d7; parează ameninţarea; dacă în loc să mute calul ar fi jucat e4×f3; ar fi urmat T×f3, (cu ameninţarea zdrobitoare T×f5! urmat de Dh6) Rh7; Taf1, Ch6; Tf4! (cu ameninţarea Th4 urmat de T×h5!), Cg8; Né4!, C×f6; T×f6, Rg7; N×g6! şi câştigă. Dacă în loc să joace e4×f3 negru ar fi jucat D×g3+; atunci D×D, C×D; R×C, e4×f3; N×f3, cu o poziţie mult superioară pentru alb. 23. Cf3—é5! Cd7×f6; în sfârşit negrul a ajuns să schimbe nebunul periculos din f6 dar cu ce preţ? 24. Dg5×f6, Tf8—é8; 25. d5—d6!! Cu această frumoasă mutare alb forţează energic câştigul. 25..., Cf5×d6; 26. Cé5×g6!, f7×g6, 27. Df6×g6+, Rg8—h8; Dacă s'a apărat cu Dg7 negrul a mai putut opune câtva timp rezistenţă dar, fireşte, cu acelaş desnodământ. 28. Tf1—f6, Nc8—f5; 29. Dg6×h5+, Nf5—h7; 30. Ta1—d1!, hotărâtor! 30... Dc7—g7; calul nu putea fi apărat de nici unul din turnuri faţă de ameninţarea Td1×d6! urmat de Tf7 31. Td1×d6, b7—b6; 32. Tf6—h6, Té8—é7; 33. Th6×h7+ şi negrul abandonează căci la D×h7 urmează Th6.

Pentru energia cu care a condus partida cum şi pentru bogatele ei combinaţiuni, Thomas a obţinut premiul 1 de frumuseţe.

ŞTIRI

Concursul internaţional de maeştri din Hastings, care a început în timpul Crăciunului s'a terminat cu următorul rezultat: Premiul întâi: Dr. I. Tartakover cu 6 jum. puncte, premiul al doilea L. Steiner cu 6, iar premiile al treilea şi al patrulea au fost împărţite între Buerger şi Colle cu câte 5 jum. Urmează apoi: Yates cu 5, Michell cu 4 jum, Kmoch cu 4, Sergeant şi Thomas cu câte 3 jum. şi Norman cu 1.

Un mare concurs internaţional de maeştri a început la Berlin în ziua de 4 Februarie cu ocazia aniversării de 100 de ani dela înfiinţarea cercului de şah din Berlin („Berliner Schachgesellschaft”). La acest concurs iau parte: Bogoljubov, Brinckmann, Johner, Leonhardt, Nimzovici, Reti, Rubinstein, Saemisch, Dr. Tartakover, Dr. Vidmar, Helling, E. Koch, Schlage şi Stolz. Arbitru e dr. Em. Lasker.

In concursul pentru campionatul Parisului victoria a fost obţinută de tânărul român din Franţa A. Baratz cu frumosul rezultat de 11 puncte din 13 partide jucate. Urmează apoi Snosko—Borowski cu 9 jum., Bedbeder cu 8 jum., Duchamp cu 8, Bertrand, Halberstadt şi Ratner cu câte 7, Hamdasyde şi Kahn cu câte 6, Barthe, G. Lazard şi Schwartzmann (campionul din 1927!) cu câte 5 jum., F. Lazard cu 4 jum. şi Voisin cu 0.

P. I. NEGREANU
CAMIL SENECA

CĂRȚI ȘI REVISTE

N. IORGA: Conferenze Italiane Sulla Nazione romena
Ulrico Hoepli editore Milano 1927

Una din caracteristicile cele mai izbitoare în bogata personalitate a profesorului N. Iorga este, fără îndoială, patima sa pentru tipăritură și tot ce este în legătură cu ea, după cum se arată și în interesantul articol din „Universul Literar" 23 Ianuarie a. c.

Pentru dânsul cartea nu este un lucru pe care-l admiri în treacăt sau îl colecționezi pentru vanitate, ca mulți dintre pretinșii bibliofili. Problema care-l stăpânește, când pune mâna pe o carte și o răsfoește, e legătura dintre ea și lumea scriitorului. Obiceiul său de cercetător de documente îl face să dea o importanță deosebită lucrurilor pe care noi le socotim mici și neimportante. Aceste amănunțimi i-au servit poate adeseori la clasarea și situarea unui document, l-au îndrumat poate în conceperea atâtor ingenioase ipoteze pe care i le datorează studiul Istoriei. Un mare interes științific și un excitant emoțional, în acelaș timp, îl fac să privească unele greșeli, cu perfecțiunea la care a ajuns arta tipografică în vremea de azi, ca pe niște barbarii și niște aberații.

Infățișarea exterioară a cărții este pentru el o chestiune de conștiință, de cinste științifică și o chestiune de gust totodată.

Broșura, în care sunt tipărite conferințele sale italiane ținute la Roma, în Martie 1927, este într'o formă care ca literă, tipăritură și ilustrație, poate mulțumi cerințele sale cele mai pretențioase și poate figura cu cinste în colecția oricărui bibliofil.

Ele au fost prinse direct din gura oratorului prin note stenografice, așa că au păstrat vioiciunea, mișcarea și farmecul improvizației, deși nu au poate desăvârșirea unor studii compuse și scrise pe îndelete

Subiectele acestor conferințe sunt:

Sinteza română în latinitate;

Aspecte pitorești din România; și **Un mare poet român: Mihail Eminescu.**

El concepe latinitatea Românilor ca fiind realizată printr'o lentă infiltrațiune a elementelor rustice italice în sufletul primitiv al Geților de la Dunăre, al Dacilor din munți și al Ilirilor de pe litoral. Această infiltrațiune lentă, mult mai veche decât cucerirea Daciei de către Traian, a creiat ca prim fundament al națiunii noastre, o sinteză latină, care nu e o formă definitivă și cristalizată, ce trebuie păstrată de la o generație la alta ca atare.

Ea trebuie privită ca o putere de acțiune asupra forțelor externe care a îngăduit neamului nostru să nu primească de la elementele străine, ce ne-au asaltat în decursul vremurilor, decât acele ce puteau fi asimilate și se potriveau esenții sale intime. Iar mai târziu, când împrejurările istorice ne-au pus în contact cu alte forme ale latinității, sinteza aceasta realizată între sufletul țăranului italic și acel al păstorilor și agricultorilor antici, ce erau Dacii, ne-au îngăduit să ne preînoim forțele din acest contact, să ne lăsăm pătrunși de toate curentele și ideile latinităților, să ne impregnăm de atmosfera sentimentului lor, păstrându-ne în acelaș timp forma noastră proprie și originală.

Latinitatea românească e deci o forță în devenire, o veșnică și neîncetată putere de creațiune și preînoire, ce nu numai nu se teme de contactul cu elementele străine, dar încă le caută ca un prilej de afirmare și o condiție de progresare a ei însăși. O concepție care, după cum se vede, dă posibilități infinite de interpretări în trecutul istoric ca și în prevederile viitorului și o bază mult mai largă, un cadru mult mai mlădios pentru orice concepție naționalistă.

A doua conferință ne dă o foarte interesantă definiție a pitorescului și o ilustrație magistrală a acestei definiții în evocarea pitorescului țării noastre sub aspectele sale cele mai diverse: natura după anotimpuri, formele rustice ale locuințîi, uneltelor, costumelor și obiceiurilor, monumentele în care „linia și culoarea, alese fără greș, cu o artă instinctivă nu păcătuesc niciodată împotriva legilor nestrămutate ale architectonicii Bizanțului și artei gotice din Occident".

Iar conferința asupra lui Eminescu este caracterizarea spiritului unei epoce întregi și a sufletului românesc de pretutindeni și în acelaș timp desemnarea personalității poetului în plină lumină și strălucire. Traducerea versurilor destinate a ilustra și caracteriza opera lui Eminescu, deși poate nu e într'o italienească impecabilă, redă însă muzicalitatea, atmosfera și coloritul poeziei eminesciane cu atâta fidelitate, încât ori ine poate simți toată valoarea sa literară, toată savoarea artistică, pe lângă senzul și adâncimea gândirii. Intr'un cuvânt o carte prețioasă și demnă de țara pentru care a fost scrisă. — **I. S.**

HENRIETA SACHELARIE: Pesimismul lui Eminescu

Dintr'un șuvoi impetuos, fizicianul, chimistul, mecanicul captează și disciplinează felurite puteri sub fel de fel de numiri; dar totuși șuvoiul rămâne, îl vezi rostogolindu-se printre bolovani, îi auzi huetul clocotitor, simți în el atotputernicia Firei deasupra micimii tale.

Insă o vrăjitoare a literilor române (dacă se poate plagia celebra dedicație: „magicien ès lettres française"), a reușit să împartă, să subîmpartă, să catalogheze, să eticheteze... să ne escamoteze pe Eminescu, așa încât să nu-i mai simțim nemărginirea, să nu ne mai simțim copleșiți de complexitatea și de avalanșa patimei și gândirei poetului.

D-ra Sachelarie, cu savantă gradație, nu aranjează poeziile lui Eminescu de la superficialitate, din treaptă în treaptă, frumos, până la adâncimea și intensitatea... eminesciană. Și ceiace este minunat, este că atât îi de strânsă logica expunerei, încât s'ar părea posibilă o evoluție paralelă între sufletul poetului și poeziile sale. Insă data când fiecare poezie a fost scrisă, încurcă inteligenta construcție a lucrărei și o reduce — din acest punct de vedere — la un exercițiu didactic. Este drept, de o mare valoare tehnică, egală cu aceia a faimosului scriitor francez care a alcătuit o poemă întreagă din care lipsește litera **a.** D-ra Sachelarie putea face o prinsoare — și s'o câștige cu brio — că va reuși să împartă în felii sufletul lui Eminescu.

Privind acum lucrarea d-rei Sachelarie, fără spirit de șicană, din alte puncte de vedere, trebue să spunem că este una din cele mai prețioase contribuțiuni la înțelegerea lui Eminescu.

Pesimismul atât de original al poetului, care este în acelaș timp adânc, intens, dar și „dinamic", se reliefează admirabil în sugestivele comparații ale d-rei Sachelarie.

Este de o remarcabilă finețe analiza lui **Leopardi** și a lui **Alfred de Vigny** în raport cu **Eminescu.** Autoarea ne convinge ușor (pentru că a studiat mult și a găsit cuvintele decisive) că cei dintâi doi pe lângă Eminescu sunt aproape artificiali și că poezia lor este alambicată. Sau cum spune mai rezervat, dar așa de plastic, d-ra Sachelarie, poezia lui Vigny **impresionează mult ca idee, dar îți lasă sufletul în pace.**

Și admirând această cercetare comparativă, ne gândim că d-ra Sachelarie ar putea scrie interesante pagini despre **Eminescu** și **Baudelaire.** Dacă nu ne înșelăm, această apropiere nu s'a făcut încă și totuși ar fi de făcut. Nu știu dacă s'ar putea dovedi, dar, cu talentul d-rei S., s'ar putea sugera, ca adevăr de intenție, că unele poezii ale lui Eminescu au un iz **baudelairian.** Și s'ar putea găsi analogii sufletești între aceste două genii.

Dar vai! d-ra Sachelarie nu va mai scrie curând literatură, fiindcă d-ra Sachelarie este — **horresco referens** — advocat. Da; nu-i glumă proastă. D-ra Sachelarie, îndrăgostită de Eminescu, de Leopardi, de Vignay, (pe care-i spune frumos), de Haendl și Beethoven (pe care-i cântă cu virtuozitate), de linia plastică (pe care o reproduce în desene prețioase) este una și aceiași cu avocatul H. Sachelarie, — „ilustrul secund" al surorei d-sale, directoarea **Asistenței Judiciare a Baroului,** d-ra A. Sachelarie.

Toate se văd în lumea asta! Avocați și negustori printre artiști, până și printre avocați!

Totuși, **„ce caută d-ra Sachelarie, în această galeră?".**

D-rele Sechelarie sunt bănuite că observă, notează și adună documente pentru un roman, ce va fi un vajnic rechizitoriu al avocaților.

Dacă versiunea este adevărată, ne permitem să sugerăm admiratoarei lui Alfred de Vigny, următoarele versuri ale poetului, prin cari romanul ar putea fi închinat unor colegi:

Partout ou vous irez, froid, importants et fourbes.
Vous porterez le trouble. En des sentiers értois
Des coalitions suivant les lignes courbes,
Traçant de faux devoirs et frappant de vrais droits.
Gonflés d'orgueil mondain et d'ambitions folles.
Imposant far le poids de vos âpres paroles
A l'humble courageux la plus lourde des croix.

D. V. BARNOSCHI, avocat

AL. T. STAMATIAD: Sufletul lui Baudelaire.- Cugetări și paradoxe
(Culegeré și traducere)

Domnul Al. T. Stamatiad a fost și a rămas unul din cei mai credincioși admiratori ai lui Baudelaire. Admirația d-sale nu se traduce însă numai printr'o simplă afinitate ce se poate urmări uneori în prea vădite influențe, dar și într'o mai adâncă înțelegere a inspirației și cugetării poetului „Florile de stradă".

Cercetând „Operele postume", „Arta romantică", „Scrisorile" și „Paradisurile artificiale", d. Stamatiad a extras și a grupat, într'o îngrijită traducere o parte din cugetările și paradoxale lui Baudelaire, realizând astfel un rezumat interesant de gândire baudelaireiană.

Exemplele de mai jos sunt numai un crâmpei, care conține totuși caracteristicile acestei gândiri:

Ce este omul superior? — Nu e specialistul. E omul tihnit și de educație generală. Să fie bogat și totuși să iubești munca.

Mijlocul de-a fi original: sinceritate absolută.

Femeia n'are puterea abstracțiunei: nu știe să separe spiritul de trup, e simplistă ca toate animalele; — un satiric ar spune: pentrucă n'are decât trup...

Cel mai urît dintre sentimentele omenești este invidia.

Mulți prieteni — multe mănuși...

In fiecare clipă suntem sfărâmați de ideia că timpul trece. In două chipuri putem să scăpăm de acest vis urît: prin plăcere și prin muncă. Munca ne întărește. Plăcerea ne istovește. Cu cât ne absoarbe una, cu atât ni-e silă de cealaltă...

JOHN CHARPENTIER: Coleridge
(Edit. Perrin. — Paris)

Autorul descrie în trăsături puternice și vii ciudata figură a acestui „somnambul sublim" care a fost nu numai părintele romantismului englez, dar și a poeziei celei mai înalte și mai curate, poezia unui Keats, a unui Edgar Poë.

Samuel Taylor Coleridge a fost o ființă extraordinară. Poemele lui, **Povestea fostului marinar, Christabel** și alte bucăți lirice sunt de o frumusețe ciudată, scrise cu o fantezie bizară și totuși armonioasă. Narative și simbolice, vaporos nuanțate și misterios cadențate, sunt într'adevăr „vise exprimate". Par isvorite nu atât dintr'o silință voită cât dintr'o putere tainică. Această putere ascunsă căreia Coleridge i se supunea într'un fel, cum spune autorul, somnambulic, a făcut din poet un inspirat înzestrat cu o miraculoasă putere verbală. Coleridge în clipele de inspirație, de „furie", dacă putem spune astfel, era interpretul propriei lui ființe, a gândurilor și vedeniilor lui. Elocința lui nu era o elocință oratorică, o artă, ci expansiunea exprimată a ființei sale lăuntrice, o manifestare oarecum sibilinică a sufletului și spiritului său. Gândirea era cuvânt și cuvântul era ecoul magic al gândirii. A fost „causeur-ul" cel mai mare al vremii lui și poate al tuturor vremurilor.

Avea o putere extraordinară de seducție. Acest dar i-a creat nenumărați prieteni și admiratori, dar care l-a făcut însă impropriu vieței, creându-i destule suferinți.

Fiu al unui biet clergyman, crescut de milă la Crist Hospital, bursier la Cambridge, a suferit multe mizerii și a cunoscut multe lipsuri. Găsea mângâere în mărețile și arzătoarele lui curiozități intelectuale, în visele de frumusețe și bunătate în care se refugia. Ca toți „visătorii în plină veghe", Coleridge a bătut ținuturile Utopiei iar divagațiile lui le transforma în poezie. Dar azilul poeziei și al metafizicei nu-i era îndestulător și în timpul vieții lui rătăcitoare și dureroase, a cerut ajutor acelor „paradise artificiale" descrise mai târziu de Baudelaire și pe care le-a cunoscut și Edgar Poë. Ca discipolul și prietenul său Tomas de Quincey, Coleridge a practicat cultul „idolului negru", licoarea cu iluzie trecătoare și falsă beatitudine. A luat multă vreme opium, uneori în cantități fantastice. Abea pe la sfârșitul vieții a putut scăpa de acest vițiu. Prietenii veneau să-l viziteze la Highate, la doctorul Gillmann, unde se retrăsese, fermecați de acest zeu al Cuvântului.

Coleridge a ținut conferințe strălucite, expunând rezultatele imensei lui erudiții literare și filosofice. Conferințele asupra lui Shakespeare au rămas celebre. Inițiator în poezia lirică, Coleridge a fost și critic. Geniul lui intuitiv și plastic îl silea să fie critic. N'a putut crea însă un sistem. — **A.**

Misiunea lui Gogol

Culegerea „Lettres sur l'art, la philosophie, la religion", publicată de Marc Semenov, inițiază pe cititori în tainele cugetării autorului „Sufletelor moarte".

Nicolae Gogol apare el însuși ca un personagiu al acestui roman.

Gogol, spune Semenov, a înfăptuit fără să vrea, ceiace nu-și închipuise că poate să aparțină misiunii sale de scriitor: a determinat o epocă în literatura rusă. El n'a avut însă vremea să desăvârșească ceiace gândea că se relevă din misiunea lui de om. n'a fost un filosof și n'a fost un apostol.

Pozițiunea lui Gogol, spune în „Mercure de France" Jean Chuzeville, nu este mai puțin precizată în scrisoarea lui Bielinsky, prin care renumitul critic se erijează în șampion al pozitivismului european.

„Studiați mai bine firea poporului rus — îi scria Bielinsky — și vă veți convinge de ateismul său. Poporul rus e încă destul de superstițios, dar nu mai are aproape nici un pic de religiozitate".

Toate scrisorile mărturisesc asprele frământări exterioare și lăuntrice pe care Gogol a trebuit să le suporte pentru a desăvârși într'însul noțiunea a ceiace numea el datoria lui de scriitor.

Scrisoarea din 1846, scrisă după ce hotărîse să ardă partea a doua a „Sufletelor moarte", ne dă cheia acestui realism înecat, aspru, cinic — și de neînțeles pentru atâtea spirite modelate după cea mai pură doctrină umanistă:

„A înfățișa nobleța deosebită a firii noastre nu însemnează decât a trezi în noi un orgoliu vid și o îngâmfare josnică... Sunt foarte numeroși cei ce laudă calitățile poporului rus. Inainte chiar de a săvârși o acțiune, ne-am obicinuit să lăudăm și să ne mândrim cu rezultatul ei..."

Traducătorul a precedat traducerea sa cu o interesantă prefață în care grija explicațiunilor deterministe riscă să pară întrucâtva tendențioasă. — **b.**

SPORTSMENI

Toate articolele de sport de cea mai bună calitate și execuție

GĂSIȚI LA PRIMA INDUSTRIE NAȚIONALĂ DE

ARTICOLE SPORTIVE

Ioan Dârlău

BUCUREȘTI.-STR. ACADEMIEI, 6

Instalează la domiciliu săli de box și gimnastică

Repară orice articole de sport

CATALOG GRATIS LA CERERE.

Cărți nouă

ION CLOPOȚEL: „Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România".
Editura revistei „Societatea de Mâine", Cluj, 1926

Incercarea d-lui I. Clopoțel de-a fixa pe hârtie, în formă pretențioasă de lucrare istorică documentară, avea să învingă chiar dela început două greutăți. Intâiu era greutatea materială de-a strânge și coordona faptele și documentele, scrise sau orale, cu valoare de documentare istorică, petrecute în timpul haotic dela sfârșitul războiului mondial, când contactul personal și social la românii din fosta Ungarie era aproape inexistent, dat fiind faptul că partea cea mai mare a intelectualilor se găsea înrolată în armata austro-ungară, sau internată prin lagărele din Ungaria, iar cei de-acasă erau stingheriți în viața lor socială. Presa națională nu mai apărea în Ardeal dela 10 Martie 1916, ziua suspendării ziarului „Românul" dela Arad. Astfel nu s'a mai înregistrat nimic din viața poporului român ardelean ce ar fi putut interesa atunci și mai târziu.

A doua greutate a constat în lipsa perspectivei istorice, care e absolut necesară oricărei lucrări critice.

Din aceste două greutăți d. Clopoțel a învins cu mai mult succes pe cea dintâiu decât pe a doua. D-sa a avut norocul ca în zilele hotărâtoare ale marei acțiuni istorice, ce i-a fost dat neamului românesc din Ardeal s'o desfășoare, prin reprezentanții săi politici, să fie în nemijlocit contact cu factorii deținători și astfel să ia cunoștință directă de tot ce se lucra și se punea la cale. Acțiunea cea mare istorică a partidului național a început în ziua de 18 Octombrie 1918 prin declarația făcută de d. dr. A. Vaida în parlamentul din Budapesta, prin care anunța guvernul ungar și poporul maghiar că Românii din Ardeal își iau libertatea de acțiune și că din acea zi nu mai recunosc supremația ungară, și s'a terminat cu marea adunare națională dela Alba-Iulia. In acest răstimp conducătorii politici ai Românilor din Ardeal au avut o situație extrem de grea, fiindcă răsboiul nu se sfârșise definitiv și cu toate că după prăbușirea frontului bulgar în 4 Octombrie 1918 triumful final al Antantei era evident, Ungaria își ținea încă cu îndărătnicie și semeție capul sus.

In partea aceasta a lucrării sale, d. Clopoțel a reușit să ne redea, atât ca formă cât și ca fond, toată măreția zilelor de lupte principiale cu delegații guvernului revoluționar din Budapesta și de curaj și perspicacitate pentru valoarea intereselor românești, care din primul moment au culminat în hotărîrea fermă de-a face unirea Ardealului cu celelalte provincii românești. Materialul documentar, strâns de d. Clopoțel, va face bune servicii istoricilor de mai târziu, cari se vor ocupa de epoca aceasta a istoriei noastre.

Capitolului, care deschide în lucrarea d-lui Clopoțel această nouă epocă în istoria românismului din Ardeal, îi premerg trei alte capitole, absolut necesare mai cu seamă pentru cetitorii mai puțin familiarizați cu istoria politicei interne practicată în ultimele decenii dinainte de războiul mondial de guvernele din Viena și Budapesta. In **„Decrepitudinea monarhiei habsburgice"** se arată miopia politică a cercurilor conducătoare de pe lângă tronul bătrânului împărat Franz Iosef I, cari n'au fost în stare să pătrundă adevărata situație din Ungaria, ci s'au lăsat să fie induși în eroare de magnații din Budapesta, cari urmăreau desfacerea Ungariei de Austria. Miopia aceasta trebuia să ducă în mod fatal la prăbușirea pentru totdeauna a tronului Habsburgilor.

In **„opresiunea ungurească"**, se arată greșelile politicei maghiare, care nu suferea, ca cea austriacă, de miopie, ci dimpotrivă de un fel de presbie, căci magnații vedeau într'un viitor nu prea îndepărtat o Ungarie independentă, unitară din punct de vedere național și dominantă în sud-vestul Europei. In acest capitol ni se înfățișează și momentele grele sufletești, prin care au trecut în timpul răsboiului intelectualii români, dela preotul din sat până la capii celor două biserici. Punctul culminant în aceste suferințe îl formează cunoscutul manifest adresat guvernului ungar și semnat de un mare număr de fruntași români. Acest manifest n'a emanat dela acești fruntași, cari l-au semnat împotriva convingerii și conștiinței lor, ci a fost impus de guvern prin uneltele sale reprezentate prin cunoscuții renegați Vasile Mangra, dr. P. Mihaly ș. a.

Fără aceste două capitole partea cealaltă a lucrării d-lui Clopoțel n'ar fi putut fi pe deplin înțeleasă și apreciată, mai cu seamă de generația actuală din vechiul regat, Basarabia și de generațiile viitoare, cari se vor naște și vor trăi în România liberă.

Tratativele dela Arad dintre comitetul național român și delegații guvernului ungar revoluționar, cari au premers adunării naționale dela Alba Iulia, sunt arătate pe larg. Pentru prima ediție a cărții a fost bine că s'a dat importanță mai mare acelor tratative, fiindcă generația de azi era curioasă să afle cum s'a făcut „de formă" ruperea definitivă de guvernanții dela Budapesta. Era la mijloc și curiozitatea personală, persoanele puse în acțiune fiind cunoscute în Ardeal. In edițiile viitoare însă acest material poate fi redus la strictul necesar pentru înțelegerea situației.

Precum se vede și din titlul cărții lucrarea d-lui Clopoțel conține două părți. Una se referă la revoluția din Ardeal și cealaltă la actul unirii. Evident, că între amândouă există o strânsă legătură, căci în vreme ce actul unirii se pregătea în mod teoretic de către comitetul național român, mișcarea revoluționară susținea acțiunea comitetului pregătind posibilitățile materiale de preluarea faptică a imperiului român pe teritoriul destinat să fie rupt din corpul trufașei Ungarii.

O revoluție propriu zis n'a fost în Ardeal, ci numai mișcări sociale cu caracter de revoltă locală. Nici nu mai era nevoie de revoluție, fiindcă scopul, ce l-ar fi putut avea o astfel de mișcare, adică libera determinare a poporului român, era atins prin soarta răsboiului, care dădea câștig de cauză principiilor proclamate de Wilson. Prin urmare în așa numita revoluție nici nu s'a mai dat lupta pentru triumful unei idei, ci furia poporului, deslănțuită prin libertatea spontană, dobândită după patru ani și mai bine de suferințe morale și materiale, a căutat și a găsit satisfacție în jafuri și în hoții, și în unele locuri în răsbunări personale, mergând chiar până la omoruri de funcționari publici, cari în cursul răsboiului se făcuseră urgisiți în fața poporului. Mișcările acestea cu caracter de revoltă locală ar fi putut însă să ia proporții neprevăzute, cari să ducă într'adevăr la o revoluție, a cărei țintă n'ar fi trebuit să fie neapărat maghiarimea uzurpătoare de secole. Furia poporului s'ar fi putut îndrepta ușor și în altă direcție.

* * *

In acele clipe de complect dezechilibru social a avut un rol de o covârșitoare însemnătate pătura cărturărească română. Fără îndrumări speciale dela vre-un for competent, întreaga cărturărime română, dela cel mai modest individ dela sate până la oamenii cu vază dela orașe, s'au pus fără ezitare în serviciul greu de liniștire și împăciuire a poporului revoltat și îmbătat de pofta de înavuțire prin jaful liber revoluționar. Opera de pace mergea greu de tot, fiindcă furia poporului era mereu alimentată de soldații, cari se reîntorceau de pe fronturi, demoralizați și cu capul plin de ideile comuniste.

O revoluție adevărată ridică un popor întreg pentru o idee și-l îndreaptă spre un dușman bine precizat și astfel conducătorii pot domina massele oricât ar fi de revoltate sufletește. Mișcările din Ardeal n'au fost însă mișcări de masse compacte cu un singur scop, ci celule răspândite în toate satele, cari trebuiau strânse caz de caz. Din cauza aceasta rolul cărturărimii ardelene a fost foarte greu, dar meritul ei e cu atât mai mare.

Am fi dorit ca și partea aceasta să fi fost tratată de d. Clopoțel tot atât de temeinic și documentat, ca partea privitoare la pregătirea teoretică a unirii. Aci însă mijloacele d-sale nu sunt suficiente și lipsa perspectivei istorice îl face să nu fie totdeauna destul de obiectiv. Când trage concluzii și judecă meritele unor persoane, sau trece în exagerări de aprecieri sau ignorează meritele reale în raport cu împrejurările date. Din cauza aceasta d. Clopoțel a fost nevoit să înfrunte și unele critici, ce i s'au făcut de către cei neglijați sau greșit judecați.

Luată în totalitatea ei, cartea d-lui Clopoțel se prezintă, atât ca formă cât și ca fond, ca o lucrare serioasă, care merită să fie citită. Indeosebi publicul din vechiul regat ar profita mult din lectura ei, căci ar afla multe lucruri, despre care se vorbește mult în viața politică, fără a le cunoaște temeinic.

ION BAILA

Citiți, azi

LECTURA No. 157:

Floarea literaturilor străine

R. AUERNHEIMER

Bucla Reginei Berenice

Lei 5.— Scrierea complectă. La librari și chioșcari.

INSEMNĂRI

Romanele lui Thomas Hardy

Thomas Hardy a fost atât de bătrân, de atâta vreme n'a mai scris nimic şi a dus o viaţă atât de singuratecă, încât moartea lui ar fi putut trece neobservată, luată drept un eveniment obişnuit, oportun, mai mult decât firesc.

Hardy n'a fost contimporanul nostru, ci unul dintre ultimii creatori ai romanului european, — acea formă artistică ce în ultimul sfert de secol îşi încearcă lenta-i decădere. E în afară de orice discuţiune că Hardy aparţine cercului de scriitori format din Balzac, Flaubert, Tolstoi, Thackerey şi Dickens.

El e înrudit însă cel mai mult cu Tolstoi. Versurile lui Hardy, caşi drama sa (în formă de „cronică istorică"), intitulată „Dinasticii", nu l-au împiedecat să fie înainte de toate un mare romancier.

Se pot enumăra zeci de cărţi scrise de Hardy, însă „Jude The Obscure" va rămânea cea mai bună dintre operele sale, şi unul dintre cele mai mari romane ale literaturii mondiale. Această carte zugrăveşte, cu o putere neîntrecută de nimeni, soarta unui om simplu, sincer şi cinstit, faţă de indiferenţa de piatră a restului lumii, în care e silit să trăiască cu chinul iubirii în suflet — chin care nu-l părăseşte până la moarte.

Cruzimea lumii faţă de individ e tema de predilecţie a literaturii lui Hardy. Nicăeri în literatura universală, acest subiect n'a fost tratat atât de profund ca în „Jude the Obscure". Hardy a izbutit aci să afirme şi să comunice cititorului tragedia fatală, interioară, a soartei şi a iubirii umane ca atare, — demnă şi justificată în esenţa ei.

Creaţiuni severe, stricte şi dezgolite ca nudurile, romanele lui Hardy reproduc viaţa şi nu „traiul" nici „genul". Dacă din această cauză ne-au rămas până astăzi străine, — atunci măcar cu prilejul morţii lui Hardy să le deschidem.

N.

Scriitorul Ibanez ca cetăţean

Nu încape nici o îndoială că romancierul Vicente Blasco Ibanez a fost, pentru întreaga lume civilizată, cel mai mare scriitor al Spaniei contimporane. Numai analfabeţii din Spania nu i-au citit, fireşte, nici o pagină şi, poate, n'au auzit nici de numele lui. Insă copiii în vârstă de şcoală, ca şi adulţii care abia silabisesc rândurile imprimate, cunosc, în Spania, cine a fost Ibanez. Până şi numeroşii săi duşmani l-au socotit o întrupare a mândriei naţionale spaniole...

Totuşi, această popularitate se datoreşte lui Ibanez mai mult ca om de acţiune decât ca scriitor. Romanele sale, din punct de vedere al artei, sunt uneori de mâna a doua. E adevărat însă, că autorul lor a fost un om de o mare energie, de mari posibilităţi şi de mari daruri naturale.

Anatole France a avut perfectă dreptate când a spus lui Ibanez că cea mai frumoasă operă scrisă de dânsul e însăşi viaţa lui.

Cariera republicană şi revoluţionară începută de Ibanez ca student pela 1886, desfăşură nenumărate acte de bravură şi de luptă civică: dueluri, atitudini strălucite şi efecte oratorice. In 1892 îl vedem în Argentina unde întemeiază o mare editură. Fiind „defaitiste" în războiul americano-spaniol (când Spania pierduse insula Cuba şi mai toate coloniile transoceanice), Ibanez mai poate să se mai înapoeze în patrie şi se refugiază în Italia· însă, într'o zi, se predă autorităţilor spaniole, e condamnat de Curtea marţială şi-şi împlineşte patru ani de recluziune. Era atât de „compromis" în ochii guvernului, încât îl reţinu în închisoare şi mai departe, „conform ordinei administrative !"

Intre timp însă, Ibanez fiind ales deputat al Corteşilor, fu pus în libertate. Urmează activitatea lui parlamentară, presărată cu dueluri senzaţionale şi cu discursuri politice de mare efect. In 1911, Ibanez pare oarecum surmenat şi deziluzionat de politică· Pleacă din nou în Argentina şi nu revine decât la începutul anului 1914. In cursul războiului are o atitudine hotărâtă în favoarea aliaţilor anglo-francezi. Se agită,—salută cu entuziasm victoria lor. Dictatura lui Primo de Rivera îl dezgustă. Se expatrie şi scrise vestitul pamflet împotriva regelui Alfons. Intreaga lui avere fu confiscată... Totuşi, Ibanez scrie neîncetat şi duce înainte grija vieţii şi a afacerilor cu deplin succes, ajutat fiind mult de gloria-i literară A fost întotdeauna un om chibzuit.

In testamentul său a rugat să fie îngropat în Franţa, nu în Spania. Iată pasagiul respectiv din testamentul său :

— „Nici viu şi nici mort nu doresc să mă reîntorc în Spania, cât timp mai dăinueşte actualul regim..."

Păşind pragul eternităţii, Ibanez se afirmă şi nu cedează: duce cu el sentimentele-i puternice pământeşti...

Ibanez a început să scrie în spiritul naturalismului francez. A continuat cu romanstimul („Sânge şi Nisip"), după care a deviat puţin spre simbolism şi spre misticismul războinic („Cei patru Cavaleri ai Apocalipsului").

Penultima-i atitudine se rezumă în „Mare Nostrum" — operă ţesută din culori puternice, care sunt parcă combinate pentru cinematograf şi servesc artistic fabula : un război marin... Iar acum câtiva ani Ibanez a trecut la romanul istoric, însă a lăsat neisprăvite două mari epopee: din timpul cruciadelor şi inchiziţiei spaniole.

„In umbra Catedralei" e cea mai intimă şi cea mai bună carte din nenumăratele opere scrise de Ibanez. Aci el şi-a dat un tribut sincer şi neprecupeţit, idealului său literar : un aliaj între romantism şi clasicismul epic, naţional.

Astfel, ca romancier, Ibanez s'a supus succesiv schimbărilor literare curente ale generaţiilor contimporane: dela romanele naturaliste a ajuns la fabule din ce în ce mai complicate, construite din aventurile eroilor şi pline de interes palpitant.

Această fecunditate şi inventivitate nu marturisesc, bine înţeles, în favoarea vre-unei meniri eterne a lui Ibanez. Ne impresionează totuşi foarte puternic ceva extrem de atrăgător în spectacolul acestei vieţi de scriitor-cetăţean, atât de plină, activă şi, probabil, intens fericită. Intens fericită. fiindcă Ibanez n'a scăpat nici o ocazie din câte i s'au prezintat de sărăcia vieţii umane : a dat tot ce a putut da, neîngropându-şi talentul în pământ. — **N.**

Tricentenarul „Scufiţei Roşii"

In ziua de 12 Ianuarie a. c., s'au împlinit 300 de ani dela naşterea lui Charles Perrault, (anul 1628—1703) autorul „Scufiţei Roşii" şi al multor poveşti şi basme pur literare: „Cenuşereasa", „Motanul încălţat", „Băeţelul cât degetul", „Frumoasa adormită", „Barbă-Albastră", etc.

Presa franceză şi-a adus aminte de acest jubileu abia acum, cu mare întârziere...

Cinci fraţi Perrault au aparţinut pleiadei oamenilor culţi şi muncitori pe tărâmul literar din timpul dinastiei lui Ludovic al XIV-lea. Fratele cel mai mare al lui Charles Perrault a fost casierul Universităţii din Paris; al doilea Perrault era profesor-teolog; al treilea — avocat, al patrulea (Claude Perrault) — medic şi arhitect.

Charles Perrault a fost un pasionat al poeziei şi era convins, la început, că poemele lui sunt geniale, mai ales „secolul lui Ludovic cel Mare". In realitate, ca începător, compunea ode mediocre. Astfel i s'a scurs aproape întreaga viaţă, şi numai la sfârşitul ei, în 1697, a ajuns să publice o carte cu două titluri: **„Istorioare şi basme despre trecut şi despre morală"**, şi **„Poveşti culese de maică-mea, gâsca"**.

Nu se ştie nici azi dacă aceste basme erau produse ale fanteziei lui Perrault sau numai culese de dânsul.

Se poate însă constata că autorul a urmărit un scop oarecare când nu şi-a pus nici măcar numele său în fruntea acestui volumaş, ci pe al fiului său.

Unii cred că basmele acestea au fost inventate de acest fericit tată, „bătrân", (avea 59 de ani când s'a născut fiul său), pentru ca să dea o anumită distracţie copilului. Şi numai văzând că invenţiunile lui au şi o valoare literară, s'a hotărît să le publice, deşi cu oarecare jenă.

Insă volumaşul acesta a adus celebritatea lui Charles Perrault. Apariţia „Scufiţei Roşii" a exercitat o puternică influenţă asupra scrisului francez de atunci: basmele şi legendele au devenit genul favorit al epocii.

Piaţa fu copleşită de basme traduse şi originale.

Contesa d'Aulnoy scrise „Basmele Feelor" considerate de contimporanii ei o adevărată capodoperă, caşi poveştile lui Perrault.

Vre-o 50 de ani a domnit în Franţa influenţa „Scufiţei Roşii". Apoi s'a stins tot atât de repede precum s'a afirmat.

Mult mai târziu, sub influenţa basmului francez, au apărut: transpunerea eposului popular german de fraţii Grimm (1818), basmele poetice de Andersen (1873), etc... — **N.**

Inima lui Napoleon

In volumul al doilea al biografiei lui Carlyle scris de D. A. Wilson, se reproduce o destăinuire făcută de doctorul Arnotte, la care Carlyle, împreună cu fratele lui John, a stat câtva timp în primăvara anului 1827.

Doctorul Arnotte a povestit lui Carlyle o întâmplare al cărei martor fusese cu câţiva ani în urmă, şi anume: ce soartă a avut inima lui Napoleon Bonaparte.

In insula Sf. Elena, în jurul patului de moarte al lui Napoleon, se aflau câţiva medici, însă fostul Impărat nu simpatiza decât pe un singur doctor englez Arnotte, preşedinte al comisiunii medicale care, apoi, întru împlinirea voinţei lui Napoleon, a făcut autopsia corpului acestuia.

Cu puţin înainte de moarte, Napoleon a rugat pe doctorul italian Antommarchi, amic intim a lui Arnotte, să asiste la autopsie, să-i scoată inima, s'o păstreze şi s'o ducă împărătesei-văduve Maria-Luiza.

Doctorul Antommarchi a procedat exact conform dorinţei lui Napoleon. Inima marelui „Mic Corsican" a fost pusă în spirt, într'o urnă de argint, cumpărată în acest scop.

Insă guvernatorul insulei, Hudson Law, n'a îngăduit ca inima lui Napoleon să fie „exportată" şi a dat ordin să fie îngropată împreună cu rămăşiţele pământeşti ale Impăratului Franţei.

Dar şi Antommarchi a căutat să procedeze împotriva voinţei guvernatorului. Profitând de moartea şi de autopsia unui soldat englez, medicul i-a scos inima şi a înlocuit cu ea inima lui Napoleon. Astfel, împreună cu cadavrul imperial a fost îngropată, cu urnă de argint cu tot, o inimă de soldat englez.

Iar relicva a fost pusă într'un borcan de lut, pe care Antommarchi l-a luat la întoarcerea în Europa.

Doctorul Arnotte se găsea în aceeaşi cabină cu Antommarchi în timpul călătoriei pe o mare corabie militară cu pânze.

Intr'o noapte, pe vreme de furtună, amândoi au auzit căderea unui obiect jos. Deşteptaţi, n'au aprins focul deoarece nu erau în stare să se ţină pe picioare şi au rămas în paturile lor balansate violent de furtună.

Iar dimineaţa, au găsit jos bucăţile borcanului spart... Inima Impăratului dispăruse. Cu greu au reuşit să găsească prin crăpăturile podelei câteva fărâmituri microscopice ale tezaurului pierdut. Restul a fost... mâncat de şobolanii cari se aflau în mare număr pe corabia aceia.

Astfel şi-a râs viaţa de destinul unui om atât de mare!

„Muza Răzbunării şi a Jalei

(N. A. Necrasov)

Literatura rusă atât din S. S. S. R cât şi din Emigraţie, a sărbătorit la 21 Ianuarie a. c., a 50-a aniversare dela moartea poetului rus Necrasov.

Când Dostoievschi, în discursu-i funerar, la mormântul încă deschis a lui Necrasov, l-a comparat cu Puşchin şi Lermontov, din mulţimea care umplea cimitirul, au izbucnit strigătele :

— Nu ! E mai mare ! E mult mai mare ! E mai înalt !

Unii contimporani ai lui Necrasov, cei cu educaţie estetică serioasă, ca Turghenev, afirmau că „poezia n'a înnoptat vreodată în versurile lui". Fet îl privea pe Necrasov „cu răutate" şi-şi întorcea faţa cu dispreţ" dela dânsul.

Filosoful Vladimir Soloviov îl nega şi-l condamna pe Necrasov.

In acelaş timp, poeţii modernişti, fini şi pretenţioşi, reprezentând curentele de poezie, infinit de îndepărtate de „muza civică" a lui Necrasov caşi de „poporanismul" sau de „acţiunea-i socială", — au recunoscut în Necrasov un veritabil mare artist.

Valeriu Briusov, Andrei Belâi, Feodor Sologub se adăpau la muzica poeziilor lui Necrasov. Constantin Balmont, într'un remarcabil studiu, apare ca un pasionat glorificator al lui Necrasov. văzând într'ânsul pe unicul poet, care a trecut prin infernul oraşului, a extras din disonanţele şi schimele orăşăneşti o nouă şi puternică muzică, o înfiorătoare frumuseţe a răului.

Rozanov a fost cel dintâi care a găsit cel mai puternic şi mai frumos vers din toată poezia rusă — la Necrasov ; şi *nimeni,* în urma acestei descoperiri, nu i-a contestat justa-i constatare. Dar Rozanov a fost mistic, reacţionar, antisemit, în mai multe (nu toate) privinţe. Atunci, de ce însuşi „legislatorul" esteticei din literatura rusă, Hornfeld, un social-revoluţionar, terorist, anti-ţarist, etc., se închina în faţa esteticei lui Necrasov, după cum toată societatea rusă revoluţionară se inspira din muza acestui poet supranumit „Muza Răzbunării şi a Jalei" sau „Poezia scârbirii Cetăţeneşti"?

Dela Gogol rămăsese în literatura liberatoare rusă, o deviză : „Vom râde cu râsul cuvântului meu *amar*". Poezia lui Necrasov a testat urmaşilor *Jalea* şi *Răsbunarea,* isvorâte din *Scârbirea Cetăţenească.*

Ea coincide, aproape se contopeşte cu jalea şi mânia cu care Gleb Uspenschi a redat viaţa de toate zilele din „Moravurile Stăzii Zăpăcite".

Poezia lui Necrasov caşi beletristica lui Corolenco au fost ilustraţiuni artistice pentru formula civică din care se inspira intelectualitatea rusească între 1840—1905.

— „Suntem însufleţiţi de două sentimente — conştiinţa şi onoarea : pe deoparte ne simţim vina faţă de poporul înapoiat şi chinuit, iar pe de altă parte sunt vinovaţi faţă de noi, acei care ne ofensează zilnic, în fiecare oră şi în fiecare minut"...

Privit astfel, poetul şi cetăţeanul rus Necrasov merită să fie elucidat pentru oricare dintre societăţile intelectuale ne-ruseşti din întreaga lume. Vom căuta să-i schiţăm altă dată, monografic, complexa-i figură de om şi activitatea-i de literat-cetăţean.

Menţionăm, deocamdată, că Necrasov, în tinereţe, deşi fiu de părinţi nobili şi bogaţi, a trecut prin toată gama mizeriei şi foamei „de începător" din Petersburgul anilor 1840—1850. Atunci s'a jurat „să nu moară în pod", deşi nu mânca decât pâine cu muştar pela cantinele şi birturile eftine, profitând de lipsa de atenţie din partea birtaşilor. (In Rusia abundenţei primitive, pâinea şi muştarul nu se puneau în socoteală şi figurau pe mesele birturilor în mari cantităţi).

Prin luptă acerbă, Necrasov a ajuns apoi om foarte bogat şi mare cartofor din Petersburg. N'a murit în pod ci în lux, de boala însă care îşi avea obârşia în pâinea cu muştar mâncată de dânsul exclusiv, timp de vre-o trei ani.

Ultimele noutăţi literare apărute în vitrina

Librăriei „UNIVERSALA" Alcalay & Co.

Calea Victoriei 27 (Colţ cu Bul. Elisabeta)

A. de Hertz, Omul de zăpadă, Comedie în 3 acte	Lei 65.—
Gib. I. Mihăescu, La Grandiflora, Nuvele	„ 100.—
Arghezi, Cuvinte potrivite, Ed. II	40.—
Ionescu Agar, Domnul dela Murano	„ 60.—
I. Valerian, Stampe, Versuri	„ 40.—
Ottescu N. Coppelia, Teatru	„ 180.—
Pirandello, Omul, Bestia şi Virtutea, Teatru Tradusă de P. Sturdza	„ 35.—
Gârleanu, Bătrânii, Ed. nouă	„ 45.—
Lascarov Moldovanu, Inseninare, Nuvele	„ 60.—
Davidescu, Cântecul omului, (Versuri)	„ 100.—
Segall, Credinţe, datini şi superstiţii din folklorul poporului evreu	„ 60.—

ULTIMELE NOUTAŢI APARUTE IN BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

Liviu-Rebreanu, Cântecul iubirei	Lei 12.—
Trancu-Iaşi, Regele Ferdinand, (Conferinţă)	„ 12.—
Const. Kiriţescu, Războiul nostru de întregire	

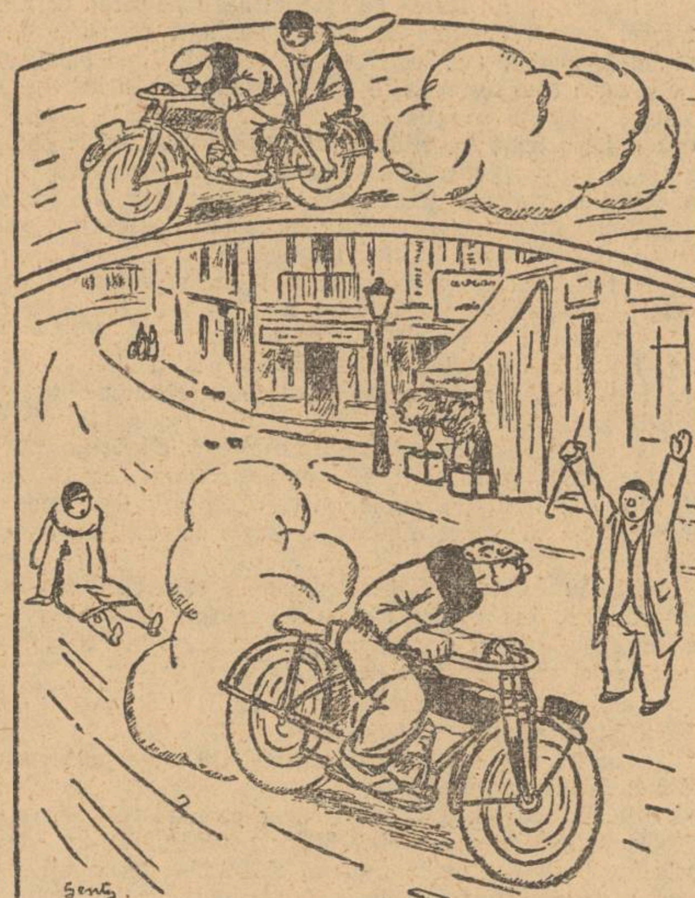
Din literatura franceză

Jacques de Lacretelle. — Lettres espagnoles	Lei 63.—
Johnson. — Paysages et problèmes géographiques de la terre Americaine	„ 280.—
Claude Anes. — Notes sur l'amour	„ 84.—
Emile Coné. — Sa méthode, son esprit, son influence	„ 84.—
Frank. — Stabilisation monetaire sur Belgique	„ 105.—
Sarfatti. — Mussolini,l'homme el le chef	„ 84.—
Guery. — Origine et evolution de l'homme	„ 245.—
Romier. — Qui sera le maître, Europe ou Amerique	„ 84.—
Parche. — L'amour qui n'ose par son nom	„ 84.—
Poincare. — Paroles francaise	„ 47.—
Marchard. — La Possession	„ 84.—

Comenzile din provincie se execută şi cu ramburs.

Catalogul cărţilor literare şi al Bibliotecei Pentru Toţi gratuit la cerere.

Grabă

— Jean! Jean! Ţi-a căzut nevasta.
— Mersi! Am s'o ridic la întoarcere.

(Le journal)

Cariera

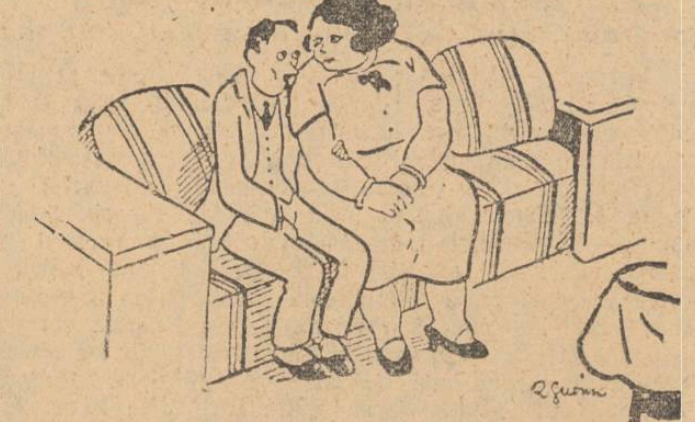
— N'am mai rămas acolo, — fiindcă n'aveam nici o perspectivă.
— De ce?
— Directorul era însurat.

(Le Matin)

Jurământ

Un bărbat şi-a tăiat soţia bucăţi-bucăţi.

Ziarele

— Jură-mi că, dacă ne căsătorim, n'ai să mă tai în bucăţele...

Atelier de Pălării Bărbăteşti

Instalaţie Modernă

Pălăriile bărbăteşti cât de vechi se curăţă, se întorc şi se modernizează

LA

Marin Drăgănescu

Str. Regală 10

Execuţie ireproşabilă, material de prima calitate.

Atelierele „ADEVERUL", str. Sărindar No. 9—11. Concesiu

ANUL IX. — No. 370

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 19 Februarie 1928

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

N. N. Tonitza — *Portret*

...presiile d-lui Brătescu-Voinești

...săptămâna de sărbătorire, — o sărbătorire so-
...să, — am întâlnit pe d. Brătescu-Voinești prin
...merei. Retrași într'o secție a Parlamentului,
...surd până la noi vacarmul din incintă, —
...după un proect de expediție cu undița, să
...scu-Voinești, din partea „Adevărului-Li-
...ea întrebare :

...indiscreția, dar aș dori grozav să cunosc
...ră, după această strălucită sărbătorire.
..., mi-e greu să-ți răspund... Mi-ar trebui
...reculegere... Gândurile și sentimentele,
...i în inima mea în zilele din urmă, joacă
...ă, se învălmășesc; — nu le pot desluși;
...voiu putea desluși decât, după ce voiu
...easuri pe malul unei ape limpezi. Sunt
...șcat de valurile de caldă simpatie, ce
...u revărsat peste mine. Un lucru însă pot
...-mi pare bine că prin întrebarea dumi-
...să-l spun. Anume că, eu, fiind un om
...nă — înțelept, știu câtă parte mi se cu-
...a sărbătorire și câtă revine întregei
...In această sărbătorire eu sunt în mare
...ficiar al unei revanșe, ce demult se cu-
...ilor.
...ărului redus al cetitorilor, care făcea
...riitor să poată trăi din produsul ope-
...t prea adesea tristul spectacol al în-
...ul, după ce, adeseori făcând din pro-
...tice pentru alții, duseseră o viață de
...a chiar de crude umilinți.
...i triste nedreptăți, petrecută alături de
...ontane și de sgomotoase proslăviri ne-
...conștiința publică, o remușcare, o re-
...revanșă, care nu aștepta decât un pri-
...steze.
...Rebreanu, Nichifor Crainic și Emanoil
...sărbătoririi mele, au dat conștiinței pu-
...tat.
...nesc și lor și celor care, prin cuvântări,
...icate în ziare și reviste și prin scrisori,
...de măgulitoare omagii, — cu o adâncă,
...intă.

...solemnităților, ne gândeam numai la autor
...am avut de gând nici noi și, desigur, nici
...ori să împărțim omagiile între d. Brătescu-
...easla scritoricească.
...ă d-sa, din mărinimie, vrea să le dea în parte,
...nație, — n'avem nimic de zis...

M. SEVASTOS

Charles Perrault

Anul 1928 începe cu aniversarea a trei sute de ani de la nașterea lui Charles Perrault, autorul atâtor basme care au încântat copilăria generațiilor perindate în acest răstimp : *Cendrillon, Barbe bleu, La Belle au bois dormant, Le chat botté, Tom Thumb,* etc.

Multe din aceste basme au fost culese din gura poporului. Ediția originală a acestor basme a fost publicată sub numele fiului lui Perrault, un băiat de 10 ani la acea epocă, și a apărut în 1697, cea mai strălucită perioadă a domniei lui Ludovic al XIV-lea.

Se zice că Perrault ar fi pus numele copilului său ca autor al acestor basme tocmai pentru că acesta le-ar fi povestit tatălui său precum le-a auzit din gura doicii sale și că Perrault recunoaște a nu fi făcut altă ceva de cât a le pune pe hârtie așa cum le-a auzit.

De altfel Perrault, care a fost membru al Academiei franceze timp de 27 de ani, nu și-a închipuit nici odată că aceste basme vor fi singura operă cu care va trece la posteritate.

Dacă n'ar fi însă de cât faptul că a știut să păstreze humorul și alura fantaziei populare, precum și înțelepciunea simplă și adâncă a țăranului francez în redarea acestor basme, și încă ar fi deajuns să merite nemurirea la care, fără discuție, au dreptul și la noi, în literatură, un Creangă și un Ispirescu.

Boileau l'a atacat cu violență la Academie pentru poemul său „L'Ere de Louis le grand", azi cu totul uitat, în care atingea problema importanței culturii vechi și moderne și pe care el îl considera, de sigur, ca opera lui cea mai importantă.

In lunga sa existență, de 70 de ani, contimporanii, și el însuși, trebuie să fi pus mult mai presus de minunatele sale povești, partea pe care a avut-o în organizarea Academiei Franceze. El a fost cel dintâi care a primit pe un nou membru al acestei mari instituții cu ceremonialul ce a rămas și până azi.

Cariera de scriitor și-a început'o cu „Grisélidis" și „Peau d'Anne", povestiri în versuri. Dar adevărata sa faimă a început și a continuat cu basmele sale în proză, după care s'a creiat un gen nou și s'a născut o adevărată pasiune pentru povești și literatură fantastică.

Dar în 1815 literatura fantazistă franceză e cu totul întunecată de progresele folklorului științific și faimoasa colecție de povești germane a fraților Grimm.

Azi locul lui Charles Perrault a fost luat de danezul Hans Andersen care a făurit adevărate juvaeruri literare în povestirile sale inspirate din creațiunile poporului danez. — *I,*

Geologus Horridus Teutonicus

de D. D. Patrașcanu

II

Hobâncescu părăsi Institutul, cu capul tulbure, parcă ar fi ieșit dintr'o bodegă, nu din templul științei. El veni acasă dând peste oameni, chemă pe femeia sa și-i spuse:

— M'au gătit!

Elfrida văzându-l schimbat la față, îl întrebă cu grijă:

— Ce s'a întâmplat?

Apoi, fără să mai aștepte răspunsul, alergă în bucătărie, dădu o tigaie mai la o parte și se întoarse iute ștergându-și mânile cu șorțul:

— Pentru Dumnezeu, ce este?

Hobâncescu se plimba cu pași mari dela un perete la altul. Iar dispoziția sa peripatetică ar fi cerut, pentru moment, o odaie mult mai spațioasă. Văzându-și nevasta, el se lăsă pe un scaun spunând iar:

— M'au gătit briganzii!

Și geologul îi întinse plicul dela Ministerul Instrucțiunii. Elfrida ceti adresa, scoase documentul și întrebă:

— Ce-i cu hârtia asta?

— Mi-au luat suplinirea...

Soția rămase o clipă pe gânduri, cași când n'ar fi priceput bine răspunsul. Apoi spuse cu glas mai potolit:

— Asta e tot? Nu-i nimica... Vom trăi cu cât avem și ne vom strânge ca să ne-ajungă leafa ta dela Institut. Nu-i chiar așa... nenorocire... cum credeam. Ce Dumnezeu, m'ai speriat!

Și Elfrida răsuflă ușurată.

Hobâncescu trase și al doilea plic dela piept, zicând:

— Mi-au luat și Institutul...

Femeia îngălbeni:

— Pentru ce?

— N'aș putea să-ți spun, Elfrido.

— Ai făcut ceva?

— N'am făcut nimica.

— Nu se poate. Dacă n'ai fi făcut ceva grav, nu te-ar fi scos din slujbă...

Hobâncescu zâmbi cu amărăciune. Dar Elfrida avea ideile ei:

— Grigore, spune-mi ce este... Femeia ta trebuie să știe tot... Dacă e ceva de ascuns... eu nu te voiu vinde. Haide, spune-mi ce ai făcut.

— Ce vorbești, Elfrido, ce-ți închipui tu?

Ea îi cuprinse mânile și lăsându-se în genunchi, lângă dânsul, se acăță de hainele lui insistând cu desperare:

— Nu-mi ascunde, Grigore... te rog, vorbește! Poate ai greșit... Să zicem c'ai greșit... Dacă nu-mi spui mie, cui ai să spui? Haide, ușurează-ți sufletul... Pentru ce te-au gonit?

Hobâncescu zise clătinând din cap:

— Fiindcă n'am insultat pe tatăl tău...

Elfrida se ridică speriată:

— Ce are a face tata aici?

— Are... Vei vedea că are.

— Grigore... tu mă faci să-mi pierd mintea... Ce e cu tata?

Hobâncescu își lăsă mânile moi peste scaun și spuse încet, resignat:

— Sunt germanofil!

Și articulând aceste două cuvinte, parc'ar fi mărturisit :

„Eu sunt asasinul!"

Elfrida nu înțelegea nimica:

— Și ce-i dacă ești germanofil? Ai făcut cu asta vreun rău cuiva? A suferit țara? Ai adus tu pe Nemți? Ce prostie vorbești? Nu se poate... Trebuie să fie altceva...

— Asta e... Uită-te și în adresele Ministerelor... E vorba de... purtarea mea din vremea Ocupației.

— Din vremea Ocupației?... Dar ce s'a întâmplat în vremea Ocupației? Ce crimă ai comis?

— Tu știi doar cași mine...

— Dacă-i așa... trebuie să reclami. Du-te la Minister și arată-ți dreptatea... Fă scandal!... Nu te lăsa... Asta nu se poate...

— Cui să reclam?

— Ministrului... Minister-Prezidentului...

— Ce naivitate?

— De ce?

— Sunt teribili cu toții... Au bătut doar pe Nemți.

— Ei și?

— Ce știi tu, dragă Elfrido!

— Cu toate astea... trebuie să te duci la cineva...

— Dac'ar fi Haret... m'aș duce.

— Du-te la dânsul.

— E mort...

— Atunci eu nu te mai înțeleg. Tu scoți vinovat pe tata dela Bonn și vrei dreptate dela oameni morți...

Hobâncescu îi explică pe larg cum stau lucrurile. Își arătă desnădăjduirea de a i se face dreptate — cel puțin acuma când s'a pornit o furtună împotriva acelora care au fost contra răsboiului, pentru ca toți neputincioșii să-și creeze merite. Elfrida asculta în liniște, fără nici un gest și fără să zică ceva. Și trandafirii din obraji îi pălise. Bărbatul său văzând-o tulburată, o încurajă spunându-i așa, la întâmplare:

— Tu să n'ai nici o grijă... Atâta vreme cât sunt sănătos... vom avea tot ce ne trebuie. Pentru moment... poate să suferim ceva... dar... n'are a face. Ș'apoi... trebuie să ai încredere în mine...

Și, ca să dee și mai multă tărie vorbelor sale, Hobâncescu își îmbrățișă nevasta care rămase rece la desmierdările lui. El își făcu treabă prin casă, apoi, scoțându-și ceasul, zise răsuflând adânc:

— Mă duc până la Pompilian... e un om cum se cade... să văd ce zice și el.

Și Hobâncescu, luându-și pălăria, ieși.

Elfrida rămase tristă și îngândurată. Viața, până acuma, nu-i adusese nici o desamăgire. Venise din Germania lăsându-și acolo părinții, rudele și prietenii, urmând pe Hobâncescu care o asigurase că în țară, cu diploma sa, îl așteaptă o situație strălucită. Nu-i păruse rău niciodată de pasul făcut. Se deprinsese aici, învățase românește și dorea cu ardoare să-l vadă cât mai ilustru pe soțul său, despre meritele căruia avea o idee ce nu suferea contrazicere. Și iată că acuma venise catastrofa! Ea se frământă cu gândul, ce va face el ca să-și poată ținea casa. Unde se va duce? Cui se va adresa? Neputând găsi răspunsuri mulțămitoare, se retrase în bucătărie, între oalele și cratițele ei, suspinând din când în când și zicând încetișor: „Du lieber Himmel!"

***

După câtăva vreme, băiatul lor, Andrei, veni dela școală, cu ghiozdanul în spinare și cu un burete chinuit atârnându-i în afară. Străns într'un paltonaș scurt, cu mânușile pe mâni și cu o căciulă cu urechi — care-l apărau de gerul lui Fevruarie, — în picioare cu jambiere de piele, el mergea voinicește răsunându-i la fiecare mișcare instrumentele de învățăcel, hurducate într'o ritmică cadență. Cu obrajii ca două piersici pârguite și cu albastrul cerului în ochi, părea un prichindel răsărit prin meleagurile noastre dintr'o poveste nordică.

Cum intră, se duse de-adreptul la bucătărie:

— Mamă, noi suntem nemți?

Elfrida tresări:

— Cine a zis asta?

— Mi-a spus azi Stănescu că suntem nemți, că pe tata o să-l închidă la poliție și... la noapte îl împușcă.

— Nu-i adevărat. Noi suntem Români. Dar tu ce-ai răspuns?

— Am început să plâng și m'am dus la Domnu. Și Domnu a întrebat pe Stănescu: — Așa ai spus? — Da, Domnu, a cetit tata în Universu. — Prostii, fleacuri... a zis Domnu supărat. Să știți că tata lui Hobâncescu e un om învățat care numai bine a făcut țării... iar tu, Andrei, când o să-ți mai spue vreun măgar așa, să vii la mine ca să-l pun în genunchi pe boabe.

Elfrida își sărută cu căldură băiatul, apoi își sterse iute ochii cu dosul palmei.

— Și tu mai crezi că au să-l împuște pe tata?

— Nu, acuma nu mai cred, fiindcă a spus Domnu.

Copilul se duse în odaie, se desbrăcă de palton și își deschise Cartea de Cetire. Incepu să citească cu glas „Condeiele lui Vodă". Când ajunse la sfârșitul bucății, veni iar în bucătărie :

— Mamă, ce înseamnă că Mircea voia să trimeată o scrisorică Turcului? Ce scrisoare era și ce-i scria el într'însa?

Elfrida luă cartea din mâna lui Andrei, ceti încetișor mișcându-și buzele ca la rugăciune, răsfoi câteva foi îndărăt, apoi spuse copilului:

— Asta înseamnă că Mircea voia să facă războj Turcilor care ne prădau țara. Și Mircea știa că o să-i bată tare pe Turci, fiindcă îi mai bătuse de câteva ori.

Andrei rămase o clipă gânditor, apoi întrebă:

— Mamă, Mircea era un domn viteaz?

— Da, dragă, foarte viteaz.

— Apoi... cum era el așa de viteaz, dacă era bătrân?... fiindcă-i zice Mircea cel Bătrân...

Elfrida păru încurcată:

— Nu era chiar așa de bătrân.

— Ba da, pentru că avea barbă mare... uite ce barbă avea.

— Apoi nu toți oamenii cu barbă sunt bătrâni...

— Așa? Atuncia, da!

Și copilul, pe deplin mulțămit, plecă în odaie, cu cartea în mână.

***

Hobâncescu se văzu așadar scos din toate locurile de unde primea o simbrie. Denunțat prin gazete ca trădător al idealului național, era acuma un om fără resurse. Dacă ar fi fost singur... calea-valea. Dar nemțoaica cu obrajii trandafirii și kinderul cu părul ca mătasa păpușoiului — aveau pretenții la viață. In cele dintâi zile rămase cu totul nedumerit. Intocmai cum ar fi primit o lovitură de măciucă 'n cap, căuta să se desmeticească. Hotărîrea celor două ministere i se păru monstruoasă. Cum? Iaroslavici și Horn își iubesc țara mai mult decât dânsul? Fiindcă n'a spus și el că știința germană e un moft? Fiindcă a ripostat lui Măgârdici că poporul care a scos din sufletul său acea muzică divină, care înnobilează și încântă omenirea, nu poate fi barbar? Asta nu mai merge... Da... într'adevăr... trebuie să reclame. Cui să se adreseze însă și cine să-i facă dreptate?

Și Hobâncescu, față cu evidența crudă a faptelor, cădea într'un fel de reculegere încruntată, cercând parcă să puie puțină ordine în niște lucruri fără sens. Nepatriot!... Atitudine nepatriotică... el, dela Hobânca.... trecut în Dimitrie Cantemir printre răzeșii cei mai vechi ai Moldovei... Și se vedea cu tăgârța în spinare cățărându-se prin sihle, pe unde se suiau numai caprele, pentru ca să smulgă cât mai multe taine pământului țării — iar venindu-i în minte „Analele Geologice" din Paris, cu regiunea Cocârjaților, și *Calymene Hobancescui,* zâmbi cu tristeță ca de niște lucruri fără rost...

Dela o vreme însă, față cu purtarea dușmănoasă a unora și a altora, mai ales dintre cei care altădată îi aprobase toate părerile, și subt influența unei anumite stări sufletești din care s'a născut zicala: „când doi îți spun că ești beat, du-te și te culcă", Hobâncescu începu cu tot dinadinsul să se întrebe dacă nu cumva cu atitudinea sa a greșit într'adevăr. Trebuia mai la urmă să admită și el

Continuare în pagina II-a

părerile celor mulți... Să fi spus că Nemții sunt ticăloși... Să creadă în politica latină... cu Anglia, Rusia și Japonia la un loc... și cu America pe de-asupra. Dar, în fața lucrului ireparabil, o desperare lașă îl arunca pe pat, îngropându-și obrajii în perne stând așa vreme îndelungată, fără să gândească ceva. Avea numai sentimentul că o mână nevăzută i-ar fi întins un pahar de otravă — luându-i toată vlaga. Apoi încet-încet, îi venea iarăș în minte anumite fapte concrete și judecăți care pentru dânsul erau axiome, și bănuiala anterioară a culpei era răsturnată, pentru ca revolta să-i puie din nou stăpânire pe suflet. Iar alternanța acestor replici contrazicătoare, îl făceau să vorbească singur și să gesticuleze cu schime repezite..

* * *

Intr'o zi, pe când Hobâncescu se îndrepta îngândurat în spre casă, a văzut de departe pe Virgil Cerbeanu. Prietenul nostru se pregătea să-i dee ziua bună, dar Cerbeanu — care mergea la braț încă cu unul — și-a sburlit sprincenele și înțepenindu-se în mers ca un ostaș la defilare, i-a zis uitându-se urît când a trecut pe aproape;

„Germanofil infam!"

Hobâncescu n'a răspuns nimica, ci și-a iuțit numai pasul închipuindu-și că au mai auzit și alții apostrofa. Cu Cerbeanu învățase la Botoșani și, de multe ori, sările, se plimbau împreună prin grădina lui Vârnav, râzând și glumind. Dacă și Cerbeanu l-a ținut acuma de rău, nu mai încape îndoială că are o vină mare. Cum va ajunge acasă, va medita adânc ca s'o găsească. Altfel s'ar putea ca un fost camarad, cu care ai petrecut zilele senine ale copilăriei, să-ți arunce în față indignarea lui insultătoare?

„Germanofil infam!..."

Aceste vorbe îi răsunau în urechi cași când le-ar fi auzit dela fiecare trecător care se uita la dânsul. Acasă, Hobâncescu intră tăcut în odaie și se duse de-adreptul la colecția sa de fosile. Fără să știe ce face, luă în mână un *Orthoceras timidum* și ținându-l de capătul subțire, cu gândul absent, dar cu ochii la fosta viețuitoare, zise ca un halucinat:

„Germanofil infam!"

Și pe când o tristeță covârșitoare îi strecura în suflet picăturile ei amare, își aminti de odată că fostul său coleg dela Botoșani, în vremea Ocupației, fusese omul Komandaturii, care, între altele, designa locuințele încăpătoare și pe cele luxoase ale Bucureștenilor pentru încartiruirea ofițerilor aliați. Printr'o asociație care, probabil, stabilise mai de demult oarecare date, își mai aminti apoi că a auzit cândva chiar de un proces al lui la Curtea Marțială, de urmările căruia l-ar fi scăpat un membru influent al partidului democrat. Vra-să-zică... lucrul se schimbă acuma... Cerbeanu e o canalie... iar pentru apostrofă... păcat că nu i-a cârpit două palme.

Și Hobâncescu puse fosila la locul ei, zicând cu tonul scăzut:

„Germanofil infam..."

După ce ocoli de câteva ori odaia, cu pasul domol și cu mânile la spate, veni lângă geam lipindu-și fruntea de sticla rece căutând parcă acolo o forță înviorătoare. Apoi îndreptându-se spre biuroul, plin de cărți și de foi de hârtie, trase saltarul dela mijloc și scoase o fotografie veche. Era chipul unui bărbat, încă verde, cu mustețile ca două vrăbii, îmbrăcat c'o redingotă scurtă, cum se purta pe vremea lui Cuza. Mâna stângă o ținea la piept cașicum ar fi voit să ajute hainei să rămâie îmbumbată, iar cu dreapta se sprijinea pe o măsuță cu trei picioare, ce avea pretenție de oarecare stil. Hobâncescu privi cu evlavie imaginea decolorată, zicând apoi cu intonația cu care, desigur, cei vechi invocau zeitățile tutelare:

„Hei, moșu Iordache, ia uită-te la dușmanul țării...

* * *

Examenul de conștiință l-ar fi suportat el ușor, dacă o problemă mai dificilă nu i-ar fi răsărit mereu înainte, cu gravitatea unui spectru. Cu ce să-și întreție familia? Își făcu tot felul de socoteli... Catedră nu poate căpăta... De universitate (Hobâncescu flutură cu mâna)... nici vorbă! Să scoată o revistă geologică... câți cetitori va avea? Sau... să-și vândă colecția de fosile (un val cald îl străbatea din creștet până 'n tălpi la gândul acesta)... dar cine s'o cumpere și cât va trăi de pe urma ei admițând că s'ar găsi cumpărătorul? Să se angajeze profesor la vreo școală particulară... ar fi o soluție... te pomenești însă că are vreo neplăcere și pe-acolo. Dar dacă ar părăsi cu totul această carieră... să se apuce de altceva? De pildă... să se facă samsar. Pentru asta trebuie să știi să îndrugi toate minciunile... ca să vinzi capra râioasă drept o vacă de Olanda. Nu, așa ceva e greu. Atunci să se ducă la Brăila sau la Galați și să se facă hamal. A auzit că unii din ei câștigă câte o mie de lei pe zi... El ar lăsa cu 500. Sau... mai bine... să se facă tovarăș cu vreun negustor — un băcan sau un manufacturist — băcanul cu capitalul, iar el cu munca. Ori cum... are și el un nume... care, la urma urmei, e tot un fel de capital. Decât... Hobâncescu... *Hobâncescu*... ce poate însemna rostogolirea acestui pietroiu colțuros pentru un angrosist de cereale sau pentru un stambagiu? Numele său ar fi o sbârnâitoare pentru altfel de lume... care știe de *Calymene Hobancescui*. Atunci de ce să se apuce? Nu-i rămâne altceva de făcut decât să împingă și el un cărucior pe ulițele Bucureștilor, cu ață, ace, bumbi, degetare, șireturi, piepteni... cum a văzut pe unul lângă gardul Mitropoliei... sau... să poarte o caterincă cu papagal...

Neștiind asupra cărei afaceri să se oprească, Hobâncescu — deși croia tot felul de planuri — era mereu abătut, când, într'o zi, în chip cu totul neașteptat, îi veni în minte numele lui Philip Thomson.

Thomson era un englez din Birmingham, venit în țară cu afaceri petrolifere. Fiind în capul unei societăți pentru exploatarea țițeiului, necesități profesionale îl duseseră de câteva ori pe la Institutul Geologic, unde, din întâmplare, cunoscu pe Hobâncescu. Geologul făcându-i odată oarecare servicii, Englezul rămase foarte mulțămit, și la plecare îi strânse mâna cu atâta căldură, în cât Hobâncescu ridică un picior în sus. Gândindu-se acuma la Thomson, el se sculă de pe scaun, făcu câțiva pași mărunți prin odaie, apoi trăgându-se de bărbuță — semnul unei hotărîri nestrămutate — se așeză iarăș la loc. Da... se va duce la dânsul... îi va arăta situația în care se găsește... și englezul îl va scoate la un liman. Poate să-l iee chiar în întreprinderea lui dela Moreni... unde, cu cunoștințele sale speciale... nici nu mai încape vorbă... i-ar fi de mare folos.

Hobâncescu își luă pălăria și plecă îndată la Thomson. Il găsi pe Englez în biuroul său din strada Corăbiei uitându-se în zare, printr'un șip, la o mostră de petrol. Dar el nu prea știa românește și nici altă limbă nu vorbea, iar amicul nostru n'o rupea de loc pe englezește. Domnului Thomson îi păru bine de vizita geologului și îl pofti să stee jos. Și Hobâncescu așezându-se într'un grandios fotoliu de piele cafenie, îi istorisi cum putu pacostea ce dăduse peste dânsul. Englezul, care dela ultima lor întrevedere mai făcuse ceva progres în articularea limbajului nostru, înțelese cu oarecare aproximație cam de ce sufere musafirul. Căci Hobâncescu avu grijă să-i sublinieze pricina necazurilor sale, punându-și degetul arătător în capul pieptului și răcnind:

„Eu... filogerman!"

La care, d. Thomson, foarte bine dispus, îl aprobă cu capul:

— O yes, neamțul... om și jum'tate

Hobâncescu flutură din deget:

— La noi... nu!

Englezul se miră:

— De ce?... Noi ieri batut... azi prietin bun.

Geologul clipind din ochi, ca un om lovit pe neașteptate de o lumină prea mare, se suci pe fotoliul său. Englezul aștepta un răspuns. Prin schime și prin vorbe stropșite ale unui dialect germano-româno-francez, d. Thomson pricepu în cele din urmă că Hobâncescu își pierduse slujba și era acuma la strâmtoare. Când înțelese însă că pricina suferinței erau ideile lui despre Nemți, atunci insularul își formulă astfel părerea despre persecutorii amicului nostru:

— Asta... prost la cap'a lui.

Văzând perplexitatea geologului în căutarea unei ocupații, d. Thomson stătu o clipă pe gânduri, apoi vesel, îl bătu pe umăr spunându-i:

— Pentru voi... eu ai ceva... bun, bun.

Și, fără nici o altă explicație, îi spuse să vie la dânsul a doua zi, la aceeaș oră.

Firește că în ziua următoare, Hobâncescu a fost punctual.

Domnul Thomson îl făcu să înțeleagă că trebuie să deschidă o bodegă, fiindcă în România bodega e comerțul cel mai bun, poate chiar mai bun decât țițeiul: cumperi cu kilogramul și vinzi cu bucățica. Apoi bucureșteanul e mare amator de aperitive... o pornește de dimineață..., și când vine la bodegă cu un prieten sau c'o damă, nu se uită cât plătește. Numai bun să fie... poți să-i iei și cămeșa de pe dânsul. Mai ales pe vremurile aceste de devalorizare ale leului, când prețurile se schimbă de la o zi la alta, nu greșești să-i ceri cât te ține gura...

Hobâncescu îl întrerupse:

— Dar local?... Local... ioc!

Englezul îi făcu un semn liniștitor — apoi, ca și cum ar fi tratat o afacere de benzină sau de ozocherită, îi spuse grav că pe strada Chamberlain e o prăvălie liberă, cu care de mult era el în vorbă. Acuma a regulat totul: a plătit ieri o filodormă grasă și chiria pe un an. Hobâncescu să se ocupe cu amenajarea sălii, iar capitalul trebuincios întreprinderii îl va da el, fără dobândă.

Geologul se aruncă în tot felul de mulțămiri frecându-și mânile cu satisfacție și ridicându-le spre tavan, neștiind cum să-și arăte mai elocvent sentimentele de recunoștință. Domnul Thomson însă îl opri vrând să spuie ceva în legătură cu efuziunea musafirului. Dar negăsind termenii potriviți, zise numai atâta: „Asta... forte bun... nu trebuie mult..." vorbe care se refereau nu la caracterizarea comerțului de vinuri, cum greșit s'ar putea crede, ci la manifestările de gratitudine ale lui Hobâncescu pentru serviciul, în privința căruia d. Thomson nu voia să se insiste...

Și petrolistul, băgând apoi două degete în buzunarul jiletcei, scoase de acolo câteva hârtii cam mototolite pe care le complectă cu altele frumoase din portofel. Trecându-le lui Hobâncescu, îi spuse cu humor:

— Asta... capital bun... la Rumunia Mare

Iată cum s'a deschis bodega „la Premiantul Academiei".

* * *

Acuma totul este reparat și dichisit: poziție bună, cartier frecventat — nu departe de localurile de spectacol. Inăuntru e o frumuseță: mese și scaune de stejar, mozaic pe jos, rafturi luxoase pline cu tot felul de sticle, care de care mai colorate și mai aurite, aliniate, după uniforme, ca soldații. In față, portretul lui Mihai și al lui Ștefan cel Mare, zugrăvite frumos — semn că e un local de consumație patriotică — iar de-asupra ușii, pe un postament înțepenit în zid, bustul lui Traian — aluzie la politica latină. Insfârșit draperii galbene, scurte și rotunde, cu ceaprazuri de mătasă, parcă te îmbie să guști intimitatea caldă a noului stabiliment.

Pupitrul de la casă, unde avea să stee patronul — adică Hobâncescu — construit anume după indicațiile sale, aducea mai mult a catedră universitară decât a tejghea...

Hobâncescu ar fi dorit ca inaugurarea noului local să fie cât mai solemnă. Să se oficieze o sfeștanie — dacă s'ar putea de o înaltă față bisericească... vreun vlădică... un episcop... sau așa ceva (mai sus nu îndrăznea să se gândească) care să binecuvinteze vinatul, iar consumația să fie în ziua aceia gratis și la discreție. A trebuit să renunțe însă — cu părere de rău — la asemenea program, negăsind arhiereul dorit. Așa că la începutul lui Maiu, două zile numai după Arminden, noua crâșmă boierească s'a deschis fără concursul Bisericii...

In dimineața dintâi, patronul stând lângă casă, în așteptarea clienților, făcu semn unuia din chelneri pe care-l știa că-i de pe malul Prutului:

— Ioane — întrebă Hobâncescu — pe la voi... prin Fălciu... sunt dealuri?

— Cum să nu fie?

— Is pietroase sau argiloase?

Ion se gândi uitându-se în vârful ciubotelor:

— Sânt dealuri ca toate dealurile.

— Te-ai urcat vreodată pe dânsele?

— Ira... numai odată?

— N'au ele cumva niște pături... așa... știi... parc'ar fi trase cu linia?

— Pături?... Trase cu linia?

— Da... albicioase.

Ion se mai gândi o toană:

— N'au, cucoane.

— Aș, nu le-ai văzut tu... trebuie să fie.

— Poate în *tirioru* lor... da pe-afară nu-s.

— Ce știi tu? Șterge frumos mesele și vezi ce poftește Domnu.

Și Hobâncescu se așeză pe scaun scoțând din saltarul mesuței o carte voluminoasă.

* * *

Când Iaroslavici a auzit că Hobâncescu s'a făcut crâșmar, a pornit într'o dimineață să-l vadă cum îi stă în noua lui carieră. A intrat în bodegă, fără să dee bunăziua patronului care trona pe catedră cetind tocmai un tratat de paleontologie. Hobâncescu s'a uitat la dânsul căutând să se stăpânească, dar în piept a simțit o svâcnitură care l-a silit să închidă cartea. Iaroslavici s'a așezat nu departe de catedră și bătând într'adins cu bastonul în masă, a comandat o gustare și o sticlă cu vin.

Hobâncescu văzându-și dușmanul lăfăindu-se în localul său, și-a adus aminte de toate necazurile trecute. Vrasăzică din pricina lui și-a stricat el cariera în care ar fi putut să însemne ceva; din pricina lui a fost batjocurit și insultat mai rău decât vânzătorii de țară; din pricina lui a trebuit acuma să deschidă prăvălie — și încă de băuturi spirtoase. Hobâncescu potrivi binișor volumul pe măsuță, se cobori de pe scaun și ducându-se la chelnerul care pregătea comanda, îi șopti ceva la ureche. Chelnerul se uită speriat la stăpânul său, parcă n'ar fi priceput ceia ce-i spusese.

— Nu lungi vorba și fă cum îți spun eu — îi șopti printre dinți Hobâncescu. Chelnerul întrebă cu mirare:

— Oțet?

— Nu oțet, boule,... esență de oțet... este o sticlă în fund... are cap de mort.

Chelnerul rămase cu gura căscată. Aduse totuș sticla, și Hobâncescu turnă din ea câteva gâlgâituri bune în vinul lui Iaroslavici — după care băiatul îl puse cu o vădită lipsă de convingere, dinaintea mușteriului, împreună cu mezelicul dorit. Iaroslavici avea pe față o expresie jovială — fie din pricina situației, nelipsită de oarecare farmec — fie din impresia decorațiilor pitorești ale sălii, pe care — subtil înțelegător — le cercetase cu privirea în toate direcțiile. Păstrându-și un zâmbet vag, care-i ilumina figura, el mâncă feliuțele de salam, luă cu o scobitoare două masline de Volo, una după alta, apoi — fără să se grăbească — își turnă un pahar de vin, din care bău pe jumătate sărind în sus.

— Chelner, ce porcărie mi-ai dat aici?

Și Iaroslavici închizând ochii tușca cumplit și se științea, fără să izbutească să alunge din gâtlej ceia ce vroia el.

Băiatul veni timid înaintea clientului. Iaroslvici, înghițind mereu, răcni ridicând bățul:

— Ian ascultă, măi! Omorîți lumea? Asta-i cârciumă... ori ce-i?

Și el scutura din cap oțărîndu-se, ca după o doctorie rea.

Hobâncescu interveni rece afectând o politeță ceremonioasă:

— Domnule, zise el, mai întâiu aici nu e cârciumă de care știi dumneata, ci bodegă. Și-apoi cum îți permiți să sberi în localul meu? Dacă ai vre-o reclamație de făcut, te rog să te adresezi mie, cuviincios. Și-acuma, spune-mi ce poftești?

Iaroslavici fierbea. El duse încă odată paharul la nas, apoi mirosi și sticla:

— Cum ce poftesc domnule, ăsta-i vin? Pentru aia te-ai făcut cârciumar? Să otrăvești lumea?

— Vrasăzică... acuma îmi calomniezi și magazinul — ripostă liniștit Hobâncescu. — Foarte bine! Costache, vină aici... ai auzit ce-a spus dumnealui... să știi că ești martur.

Costache își făcu cruce, fără ca Iaroslavici să înțeleagă motivul. El răcni din nou:

— Ești nebun, se vede... na, gustă, să vezi ce măgărie mi-a dat.

— Eu n'am nevoie să gust — răspunse Hobâncescu cu acelaș ton refuzând sticla. — Imi cunosc marfa... dar dumneata... mi se pare că ești cam turmentat... Ai luat, pe cât văd, crâșmele pe rând... de dimineață.

Iaroslavici scoase o înjurătură cu vreo patru etaje care îngloba pe patron împreună cu chelnerii săi, atingând virtual și pe cel care dăduse capitalul. Apoi, cu gesturi furibunde, băgă sticla în buzunar după ce o astupă cu grijă și, luându-și pălăria și bastonul, ieși călcând apăsat, întorcând capul dela ușă:

— Las' că vă arăt eu, tâlharilor!

Și el își însoți făgăduința cu o viguroasă formulă matrimonială.

Hobâncescu se uită la dânsul cu privirea batjocoritoare, apoi îndată ce închise ușa, izbucni într'un râs sgomotos frecându-și palmele, ca și când cine știe ce strălucită afacere comercială încheiase. Chelnerii se uitau unul la altul neînțelegând nimica. Costache — fire probabil cu dispoziții mistice — își mai făcu o cruce.

Hobâncescu, foarte bine dispus, le zise:

— Dacă mai vine, îi punem gaz. Și să știți că mai aștept pe vreo doi.

Iaroslavici a venit într'adevăr, dar nu pentru consumație, ci cu sticla de probă și cu poliția alături susținând morțiș că Hobâncescu a voit să-l otrăvească. A fost scandal mare, cu cercetări, cu interogarea chelnerilor și cu tot felul de confruntări — în urma cărora, bodega a fost închisă, spre marea părere de rău a d-lui Thomson. Când însă el a auzit cum stau lucrurile, a dat drumul unui răsunător hohot de râs lovindu-se cu palmele peste coapse, zicând: god save the king! Iar lui Hobâncescu — ca să-i arăte dispoziția sa sufletească — i-a încredințat un post de geolog-expert la rafinăriile sale de petrol.

D. D. PATRAȘCANU

Frumusețea nu va dispare

dacă femeea își va menține organismul printr'un regim alimentar care'l va face să prospere.

In ziua de azi fiecare femee știe perfect că e suficient de a consuma excelenta

CACAO Knorr

pentru menținerea siluetei moderne.

In cacao Knorr fiecare organism găsește ceeace e necesar pentru creșterea normală și armonoasă. Intradevăr cacao Knorr conține substanțe alimentare principale și ca atare întrebuințarea ei este indispensabilă pentru prosperitatea fizică mai ales în cazul când se cere o alimentare cu volum mic și care nu îngrașe.

De vânzare la drogherii și mag. de coloniale.

In editura librăriei

SOCEC & Co. S. A București

Au apărut următoarele cărți cari se găsesc și la toate librăriile din țară

MARG. MILLER-VERGHI: Izvoade Strămoșești culegere de motive naționale pentru cusături și covoare
AL. TZIGARA-SAMURCAȘ: Izvoade de Crestături ale Țăranului Român
CARAGEALE: Teatru Vol. I — II
EMINESCU MIHAIL: Poezii
TEODOSIU DUMITRU: Pedologie
„ „ : Introducere Biologică în Psihologie
SADOVEANU și PATRAȘCANU: Sfintele Amintiri
MICLE VERONICA: Dragos'e și Poezie
24 ore de râs sub Abat Jour
BASARABESCU I. A.: Un om în toată firea
ZOLA EMILE: Prăbușirea (La Débacle)
MAIORESCU TITUS: Critice Vol. I și II
„ „ : Istoria Contemporană a României
DRAGOMIRESCU MIHAIL: Teoria Poeziei
RADU BUCOV: Fabule (La fontaine intinerit)
STERU LEOPOLD: Psihologia Amorului Contimporan
SPERANȚIA TH. D.: Anedote Ilustrate de Juiquide
BALZAC H. de: Codul Căsniciei (Psihologie du Mariage)

Cereți catalogul cărților literare gratis

Citiți romanul:

MICUL SACRIFICIU

de DELAFRAS

Editura „Cugetarea" Le 40

PIANELE și PIANINE

DIN UZINELE

LAUBERGER & GLOSS

se bucură de renume mondial, ind cele mai erfecționate

LARGI INLESNIRI DE PLATĂ

Depozitul general pentru România
BUCUREȘTI
Calea Victoriei, No. 77

Hrăniți copiii cu alimentele lactate englezeș

„ALLENBURYS"

Alimentul lactat englezesc „Allenburys" No.

Se întrebuințează pentru hrănirea copilului în primele 3 ...unea de grăsimi și de proteine este aceeași ca și la laptele m... hydrați de carbon sub formă de lactoză și de malto-dextrină. Pre...

Nu conține amidon, nici zahăr

Alimentul lactat englezesc „Allenburys" No.

Se întrebuințează pentru hrănirea copilului în lunile a 4 a. Se aseamănă în compoziție cu alimentul No. 1. însă este mai bog... hydrați de carbon și săruri minerale. Hydrații de carbon se găs... de lactosă și malto-dextrină. Preț Lei 160 cutia.

Nu conține amidon, nici zahăr

Făina malfată englezească „Allenburys" No. 3

Se întrebuințează pentru hrănirea copiilor dela 6 luni în su... și pentru convalescenții și bătârni. Este compusă din făină de grâu ș... de malt. In cursul preparațiunii, diastansele maltului transformă a... grâu în malto-dextrină. Preț Lei 120 cutia.

Acest aliment nu conține dextrină pură

Reprezentant și depozitar S. N. Iancovici, București, Str. Academiei No. 6
D-lormedici li se trimit la cerere mostre si literatură stiintifică.

Un executat

Poruncii să-l aducă. Era un țăran tânăr, de statură potrivită, Işi ținea pălăria în mână și mă privea resemnat.

— Vino mai aproape băete. El tresări, aruncă întâi o privire nesigură santinelii care-l însoțea și apoi șchiopând, făcu câțiva pași spre mine. Urechea dreaptă îi era ruptă de un glonț și-i atârna peste obraz ca o zdreanță negricioasă de carne și sgârciuri. O rană, ca o urmă vânătă de nuia, pornea din mijlocul frunții și se pierdea în învălmășeala părului.

— Ce-ai la picior? — îl întrebai.

— Sunt rănit.

— Cine te-a rănit?

— Când m'au împușcat — răspunse cu ton firesc și începu să se desfacă la haine. Sub șold, apăru o ruptură roșie verde, cât o palmă de mare, acoperită cu frunze late, pe cari le deslipea cum se deslipesc foile de viță de pe turtele de unt. Ținându-și cămașa și hainele depărtate de rană ca s'o pot vedea, căta la mine liniștit, fără să-l doară, fără să-l privească acea oribilă plagă. cu singurul gând de a fi supus și a face totul întocmai cum i se poruncea.

— Bine omule, cu frunze vrei să te vindeci? — El schiță cu capul un semn într'o parte, care însemna: de, ce să fac, și-și acoperi rana, trăgându-și cu nepăsare hainele peste ea.

— După ce-oi termina, să-l duci la infirmerie — spusei santinelii care-l aștepta lângă ușe. Acum lasă-l cu mine. Soldatul salută și eși. Mă adresai arestatului:

— Trage un scaun și șezi. Făcu întocmai. fixându-mă neîntrerupt ca un surd, care vrea să-ți cetească vorbele după mișcările buzelor.

— Fumezi?

— Da. — Pusei un pumn de țigări pe masă. Aprinserăm amândoi.

— Acum putem sta de vorbă?

— Putem.

— Atunci spune-mi tot, cum a fost.

— Spun.

— Fără să-mi ocolești nimic.

— E tot una.

— Te ascult.

— Apoi să vedeți, în dimineața când s'a început bundul, fără să bănuesc de pacostea care avea să cadă pe capul meu, mi-am luat drumul spre târg să cumpăr câte ceva pentru gospodărie.

— Ești însurat?

— De trei ani, de când m'am liberat din oștire.

— Da, spune.

— Să-mi fac mai scurtă calea, am luat-o de-adreptul peste câmp și am intrat prin porumburi. Am mers așa vreme de o oră, tot fluerând, când de odată mă pomenesc cu doi oameni că pun mâna pe mine.

— Cine ești? mă întrebară. Le-am spus.—Ce cauți prin porumb? — Merg la târg. — Prin porumb? — Prin. — Mă oi fi vr'o iscoadă? — Ce iscoadă?

M'au dus, ținându-mă strâns de mâini, într'o grămadă de oameni înarmați. Să fi fost cu toții vr'o treizeci—patruzeci. Câțiva aveau pe ochi măști negre. Unul care părea șef, mi-a pus aceleași întrebări ca și cei doi cari mă aduseseră. I-am răspuns la fel.—Ai fost soldat?—Am.—Știi să tragi?—Știu. — Dați-i și lui o pușcă. — Oameni buni — le zic eu atunci — spuneți-mi și mie, ce să fac cu pușca asta? — Cum mă, tu nu știi că tot poporul se gătește să se ridice împotriva stăpânirii? E drept că auzisem eu prin sat vorbe d'astea, dar nu le prea luasem în seamă. — Am auzit, nu zic ba, dar tocmai pe mine, om cu nevastă m'ați găsit? O să-mi rămână femeea pe drumuri. Ei râseră, îmi dădură să beau și nici nu știu când, tabăra asta, la care în drum se mai adăogară câțiva, ajunse la târg.

Aici, o mână tăiară firele telefonice, o mână tăbărâră pe jandarmi, o mână pe negustori și o mână ne repezirăm în primărie. Primarul ne eși înainte.—Pe el mă! strigă unul. Il culcarăm la pământ. Femeea lui fugi în drum, țipând și cu un copil în brațe. O ajunserăm de pe urmă și o băgarăm în primărie. Tocmai atunci intră și un țăran. I-am ucis pe amândoi.

— Dar pe copil?

— Și pe copil.

— Cum, ai dat tu în copil?

— Am dat cu toții.

— Și pe urmă?

— Am pus foc primăriei și am mers în piață. Aici șeful adunase lume în jurul lui și vorbea de revoluție. Zicea că să ia lumea armele și să se ridice contra stăpânirii.

— Și lumea îl asculta?

— Il asculta de teamă!

— Și'n timpul ăsta ce făceau ceilalți?

— Incărcau în căruțe tot ce găseau în bărăcile negustorilor.

— Și?

— Și când s'au terminat cuvântările, am părăsit satul și am intrat din nou în porumburi. După ce-am căpătat câte ceva din cele jefuite, ni s'a spus că treaba asta a fost numai o încercare ca să se vadă cum ar merge când va începe adevărata revoluție. A doua zi, au venit jandarmii și m'au luat din casă, iar peste câteva zile s'a pornit bundul în toate satele din jur și a venit armata. Asta e vina mea.

— Bine, dar ce-i cu rănile?

— După ce-am fost ținut închis și cercetat și după ce-au scos dela mine tot ce-au putut scoate, m'au pornit cu alții pe jos ca să ne ducă — ziceau — la judecată. In drum, am ajuns la niște heleștae și jandarmii ne-au poruncit să ne oprim și să bem. Eram legați unii de alții și cu greu ne-am plecat pe genunchi, așa ca să putem atinge apa cu buzele. Și cum sorbeam însetat, odată aud în spatele meu împușcături. In dreapta și în stânga tovarășii se prăvăleau cu frunțile în noroi. Câțiva urlară, dar țipetele se curmau scurt ca niște icneli. A trecut un veac până am simțit în cap o lovitură fierbinte de bici. Din clipa aceia, am auzit împușcăturile tot mai încet, tot mai încet până nu le-am mai auzit deloc. In ureche și în șold, se vede că m'au atins mai târziu.

Am rămas acolo o zi sau două, nici eu n'ași putea spune cât. Știu numai că de-odată, ca din vis, am auzit în jurul meu șoapte: — Nu te mișca; nu-i mort și o să ne părască. — Cuvintele astea m'au trezit ca o găleată cu apă. Mi-am ridicat capul și am deschis ochii.—Măi fraților — am început eu să mă rog — nu vă fie teamă, n'am să vă pârăsc; luați-mă și pe mine, că poate vă voi fi de vr'un folos. Nu mai eram legați. Fuseserăm deslegați și împrăștiați peste câmp. Era către seară și trupurile se lămureau negre și rostogolite ca niște buturugi în iarbă. M'am ridicat anevoe și am început să cat la cei morți să văd cu cine se mai făcuse minunea de a învia. Ii găsii. Erau doi flăcăi, cari mă priviră cu atâta încruntare, încât crezui c'au să mă înjunghie. După multă rugăminte și după ce le-am jurat c'am să păstrez taina întâmplării, au primit să mă ia cu ei.

Toți trei eram răniți. Mergeam anevoe și numai prin porumburi, ca să nu fim văzuți. Noaptea ne-am strecurat într'un sat. Am tras la un neam al unuia din tovarășii mei de drum. Cum stăteam în pod și cum ceilalți doi mă credeau adormit, îi auzii vorbind: — Ăsta ne încurcă. Să terminăm cu el. — Și eu zic tot așa. — Atunci mâine în zori.— Mâine.

După ce-au adormit tovarășii, am coborât binișor din pod și am eșit din sat. Am rătăcit câteva zile peste câmp, până am ajuns la mine acasă. Când m'a văzut nevasta a înlemnit. I-am spus în două cuvinte toată povestea și am găsit că cel mai bun ascunziș era într'o glugă veche de porumb. Mi-am făcut acolo un culcuș din care nu eșeam de cât noaptea, când mă scotea femeea. Ea însă îmi tot bătea capul să plec, să mă ascund în altă parte, la vr'un neam, ori în stuful bălții. Eu îi spuneam că voi pleca, numai să mi se mai vindece oleacă rănile. E drept că de multe ori veneau pe neașteptate patrule de jandarmi și cercetau casa. In vremea asta s'a dat spre știre că toți aceia cari s'ar dovedi că ascund fugari, vor fi împușcați. Și femeea n'a putut să țină taina; a spus ici, a spus colo. până ce într'o zi au venit soldații drept la ascunzișul meu și m'au scos ca pe un șoarice.

— Și acum?

El închise ochii și ridică din umeri.

* * *

După ce stătuse aproape o săptămână în infirmerie și rana dela șold începuse să i-se vindece, primii o urgentă corespondență dela compania de jandarmi prin care captivul îmi era cerut, ca să dea relații asupra felului cum fusese „atacată" escorta ce conducea pe rebeli, când cu „lupta de pe malul heleștaelor".

I-am spus cum suna porunca. M'a privit încrezător:

— Merg, dece să nu merg. Le spun cum v'am spus și dumneavoastră.

Când s'a văzut între doi jandarmi, cari îl măsurau cu clipiri șirete, a întors capul spre mine, dar nu mi-a mai găsit privirea.

După câteva minute afară din sat, în liniștea serii s'auziră împușcături. Câțiva soldați, alergară spre mine siguri c'am să-i trimit să vadă ce se petrecuse.

— Nu e nevoe — le spusei eu. Și ei se depărtară nedumeriți, în timp ce îmi apăsam ochii cu palmele, ca să gonesc din ei privirea celui executat acolo în marginea satului.

O. VORONA

Cărți care trebuesc citite

Recomandate de BIBLIOFILA
București strada Wilson No. 1

Homer: Odiseea (în românește de George Murnu).

CĂRȚI FRANCEZE: **Deberly H.**: Un homme et un autre; **Documents** diplomatiques secrets russes 1914—1917 (tradus din rusește de J. Polonsky); **Harris Frank**: La vie et les confessions d'Oscar Wilde (tradus de Henry-D. Davray & Madeleine Vernon); **London Jack**: Le jeu du Ring, La peste écarlate; **Maurois A.**: Etudes anglaises; **Raucat Thomas**: Loin des blondes; **Svevo Italo**: Zéno.

Din colecția: **Le cabinet cosmopolite: Zweig Stefan**: Amok; **Wilde Oscar**: Intentions; **Baring M.**: Daphné Adeane Din colecția: **Feux croisés** (Ames et terres étrangères): No. 4 **Cardarelli Vincenzo**: Voyages dans le temps; în această frumoasă colecție au mai apărut până acuma: No. 1: **M. Kennedy**: La nymphe au coeur fidele; No. 2: **A. Remizov**: Sur champ d'azur; No. 3: **W. H. Hudson**: Le pays pourpre; din colecția: **Leurs amours: Georges Lecomte**: La vie amoureuse de Danton; din colecția: **Vie des hommes illustres: J. Lucas-Dubreton**: La vie d'Alexandre Dumas père;

Abonați-vă la revista literară, artistică, muzicală și teatrală **„CHANTECLER"**, apare săptămânal, costul unui abonament anual lei 200.—, număr de probă gratuit.

Afară de aceasta Bibliofila este bogat asortată cu cărți bibliofile din toate edițiile principale.

CĂRȚI GERMANE: **Duun O.**: Juwikinger; **Gunnarsson G.**: Die Leute auf Borg; **Hamsun Knut**: Landstreicher; **Romain Rolland**: Verzauberte Seele: I. Annette & Silvia, II. Sommer, III. Mutter und Sohn; **Strindberg A.**: Lebensgeschichte: I. Der Sohn einer Magd. II. Die Entwicklung einer Seele. III. Die Beichte eines Toren. IV. Inferno-Legenden. V. Entzweit-Einsam. **Undset S.**: Kristin Lavranstochter, Jenny, Frühling, Olav Audunsson.

Guérard: Napoleon; **Keyserling Graf H.**: Das Spektrum Europas; **Schneider Herm.**: Die Kulturleistungen der Menschheit. I. Band: Die Völker des Altertums; **Wieser F.**: Das Gesetz der Macht. **Wolfstieg**: Das Werden und Wesen der Freimaurerei; **Schlesinger**: Geschichte des Symbols; **Leadbeater C. W.**: Das verborgene Leben in der Freimaurerei.

Gregor-Fülöp-Miller: Das russische Theater. Soergel A.: Dichtung und Dicher der Zeit. Vol. I-II.

INVĂȚAȚI LIMBI STRAINE. **Metoda Mertner** (8 săptămâni) p. engleza, franceza, italiana, spaniola. **Metoda Langenscheidt** (6 luni) p. engleză și franceză.

Poem dramatic

Bal mascat la Palace.

Pe la orele 12 intră Babinsky, directorul **Teatrului Cosmopolis** care a terminat reprezentația la teatrul lui. E îmbrăcat în negru, cu o eleganță sobră. In cuierul anticamerei balului spânzură două afișe ale Teatrului Cosmopolis, unul verde și altul galben. Se poate citi pe ele titlul: **Aripi de hârtie.**

Patru persoane mascate, 3 doamne și 1 domn îl privesc intrând. Domnul e mascat în câine de vânătoare.

Babinsky se codește: — Sunt uluit, Domnule câine de vânătoare; credeam că vin la un bal pur și simplu și am nimerit la un bal mascat. Nu o să recunosc pe nimeni și mă recunoaște toată lumea. Câtă lume!

O mască. — Babinsky e bolnav de modestie. O să-l recunoască toată lumea!

Babinsky. — Eu când zic lume o înțeleg numai la femenin...

Masca. — Câtă înfumurare!

Babinsky. — Am început cu d-v: m'ați recunoscut. De sigur că faceți parte din acel public agreabil și plicticos, care mă aplaudă în fiecare seară.

Masca. — Actorii se îngrașă din ghinda succesului.

Babinsky. — Vă prezint unul pe care migdalele dv. îl slăbesc.

Masca. — Obraznicule! (Işi ridică masca).

Babinsky. — Doamna Pia Măgulici! Inchinăciunile mele.

D-na Măgulici. — Mi-am ridicat masca la timp ca să opresc alte impertinențe.

Babinsky. — E-adevărat stimată Doamnă, că în fața măștii, te simți ca într'o grădină în întuneric și fluieri de urât sau învârtești bastonul. Și cine știe! poate rupi gâtul unei lalele. (Domnul își scoate masca și el). Prințul! Dați-mi voie să vă salut, ca la teatru, cu o mână pe inimă.

D-na Măgulici. — Am văzut actori care greșesc anatomia și se apleacă din stomac.

Babinsky. — Românul, Doamnă, a ezitat întotdeauna între inima din piept și inima din burtă.

Prințul Duca (cu accent moldovenesc). — Noi preferăm să zișem pânteșe.

Babinsky. — Vă înșelați, Domnule Prinț. Dumneavoastră preferați să ziceți **ventre.** De-aci înainte când veți mai veni în cabina mea, vă voiu interzice să mă mai bateți amical pe burtă și vă voi ruga să mă pipăiți la abdomen.

Prințul Duca. — Na, te-i fi supărat, **voyons!**

Babinsky. — Eu? Nicidecum. (Către mască). Ce bine vă vine costumul! Permiteți-mi să vă privesc. Știam că sunteți aci.

D-na Măgulici (cochetă). — Nu însă prea adânc.

Babinsky. — Aveți și dv. această impresie? O domnișoară mi-a mărturisit odată că ochiul meu o gâdilă.

D-na Măgulici. — Domnișoara era sensibilă la talpa piciorului.

Babinsky. — Domnule Conte, pardon! domnule Prinț, nu aveți un cuvânt și pentru talpa piciorului?

Prințul Duca (galant). — Când talpa e trandafirie, omul bine crescut nu mai aleargă după vocabular: o ia și o sărută.

Babinsky (către d-na Măgulici). — Prințul dv. începe să aibă spirit. La câte ceasuri s'a sculat? (Nu-și mai ia ochii de la ea). In ceardașul unguresc e o declarație de iubire, pe care nu a îndrăsnit să o scrie nici-un poet latin: „Atât te iubesc de tare, că aș vrea să te mănânc!" Când mă gândesc la dv. devin ungurean.

D-na Măgulici. — In legătură cu ce spui asta?

Babinsky. — Știu eu!?.. Probabil că în legătură cu Steaua Polară.

D-na Măgulici. — Nu știi ceva, Prințe! D-l Babinsky mă iubește. De câțiva ani mă înfășoară cu jocul lui amoros de actor...

Babinsky. — Vai, doamnă, dar nu este adevărat!

D-na Măgulici (fixându-l). — Va să zică nu mă iubești?

Babinsky. — Vai, doamnă!

D-na Măgulici. — Va să zică mă iubești!

Babinsky. — E-adevărat!

D-na Măgulici. — Dar m'am întrebat întotdeauna: poate să iubească un actor?

Babinsky. — Nu uitați că sunt și director.

D-na Măgulici. — Actorul s'a obicinuit atât de mult să călătorească prin sentimentele altora în cât își închipuie sincer că fiecare zi nouă e-o nouă piesă de teatru și fiecare femeie o actriță care a învățat un rol. Viața e un repertoriu cu sufleur.

Babinsky. — Am cunoscut un medic care s'a căsătorit cu cea mai bolnavă dintre clientele lui. O boală desgustătoare, erupții, puroaie, spălături, bandaje.

D-na Măgulici. — Poate că era ceiace se numește în medicină „un caz interesant", unul din acele „cazuri frumoase" de-o estetică științifică specială, în realitatea cărora se ascunde un cancer sau o monstruozitate.

O mască. — Uite pentru ce vin oamenii la bal...

Babinsky. — Nu, doamnă, viitoarea soție a medicului avea un zâmbet, care nu se mai afla în univers. Doctorul s'a îndrăgostit de ea, deodată, pe masa de operații, privindu-i zâmbetul și lobul urechii...

T. ARGHEZI

„Album zoologic"

Caricatură

Asfințitul plutește — vapor
Cu catarg de cărbune — domol...
Si burtos ca o cheie de sol,
Stă un grangur de bronz pe ogor...

Picături de 'ntuneric se scurg...
Moare Soarele'n zări răstignit...
Și gravura albastră subit
Ca un punch se aprinde'n amurg...

ALEXANDRU BILCIURESCU

ULTIMELE EXPOZIȚII

N. N. Tonitza — *Studiu*

Adina Paula Moscu — *Studiu*

A. Demian — *Studiu*

N. N. Tonitza — *Studiu*

OLANDA

XIV

Licitaţie la Frascatti — Fermă de vaci

In Amsterdam, bursa de tutunuri Frascatti este un loc foarte cercetat la anume epoci, şi negustorii de-aici o privesc cu aceiaşi mândrie cu care privesc marele palat de pe Dam, deşi clădirea aceia, cu nume străin de local de petrecere, nu poate face cinste niciunui arhitect olandez. Frascatti e o improvizaţie şubredă, cu toate acestea bursa de tutunuri din Amsterdam e cea mai importantă din lume. Aci se negociază tutunurile pentru ţigări de foi, provenite din insulele de dincolo de equator.

După ce marile vapoare au sosit la Amsterdam şi Rotterdam cu recoltă nouă din ostroavele fierbinţi şi hamalii le-au descărcat în depozite, se trimit la Frascatti probe. Baloturile, îngrijit confecţionate, în greutate de 60 ori 70 de kilograme, poartă pe dânsele mărci, contramărci şi semne, care arată locul de origine, societatea exploatatoare, terenul de cultură, recolta, — ş'apoi calitatea foilor, coloarea lor, starea de fermentaţie şi celelalte, — aşa încât un cunoscător al acestor hieroglife, după o singură aruncătură de ochi îţi spune cam cu ce marfă ai de-a face şi dacă poţi găsi ceiace doreşti. — Fără îndoială că oricând poţi găsi ceiace doreşti, căci producătorii şi negustorii au în vedere toate gusturile, toate modele şi toate preţurile. De-aceia au pus în toată administrarea acestei bogăţii, ca în toate, o grijă desăvârşită ş'o lealitate care a ajuns să se impuie pe piaţa mondială ca o caracteristică a neguţătoriei olandeze.

Se poate ceti pe un asemenea balot şi indicaţia de foi rupte, ori pătate, ori atinse de mucegai, ori prea tare fermentate.

Incepând dintr'o Luni, balurile de probă din fiecare partidă de mărfuri au fost aduse şi expuse în bursă. In această zi întâia, negustorii şi curtierii au luat contact, schimbând vederi şi făcând o revistă sumară. In ziua a doua, Marţi, au procedat la o cercetare mai amănunţită. Au deschis baloturile. După aceia au început a discuta ş'a comenta marfa şi preţurile. Aşa, aceste preliminarii ţin patru zile. Insfârşit, Vineri la ora 10 fix, începe licitaţia. E un spectacol destul de interesant, care înlocueşte lipsa de dramă şi de operă în această epocă a anului.

Sala are înfăţişarea unui teatru fără scenă, cu parter lipsit de scaune şi cu două rânduri de loji. Aceste loji, cu numele posesorilor indicate în litere mari pe frontispicii, sunt construcţii uşoare de lemn. La măsuţele aranjate în fiecare, pe scaune simple, negustorii din marile centre stau într'un fel de sfaturi permanente. Primesc ştiri şi dau ordine. Comişii şi oamenii lor de încredere circulă pretutindeni prin culuoare şi foyere. Circulaţia aceasta este în desăvârşit contrast cu gravitatea patronilor : se face într'un tempo violent de dans modern, cu toate fioriturile, cu salturi şi acrobaţii pe scări şi c'o zvoană amestecată de răcnete, interpelări, discuţii furibunde însoţite de gesturi şi ochi holbaţi.

Toţi, şi cei de sus şi cei de jos, consultă cartea specială a licitaţiei, — publicată adhoc subt îngrijirea asociaţiei curtierilor. Mărfurile se găsesc înregistrate acolo, cu toate amănuntele marcate pe baloturi şi cu alte amănunte care au mai fost găsite necesare. Fiecare cetitor care o deschide şi-şi vâră nasul între foile ei, cerându-i sfat, de multe ori adaugă şi el un semn misterios c'un creion ori c'un stylo. Astfel fiecare exemplar devine o operă unică, un document preţios, care poate furniza mai târziu orice ştire cu privire la situaţia oricărei partide şi a oricărei specialităţi de tutun, până la un bal. Cine-a cumpărat, cui s'a revândut, cu ce deosebiri de preţuri, etc.

Curtierii de-aici — am mai spus — sunt o categorie de oameni de o importanţă deosebită. Instituiţi legal şi având depus un jurământ, deci deţinând un fel de magistratură comercială, ei sunt orânduitorii mişcării negoţului. Dreptul lor de curtaj—2 la sută atât de la cumpărător cât şi dela vânzător, — e un număr neînsemnat. Afacerile se succed însă aşa de numeroase, — încât această mică cifră atinge multiplicări tainice. Că sunt o categorie puternică şi prosperă, dovedeşte chiar cartea aceia ingenioasă şi necesară, pe care o văd în toate mâinile. E un volum elegant şi mărunt tipărit, pe hârtie velină, cu scoarţe flexibile. Se adaogă la alte volume tipărite la epoci anumite, alcătuind bibliotecă în rafturile birourilor.

In limba olandeză curtierului i se zice „maakelar". Se găseşte şi 'n limba noastră un cuvânt asemănător : mecler. Distanţa dela unul la altul e ca dela ţară la ţară. Mecler e sinonimul misitului. In Olanda, un maakelar e o personalitate folositoare şi corectă. La noi, meclerul, adică misitul, e altceva. E un om inventiv şi aprig. Mai întâiu în fiecare zi trebuie să elaboreze un plan genial ca să câştige o pâne. Poartă umbrelă şi are picioare neobosite. Mai neobosită decât picioarele i-i limba. Şi datoria lui — între glume şi snoave — este, cu această limbă neobosită, să te facă pe dumneata să cumperi o capră râioasă drept o vacă cu lapte. Ca să-şi poată dobândi câştigul — luptă viclean şi 'npotriva cumpărătorului şi împotriva vânzătorului. E adevărat, însă, că la dreapta lui stă deseori un vânzător care vrea să păcălească şi la stânga un cumpărător care, cu ardoare, nu râvneşte altceva.

A fost altădată ş'aici acelaşi lucru, — până ce necesitatea de fier a cuminţit pe oameni. A rămas ceva din violenţa de mişcări şi de glasuri numai în trepăduşii cei mărunţei care umplu sălile de jos, pecând, în loji, oamenii mari şi gravi îşi păstrează tot calmul şi toată demnitatea. Toţi, şi cei de sus şi cei de jos, fumează ţigări mari de foi ; ş'un fum gros se înalţă adunându-se în nouri plutitori către geamurile mate instalate în acoperiş, prin care pătrunde o lumină difuză.

Ora 10 precis.

Toată lumea ştie că se petrece ceva important.

Reprezentanţii societăţii din Indii **Delimaatschappij** au închis pentru câteva clipe uşa biroului lor, într'o altă parte a clădirii. Prin deschizătura anume amenajată în acea uşă, amatorii au lăsat să cadă ofertele lor. Delimaatschappij se pleacă, le ridică şi le deschide.

Dar îndată ce ofertele au căzut, ofertanţii, pe culuoare, şi-au denunţat preţurile. Şi pe când Dalimaatschappij deliberează două minute, numele ofertantului celui mai mare s'a şi vestit din comis în comis. O îmbulzeală bruscă porneşte pe-un anumit culuoar, cătră o anumită lojă. Acolo tronează cei asupra cărora se va adjudeca peste a doua minută lotul. E un fel de întrecere în galop furios. Cu tropote şi zvoană amestecată, cei care urmăresc anume categorii din lotul ce se va adjudeca se precipită să se instaleze cât mai bine în uşa şi 'n preajma lojei strâmte, ca să poată la rândul lor oferta — de data aceasta cu glas, răcnit şi răpezit. Căci toate tranzacţiile care urmează să se mai facă cu primul lot al lui Delimaatschappij trebuie să se isprăvească într'un sfert de oră.

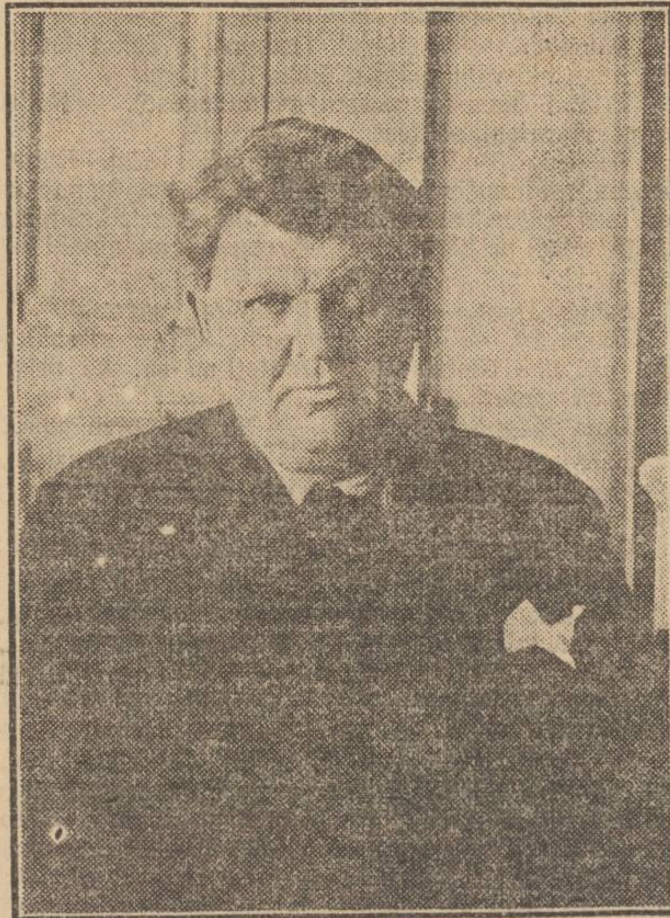
Un sunet de gong.

Mişcarea şi rumoarea s'au rupt, — tălăzuindu-se.

In tăcerea trecătoare care s'a statornicit, comisarul anunţă dela o tribună de sus numele casei asupra căreia s'a adjudecat prima partidă. Aşa este, — într'acolo fugeau toţi ! Valul şi vuietul se rostogolesc iar. Au ajuns, au împresurat loja. Au intrat înlăuntru, s'au înghesuit cap lângă cap, în două etaje — unii jos, alţii pe scaune. Trei s'au înţepenit în cadrul uşei, congestionaţi. Din urmă năvălitorii cearcă să-i forţeze şi-i găsesc tari; atunci o parte se abat pe deasupra, peste capete; ş'o parte pe dedesupt, printre picioare. In vremea asta, alţii escaladează păreţii lojei şi se înalţă ca pe zaplazuri, în echilibruri nestatornice. Toţi au cartea licitaţiei ş'un creion într'o mână. Toţi se holbează; toţi strigă furioşi. Nu strigă zadarnic. Oferă preţuri.

Cei pe care nu-i interesează primul lot se plimbă grav, fumând, prin parter, — caşicum ar fi pe malul unui canal dintre cele mai paşnice şi mai pitoreşti.

Din îmbulzeala lojei cu pricina deodată se desprinde unul. Altul îşi face loc din profunzime lucrând energic cu capul şi cu umerii; zbucneşte ca din praştie. Şi unul şi altul se precipită cu disperare spre patroni. Fac croşeturi pe după pilaştri, îi găsesc. Ii îmbrăţişează caşicum ar cere ajutor. Schimbă trei cuvinte la ureche. Se desfac ca subt biciu, — se întorc galopând, se izbesc în grămadă, se înşurubează pe dedesubt ori înoată pe deasupra şi strigă alt preţ, — în vreme ce alţii izbucnesc iar îndărăt, ca să facă acelaşi lucru.

Mihail Sadoveanu

Insfârşit, mişcarea se domoleşte. Angajamente şi preţuri s'au făcut. Sfertul de ceas a trecut.

Uşa altei societăţi transoceanice s'a închis acolo sus, într'o aripă a Bursei. Cei care stăteau la pândă au aruncat ofertele. Imediat alt şuvoiu de mulţime se canalizează pe un culuoar, urcă pe o scară şi se abate cătră o lojă din rândul de sus.

A sunat iarăşi gongul. S'a anunţat adjudecatarul. Zbaterea furioasă — a pornit din nou, în acelaşi nour de fum, care pluteşte spre geamurile mate ale acoperişului.

Alt sfert de ceas, — altă partidă. Alt act, cu puţine variaţii.

Piesa se joacă astfel, — absurdă şi dementă în aparenţă, — până la ora 1. Nebunia ei contrastează bizar cu caracterul calm şi calculat al neguţătorilor olandezi. S'au încheiat în aceste câteva sferturi de oră afaceri cam de o jumătate de miliard în moneda noastră.

In acalmia care urmează, nourul de fum sporeşte şi comişii, gâfâind, se şterg cu batistele mototol de sudoarea ce le râurează pe feţe, şi zâmbesc, mulţumiţi că şi-au făcut datoria.

Producerea mărfii pentru care au luptat ei a fost primul act al piesei, care se anunţa ca o sumbră tragedie. Acolo, în insulele fierbinţi, oameni goi şi coloraţi au lucrat-o ş'au încărcat-o gemând pentru pământuri străine.

Negociarea ei în bursa Frascatti s'a făcut c'o însufleţire dramatică — în care s'au amestecat accente de comedie, mai mult din punctul nostru de vedere, — căci actorii au fost extrem de serioşi.

Incheierea numai nu va fi la înălţime, căci munca aceasta, preţuită cinci sute de milioane, are în definitiv un destin ridicol.

***

20 Iunie. Am vizitat o fermă de vaci la jumătate de ceas de Capitală cu automobilul. Drumul ne duce fără întrerupere printre aşezări şi sate. Ca pretutindeni în cea mai mare parte a Olandei, ţara e complect lucrată şi ocupată de oameni.

Găsim o casă cochetă, în mijlocul unei grădiniţi, în care stăpânesc câteva tufe liliachii bogat înflorite de rododendroni. Dispoziţia întregii gospodării — subt acelaşi acoperământ cu locuinţa — este aceiaşi cu a fermierului cultivator pe care l-am vizitat acum câteva zile. Cât am umblat, n'am văzut pe nimeni încercând invenţii şi noutăţi în acest domeniu. Toţi fac la fel, economisind munca şi mintea.

Pământul celuilalt era propriu agriculturii. Pământul de-aici este însă un polder, care produce iarbă bogată, — parte păşune pentru vaci, parte fânaţ. Iarba creşte înbielşugată şi deasă. Stă ca o perie în imaş; zace în pologuri grele şi grase în fânaţ. E cosită cu maşini; împrăştiată, întoarsă şi greblată tot cu maşini. E înmagazinată parte într'un mare siloz, parte subt acoperământul nalt şi vast al remizei.

Toată întinderea de patruzeci de hectare, tăiată de canaluri în parcele înguste, e întrebuinţată numai pentru întreţinerea celor cincizeci de vaci de lapte. Mijlocia lor de producţie este cam douăzeci de litruri. Insă, cum se ştie, se găsesc destul de des aici vaci care dau până la patruzeci de litruri : sunt un fel de şipote subt care fermierul vine să se instaleze cu doniţa, — o umple, o deşartă, şi iar o umple ş'o deşartă.

Vitele acestea în două colori — alb cu negru ori roş cu negru — se mişcă domol, blânde şi bine ţinute. Toată vremea cât păşunea stă vie stau acolo pe loc la iarbă ziua şi noaptea, pe vreme bună şi pe vreme rea. Trec pe rând dintr'o parcelă în alta, se întorc iarăşi când iarba a otăvit şi transformă, ca nişte maşini docile, pajiştea grasă în lapte. Trec peste punţi durate deasupra canalurilor înguste. Rămân cuminţi în parcela hotărîtă. Bariera de peste punte s'a închis. Peste rigola de apă nu păşesc.

— De ce nu trec peste rigola de apă ? întreb eu.

— Ştiu ce este **verboden** şi nu trec... răspunde fermierul serios.

Mă aşteptam la acest răspuns. Din generaţie în generaţie, cu vremea, au deprins şi vitele această educaţie. Ştiu că este oprit să treacă peste canal. Trec dincolo numai când se deschide bariera. Ştiu, deasemeni, la ceasul mulsului, care este datoria lor — şi vin singure la locul unde s'a instalat fermierul cu ajutoarele lui şi cu bidoanele.

Au stat cândva paznici, cu beţe tari, în preajma lor.

Acuma ar fi îndestulător să li se puie placarde, dacă ar şti să citească. Insă n'au nevoie nici de placarde, — cum se vede că au nevoie oamenii, pretutindeni. In toate părţile găseşti indicaţii : pe-aici se poate trece ; pe-aici nu se poate trece ; pe-aici intrarea ; apucă la dreapta. In prima zi când m'am prezentat la baie, am cetit la toate cotiturile asemenea indicaţii reglementare. Nu-i voie să cânţi şi să joci în bazinul de înotat; când ieşi, trebuie să treci prin anume loc ; după ce-ai închis uşa şi te socoţi eliberat de-atâtea avertismente, ultimul îţi apare : bagă de samă dacă n'ai uitat ceva !

Viaţa îmi apărea uneori cam dificilă în mijlocul atâtor oprelişti. Lumea însă le-a acceptat definitiv. E destul să fie scris undeva simplu : „oprit", — şi capriciul personal dispare. Mă îndoiesc chiar dacă se poate să existe vre-un capriciu.

In alte ţări, unde încă există această formă de libertate, autoritatea simte nevoia să întărească vorba c'un adverb, c'o exclamaţie ori c'o ameninţare.

Strict oprit a lipi afişe.

Sau ceva mai aspru :

Este cu desăvârşire oprit a murdări locul.

Se poate ceti uneori o propoziţie şi mai nostimă :

Murdăria oprită subt pedeapsă de bătaie !

Când este „cu desăvârşire" oprit sau teribil de oprit, înseamnă că cei mai mulţi găsesc o plăcere deosebită să facă tocmai ceiace nu trebuie. Un cetăţean, lovit subit de ideia de a căuta un loc retras, se uită în juru-i să vadă pe care zid se află scrise opriri şi ameninţări. Oblicând într'acolo, pe lângă alte impresii, simte în el, gata să izbucnească, ş'o declaraţie de războiu.

Aici oamenii au renunţat la asemenea forme de eroism ş'au deprins şi pe animale să fie cuminţi şi ascultătoare.

Stau de vorbă cu gospodarul, despre ferma lui. Intr'o sufragerie largă şi luminoasă, gospodina ne-a pus dinainte ceaiuri cu lapte şi prăjituri, — şi vorbim prin interpret.

Pentru polderul lui el socoteşte două vaci la hectar. Ţinând samă de calitatea şi bogăţia ierbii, de timpul îndelung de păşune şi de celelalte adaosuri de hrană, e explicabilă în Olanda crearea acestei rase celebre de vaci cu lapte.

Valoarea terenului pe care se află instalat egalează pe aceia a terenurilor de cultură : cam 200.000 de lei hectarul în moneda noastră. Fermierul actual a fost proprietar până anul trecut. In urma unor afaceri nenorocoase care l-au făcut să piardă sume într'o întreprindere industrială, a vândut ferma. A rămas pe ea simplu arendaş, plătind proprietarului o redevenţă de 4 la sută asupra valorii proprietăţii. Ceiace ar veni cam 320.000 lei în moneda noastră la o evaluare de circa 8 milioane. Capitalistul a făcut un simplu plasament al banilor săi. Fermierul a rămas mai departe pe moşioara lui. Noţiunea de proprietate are o semnificaţie deosebită, — dezbrăcată cu totul de consideraţiile sentimentale. Eşti proprietar de casă ori teren, — sau te transformi în chiriaş, după cum găseşti că-i mai convenabil în urma unor socoteli pe hârtie. Simţul de proprietate, caşi vocea sângelui, a rămas în trecut şi'n poeziile lirice.

Din ce văd în gospodărie şi 'n instalaţia aşi putea zice luxoasă a locuinţei, înţeleg că acest ţăran are venituri însemnate şi trăieşte bine. E un fermier mijlociu, cum sunt destui în Olanda. Mai numeroase sunt fermele de 15 şi 20 de hectare. In general agricultorii şi economii de vite au atât pământ cât să le poată îngădui o viaţă îmbielşugată şi onorabilă. Cine nu poate face asta, face altceva, ori se duce în altă parte de lume.

Ţăranii aceştia pe care-i dorim la noi şi-i vedem daţi pildă în conferinţele de economie rurală, nu-i vom avea însă, desigur, niciodată, cu loturi de cinci hectare. I-am avut pe ai noştri robi pe-un pogon. Şi vom avea fermieri respectabili, cu inventar agricol complect, cu acareturi bune, cu vite de rasă, cu condici şi cassă de bani, cu odăi mobilate, ceasornice şi maşini de cusut, când, selectându-se cu vremea, vor stăpâni treizeci şi patruzeci de hectare. Şi nu-i destul nici asta : vor trebui să aibă şosele bune, căi ferate în preajmă, oraşe populate în apropiere, credite agricole la îndemână, asociaţii de producţie şi vânzare serios organizate, şi instrucţie complect răspândită până în cele din urmă colţuri, până acolo unde astăzi trăiesc încă Dacii de pe columna lui Traian. Mai trebuie însfârşit ca acei ţărani să fie armonizaţi c'o întreagă stare de lucruri alta, — de sus până jos.

De altminteri, în ceiace priveşte întinderea terenului, locuinţa şi inventarul, nu e nevoie să ne ducem tocmai în Olanda, pentru a găsi pilde. Coloniile prospere săseşti şi şvăbeşti, în graniţele noastre, au cam aceiaşi înfăţişare. Şi ele pornesc dela o proprietate mijlocie şi dela o ocrotire pentru întemeierea gospodăriei şi inventarului.

— Dar ceilalţi ce fac ? mă întreabă şoptit cineva, care citeşte peste umărul meu aceste rânduri. Asemenea proprietăţi nu pot ajunge tuturor.

— Mai întâiu, răspund eu, problema nu trebuie pusă aşa. Avem în primul rând nevoie de o naţie conştientă în locul noroadelor tulburi. Ceilalţi vor urma legea necesităţii. Vor creia deocamdată o nouă ţară, canalizând râurile, dând culturii terenurile inundabile, mlaştinile şi deltele.

— Dar eu nu spun să facem aşa în cincisprezece zile. Dacă s'ar fi putut, s'ar fi făcut şi până acum. Eu spun că se va face aşa fără voia noastră, când va veni timpul. Bine ar fi să-i ieşim puţin întru întâmpinare.

E ora mulsului al doilea,—patru ceasuri. Fete ori flăcăi,—ajutoare cu plată ale stăpânului,—trec dela vacă la vacă cu scăunaşele lor mărunte şi mulg în doniţi de metal. Umplu bidoane uriaşe, care îndată vor fi transportate cu luntrea din canal îngust în canaluri mari, apoi pe Amstel, până la furnicarul cel mare al Capitalei. Pe urmă va veni sara, târziu şi încet. O ceaţă uşoară se va împânzi pe întinderea dreaptă, printre buchetele de arbori. Morile de vânt vor avea contururi tot mai nedesluşite până ce se vor confunda cu noaptea. Şi electricitatea va tresări pretutindeni, egal şi continuu în tot cuprinsul ţării. Nicăeri nu-i singurătate şi sălbătăcie. Stăpânirea naturii libere a fost izgonită de mult. Fermierul se va sui la odihnă lângă consoarta lui, în patul de nuc lustruit, pe saltele moi şi perine de puf,— iar argaţii şi argatele vor trece la culcuşurile lor în odăile de sus, unde am văzut crivaturi bune, aşternuturi albe, fotolii lângă ferestrele cu flori şi stampe pe păreţi.

MIHAIL SADOVEANU

Când juriul premiului Nobel a voit să decearnă Norvegiei distincţia pentru literatură, a ales pe scriitorul Knut Hamsun, unul din cei mai mari scriitori scandinavi ai epocei contemporane.

Din opera minunată a acestui scriitor se desprinde un optimism robust, o dragoste caldă pentru viaţă, pentru umanitate. Cea mai recentă lucrare a acestui mare scriitor, a fost tradusă în româneşte de d. Ion Pas şi publicată în Biblioteca „Dimineaţa" sub titlul

CAUCAZ

Preţul unui exemplar 8 lei.

DIN CATALOGUL

Editurii „ANCORA"

S. Benvenisti & Co.

Bucureşti-Str. Emigratului No. 4 şi 6-colţ cu Str. Antim

BRĂESCU GH.	Cum sunt ei... (Colecţiunea Ancora)	Lei	25.-
„ „	Un scos din pepeni	„	50.-
„ „	Moş Belea (roman)	„	60.-
CAIR GEORGE	Ce-a zis Sàadi	„	30.-
„ „	Farmec	„	35.-
„ „	Ca fulgul la vânt	„	40.-
„ „	Nevroza	„	50.-
CHIRU V.	Memoriile unui comisar regal	„	20.-
CIORĂNESCU I.	Prichindel (Versuri pentru copii)	„	50.-
DAVIDESCU N.	Conservator & Co. (roman)	„	50.-
DAUŞ I.	Drăcească schimbare de piele (roman)	„	80.-
DEMETRIUS V.	Domnul deputat (roman)	„	40.-
DENŞUŞIANU OUID.	Dante şi Latinitatea	„	20.-
DORIAN EMIL.	Cântece pentru Lelioara (Colec. Ancora)	„	25.-

Se pot procura de la toate librăriile din Capitală şi provincie

Proteza „Dentară"
Dentiştii asociaţi
Str. Biserica Enei No. 9

Clinică Dentară modernă
înzestrată cu aparate electrice perfecţionate
4 SĂLI DE OPERAŢIE
în continuă funcţiune
dela 8 dimineaţa până
la 8 seara fără întrerupere
Lucrări de precizie în
AUR, PLATINĂ, CAUCIUC
PLOMBE de tot felul
Extracţiuni nedureroase
ASCENSOR | INLESNIRI DE PLATA (Rate) | Tel. 338|27

„MEYERS LEXIKON"
complect revizuit pe anul 1927 poate avea oricine contra plăţii de
— 5 Mărci germane pe lună de volum —
A se adresa firmei „FORTUNA" Bucureşti, Calea Văcăreşti No. 30

Mari curtezane şi vestiţi libertini

după Emilio Gante şi E. Armand

Sectele erotice din Evul-mediu

In acest capitol s'ar putea pune problema interesantă a eticei sexuale în raport cu formele sociale şi economice ale societăţii într'o epocă anumită. S'ar putea însă admite fără discuţie că faptul sexual e legat în mod fatal de cel economic, căci lupta pentru hrană e întemeiată şi pe instinctul de reproducere. Natura nu cere omului sisteme filosofice, ci îi cere să procreeze, pentru menţinerea speciei. Căci, omul încetând să se reproducă, „problema economică" dispare odată cu el. Limitarea voluntară a naşterii nu schimbă deloc acest adevăr elementar. Ne putem pune însă întrebarea dacă, o altă concepţie asupra relaţiilor sexuale între oameni, n'ar determina evoluţia umană într'o direcţie opusă acelei actuale: — dominarea şi exploatarea omului de către om sau de către mediu.

Din exemple mai vechi, putem trage concluzii asupra *determinismului erotic*. Astfel, la Bretoni, un număr oarecare de bărbaţi se aduna pentru apărare reciprocă. Femeile cari făceau parte din acest grup erau comune tuturor bărbaţilor, iar copiii aparţineau tuturor bărbaţilor şi femeilor: mediul social avea grijă de ei. Aceşti Bretoni credeau deci că, practicând comunitatea femeilor, ei întăresc asociaţia lor.

Sectele erotice din Evul-mediu erau ataşate creştinismului primitiv; practicând libertatea sexuală care ajungea până la promiscuitate, acesta secte au condamnat totuşi desfrânarea şi excesele clerului catolic. E oare o contrazicere? Cercetarea atentă a documentlor privitoare la procesele ereticilor, duce la convingerea că erotismul lor se manifesta în acelaş timp cu o largă fraternitate; printre ei nu erau nici bogaţi, nici săraci. Sub diverse forme, sectarii anarcho-creştini din Evul-mediu predicau poligamia, poliandria, voind să-şi elibereze sufletul, dar şi trupul. Erau contra posturilor, ispăşirilor şi chinurilor rituale. Fiecare să-şi realizeze raiul pe pământ, căutând însă să nu stânjenească libertatea altuia. Flacăra spirituală cuprinsă în corpul omenesc, să ardă liberă, în armonia Naturii, cu frumuseţi şi fatalităţi, cu vremelnicii şi veşnicii cuprinse în marele Tot, care nu e decât Dumnezeu... Această religie a voluptăţii libere, avea şi un substrat creştin. Sectarii erotici din Evul-mediu ştiau să argumenteze că Isus, care a trăit în secta rigidă a Esenienilor, a băut şi a mâncat în tovărăşia pescarilor şi a fost prieten cu „oameni stricaţi". Ei nu se ruşinau de erotismul lor vesel, uşuratec, căci practicau şi virtuţile creştinismului primitiv. Catolicismul îşi ascundea erotismul morbid, sub vălul misterelor: — el vedea simboluri sexuale în toţi eroii tragediei de pe Golgota. — Toţi sfinţii şi sfintele catolice sunt învăluiţi în misticism erotic. Examinată mai de-aproape credinţa Imaculatei concepţiuni, e un cult erotic: — e o Mariolatrie pe care n'o pot ascunde obscurantismul şi crudul bigotism al catolicismului.

Printre hereticii vestiţi, este şi *Tanchelin* care, pe la 1100, s'a stabilit la Anvers, „oraşul copiilor lui Priap". El predica ideile erotico-creştine expuse mai sus, luptând contra clerului care oprima conştiinţele şi contra burgravilor opresori ai trupului. Era un demn predecesor al lui Jean de Leyda. Pictorul van Orley a lăsat un impresionant portret al lui Tanchelin, a cărui figură dionisiacă era încadrată de plete înodate şi de o lungă barbă neagră împletită cu fire de aur. Imbrăcat cu mare lux, împodobit cu perle şi diamante, profetul avea mulţi adepţi printre descendenţii bruni ai acelora cari s'au stabilit la Anvers, cu mult înaintea blonzilor Germani. Era escortat de 3000 de oameni înarmaţi cu săbii. Puterea lui de fascinare era atât de mare, încât unele femei i se ofereau în public, părăsindu-şi bărbaţii şi copiii.

Pentru a nu fi strivit de ascultătorii săi numeroşi, Tanchelin predica de pe acoperiş, sau dintr'o barcă de pescar depărtată de mal. La apariţia lui, mulţimea cădea în genunchi. Ameţit de adorarea credincioşilor săi, „el e de scuzat pentru unele extravaganţe destul de inofensive. Ca şi ceilalţi muritori divinizaţi de fraţii lor, el trebuia să fie uneori abătut sau chiar disperat. Trecea dela triumf la desgust" (Georges Eeckhoud: *Les Libertins d'Anvers*). Astfel, după perioade de isolare şi rugăciuni, el reîncepea la Anvers predicile erotice, exasperat de anatemele papale. In 1122, a fost aruncat în închisoare din ordinul episcopului din Colonia. A putut evada. S'a refugiat la Bruges, unde păgânismul lui n'a avut acelaş succes. A revenit la Anvers, unde avea prieteni credincioşi printre negustori, pescari şi navigatori, gata de pradă când nu câştigau destul pentru satisfacerea poftelor lor robuste. Tanchelin dădea exemplul bucuriei şi plăcerii. Un fierar, Manasses, care a stat în închisoare cu profetul flamand, a alcătuit un fel de confrerie din 12 bărbaţi, cari imitau pe cei 12 apostoli. O discipolă, care avea rolul Fecioarei, trecea dela un apostol la altul *„pentru a întări legăturile lor frăţeşti"*, cum scriau călugării din Utrecht către superiorul lor.

Din Flandra, heresia a trecut în Olanda, ameninţând creştinătatea. Alaric, primarul Anversului, a fost ucis chiar de Tanchelin, pentrucă a vrut să-l aresteze. Godefroy, duce de Brabant, l-a îmbarcat cu forţa pe Tanchelin, expulzându-l cu o galeră prin Escaut. Un preot fanatic, care se afla printre pasageri, l-a lovit de moarte. Secta a pierit odată cu Tanchelin, în 1115 — dar herezia a stăruit sub alte forme.

In sec. XIII ea reapare sub figura lui *Guillaume de Cornélis*, care predica reîntoarcerea la caritatea creştină primitivă; şi-a împărţit averea cu săracii şi prefera pe curtezana săracă unei matroane cinstite dar bogate. Poporul l-a adorat ca pe un nou Tanchelin. Ingropat cu pompă în 1248, la Notre-Dame din Anvers, rămăşiţele lui au fost desgropate după trei ani de episcopul din Cambrai şi arse în piaţa publică.

In nordul Franţei şi în Flandra, în veacul XII, prospera secta *Vodezilor* (Vaudois), a cărei origină nu e precizată. Vodezii, porecliţi şi *„Kloetfers"*, pentrucă purtau saboţi de lemn, ţineau de creştinismul primitiv, practicând şi comunitatea femeilor. Deşi sensualismul lor era fără frâu, Vodezii erau buni, loiali, curajoşi, de o frăţie largă între ei. Se credea că săvârşesc toate vrăjitoriile, atrăgând nenorocirile asupra populaţiei. Clerul catolic a deslănţuit asupra lor o cumplită persecuţie. Un renegat al Vodezilor, Robert Bulgarul, a fost numit, de Papa Grigorie IX, inchisitor al Flandrei. Ii ardea pe rug, îi îngropa de vii, — chiar şi pe copii. Odată, a ars pe toţi secerătorii din satul Vosselaere, Altădată, dădea pradă albinelor pe locuitorii unui sat de heretici: îi aduna, îi desgolea, îi ungea cu miere — şi miile de albine se năpusteau asupra lor, după ce li-se răsturnau şi jefuiau câteva stupuri. Totuşi aceşti nenorociţi purtători de saboţi, nu se folosiau de arme, refuzau chiar să se apere; nu vroiau să practice violenţa sub nici o formă. Ei au păstrat concepţia unei vieţi sincere, lăsând loc larg plăcerilor şi ajutându-se unii pe alţii. Apărătorii virtuţii şi purităţii catolice se întreceau însă în cruzimi şi prădăciuni: ardeau, masacrau, chinuiau cu sadism pe acei cari nu primeau jugul eclesiastic.

In 1411, e semnalată o nouă erezie; acea a *„Oamenilor de bună înţelegere"*. Unul din fruntaşii sectei, profesorul de teologie Guillaume de Hildernisse, retractează în urma intervenţiei episcopului dni Cambrai. „Erezia" e continuată de un laic din Bruxelles, Gilles Cantoris. Respingând ritualul bisericesc, aceşti sectanţi erau convinşi că Dumnezeu nu cere creaturilor sale decât să-şi satisfacă toate pasiunile, chiar cele trupeşti. Practicau comunitatea bunurilor— şi a femeilor. Ducând de mâncare celor săraci, ei umblau goi prin străzile din Bruxelles — şi se pare că populaţia era de partea lor, căci ea s'a răsvrătit contra episcopilor, când aceştia au venit să-i combată pe sectanţi cu armele prea cunoscute ale Inchiziţiei.

Turlupinii alcătuiau secta „Frăţiei" sau „Societatea Săracilor". Inrudiţi cu „Oamenii de bună înţelegere", ei se credeau lipsiţi de orice hipocrizie — încât, în plină zi, „aveau în mod public relaţii cu femeile". *Picarzii sau Adamiţii* aveau practici asemănătoare. Ca urmaşi ai lui Adam şi Eva, ei preferau să umble goi; vestmintele erau privite ca semne de sclavie şi de păcat. Toleraţi în Flandra, Adamiţii au fost persecutaţi în Boemia, de Hussiţi, cari s'au arătat tot aşa de puţin toleranţi caşi catolicii. In 1451, femei adamite urcau pe rug, râzând şi cântând: Ele strigau: „Acei cari poartă vestminte, nu sunt oameni liberi".

„Nudismul" era popular în Flandra. In toiul verii, ţărani şi ţărance lucrau pe câmp, desgoliţi. In „Biblia rimată" a lui van Merlant, din 1369, sunt reprezentate astfel de scene. Represiunea nemiloasă contra nudismului a fost începută de Margareta de Austria şi Maria de Ungaria.— In general, toate sectele „eretice" au practicat un creştinism mai real decât acel al Bisericii catolice. Pe când „ereticii", ascultând şi de legile naturii, cultivau fraternitatea, ajutorul mutual şi o morală care se ridica până la non-violenţă, demnitarii Bisericii catolice duceau o viaţă scandaloasă, menţineau prostituţia, ţineau tripouri şi case de toleranţă, purtau arme, luptau ca războinicii de profesiune — şi chinuiau oribil pe acei cari cutezau să se închine deadreptul lui Isus, fără intermediul lor.

Drumuri

Şi mă drumuesc tot înainte...
De 'nceput abia-mi aduc aminte, —
Pasu-i tot mai greu şi nu ştiu unde
In pământ va fi să se cufunde.

Drumul meu se urcă şi coboară, —
Coborîrea dacă e uşoară,
Nu-i uşor atunci când pasul urcă...
Dar de-odată drumul mi se 'ncurcă.

Am ajuns acum la o răscruce :
Drum şi 'n dreapta, drum şi 'n stânga duce...
Pasul încotro să mă mai poarte ?

Toate drumurile duc spre moarte.

D. N. TEODORESCU

Atelier de Pălării Bărbăteşti
Instalaţie Modernă
Pălăriile bărbăteşti cât de vechi se curăţă, se întorc şi se modernizează
LA
Marin Drăgănescu
Str. Regală 10
Execuţie ireproşabilă, material de prima calitate.

Dora d'Istria

Cu prilejul centenarului naşterii sale

Intr'o seară de Noembre, acum cincizeci de ani, se stinge la Florenţa cea mai strălucită personalitate feminină, pe care a dat-o neamul românesc. E vorba de odrasla de neam domnesc: Elena Ghica, cunoscută în toată Europa sub numele de Dora d'Istria.

Timp de câteva decenii nici un alt nume femeesc, afară de cel al lui George Sand, nu este atât de respectat în lumea intelectuală ca al acestei principese române.

Moare, abia în pragul bătrâneţii, la vârsta de cincizeci de ani, cântată de poeţi, admirată de capetele încoronate, iubită şi venerată de naţiunile oprimate pentru a căror cauză a scris pagini vibrante.

Locuia în Florenţa din 1870 o vilă incântătoare de pe via Leonardo da Vinci, vilă ce fusese ridicată de scriitorul italian Angelo de Gubernatis.

In tovărăşia florilor şi plantelor veşnic verzi, din ţările calde, pe care singură le cultivase şi le îngrijea, Dora d'Istria — retrasă de lume, — primea doar pe prietenii şi pe scriitorii ce veneau s'o vadă.

Publicaţiile şi lucrările ei traduse şi comentate străbătuseră, stârnind vâlvă pretutindeni; şi numeroşi sunt cei cari, autori de seamă ori simpli publicişti îi aduseseră prinosul lor de elogii.

Scriitorii români ai timpului au ridicat în slăvi şi ei, opera ilustrei lor compatrioate — campioană în acelaş timp şi a aspiraţiilor neamului nostru.

Se părea că meritele-i erau pe veci statornicite.

Dar iată că azi, tocmai la noi numele ei e uitat; iar activitatea-i literară şi ştiinţifică a rămas necercetată şi necunoscută.

Se datoreşte aceasta oare faptului că Dora d'Istria a trăit în străinătate, venind doar rareori să-şi revadă patria — prezentă însă în scrierile şi în preocupările ei — ori fiindcă a scris în alte limbi decât în cea română?

Dora d'Istria aparţine timpului când în Ţările-Române, în lupta pentru trezirea naţională şi pentru afirmarea noastră în faţa străinătăţii, Heliade Rădulescu striga plin de entuziasm tineretului românesc: „Scriţi băeţi!" — când, chemaţi ori nechemaţi, toţi iau condeiul în mână şi tratează în sumedenie de pagini toate felurile de chestiuni cu putinţă.

Dacă aceiaşi universalitate îi caracterizează opera, câtă diferenţă însă între erudita publicistă cu renume mondial şi acei mici scriitori de ocazie!

Dora d'Istria a avut un însemnat rol în pledoaria care s'a făcut în străinătate, în veacul trecut, în favoarea Ţărilor Româneşti.

Astfel centenarul dela naşterea Dorei d'Istria (4 Februar 1828 st. n.) merită o deosebită atenţie.

Elena Ghica este fiica cea mai mică dintre copiii lui Mihalache Ghica, fratele lui Grigore Ghica Vodă, domnul ţării româneşti, şi ai bănesei Catinca, născută Faca (întâia femee care a publicat o carte românească: „Pentru Educaţia Copiilor", traducere după doamna Kampan, Bucureşti, 1839, tip. Sf. Sava).

Elena Ghica şi-a petrecut copilăria la curtea unchiului său Alexandru Ghica Vodă, succesorul lui Grigore, unde — prin gingăşie şi precocitate — era podoaba curţii domneşti.

Aci îşi începu şi studiile cu profesorul casei Ghiculeştilor, învăţatul grec Papadopolu.

De mică ea cunoscu latina, greaca modernă, germana, engleza, italiana şi cultivă poezia, muzica, sportul.

(Cesar Bolliac în „Trompetta Carpaţilor" 22 Iulie şi 26 August 1873, Alfred Melek „Ethneki vivliothiki Ianuarie 1886 şi Armand Pommier în „Profils contemporains: Dora d'Istria", ne dau precizări despre adolescenţa sa).

Implinise 13 ani când, împreună cu părinţii, pleacă în Germania.

Obiceiul de atunci al boerilor români de a locui în străinătate şi poate şi setea de-a se pătrunde de lumea nouă, au făcut ca tânăra principesă plecată atât de timpuriu din ţară — să străbată în urmă lumea în lung şi'n lat fără însă să mai revadă pământul natal decât rare ori şi pentru scurt timp.

O urmărim la Dresda unde împreună cu profesorul său rămâne câţiva ani, studiind artele şi literatura germană. Acolo prin spirit şi frumuseţe, străluceşte la serbările Curţii, la care fratele regelui (în urmă regele Ion, învăţatul traducător al lui Dante 1) întreţine cu ea convorbiri savante 2).

Cinci ani mai târziu (1846) la Viena e prezentată Curţii imperiale şi frecventează adunările principesei de Metternich, unde se găsea toată floarea aristocraţiei vieneze.

(Istoriograful Mariei Teresa, prof. Adam Wolf, pomeneşte de petrecerea ei la Viena în descrierea vizitei ce el făcu principesei romănce mai târziu la Livorno, unde o găsi „în simplicitate, retrasă de lume, dar vie în inima numeroşilor săi amici din toate popoarele Europei").

In vara aceluiaş an Elena Ghica vine dimpreună cu mama sa în plimbare 3) în ţările române.

Cu acest prilej Heliade Rădulescu desenă portretul ei în cunoscutele versuri 4) traduse în franţuzeşte şi italieneşte şi publicate de Camarda şi în limba albaneză în broşura Dorei d'Istria, culegere de poezii scrise pentru ea de cei mai talentaţi poeţi albanezi.

Din nou pe drumurile străinătăţii, o vedem în Italia la Veneţia asistând entuziastă 5) la primele mişcări revoluţionare de acolo (1847) şi în Prusia la Postdam (1848), încântând cu conversaţia-i spirituală pe regele Frederik Wilhelm IV.

Revine în ţară în timpul ocupaţiei ruseşti (1849)—avea abia 20 de ani—şi se căsătoreşte aci cu un ofiţer rus: principele Koltzoff-Massalsky (familie coborâtoare din Rurik, întemeetorul imperiului rus 6).

Dar traiul lor nu e fericit. Şi sub cerul Petersburgului şi al Moscovei unde îşi urmează soţul, ideile concepute în Occident se înfiripară în mintea ei. „Acea atmosferă de surghiunuri, cnut şi martiri" apasă greu pe inima marei democrate. Contrastul dintre Occidentul civilizat şi cuprins atunci de frenezia libertăţii şi egalităţii, şi Orientul îngenunchiat în robie, o face să sufere.

Admirată în sferele înalte ale societăţii ruse, e însă rău văzută de ţar din cauza părerilor sale liberale, exprimate fără teamă şi pretutindeni.

Iar ca urmare, un avis al guvernului rus o făcea pe tânără răsvrătită să părăsească (1855), bucuroasă de libertatea recâştigată, Rusia şi pe soţul său, care, înlănţuit de vechile concepţii şi străin de cultura Occidentului, găsea la Moscova cel mai prielnic mediu gândurilor şi deprinderilor sale.

(Despre petrecerea ei în Rusia şi motivul plecării au scris: principele Petru Dolgoruki în Memoriile sale). D-rul Schmidt-Weisenfels, (pomenind şi de primirea călduroasă ce-i făcură principesei Koltzoff Massalsky, marile ducese Olga, Elena şi Caterina), romanciera suedeză Fredrica Bremer, Rangabe, Papadopolu şi Alfred Melek).

Din Rusia trece în Elveţia, dela societatea boiarilor la aceia a umililor dar inimoşilor apărători ai munţilor patriei. Aci îşi alege pentru câtva timp domiciliul recunoscut 1).

Vara o petrece la Ostanda şi în acelaş an (1855) începe cariera sa literară, publicând la Bruxelles **„La vie monastique"** (aspecte ale vieţii orientale, puţin cunoscută pe atunci) şi alegându-şi ca scriitoare pseudonimul de Dora d'Istria.

Reintoarsă în Elveţia, îşi continuă noua activitate dând la iveală **„Alpii"** şi mai în urmă **„Ghiolana"**.

O carte a sa asupra Elveţiei germane dă prilej doctorului Kurz să compare pe autoare cu doamna de Stael, adăugând:

„In adevăr Dora d'Istria este înzestrată cu o superioritate singulară de caracter şi gândire. Doamna de Stael caută înainte de toate să strălucească într'un mic cerc de oameni distinşi, cărora le împărtăşeşte gândurile sale şi peste cari face să strălucească inteligenţa sa. Cu cât mai nobilă e atitudinea Dorei d'Istria! Intr'un modest şi liniştit locaş ea trăeşte numai pentru lucru, pentru desvoltarea ideilor sale, ea care în copilărie a locuit în palate mărete şi care ar putea şi acum să se bucure de splendoarea poziţiunii sale".

Şi se întreabă apoi: „este oare vorba de vre-o bătrână? Are numai 30 de ani! Urăşte omenirea? Intrebaţi despre aceasta pe ţăranii, pe care ea îi vizitează în colibele lor spre a vedea de aproape şi din viaţa reală trebuinţele poporului, întrebaţi pe fiii bogatului şi ai săracului ce ea adună în jurul pomului de Crăciun"...

Două scriitoare, Frederica Bremer şi Miss Anna Johnson, culeseră însemnări asupra Dorei d'Istria în Elveţia. 2).

Intre timp Dora d'Istria începe să fie numărată printre colaboratorii celebrei „Revue des deux mondes", care pe atunci erau tot atât de stimaţi ca şi membrii Academiei franceze. (Cecchetti vol. I pag. 24).

In anul 1860, după o scurtă călătorie în Franţa, porneşte în Orient spre Grecia. Autoarea scrierii „Naţionalitatea elenică după istorici" întâmpină aci o primire entuziastă. Sosirea îi e vestită de principalele ziare, care o sărbătoresc ca pe o „capodoperă de perfecţie morală".

Societatea arheologică îi face omagiul de a o primi membră de onoare.

După ce studiază monumentele Atenei, ea face o serie de excursii ştiinţifice şi arheologice în Atica şi străbate călare sub arşiţa soarelui ţinuturi sălbătecite, sfidând oboseala, ca să cunoască prin ea însăşi condiţiile morale şi fizice ale populaţiilor rurale.

Romanciera Bremer, care era tocmai atunci în Grecia, schiţează în „La vie dans le vieux monde" un portret al Dorei d'Istria (La nouvelle Corinne).

„...O femee cu simţăminte profunde, prietenoasă, nobilă, plăcută, o inimă pentru care durerea e familiară, care poate suferi mult fără să se plângă, o natură rară, o femee de admirat şi de iubit în acelaş timp". Iar ca autoare „...una din cele mai de seamă apariţii din timpurile moderne".

Din Grecia în drum spre Italia e salutată la sosire de generalul Garibaldi. In treacăt vede Neapoli. Florenţa şi apoi Livorno, unde rămâne în „vila Caprilli". Aci studiază mereu, publică impresii din Grecia şi „Les femmes, par une femme", cartea de aur a femeilor după cum s'a zis. (Cecchetti).

Apoi studiile etnice: „Naţionalitatea albaneză" şi „Naţionalitatea sârbă".

Un an mai târziu se întoarce la Neapoli, vizitează Pompei şi urcă Vezuviul.

In 1865 asistă la serbările date în onoarea lui Dante la Ravena, fiind invitată de oraş şi le descrie, în „Pelerinage au tombeau de Dante".

Merge din nou la Veneţia, acum liberată, iar de primirea făcută ei şi de „oraşul reîntemeiat în nădejdiile lui, la adierea libertăţii" vorbesc frumoasele pagini „Veneţia în 1867".

Publică apoi două studii „Albanezii în România" şi „Albanezii musulmani", în timp ce parlamentul grec îi decretă marea cetăţenie, acordată lui Byron şi eroului lor din răsboiul pentru independenţă, Canaris.

La băile Spezia şi Pegli adună observaţii pentru nouile sale lucrări asupra Siguriei: „Golful Spezia", Amintire dela Spezia şi Băile dela Pegli.

De aci îşi îndreaptă paşii spre Turin, unde „curagioasa călătoare, care pare că-şi ia sborul de îndată ce-a înveselit cu prezenţa-i un oraş, sau altul, îşi strânge în sfârşit aripele, nu tăiate, dar dornice de un aer mai liniştit". (Cecchetti).

Şi în toamna lui 1870 îşi cumpără la Florenţa căsuţa lui Angelo de Gubernatis, unde îşi va petrece restul vieţii.

Aci primeşte vizita împăratului Braziliei, Don Pedro

(Continuare in pag. VI-a)

1. Cecchetti „Viaţa şi operile principesei Dora d'Istria. Trad. S. Sihleanu.
2. Ea însăşi ne vorbeşte de petrecerea sa la Dresda în nuvela „Eleonora de Haltinger" din Revue des deux mondes.
3. Călătorie descrisă în „Un été au bord du Danube", „l'Illustration" 1861.
4. „Curs întreg de poezie generală", „La Elena" şi „La Istria" — o voce — pag. 281.
5. „Illustri stranieri în Italia" de Angelo de Gubernatis (Rivista contemporanea. Turin 1870).
6. Memoriile principelui Petru Dolgoruky.

1. Cortambert în „les illustres voyageurs" povesteşte ascensiunea ce Elena Ghica face pe piscul Moench, plantând acolo stindardul românesc.
2. „Algemeine Zeitung" (25 Februarie 1856 Schweitz Graubünden), „Popolo" din Lugano (1855 şi 1856), „Democraţia" din Belinsona (2 şi 7 Aug. 1856), „Diritto" din Turin (30 Aug şi 27 Dec. 1856), „Indépendant" din Neuchâtel, (Ian. 1856), „Gazetta ticinese din 1856, etc., vorbesc de caritatea şi viaţa ei laborioasă şi îi mulţumesc de binele material şi moral adus de ea prin binefacerile împărţite săracilor şi darurile făcute tuturor instituţiunilor de binefacere şi Bibliotecilor.

Il d'Alcantara, iar o poetă română care merse la Florenţa să o vadă pe Dora d'Istria scrie:

„Acolo am cunoscut-o şi nu voi uita niciodată impresia ce am avut văzând-o pentru prima oară.

„Cunoşteam meritele sale particulare; dar cunoscută de aproape întrecu ideea ce-mi făcusem despre dânsa. Trăsăturile de puritate antică, ovalul perfect al obrazului, fruntea măreaţă şi mai cu seamă graţia surâsului său şi acei ochi frumoşi atât de dulci şi de strălucitori mă făcură s'o admir ca tip de frumuseţe ideală.

„Cordialitatea, cuvintele încurajatoare, manierele atât de nobile şi afectuoase în care se desveleşte inima ei cea mare, precum şi prodigioasa ei eruditiune, mi-o făcură scumpă şi venerată.

„Nu ştiu prin ce minune o primăvară perpetuă o înconjoară. In bruma iernii florile cultivate de dânsa nu se usucă; tot anul ele îi îmbată de miros dulce şi plăcut locuinţa. Timpul nu are puteri asupră-i; căci cum zice un biograf al său, ea este totdeauna tot tânără şi plină de viaţă, mândră ca o regină, frumoasă şi ingenuă ca o copilă". (Citat de Cecchetti).

Găsim bibliografia scrierilor Dorei d'Istria în opera pe care B. Cecchetti i-a închinat-o cercetând viaţa şi activitatea ei literară şi ştiinţifică.

Este o strălucită publicistă pe care numai bogăţia şi noutatea subiectelor o fac să scrie.

In mulţimea uimitoare a lucrărilor sale este atâta variaţie încât de pildă, alături de un studiu ca „Literatura română", întâlneşti altul: „Femeile în India"; iar lângă o „Minune vegetală" — „Scrisorile către un filosof atenian".

Cultura-i vastă, spiritul de observaţie şi puterea de asimilare cu care era înzestrată au făcut însă ca ea să abordeze toate aceste chestiuni cu eruditii şi documentări precise, şi totuşi cu graţie şi poezie.

Ca scriitoare romăncă, Dora d'Istria se afirmă cu un entuziast articol: „Naţionalitatea română de pe cântecele poporane", provocat de apariţia întâiei ediţii a baladelor lui Alecsandri (1859).

Urmează apoi o serie întreagă de scrieri, printre cari: „Literatura română", „Portretele literare ale lui Heliade Rădulescu" (unul în l'Illustration 14 Noemb. 1868 şi altul la moartea lui în „Neologos" 23 Mai şi 4 Iunie 1872), „Viaţa monastică în România", „Românii şi papalitatea", „Sărbătorile române", etc.

Toate aceste opere îmbracă o puternică nuanţă de patriotism. Colindând satele şi stând de vorbă cu ţăranii, vizitând colibele lor şi ascultându-le doinele, în timpul drumurilor ce întreprindea pe pământul ţării, Dora d'Istria analizează treptat toată viaţa aceasta ce se desfăşură sub ochii săi.

Cât de mult îşi iubeşte poporul se poate vedea din accentele calde cu care afirmă în nenumărate rânduri că e Română.

Pătrunsă de frumuseţea ţării, evoacă în imagini şi cuvinte de un lirism înalt, când priveliştea munţilor stâncoşi, ori a holdelor aurii, când icoana tainică a „mânăstirii Argeşului".

Profund cunoscătoare a istoriei noastre naţionale, în toate lucrările ei se strădue să arate origina poporului într'o lumină clară şi cât mai bine văzută de latinitate, în concordanţă cu străduinţele unui Michelet şi Quinet şi cu concepţiunile marelui dictator al vremei şi „protector al naţiunilor latine", Napoleon al III-lea.

Dora d'Istria a scris în multe limbi, dar mai adeseori în cea franceză.

Găsim însă şi stilul românesc al Dorei d'Istria de o rară puritate. Frazele scurte şi expresive. Limba aleasă, colorată şi plină de subtilităţi neobişnuite pe atunci în ţările române şi cari şi azi se pot citi cu mult interes şi plăcere.

MAGDA NICOLAESCU-IOAN

Cronica ştiinţifică

Creerul şi sufletul

Nici o problemă a vieţii şi a universului nu-i învăluită în mai mare mister ca aceea a relaţiei dintre creer şi suflet sau inteligenţă.

Nimeni nu era mai bine indicat să vorbească azi asupra ei, decât vestitul profesor **Dr. Vogt**, directorul **„Institutului pentru cercetarea creerului" din Berlin.**

Dr. Vogt a comunicat **„Societăţii Kaiser Wilhelm Geselschaft pentru progresul ştiinţelor"** lucruri noui şi extrem de interesante.

Până ieri cu toţii ştiam că există câteva funcţiuni generale sufleteşti localizate în creer. Ştiam, cu alte cuvinte, că în cutare lob al creerului e elaborată inteligenţa, în cutare — simţirea sau în cutare circonvoluţie e localizat centrul vorbirii. In genere, un număr restrâns de funcţiuni sufleteşti.

Profesorul Vogt ne comunică azi lucruri noui.

S'a reuşit acum să se limiteze **câteva sute de „Câmpuri cerebrale"**, deosebite între ele prin arhitectonica lor, prin forma şi structura celulelor şi fibrelor care intră în compoziţia lor. Experienţe fiziologice cu excitanţi electrici asupra animalelor şi oamenilor şi observaţiile asupra bolnavilor au dovedit **că pe cât de variată este viaţa mentală, sufletească,** pe atât **de deosebită** şi multiformă e structura tuturor elementelor care compun ţesuturile creerului.

Vogt arată că scoarţa cenuşie a creerului se împarte în **şapte straturi principale** deosebite între ele prin forma **celulelor-fibre.** Mai arată că există o deosebire şi între elementele chiar ale fiecărui din aceste straturi şi apoi — lucru şi mai interesant — **există deosebiri individuale cerebrale** în aceste câmpuri cerebrale şi pe baza lor s'ar putea clădi **anatomia individuală cerebrală** care va creea o **ştiinţă pozitivă de analiză a personalităţilor omeneşti.**

Se speră că tot pe temeiul acestor cunoştinţe noui anatomice să se poată stabili **o localizare anatomică** a diverselor **boli mentale.**

Cu prilejul acestei conferinţi ilustrul profesor a arătat secţiuni de creeri de ai oamenilor obicinuiţi, mediocri, comparativ cu secţiuni dela un creer provenit dela un om politic, care a lăsat creerul său, după moarte, institutului. A arătat şi secţiuni **din creerul lui Lenin** în care se vedea o mare desvoltare a zonei cerebrale destinată **„accelerării gândirii".** Dacă toate datele acestea se vor confirma şi de alţi savanţi, atunci e desigur o revoluţie în întreaga psihologie.

DR. YGREC

A APĂRUT:

A. DE HERZ

OMUL DE ZAPADA

— Comedie în trei acte, jucată la Teatrul Naţional —

Editura Librăriei Universale Alcalay

PREŢUL 56 LEI

Filatelia

Presa Rusiei Sovietice publică următoarele:

Pentru comemorarea primului deceniu dela întemeerea armatei roşii, ministerul poştelor emite o nouă serie de mărci, şi anume:

1. De 8 copeici, cafenie, cu aspectul mauzoleului lui Lenin din Cremlin, la care stă o sentinelă — un soldat roşu cu arma în mâna dreaptă;

2. De 14 copeici, albastră, cu figură de marinar de pe crucişătorul „Aurora", pe fondul acestui vas;

3. De 18 copeici, roşie, cu desenul unui cavalerist roşu, cu steag, călare; şi

4. De 28 copeici, verde, cu un pilot roşu pe un aeroplan, pe fondul mai multor aeroplane în zbor.

Pe toate aceste mărci se află o inscripţie: „C. C. C. P." şi „1918—1928". Mărcile acestea sunt imprimate pe hârtie de cretă şi numărul lor corespunde nevoii de mărci respective timp de două luni. Seria s'a şi expediat prin toate instituţiile de poştă din S. S. S. R. spre vânzare. Vânzarea va începe la 15 Februarie.

La bursa din Paris se caută încă mărcile „Romanov" (înainte de 1917) nestampilate, a 3 şi 5 ruble.

Au eşit: Paraguay 7 c. violet, 5 p. cafen.-negru nestampilate cu preţul de catalog 6 fr.; Peru 2 c., cafenie-roşie, 20 c. roşie, amândouă cu preţul de 4 fr. 50 c.

S'a urcat preţul: Dominic, emisiunea 1923 ştamp. şi nest. 3 sh. dela 75 fr. la 225 fr.! Allenstein 15 c., emisiunea viol. deschis din 1920, dela 35 fr. nest. şi 37 fr. 50 c. ştam. la 50 fr. fiecare.

Dimensiunea şi forma mărcilor tip din vechea Rusie şi din vechea Bulgarie sunt la fel. Aceste mărci sunt cu 1 mm. mai scurte la bază decât mărcile tip din Anglia, Belgia, Franţa, Italia, Spania, etc., adică au la bază 19 mm. şi în înălţime 25 mm. astfel că aspectul lor e mai elegant.

Mărcile-tip germane, vechi-austriace, ungare, Statelor-Unite, Wuertemberg, Bavaria, Olanda, Danzig, Suedia, China, Egypt, — sunt dimpotrivă cu 1 mm. mai late la bază, adică au 21 mm. pe 25 mm. — ceiace le dă un aspect dilatat şi lipsit de eleganţă.

Danemarca şi Norvegia prezintă alt tip: cu 1 mm. mai puţin ca înălţime, adică 20×24...

Astfel e uşor de observat că statele în majoritate şi-au elaborat aproape unele şi aceleaşi dimensiuni şi forme pentru mărcile-tip. S'a stabilit oarecum o normă mijlocie de 20 pe 25 mm. Şi aceste dimensiuni rămân mereu păstrate de statele care şi le-au acceptat până acum.

Anecdotă

Coboram strada Regală. In faţa cafenelei Highe-Life zăresc pe trotuarul celălalt pe Marius, şi îi fac semn cu mâna:

— Bună ziua, Marius!

El îmi răspunde:

— Bună ziua Olivier!

Atunci am traversat ca să-i strâng mâna. Ei bine, ai să mă crezi dacă vrei. Când am ajuns lângă dânsul, nu ne-am recunoscut... Nu era nici el... nici eu!

* * *

Greşală.

— A! bună ziua, Marius! Ţi-ai ras barba?

— Nici odată n'am avut barbă!

— Lasă gluma, Marius!

— Mai întâi că nu mă cheamă Marius!

— Cum? Ţi-ai schimbat şi numele?

Colţul Librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din Bucureşti str. Eugen Carada 7, recomandă următoarele cărţi interesante:

IN LIMBA GERMANA

Din **Herbert Eulenberg**, ale cărui lucrări însemnate s'au tradus, parţial, şi în româneşte recomandăm în afară de cunoscutele: Schattenbilder, Neue Bilder, Bühnenbilder, în care se trec în revistă cei mai de seamă cugetători, un nou volum extrem de important; „Die Hohenzollern" (Cuprinsul: Friedrich der Erste, Friedrich der Zweite, şi toţi ceilalţi mari purtători ai titlului „de Hohenzollern" până la Wilhelm II).

Din **Georg Brandes** avem: Hauptstromungen der Literatur des XIX Jahrhunderts (6 volume legate în 3); Julius Caesar, Voltaire, Goethe, Michel-Angelo, Kindheit und Jugend, Das Ibsen-Buch, Shakespeare, Die Jesus Sage, Urchristentum.

Morus (R. Lewinson): Wie sie gross und reich wurden! (Rockfeller, Die Rotschilds, Alfred Nobel, Pierpont Morgan, Die Krupps, Edison, Ford, Albert Ballin, Lord Leverhulwe, Hugo Stinnes. Preţul acestui extrem de interesant volum de studii, legat frumos în pânză, lei 200 (două sute).

René Fueloep-Müller: Geist und Gesicht des Bolschevismus, 500 Seiten Text und 500 teils farbige Abbildungen. Dieses Buch zeigt Sowjetrussland, wie es sich dem unvoreingenommeen Westeuropäer heute darbbietet. Es ist, seine Bilderbeigaben eingeschlossen, als Erscheinung ganz unschätzbar. Es ist die erste grosse literarische Gelegenheit, den Bolschevismus nach seinen materiellen und geistigen Umfange Kennenzulernen... Eine gruendliche und auf reiches Datenmaterial basierte Analyse, eine Fulle neuer und uberraschender Tatsachen...

René Fuellöp-Müller: Lenin und Gandhi (Lenin, Briefe Lenins aus der sybirischen Verbannung und aus dem Exil, Gandhi, Briefe Grandhis aus dem Gefaengnis) Dieses Buch soll das Leben und das Wirken jener beiden Männer darstellen, die, nach der Meinung des Verfassers, in ihren Personen am eindringlichsten den Geist der Gegenwart verkörpern.

René Fuelloep-Müller: Rasputin; Das russische Theater.

Winston Churchill: Die Weltkrisis 1916—18. Două volume mari cuprinzând: Der Oberbefehl, Die Blutprobe, Falkenhayns Wahl, Verdun, Jutland: Einleitungskämpfe, Zusammenstoss, Schlacht an der Somme, Der Zusammenbzuch Rumäniens, Eintritt Amerikas in den Krieg, General Nivelles Experiment, Munitionsministerium, Munitionsbudget, Die Herbstschlacht, Grossbritanien überwindet die U-Boote, Die deutsche Konzentrierung im Westen, Der 21 März, Der Höhepunkt, Chemin des Dames, Die Flut verebbt, Der teutonische Zusammenbruch, Sieg.

CARŢI FRANCEZE

Noutăţile zilei: **Thomas Raucat:** Loin des blondes; **H. Deberly:** Un homme comme un autre (lucrare îndrăzneaţă, în genul lui Corydon al lui Gide) **Emile Zavie:** La course aux rebelles; **Chardonne:** Chant du bienheureux; In seria vieţilor: Vie de Alex. Dumas-Pére; **Pierre Louys:** Psyché; **Nicolas Ségur:** Le rideau rouge; **Lucien Romier:** Qui sera le maitre: Europe ou Amérique; Ruşii noui: **Vsévolod Ivanov:** Le train blindé, **Constantin Fédine:** Transvaal suivi de: Les Moujiks; **Lydia Seyfoulina:** Virinéa.

Cronica Şahului

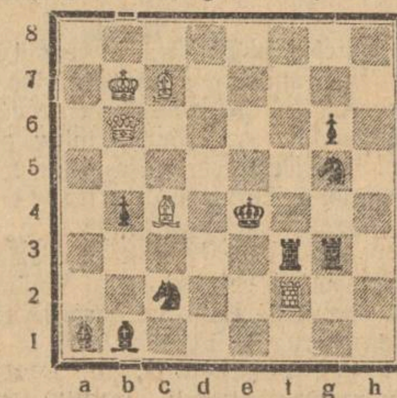
PROBLEMA No. 77

de **M. Havel**, Praga

(Premiul al II-lea la „Pragrer Presse" 1927)

Negru (9 figuri)

Ré4, Tf3 şi g3, Cc2 şi g5, Na1 şi b1, Pb4 şi g6.

Alb. (5 figuri)

Rb7, Db6, Tf2, Nc4 şi c7.

Alb joacă şi face mat în 3 mutări

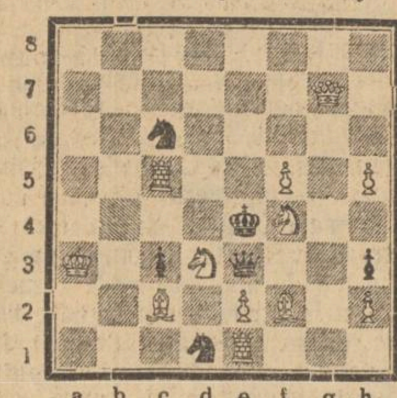
PROBLEMA No. 78

de **C. G. Gavrilov**, Vâlcov

(inedită)

Negru (6 figuri)

Ré4, Dé3, Cc6 şi d1, Pc3 şi h3.

Alb, (12 figuri)

Ra3, Dg7, Tc5 şi é1, Cd3 şi f4, Nc2 şi f2, Pé2, f5, h2 şi h5.

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 42

Jucată la concursul de maeştri din Hastings în ziua de 31 Decembrie 1927.

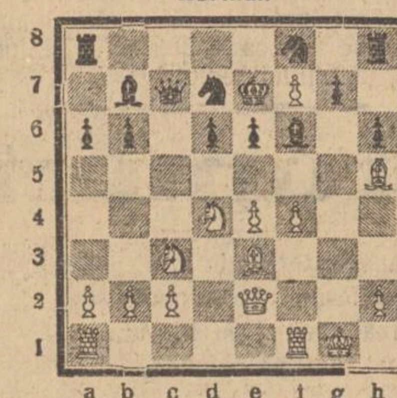
Alb: L. STEINER. **Negru: G. M. NORMAN.**

Partidă Siciliană

1. é2—é4, c7—c5; 2. Cg1—f3, é7—é6; 3. d2—d4, c5×d4; 4. Cf3×d4, a7—a6; 5. Cb1—c3, Dd8—c7; 6. Nf1—é2, d7—d6; 7. 0—0, Cb8—d7; 8. Nc1—é3, Cg8—f6; 9. f2—f4, b7—b6?; o gravă pierdere de timp; consecvent ar fi fost b7—b5 cu tendinţa avansării acestui pion la b4. 10. Né2—f3, Nc8—b7; 11. Dd1—é2, Nf8—é7; 12. g2—g4!, h7—h6?; prea timid jucat. 13. g4—g5, Cf6—h7; 14. g5—g6!, cu această mutare alb slăbeşte punctul é6. 14..., Ch7—f8; 15. Nf3—h5!, Né7—f6; mai multă rezistenţă ar fi oferit f7—f6. 16. g6×f7+, Ré8—é7;

Situaţia partidei după a 16-a mutarea a negrului...

Norman

Steiner

17. Cd4×é6! începutul unei combinaţii frumoase şi bine calculate. 17...., Cf8×é6; (R×é6 ar fi dus şi mai repede la pierdere) 18. Cc3—d5+, Nb7×d5; 19. é4×d5, Cd7—c5 20. Rg1—h1!, poanta combinaţiei. In locul mutării prozaice N×c5 prin care îşi recâştiga piesa dar îşi slăbea atacul, alb face această fină mutare, ameninţând acum N×c5! urmat de D×é6+ sau eventual la apărarea negrului Dd7; Ng4! 20......, Th8—c8; 21. Né3×c5, b6×c5; 22. Dé2×é6+, Ré7—f8; 23. Ta1—é1, reinoieşte ameninţarea Dé8+ urmat de mat. 23......, Dc7—é7; 24. Dé6—f5! şi negrul cedează ne mai având nici o apărare faţă de 25. Dh7.

Admirabilul stil de atac al tânărului maestru ungur se arată aci în lumina cea mai frumoasă.

ŞTIRI

Noul comitet al Cercului de Şah „Sfatul Negustoresc" pe anul 1928 se compune din H. Johnson, preşedinte; V. Teconţea, vice-preşedinte şi M. Armand, S. Herland, Lupu, L. Marcu şi Max Wechsler membri.

P. I. NEGREANU

CAMIL SENECA

A apărut: Almanachul Ştiinţelor Oculte *pe anul 1928*

Preţul 20 Lei

ASTROLOGIE — DIVINAŢIUNE — MAGIE — SPIRITISM

De vânzare la toate librăriile şi depozitele de ziare cum şi la *Editura Ştiinţelor Oculte.*-Şoseaua Doamnei 43.-Bucureşti

Curiozităţi

„Glozel" la tribunal

Proprietarii câmpurilor dela Glozel, unde s'au găsit câteva mii de obiecte şi articole din epocile omului preistoric, au intentat un proces de calomnie comisiunilor de savanţi care şi-au publicat constatările că toate acele obiecte „arheologice" nu sunt decât imitaţiuni falsificate.

„Despopularea" Franţei?

Biuroul Ligei Naţiunilor a publicat statisticile care arată că dintre 41 de state din Europa şi America, Franţa ocupă ultimul loc cu privire la sporul numeric al populaţiei.

Naşterile au scăzut pretutindeni: faţă de anul 1913: în Anglia cu 22 la sută, în Germania cu 26, în Italia cu 13, în Olanda cu 11. In Franţa naşterile au crescut în comparaţie cu anul 1913 dar foarte puţin: cu 0,53 la sută, însă şi în 1913 au fost cu mult sub cifrele respective din Anglia, Germania, Olanda, etc. Aşa că acest neînsemnat spor de 0,53 la sută nici pe departe nu este în avantajul Franţei, căci deşi celelalte ţări menţionate mai sus suferă o descreştere atât de mare, naşterile de acolo se exprimă în cifre absolute cu mult mai mari decât în Franţa.

Mortalitatea a scăzut preutindeni; dar în Franţa numai cu 1,13 la sută pe când în Anglia cu 12, Italia 11, Olanda 20 şi Germania 21. Mai cu seamă e mare mortalitatea la copii, în Franţa, care se nasc prea slabi sau degeneraţi. Tuberculoza coseşte câmpul vieţii în Franţa ca nicăeri aiurea. La 10.000 de oameni în vârstă de 25-34 ani mor de tuberculoză: în Anglia 13, iar în Franţa 25.

Micado vorbeşte strămoşilor

O rară ceremonie a avut loc decurând în Japonia.

Familia imperială însoţită de anumite familii de aristocraţi, a vizitat „Locul Stimei" din parcul Palatului Vechin. Participanţii la procesiune purtau cele mai vechi îmbrăcăminţi naţionale de imensă valoare.

Câteva clipe, cei sosiţi la „Locul Stimei" păstrau tăcerea. Apoi Micado a pronunţat o tradiţională cuvântare făcând cunoscut strămoşilor lui că încoronarea va avea loc în ziua de 8 Noembrie a. c. După această declaraţie, Impăratul a însărcinat vreo sută de demnitari prezenţi să se ducă rând pe rând la mormintele predecesorilor săi din toate dinastiile istorice, şi să anunţe fiecărui împărat japonez răposat, aceiaşi veste despre viitoarea încoronare.

Povestea dela Monte-Carlo

Cunoscuta dansatoare pariziană Rosy Dolly a reînviat, prin surpriză, întâmplările aproape fantastice din trecut, când unii jucători dela Monte-Carlo reuşeau să câştige „banca" întreagă a celebrului cazinou. Acum câteva zile Rosy Dolly, jucând la Monte-Carlo exclusiv pe numerele 17 şi 20, a „curăţat" casa într'o oră şi jumătate, luând un milion şi jumătate de franci-aur.

Tatăl norocoasei jucătoare a oferit cu această ocazie celor prezenţi, un spectacol cu totul delicios. Bătrânul, nefiind pregătit pentru o asemenea întâmplare, s'a găsit într'un moment dat cu buzunarele pline de aur şi de bancnote. Nemaiavând unde să mai pună banii, bătrânul se zăpăcise, căutând în zadar un loc de pus banii. Un vechiu geamantan, adus de cineva, l-a scos din încurcătură.

„Numai pentru fete"

Mae Murray, celebra „star" a cinematografiei americane, se află la New-York, unde a editat acum câteva zile o carte întitulată „Numai pentru fete", în care răspunde la numeroasele întrebări primite de dânsa în ultimii ani: cum anume îşi conservă frumuseţea şi juneţa de faţă, deşi a ajuns la vârsta de 42 ani.

Ecoul unei execuţii

In cursul execuţiei femeiii Snider, un reporter a reuşit s'o fotografieze de mai multe ori în diferite momente ale convulsiilor pe scaunul electric. Reporterul a întrebuinţat în acest scop un nou aparat fotografic de mărimea unui ceas de buzunar; deci controlul celor admişi să asiste la execuţie nici nu era în stare să descopere un astfel de aparat.

A doua zi, descrierea complectă a execuţiei, cu ilustraţii mărite înspăimântătoare, a apărut în „The World", provocând o furtună de indignare nemaiauzită. Peste o zi, biroul Parlamentului a primit o petiţie cu 15.000 de iscălituri, prin care se cere facerea urgentă a unei legi care să îngrădească libertatea presei. In fiecare zi sosesc din toate colţurile Americei adeziuni şi cereri acoperite cu sute de mii de semnături. Petiţionarii cer ca gazetarii să nu mai aibă dreptul de a asista la execuţii; ca ziarele care fac astfel de infracţiuni împotriva moralei sociale, să fie aspru pedepsite etc., dar... nu se cere de nimeni desfiinţarea pedepsei cu moarte.

BIBLIOGRAFIE

La Critica, Anul XXVI, fascicola I, Ianuarie 1928.

Cosinzeana, Anul XII, No. 5.

Ştefan Ionescu şi *A. Velicu-Lecca:* „Ateneul Hasdeu", Câmpina (Istorie şi activitate), Tip. Gheorghiu.

Revista tinerimii, Anul II, No. 1.

„Librăria C. Dobrogeanu-Gherea"

din str. Sf. Ionică No. 5

Recomandă: J. Bedel: **Jérôme;** Ramon Gomez de la Serna: **Gustave l'incongru;** Blasco-Ibanez: **La femme nue de Goya Les arènes sanglantes, Mare nostrum, Le pape de la mer, Sonica la courtisanne, La tragédie sur le lac, La horde, Terres maudites** (şi toată opera); Vsevolod Ivanov: **Le train blindé numéro 1469;** Mario Meunier: **La légende dorrée des Dieux et des héros, Les légendes épiques de la Grèce et de Rome;** Edouard Schuré: **Le rêve d'une vie;** Storm: **L'homme au cheval gris;** Auguste Forel: LA QUESTION SEXUELLE (ultima ediţie); Dim. Merejkowsky: **Julien l'apostat;** Charles Richet: **Noire sixième sens;** Sarabianov: **Après dix ans;** Piontkovsky **Histoire populaire de la Revolution d'Octobre;** Jacques Lyon: **La Russie Sovietique;** Epictète: **Pensée et entretiens;** Dante: **Vita Nova** (ed. Scripta Manent); Maurice Maeterlinck: **La vie de l'espace;** etc. etc.

Citiţi zilnic

„BILETE DE PAPAGAL"

Cel mai mic ziar cotidian literar de sub direcţia D-lui Tudor Arghezi.

2 Lei exemplarul

CĂRŢI ŞI REVISTE

MAURICE BEDEL: Jérome, latitude Nord
(Librairie Gallimard, Paris – Hasefer, Bucureşti)

In acest roman, premiat de curând cu premiul Goncourt — un premiu care oferă nu numai bani dar şi reputaţie — e vorba de un francez, Jérôme, autor dramatic la modă, care se duce la Cristiania, cu prilejul reprezentării uneia din piesele sale. E fericit şi îndrăgostit. E îndrăgostit de când a întâlnit pe vasul care-l ducea la Bergen, pe fermecătoarea Uni Hansen, fiica doamnei Krag din una din cele patru căsătorii ale ei. Această diversitate conjugală nu e ceva excepţional în Norvegia, precum Uni Hansen nu e unică decât în ochii vrăjiţi ai lui Jérôme: e tipul curent al fetei norvegiene, frumoasă, fragedă, sănătoasă şi robustă, cultivată şi sportivă, sinceră în vorbe şi firească în sentimente. Vorbeşte aproximativ bine franţuzeşte, căci multe norvegiene îşi fac cultura în Franţa, precum amica doamnei Krag, domnişoara Lena Larsen. Această domnişoară care a studiat medicina la Paris, îi duce dorul şi preţuşte mult pe Jérôme, mai mult chiar decât Uni Hansen, uimită de acest francez nepriceput în apucăturile prea caste ale amorului norvegian, căci în Cristiania nu se iubeşte ca la Paris. Jerôme bagă de seamă şi încearcă să se conformeze obiceiurilor locului, care duc, desigur, la fericire. Ce n'ar face de altfel pentru a fi iubit de acea seducătoare Uni, fragedă şi tânără ca dimineaţa, care ştie astronomie şi practică boxul!

Şi iată-l pe Jérôme logodit! Povestirea logodnei e unul din fragmentele cele mai isbutite ale cărţii lui Maurice Bedel şi călătoria logodnicilor la Copenhaga culminează într'o emoţie foarte particulară, aceia pe care o resimţim în faţa iluziei destrămate, a visului care piere. A sosit ora desmeticirii, când Jérôme îşi dă seama că se isprăveşte ceiace numise „greşala sa norvegiană". Anumite împrejurări îi creaseră un suflet factice, un vis provizoriu şi iubirea desăvârşise această transformare temporară. Logodna a îngăduit logodnicilor să bage de seamă că sunt prea deosebiţi unul de cellalt. Se despart, aşa cum Uni se va despărţi mai târziu de soţii ei succesivi. Nu este oare fata doamnei Krag? Jérôme n'are însă ştofa soţilor temporari. Nu-i convine amorul norvegian, şi acest lucru i-l va demonstra gentila Lena Larsen care în amintirea Parisului îi va oferi, drept mângâere, o oră de dragoste franceză în ţara gheţurilor şi a soarelui de miez de noapte.

Romanul lui Maurice Bedel n'a fost pe placul lui André Gide, care cu toată superioritate lui intelectuală, se pare că nu dispreţueşte micile lupte literare. Romanul a produs oarecare mulţumire şi în Norvegia, ceeace e mai explicabil. Oricum, Maurice Bedel a scris cu atâta fineţe, umor şi emoţie, în cât merita şi premiul şi reputaţia. Dovada definitivă o va da însă în cărţile sale ulterioare. — A.

CLAUDE ANET: Vraja Asiei
(Paris, la Granet)

Claude Anet, poetul sufletului femeesc, ne dărueşte o nouă figură femeiască pe lângă nenumăratele figuri pe care le-a descris. Eroina e atât de fascinată de cultura asiatică, încât uită cu totul Europa şi nu vrea să fie pentru soţul ei nimic alt decât o iubită în înţeles oriental.

Romanul începe prin a-l arăta pe Philippe, personagiul principal, îndrăgostit în înţeles francez. Are mici aventuri, nenumărate, până vine marea pasiune, o iubire care cuprinde în sine germenii unei tragedii. Madeleine e soţia unui mic funcţionar, născută din mica nobleţe provincială, pudică şi pioasă. Puritatea ei nu poate însă resista multă vreme pasiunii lui Philippe, dar din călcarea credinţei se alege cu adânci remuşcări, care o apropie de religie. Philipp nu are de luptat deci cu soţul, ci cu Dumnezeu; luptă inegală în care, după câţiva ani de suferinţă e biruit. Madeleine renunţă la iubirea-i vinovată — sau aşteaptă să fie sedusă din nou? — şi Philippe care între timp a căutat zadarnic o scăpare alături de alte femei, ia un post la ambasada franceză din Constantinopol, spre a uita pe Madeleine şi tactica atât de complicată a iubirii occidentale. Pe vapor cunoaşte şi iubeşte pe Isabelle care se înapoiază cu mama ei la Constantinopol, unde locuesc. După şase săptămâni, această fată curată devine soţia lui. Isabelle doreşte să aibă o casă rânduită în stil turcesc pe malul asiatic al Bosforului. Nu e un simplu capriciu. E atrasă, inconştient, spre Asia, unde femeia aparţine unui singur bărbat, îndepărtată de ceilalţi bărbaţi, de capriciile şi plăcerile lor. Philippe crede, ca şi restul cunoştinţelor, că e vorba de o simplă glumă, inventată de tânăra soţie, spre a-şi petrece netulburată luna şi anul de miere. Dar când Isabelle, tot mai musulmană, nu vrea să se mai arate neacoperită, Philippe înţelege că lucrul e foarte serios. El rămâne totuşi european. Trece zilnic Bosforul cu o barcă-motor, spre a-şi îndeplini munca la Constantinopol, spre a-şi satisface plăcerile de european, dar simte o plăcere ciudată să ştie că turcoaica Isabelle îl aşteaptă acasă, îl aşteaptă cu dor şi nerăbdare, chiar dacă vine din braţele altei femei.

Inapoiat dintr'o călătorie de serviciu din Franţa, Philippe cade şi el în vraja Asiei. E răpit tot mai mult de farmecul vieţei cu Isabelle, soţia care îi e sclavă, tot mai rar trece Bosforul, în Europa; se obişnueşte să-şi petreacă serile acasă, ascultând cântecele persane din ghitară, primind dela Gemila, amica de harem a Isabellei, băutura pe care i-o toarnă cu aceste cuvinte: „O! Effendi Bei, hanum a preparat acest pahar cu şinah, pe care ţi-l trimite prin mine". Şi în noaptea în care însăşi Gemila i se dă, Philippe n'are simţimântul de a-şi fi înşelat femeia: el a devenit stăpânul unui harem şi a învăţat că ş. în iubire n'are însemnătate ce faci, şi cum faci. De altfel Gemila nu era decât tot Isabelle, un gând de dragoste şi de jertfă al Isabellei. Europeanul şi-a găsit astfel mântuirea în Asia, într'o fericire care e fără căinţă. — A.

PAUL CLAUDEL: L'oiseau Noir dans le Soleil Levant

Acest volum al lui Paul Claudel cuprinde o serie de sugestive esseuri asupra Japoniei.

In stilul savant al lucrării, cetitorul va găsi aceiaşi subtilitate de cugetare, acelaş elan, adăogat surprinzătoarei percepţii a nuanţelor celor mai tăinuite de sentiment, pe care Paul Claudel le-a manifestat şi în celelalte lucrări închinate sufletului japonez.

Rândurile care deschid lucrarea sunt în această privinţă o încercare semnificativă: „Japonezul alcătueşte o entitate de sine stătătoare care a dovedit în decursul veacurilor că se poate foarte bine lipsi de orice contact cu restul universului.

„Japonia este un fel de sanctuar bine construit şi adăpostit, care, dela un capăt la altul al anului, din zăpezile iernii până în epoca în care cade ploaia caldă, dela proaspetele îmbălsămări primăvăratice până la îmbrăţişările toamnei, — vede succedându-se şi desvoltându-se, într'o orânduire rituală, o vastă ceremonie de culori şi de fecunditate.

„Viaţa japonezului se rezumă în participarea la acest august calendar, ca un copil dintr'o familie antică care ia parte la sărbătorile tradiţionale ale casei. Se adaugă naturii mai degrabă, decât să încerce s'o subjuge. Se asociază la celebrările ei, o contemplă, îşi întregeşte ca şi dânsa graiul şi podoabele..."

Un scurt studiu asupra poeziei japoneze privită din punctul de vedere al liricei occidentale, o impresionantă descriere a cutremurului de pământ din 1923, câteva note asupra teatrului japonez, sunt pagini pasionante în această judicioasă lucrare, în care perfecţiunea condiţiilor tipografice se adaogă la interesul textului.

Un cuvânt bun trebue spus deasemeni despre apele-tari ale lui Fujita, care decorează cartea.

Artistul a ştiut să păzească îndemânarea caracteristică a rassei sale şi prospeţimea sentimentului.

Cu drept cuvânt recenzentul acestei lucrări, în „Vient de Paraitre" socoteşte că frumoasa carte a lui Paul Claudel onorează pe editor. — b.

KIKOU YAMATA: Le Shoji

In ultimul număr al revistei „Mercure de France" Charles Merki, recenzând volumul de *intimităţi şi profiluri japoneze* al lui Kikou Yamata — în care autorul înfăţişează Japonia din punct de vedere indigen, iar nu aşa cum o vede îndeobşte curiozitatea Europenilor, face următorul citat:

„Instinctul celei mai desăvârşite libertăţi domneşte în această atmosferă. Izgonit din oraşe, din pudoare şi prin civilizaţie, cultul falusului îşi păstrează adepţii la ţară. Cineva îmi spunea că în satul său, pe când era copil, se sculptau în miniatură zei cu acest chip, care erau purtaţi în procesiune spre templu.

Un călător, înapoiat din provincie, descrie nişte dansuri ale *Obonului*, la care luau parte, complect desbrăcaţi, bărbaţi şi femei, sărbătorind recolta.

Doi străini povestesc cum au pătruns într'o bae, fără a fi opriţi de nimeni şi au putut admira în voe un pension de fete, scăldându-se, cu întreg corpul profesoral.

O japoneză nu are dreptul să fie dizgraţioasă. Eticheta, care nu e altceva decât estetica vestmintelor şi a mişcării, ar părea uniformă pentru un ochiu neiniţiat. Totuşi, ea se diferenţiază cu fiecare femee, cu fiecare clasă şi după toate nuanţele modei.

Sensul virginităţii se accentuează cu superioritatea claselor. Fetele se îmbracă în culori deschise. Femeile măritate se îmbracă în culori şterse, fiindcă nu mai sunt libere şi obiceiul impune respectul pentru femeia altuia. Aşa zişii *Nakodo* de odinioară, jucau în palate rolul foarte delicat de intermediar; şi anume, ei iniţiau pe tinerele nobile presupuse neştiutoare.

Slujnica lua locul tinerei căsătorite chiar sub ochii ei, în noaptea nunţii. Tot aceşti intermediari asistau şi la întrevederea nupţială, o conduceau şi răspândeau apoi vestea fericită. Suluri exotice, capod'opere ale liniei şi atitudinii, serveau adesea la iniţierea mistică, strecurată sub pernă.

In provincie doi câini de carton vegheau în asemenea nopţi. Dimineaţa erau trimişi părinţilor, după ce li se strecurau în urechi dovezile virginităţii învinse.

Vechile clanuri mai au încă şi azi în Japonia o puternică influenţă politică şi socială. Avem sentimentul intuitiv al ierarhiei şi sentimentul civilizat al sociabilităţii. Suntem guvernaţi de o oligarhie înţeleaptă şi discretă.

Servitorii fac parte din casă. Ei duc armurile stăpânului.

In intimitate, nimeni nu e mai guraliv ca japonezul..."

După aceste constatări, volumul aduce câteva povestiri caracteristice pentru sufletul acestui popor.

Cartea doamnei Kikou, Yamata, spune Charles Merki, cu parfumul ei de exotism, este o lectură foarte interesantă, — dar poate n'ar fi prevăzător să cadă în orice mână. — *b.*

Societatea de mâine

„Societatea de Mâine", anul V, No. 2, cu articole de d-nii S. Mehedinţi, Tr. Popa, C. Sudeţeanu, I. Clopoţel, N. Ghiulea, A. Corbul, G. Todică şi alţii.

D. Mehedinţi semnează un inimos articol „O lecţie de istorie politică", în care se ocupă de cazul basarabeanului Pavel Gore şi al ardeleanului Valeriu Branişte, morţi de curând. Amândoi au fost înainte de răsboiu vrednici luptători pentru cauza naţională şi amândoi au fost complect ignoraţi în România întregită, de factorii politici cari pun la cale totul în ţara aceasta.

„Cui i-ar fi trecut prin minte, se întreabă d. Mehedinţi, înainte de războiu, că bărbaţi ca Flondor, Stroescu, Andrei Bârseanu, Ion Paul, P. Gore şi Branişte (ca să înşir numai câţiva dintre cei morţi) vor lipsi o clipă din sfatul cel înalt al ţării?

„Şi iată, a trecut un deceniu. Fruntaşii pe care i-am pomenit, sunt azi toţi sub ţărâna cimitirului, iar unii nici n'au păşit măcar pragul parlamentului, cu toate că păşiseră de atâtea ori pragul temniţelor!

„Intre ai lor au fost, iar ai lor nu i-au cunoscut", pe când cutare Ionescu, Constantinescu, Vasilescu, Vaideescu..., sau cum îi mai cheamă, şi-au împărţit guvernele, iar cluburile recunoscătoare i-au îndreptat din oficiu spre Panteonul istoriei neamului, votându-le statui şi funeralii naţionale!

„Grozavă lecţie de istorie! Şi cumplită răspundere morală din partea celor care au prezidat destinele României după ziua cea mare a întregirii statului! — Odată şi odată, când un istoric de înaltă valoare etică, nu un chiţibuşar de partid, va zugrăvi aceasta epocă în tot adevărul ei, ruşinoase pagini vor avea sub ochi urmaşii noştri..."

Zilele acestea se pune în vânzare EDIŢIA II-a din

MAMA

de MAXIM GORKI

Editura „Cugetarea" Lei 38.—

Herbert George Wells

In pleiada gloriilor literare contimporane ale Angliei, alături de un Thomas Hardy, Galsworthy, Rudyard Kipling, Joseph Conrad, etc., stă şi H. G. Wells, — recunoscut, tradus şi citit în toate ţările culturale ale lumii.

S'a născut la 21 Septembrie 1866, în Brombey; era fiul profesorului Ioseph Wells, care a ştiut să-i dea o cultură superioară.

H. G. Wells a început să scrie în 1893 la Pall Mall Gazette, devenind criticul statornic al acestui jurnal. A mai colaborat la Nature, la Saturday Review, etc., evidenţiindu-se mai ales prin imaginaţia sa bogată, prin stilul său colorat şi viu.

După succesul strălucit obţinut cu povestirea fantastică The Time Machine (1895), Wells începu să publice o serie de romane, dând pe rând: Anticipations (1902), — în care încearcă să-şi afirme speculaţiile sale sociologice, pe care în urmă le extinde ca adevărate teorii socialiste in: The Discovery of the Future (1902), Mankind in the Making (1903), A Modern Utopia (1905) şi New Worlds for Old (1908).

Afară de acestea, povestirile cele mai extraordinare sunt conţinute într'un lung şir de volume, devenite celebre.

Wells înfăţişează realităţile cele mai brutale, sau datele ultime ale ştiinţei, prelucrate măestrit în cadrul imaginaţiei sale ciudate. Cu drept cuvânt a fost numit Jules Verne al Angliei, în privinţa romanului fantastico-ştiinţific şi egalul lui Edgar Poë, în privinţa evocării macabrului.

După răsboi, între alte multe opere, a scris şi o impunătoare „Istorie a Civilizaţiei".

In toate paginile lui Wells, bogăţia de colorit a cuprinsului se îmbină cu măestria formei. Curiozitatea merge crescând şi se susţine vie, până la ultimul rând. Are o predilecţie aproape exclusivă pentru fantastic, pentru neobişnuit, pentru macabru, — de aceea, expunerea lui nu şovăie niciodată şi interesul e continuu stimulat de împrejurările pe cari Wells ştie să le suprapună banalului cotidian.

Cititorii noştri, cari vor să admire cele mai caracteristice calităţi ale acestui maestru, să citească în ultimul număr (158) al bibliotecei **„Lectura, — floarea literaturilor străine"** nuvela apărută în româneşte: „Ţara Orbilor" — un amestec de aventură fantastică, de idilă duioasă şi dramatică, şi de înaltă şi simbolică satiră socială, înfăţişând pe omul cu vederile luminoase, totdeauna îngenunchiat şi învins în lupta cu prejudecăţile oarbe ale majorităţii.

PĂZIŢI

Copiii şi familia de griji şi de nevoi

făcând o

Asigurare

asupra vieţei

la

cu o plată mică lunară vă asiguraţi **UN CAPITAL** *copiilor pentru înzestrare, familiei în caz de moarte*

ROMÂNIA
SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ DE ASIGURĂRI
BUCUREŞTI
CAPITAL LEI 15.000.000

O RENTA *de bătrâneţe începând dela 45 de ani*

PRIMIŢI TOATĂ SUMA ASIGURATĂ

imediat prin amortizările LUNARE ce se efectuează la Sediul Societăţii

Cele mai bune condiţiuni de asigurare din ţară

Direcţiunea Generală: Str. G. Cantacuzino 16

Representanţa Generală: Str. Doamnei (Paris) 14

toate relşia prezentanţele şi agenţiile din ţară

Limba şi cultura românească în Ardeal

Din când în când apar în unele ziare din Capitală corespondenţe din Ardeal, scrise de „trimişi speciali" ai acestor ziare. In aceste corespondenţe se arată cu multă indignare că hamalii din gări, portarii dela hoteluri, chelnerii şi prostituatele din oraşele ardelene n'au învăţat nici până azi româneşte. Ba un astfel de „trimis special" afirmă că în Cluj şi Românii ardeleni vorbesc pe stradă ungureşte.

Nu contestăm veracitatea celor constatate de acei „trimişi speciali", dar fie-ne îngăduit să relevăm superficialitatea cu care sunt făcute aceste constatări şi implicit răul serviciu ce se face cauzei româneşti prin astfel de informaţiuni alarmante, cari n'au alt scop decât să acopere cu fermecătorul văl al naţionalismului intransigent insuficienţa dorului de-a pătrunde în adâncurile vieţii din Ardeal.

Vizitatorii din vechiul regat, cari se duc în Ardeal cu gândul de-a pune pe hârtie observaţiunile ce le fac acolo, ar trebui să scruteze puţin mai bine şi mai atent, nu trecutul, ci starea de după războiu de-acolo sub raportul însuşirii „limbii statului". Dacă şi-ar da puţină osteneală, ar putea constata, că nici populaţia românească, nici cea săsească nu şi-au însuşit limba maghiară nici în măsura ca să poată cere un bilet de tren, cu toate că de zeci de ani au fost nevoiţi să înveţe ungureşte în şcolile lor confesionale, iar bărbaţii au făcut armată în regimente germane sau maghiare. Dintre Români şi Saşi numai aceia au învăţat ungureşte, cari au trăit în mediu unguresc sau cari au avut neapărată nevoie de acea limbă pentru exerciţiul profesiunii lor.

Un bacalaureat dela un liceu român sau săsesc nu era în stare să-ţi formuleze o frază corect în limba maghiară cu toate că ştia „pe de rost" toate regulele şi excepţiunile gramaticei maghiare şi biografiile scriitorilor şi poeţilor maghiari. Limba maghiară şi-o însuşeau abia la universitate unde ajungeau într'un mediu maghiar. Dar şi aceste cunoştinţe lingvistice se mărgineau la strictul necesar profesional: avocatul la expresiunile juridice, medicul la cele medicale, etc. Lucrul acesta se poate verifica şi acum, mai cu seamă la avocaţi, care prin profesiunea lor erau siliţi să folosească zilnic limba maghiară. Sunt şi astăzi avocaţi români în Ardeal din era ungurească, care nu ştiu atâta ungureşte cât au învăţat cei mai mulţi avocaţi maghiari limba română dela răsboiu încoace, cu toate că n'au făcut studii şi n'au dat examene la universităţi româneşti.

Lucrul acesta, care poate părea paradoxal pentru unii, cu toate că poate fi oricând verificat, se explică foarte uşor şi Ungurii dela Budapesta şi-au dat seamă de el. Astfel iată ce a răspuns fostul ministru al instrucţiunii publice Wlassics, la o interpelare făcută în Camera ungară în anul 1903 de către deputatul Bela Barabas, care se plângea că învăţământul limbii germane în şcolile din Ungaria nu dădea rezultatele dorite şi cerea suprimarea acestei limbi. Ministrul a spus, că limba germană trebue să se înveţe, iar apoi a adăogat: „Experienţele făcute cu prilejul vizitării liceelor româneşti din Ardeal mi-au arătat că e fatal că tinerimea, după ce iesă din şcoală în multe oraşe nu mai aude vorbindu-se ungureşte, de aceea uită limba maghiară".

Explicaţia aceasta a fostului ministru ungar arată limpede pentruce n'au dat rezultatele dorite toate sforţările de maghiarizare şi pentruce Românii şi Saşii din Ardeal nu şi-au însuşit limba statului ungar nici prin introducerea acesteia în şcolile primare confesionale. O limbă nu pătrunde în massele populare prin mijloace forţate, ci numai prin contactul necontenit şi firesc. Lecţiile de limba maghiară, învăţate pe de rost de elevii români sau saşi, se evaporau îndată ce aceştia veneau în cercul lor familial şi social, unde nu auzeau decât limba lor maternă.

In Ardealul românesc situaţia s'a schimbat. Astăzi nu mai există nici un sat săsesc, şi cred că nici unguresc, unde să nu fie şi locuitori români. Copiii de Saşi şi de Unguri deprind limba română chiar din fragedă copilărie; iar când merg la şcoală, învaţă a ceti şi scrie româneşte. Lecţiile primite acolo nu se evaporează, fiindcă — abia eşiţi în stradă — copiii aud vorbindu-se româneşte. Aceia cari trec la liceu duc cu ei cunoştinţele elementare ale limbii române, cari se înmulţesc repede cu ceiace li-se predă în liceu, iar ceilalţi rămaşi la gospodăriile părinteşti au zilnic ocaziune să vorbească româneşte, dacă nu cu altcineva — cel puţin cu servitorii, cari de obiceiu sunt români. Mai târziu, când aceşti tineri intră în armată, fac o adevărată şcoală de limba română, fiindcă armata română e naţională, ofiţerul român un patriot înflăcărat, nu ca'n armata austro-ungară, în care ofiţerii de diferite naţionalităţi erau astfel repartizaţi încât să dea regimentelor la cari serveau un caracter internaţional.

Astăzi oficiile publice din Ardeal sunt româneşti, nu numai prin funcţionarii de serviciu, ci prin publicul care circulă acolo şi care în covârşitoarea lui majoritate e românesc. In gările şi în trenurile din Ardeal forfoteşte lume românească. In Ardealul de sub regimul ungar era aceeaşi lume, care vorbea aceeaşi limbă românească şi funcţionarii maghiari erau nevoiţi să înveţe ei româneşte.

Cred că nu mai e nevoie de multe demonstraţiuni spre a dovedi că generaţia tânără din Ardeal, atât cea română cât şi cea minoritară, îşi face, prin forţa împrejurărilor, educaţia în spirit românesc, învăţând limba română şi însuşindu-şi mentalitatea culturii româneşti.

Rămâne de cercetat situaţia generaţiilor dinainte de războiu.

Să luăm întâiu pătura intelectuală a Românilor ardeleni. Cea mai mare parte dintre aceşti intelectuali şi-au făcut educaţia în şcolile ungureşti de stat, mai puţini în cele româneşti şi în număr aproape neînsemnat la liceele săseşti. Studiile academice — aproape exclusiv la universităţile ungureşti. Ei au ajuns, prin urmare, în România nouă, cu o mentalitate formată, care diferă fundamental de ceeace le prezintă cultura românească sub toate aspectele ei.

Educaţia în spirit străin şi-au făcut-o în timpuri normale, şi în mod lent şi în anii tinereţei, când impresiile se adâncesc mai mult în sufletul omului, în vreme ce cunoştinţa cu elementele culturii româneşti au făcut-o în timpuri de mare entuziasm, dar tulburate de fel de fel de lucruri neplăcute: Rechiziţionări făcute de multe ori în mod brutal, reprezentaţii teatrale şi concerte aranjate de trupe de cabotini şi rataţi „din vechiul regat", o presă care scrie altfel de cum scriau blajinele foi ardeleneşti, etc., etc. Mai târziu înveninarea politică dintre partidul naţional român şi vechiul regat, destrăbălarea administraţiei, criza economică şi multe altele.

Iată o mulţime de lucruri şi împrejurări, cari au contribuit mult la înăbuşirea entuziasmului manifestat la început faţă de tot ce era românesc. Constatarea aceasta e tristă, dar adevărată.

Cu toate acestea însă nu se poate nici presupune, că Românii ardeleni din generaţiile mai vechi nu şi-au însuşit în măsură considerabilă limba şi cultura românească. Astăzi avocatul ardelean pledează în aceiaşi termeni ca şi colegul său din vechiul regat, publicaţiunile scrise de gazetari ardeleni se apropie mult de cele ce apar în Bucureşti, meseriaşul ardelean a înlocuit termenii profesionali germani sau maghiari cu corespondenţii lor români, pe care nu-i cunoştea mai înainte. Nici ţăranul român nu mai merge azi la „birău" ci la „primar", nici la „solgăbirău" sau la „olispan", ci la „pretor" sau la „subprefect". Peste tot e un progres general din punctul de vedere al culturii româneşti, pe care numai un orb nu-l vede.

Ceeace au spus despre intelectualii români, se potriveşte întocmai şi pentru intelectualii saşi sau maghiari, cu deosebire că la ei mai este şi durerea sufletească de-a fi perdut situaţia lor de preponderenţă politică Luând însă în considerare toate împrejurările putem constata şi la ei bunăvoinţă faţă de cultura română şi străduinţă pentru însuşirea limbii noastre.

In ceeace priveşte însă categoriile sociale, relevate la începutul acestor rânduri, cari au provocat revolta unor „trimişi speciali" ai unor ziare bucureştene, n'avem de adăogat decât mulţumirea noastră că populaţia română din Ardeal n'a contribuit până acum aproape cu nimic la contingentul acelor categorii sociale. Iar „directorii" hotelurilor din Bucureşti, care s'au dus în Ardealul eliberat, şi-au abandonat meseria lor şi s'au făcut comisari şi inspectori la poliţie sau la Siguranţă. Astfel se explică pentru ce n'au învăţat încă româneşte portarii hotelurilor din oraşele ardelene: Le-au lipsit semenii dela cari ar fi putut învăţa limba română „cum se vorbeşte la Bucureşti", căci pe cea din Ardeal o vorbesc cu toţii.

Limba şi cultura românească în Ardeal fac progrese incontestabile şi „trimişii speciali" servesc foarte rău cauza românească alarmând publicul cu corespondenţe ca cele menţionate, care pun Ardealul într'o lumină falsă.

ION BAILA

INSEMNĂRI

Despre premiile de virtute

Dacă **Academia Română**, după exemplul **Institutului francez**, ar intemeia premii de virtute, poate că s'ar naște și cei care să le merite. Funcția creiază organul.

Cetind raportul lui **Henri de Régnier**, asupra **premiilor de virtute, ținut** cu ocazia ședinței publice anuale a Institutului, constați cu desnădejde diferența enormă de civilizație între Apus și Răsărit.

Creat de J.-B. Montyon, pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea (1782), veacul preocupărilor morale aduse la modă de J.-J. Rousseau, acest premiu e destinat celor mai nobile opere filantropice și celor mai deosebite acte de virtute individuală, cu scopul de-a încuraja și menține tradiția bunelor moravuri. Se preferă candidații claselor umile.

Primul premiu a fost acordat unei îngrijitoare, Marie-Marguerite Lespagnier, care veghease cu devotament pe Doamna Rivarol, soția bolnavă și săracă a causticului ziarist.

Régnier citează în raportul său cele mai de seamă acte premiate și încheie insistând cu deosebire asupra premiului servitorilor credincioși. Cu mare înduioșare amintește pe Catherine, servitoarea care a îmbătrânit în familia lui, slujind cu o credință rară, anexându-se familiei ca un membru de seamă, dar care n'a avut norocul să trăiască, pentru a primi cândva premiul decernat de Institut. S'a bucurat în schimb în ziua alegerii lui Henri de Régnier, omul crescut de ea, ca membru al Academiei. Ziua când și-a scos din ladă haina de sărbătoare și-a asistat cu întreaga familie pe banca primelor rânduri, a fost ziua cea mai fericită din viața ei.

Exemplul acesta ne amintește și pe bătrâna servitoare a lui Proust, Françoise, întruparea bunului simț. Ființe ca acestea sunt de o mare distincție sufletească și slujesc cu pasiune, din convingere religioasă.

Sunt ființe a căror inimă este adânc creștină, prin setea de-a se umili și de-a servi. Ar fi foarte interesantă o analiză a servitorilor credincioși, făcută în sensul acesta. S'ar putea constata care popoare sunt incapabile de-a avea servitori și prin urmare stăpâni.

Credința tipului de servitor „Françoise" sau „Catherine" se resimte de cele douăzeci de veacuri de creștinism și este cu totul alta decât a sclavilor păgâni. Calitatea virtuței poate fi aceiași, dar alt substrat sufletesc o creiază.

Clasa servitorilor e pe cale de-a dispărea, nu atât din cauza concepțiilor sociale nouă, cât mai ales ca un simptom al slăbirii religiei creștine.

Cu dispariția acestei clase se anulează o serie întreagă de virtuți, născute din raportul între stăpâni și slugi.

Țara noastră mai poate avea încredere în remediul premiilor de virtute? — ST.

Shakespeare personagiu de teatru

George Moore a scris o piesă în care figurează Shakespeare, Elizabeta, Jonson și Bacon și pe care a ținut'o închisă în sertarul biroului timp de trei ani, dând'o la lumină abia acum, în editura Faber și Gwyer, cu prețul de trei guinee, adică aproape trei mii de lei exemplarul.

Piesa e ciudată și se înțeleg bine scrupulul și ezitările distinsului scriitor, care au condamnat'o la întunerecul sertarului o vreme atât de îndelungată.

Subiectul e următorul: Regina Elizabeth era foarte turburată în 1599 de unele scene din *„Richard the second"*. Nu că i-ar fi displăcut piesa, dar, bănuind ca autor al ei pe contele de Essex, se simțea atinsă de unele aluziuni din piesă. Bacon care știa foarte bine că piesa nu e scrisă de contele Essex, se sfătuiește cu Jonson cum să liniștească pe regină. Cine să apară deci ca scriitor al pieselor semnate Shakespeare? Nimeni nu putea fi mai indicat de cât însuși actorul din trupa Burbage, al cărui nume „Shaksper" fusese împrumutat de Bacon pentru piesele sale, după ce-i făcuse o mică modificare a ortografiei.

Scena în care Bacon și Jonson caută a convinge pe Shaksper să primească a se da drept autorul pieselor semnate cu numele său este de o delicioasă ironie. Bietul Shaksper nu are de cât o ambiție: să strângă ceva bani și să se retragă la Stratford ca să-și sfârșească zilele.

La întrebarea lui Bacon și Jonson dacă nu i se va părea cam monotonă viața la Stratford după ceasurile însuflețite petrecute în teatru, Shaksper răspunde:

„N'o să prea am vreme să mă gândesc la aceasta. Presupun că locatarii mei vor fi toți buni și cinstiți, dar felul acesta de oameni trebuesc mereu supraveghiați și mereu trebuie să fie omul cu grija la ei. Mereu cer reparații și reparația la casă e mai rău de cât moliile în haine. Holly Writ se plânge de molii și rugină, ca de răul cel mai mare, dar ceeace mănâncă tot cu adevărat, nu sunt nici moliile, nici rugina ci numai reparațiile, o știu ca unul ce am mai pățit-o".

Acesta e omul care trebuia prezentat reginei ca autorul vestit al pieselor semnate Shakespeare. Regina se'nțelege e decepționată, iar Shaksper îngrozit — căci i se comandă o piesă nouă.

Bacon și Jonson însă îl liniștesc asigurându-l că vor scrie ei și piesa aceasta, iar Shaksper primește să joace acest rol nu numai în fața reginei, ci în fața posterității de atunci și până azi. — *I.*

Un succes feminin

In 1926 un incendiu a distrus teatrul comemorativ al lui Shakespeare din Stratford-upon-Avon.

Pentru ridicarea unui nou edificiu s'a ținut un concurs între arhitecții Angliei, Canadei și Statelor-Unite.

Comisia alcătuită din înaltele competințe în materie ale celor trei state, printre care rectorul Academiei engleze de desen și președintele Asociației pentru educația arhitecturală, a avut de ales între 72 de planuri; iar selecția fiscală s'a făcut apoi din șase planuri privite ca cele mai de valoare. Dintre aceste șase pentru care comisia are frumoase cuvinte de laudă, a fost desemnat spre a fi executat acel al lui Miss Elisabeth Scott.

Este prima femee care are un succes atât de însemnat în arhitectură. E născută în Bournemouth, are acum 29 de ani și a fost singura candidată de sex feminin printre cei 72. Are între ascendenții săi arhitecți de mare valoare. Un frate al bunicii sale a fost George Frederik Bodley, faimos arhitect de biserici, considerat ca cel mai priceput restaurator al clădirilor în stil gotic. Iar Gilbert Scott, arhitectul catedralei Liverpool, este vărul ei primar. Și-a făcut studiile la școala de arhitectură a Asociației pentru educația arhitecturală din Bedfordsquare și și-a luat diploma în 1924, după ce a lucrat cu cei mai renumiți arhitecți din Londra: Maurice Chesterton care-i propusese să lucreze în asociație cu el, apoi cu Louis de Soissons la Welwin Garden City și cu Ollivier Hill în Londra.

In special e interesantă experiența ei cu Louis de Soissons la Welwyn City, care e privită ca realizarea urbană cea mai îndrăzneață și, în afară de unele excentricități, cea mai izbutită și mai luminoasă creațiune a sistemului nou de arhitectură introdus de școala Asociației de educație arhitecturală.

Calitățile lucrării lui Miss Scott sunt datorite numai concepției pur arhitecturale a proporțiilor și articulațiilor masselor, precum și a tratării absolut moderne a monumentului în raport cu peisagiul. Comisiunea a prețuit mai ales fineța și inteligența cu care s'a servit de toate avantagiile peisagiului, în special de vecinătatea râului Avon, de țărmuri și de podul de peste râu. Succesul lui Miss Scott e socotit, pe lângă un triumf al femeii, și ca un triumf al unui întreg sistem de arhitectură cu totul nou care-și caută de mult forma definitivă și care a fost în mare parte adoptat de toți arhitecții tineri. — I.

Novalis

In ciclul de conferințe organizat de gruparea „Poesis", domnul Oscar Walter Cizek a desvoltat o interesantă prelegere despre memorialistul german Novalis.

Născut dintr'o familie care a suferit cumplite umilințe în timpul războiului de treizeci de ani, Novalis s'a simțit atras către științele exacte, dar din îndemnul tatălui său a început să studieze dreptul, deși nu avea nici un fel de simpatie pentru știința juridică.

După îndemnul prietenului său Schiller, pe care-l cunoscuse la Jena, Novalis începu să scrie versuri, însă — nefiind mulțumit de realizările inspirației sale sărace — se lăsă de poezie.

Ca student, Novalis a dus o viață dezordonată, plină de aventuri amoroase. Prin moartea logodnicei sale, Sophie von Jung, el contopește imaginea iubitei cu universul, socotind că nimic nu e mai aproape de spirit decât nemărginirea.

Logodindu-se a doua oară, de astă dată cu frumoasa Iulia Charpentier, Novalis nu e decât pentru scurtă vreme fericit, căci în Martie 1801 moare și Iulia.

Dar nenorocirea nu l-a făcut pe Novalis să se izoleze ca Rilke. El și-a făurit o concepție mistică proprie. Era un inspirat care credea în visul lumii și în lumea visului. Era original până și în concepția morții. Iar durerile vieții a știut să le adoarmă prin plăcerile ei.

Novalis a cetit cu pasiune operele misticilor germani, dar s'a ferit să fie un imitator, un epigon.

Prin structura sa sufletească fiind un romantic convins, Novalis credea că sufletul poartă în esența lui o valoare ce nu poate fi niciodată topită. In primele o sută de pagini ale jurnalului său intim, se vede precis cum romantismul și misticismul se întâlnesc și se contopesc intr'o desăvârșită teză spirituală.

Novalis a fost un temperament senin, de o intelectualitate rafinată și nu avea nimic comun cu tipul romanticului visător. Era un om întreg, nu o formulă a romantismului, nu un sfânt și nici măcar un revoluționar avansat. Misticismul său îmbracă un alt înțeles decât al celorlalți mistici. **Viața și opera lui sunt expresia unui adevărat misticism transcendental, care se identifică cu idealismul magic...** — b.

Schnitzler și Sudermann în atelierele filmului

Două zile la rând, Artur Schnitzler și Hermann Sudermann au luat parte, pentru întâia oară în viață, la filmarea unora din scrierile lor. Lucrul s'a petrecut luna trecută la Berlin. Au fost întovărășiți de un ziarist. „Și totuși cele mai multe din scrierile mele sunt filmate", a declarat Sudermann intrând în atelierul unde se pregătea filmarea romanului **Frau Sorge.** „Unele din scrierile mele, adaogă Sudermann, au ajuns și în film la ediția doua, cași **Katzensteg** și **Gute Ruf.**

Din lucrările lui Schnitzler a fost filmată numai cartea **Libelei.** Acum se filmează Freiwild și în curând **Fraulein Else** cu Elisabeth Berner în rolul principal. Când Schnitzler a intrat în atelier, ochii i s'au oprit, uimiți, pe un roi de fete în costume de bae. Autorii filmului explică scriitorului la ce vor servi frumoasele girls. Schnitzler, adresându-se ziaristului cu un surâs: „Observi cum mi se perfecționează opera?...

Sudermann recunoaște numaidecât că se află în fața cunoscutei scene din **Frau Sorge,** când ia foc casa. I se explică felul în care a fost construită casa, ca să se prăbușească așa cum vor regisorii. Autorul asistă la „incendiu" și mărturisește emoționat: „Așa am văzut și eu incendiul, acum patruzeci de ani când am scris romanul!"

Dar Sudermann nu e tot atât de mulțumit, uneori, ca Schnitzler. Sau poate că Schnitzler e prea blând ca să arate că „îmbunătățirile" sunt o alterare a textului. Sudermann mărturisește că anumite filme după scrierile sale ar fi avut un succes mult mai mare dacă domnii colaboratori nu și-ar fi dat frâu prea liber imaginației. Schnitzler declară că nu posedă technica filmului și deci nu vrea să se amestece în munca autorilor de filme. Ceiace l'a încântat a fost rânduirea scenelor pentru a da o imagine unitară. In timp ce Schnitzler discută cu ziaristul asupra miracolului prin care autorii filmului au schimbat anotimpul acțiunii, mutând-o iarna (când în scrierile literatului acțiunea se petrece primăvara și vara) i se aduce și i se prezintă actrița care deține rolul principal în cele două filme: Evelyn Holt, o tânără blondină, mândră că nu e tunsă. Și cu aceiași mândrie mărturisește autorului că și-a cumpărat chiar cartea, **Freiwild.** Schnitzler îi răspunde surâzând că ar fi fost bucuros să-i ofere singur un exemplar. Se observă însă că autorul era destul de fericit de a-și cunoaște interpreta.

Sudermann a făcut și el, în timpul incendiului, cunoștință cu o actriță ilustră: Lya Mara, care mărturisește că dorește să interpreteze rolul femeesc dintr'o lucrare a lui Sudermann, și anume din Heimat. Dar sunt puține probabilități: „Am vândut, declară autorul, de multă vreme acest drept pentru vre-o 20.000 de dolari, nici eu nu mai știu bine cui...

In timpul vizitei atelierelor, Sudermann mai face cunoștință cu o actriță franceză, care joacă rolul titular în **Therèse Raquin.** Nu știe o boabă nemțește, și joacă sub regia lui Jacques Feyder, laolaltă cu vre-o câțiva actori berlinezi. In altă parte a atelierului, Paul Ludwig Stein, în congediu de la Hollywood, joacă într'un film cu celebra actriță americană neîntrecută în rolul de mamă, Mary Carr.

Ambii scriitori, Schnitzler și Sudermann, își iau rămas bun cu aceleași cuvinte: „Vom mai veni...". — **A.**

„Valsul câinelui"

In „Izvestia" din Moscova dela 22 Ianuarie a. c. găsim o dare de seamă amănunțită asupra ședinței de doliu dela Teatrul cel Mare din Moscova, cu ocazia aniversării a cinci ani dela moartea lui Lenin.

Au vorbit la prima ședință, numai Calinin și Buharin.

Discursul oficial al președintelui Uniunii Republicelor Sovietice Socialiste (S. S. S. R.) nu prezintă nici un interes: — „Lenin a murit, însă ideile lui sunt vii", etc., etc.

Buharin însă a vorbit, producând un mare efect, despre cultura Rusiei sovietice.

„In nouri de gaze asfixiante și în îngrămădiri de țăndări de obuze, — a spus Buharin — lumea vechii burghezii amenință să zugrume cultura. Noi însă o vom salva, deși, față de adversarii noștri, avem atâtea lipsuri.

„Protivnicii noștri sunt stăpâni pe multe invențiuni și realizări technico-economice: Standardizarea și „serizarea" producției; cărbunele lichid; lâna și ața artificială; motoarele cu direcție automată, — pe pământ, pe apă, subt apă, în aer... Ce știm noi despre toate acestea?..

„Vai, foarte puțin! Insă ne putem lăuda cu o nouă literatură, esențială pentru revoluția proletară: „Răscoala", „Trenul Blindat", „Fractura", „Iubirea Văratecă" — sunt martori ai marii schimbări în arta teatrului universal.

„Și într'un domeniu atât de abstract cum este știința, Marxismul își întinde acum tentaculele. Marxismul și Biologia. S'ar părea că sunt două lucruri incompatibile? Dar în mediul naturaliștilor clocotesc discuțiile și se frâng sulițile luptătorilor care introduc elementele materialismului dialectic — în biologie.

„Apoi, Marxismul și Matematicile. Până și aceste discipline științifice, atât de abstracte, sunt reconstruite astăzi pe bazele Marxismului. E o Revoluție integrală care se realizează în știință. Știința a părăsit calmul ferecat al cabinetelor și al laboratoarelor. Știința ese în stradă. Știința încolțește și se amalgamează în viață. Știința cuprinde massele.

„Nu face nimic, căci nu ne-am desăvârșit încă domeniile culturii spirituale. Dar crește omul nou din miezul clasei noastre, tinere și învingătoare. Nu e Hunul cel Păros, ci creatorul culturii nouă socialistice, în comparație cu care cultura vechii burghezii va avea aspectul și tonul celebrului „Vals al Cânelui", cântat de copii la pian cu două degete, față de simfoniile eroice ale lui Beethoven!"

MARUNTE

Opera sărbătoritului nostru scriitor I. Al. Brătescu-Voinești a fost primită cu entuziasm de toate națiunile. „Niculăiță Minciună" și alte nuvele traduse în limba Esperanto de d. Tiberiu Morariu și editate de către S. A. Rudolf Mosse la Berlin, sunt răspândite în toată lumea și vor fi în curând scoase în a doua ediție.

Un esperantist suedez, d. **Arvid Agren** din **Ekskilstuna** (Suedia) a trimis următoarea felicitare sărbătoritului:

„Permiteți-mi, vă rog, să vă transmit profunda mea mulțumire și salutul meu respectuos, pentru orele pline de adevărată bucurie sufletească ce mi-a produs cetirea volumului dumneavoastră „Niculăiță Minciună" editat în limba Esperanto".

— *Rolul social al Femeei.* — Sub acest titlu au apărut într'o condensată broșură, atât *Comunicarea prezentată la al treilea congres internațional de educație morală dela Geneva,* cât și *Mesagiul d-nei Clara Guthrie d'Arcis, președinta Uniunei Monidale a Femeei pentru buna înțelegere Internațională,* cu prilejul celei de-a 11-a aniversări, dela întemeerea Uniunei.

Cetitorii noștri își amintesc, că atât Comunicarea, cât și Mesagiul d-nei D'Arcis au apărut și în coloanele noastre.

D-nul Mușoiu, traducătorul lor, ține broșura ce cuprinde aceste lucrări, la îndămâna celor ce ar dori să le aibă și să le răspândească poate și în cercul lor, fie și în chip *gratios.* De adresat d-sale: *28, str. Fluerului, București.*

Citiți, azi

LECTURA No. 158:

Floarea literaturilor străine

H. G. WELLS

ȚARA ORBILOR

Lei 5.— Scrierea complecta. La librari și chioșcari.

Slujbă potrivită

Ea. — Ce-a spus tatăl tău când a aflat că tu nu mai dormi noaptea din pricina mea?

El. — Mi-a oferit un loc de paznic de noapte în fabrica lui. *(Le Matin)*

Ce va fi mai târziu

— Ei și ce-o să facem când vom fi căsătoriți?

— O să facem și noi ca și ceilalți: vom vorbi de vremea fericită când nu eram încă luați! *(Le Matin)*

Ultimele noutăți literare apărute în vitrina

Librăriei „UNIVERSALA" Alcalay & Co.

Calea Victoriei 27 (Colț cu Bul. Elisabeta)

Coman G. Dr. Gramatica limbei române Lei 50.—
Radu Bucov, La Fontaine întinerit (Fabule) „ 50.—
Titu Maiorescu, Critice, vol. II „ 80.—
Mihail Negru, Eu, Roman Ed. II „ 80.—
Radu Rosetti, Amintiri din prima tinerețe „ 50.—
Mihail Sadoveanu, Hanu Ancuței, Nuvele „ 75.—
O. Tafrali, Manual de istoria artelor Vol. II. Dela Renaștere până 'n zilele noastre „ 300.—
Samy D. Iuda, Evreii în cultura universală (studiu) „ 60.—
Victor Margueritte, Corpul tău iți aparține, (Roman) „ 60.—
Mihai A. Antonescu, Regimul agrar român și chestiunea optanților unguri „ 100.—
M. A. Dumitrescu, Bib. Juridică No. 16. Manual de Drept comercial, Dreptul maritim și falimentul „ 500.—
Călăuza Studentului (vademecum Academicum) 1927—1928 „ 40.—

Din literatura franceză

Victor Pauchet, Le chemin du bonheur „ 150.—
Sultana Pétroff, Trente ans à la cour de Bulgarie „ 105.—
Heinrich Mann, Mère Marie „ 105.—
Thibaudet, La republique des professeurs „ 84.
Virlogeux, L'Evolution des prix en notre temps „ 175.—
Homberg, La stabilité monétaire „ 187.—
Mooureu, Conférences su rla science et ses applications „ 175.—
Baudhuin, La stabilisation et ses conséquences „ 90.—
Coustet, La T. S. F. pratique „ 105.—
Jade, Mon amour ou es tu „ 75.—
Cheserton, Dickens „ 84.—
Rassak, Psychologie de l'opinion et la propagande politique 90.—
Perret, L'orientation professionelle „ 84.—
Scheffauer, Visage dela nouvelle Amérique „ 84.—
Jean de Letraz, Un homme... deux femmes „ 70.—
Viollis, Seule en Russie „ 94.—
Rodzianko, Le règne de Raspoutine „ 140.—
Henry Steed, Mes souvenirs 1892—1914 2 vol. „ 350.—

TIP. „ADEVERUL" S. A. STR. SARINDAR No. 7—11

ANUL IX. — No. 377

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINATATE

Duminică 26 Februarie 1928

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888—1897, CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

MINUNE

Am fost într'una din zilele trecute, împreună cu un neprețuit prietin al meu, martor la săvârșirea uneia din cele mai minunate isprăvi, din câte am văzut în viața mea. Face să v'o povestesc și dumneavoastră.

Eu, după cum veți fi aflat, am patima pescuitului. Vara, în lunile de vacanță mă duc într'o regiune de munte și-mi petrec cea mai mare parte din vreme pe marginea isvoarelor, pescuind păstrăvi cu undița. Cine nu știe, cum se practică pescuitul păstrăvilor cu musca artificială, nu-și poate închipui farmecul acestei îndeletniciri. Își închipuie că pescarul de păstrăvi se așează pe marginea apei, aruncă undița în apă și așteaptă, cu ochii ațintiți asupra dopului, să-l vadă mișcând sau scufundându-se. Nici prin gând nu-i trece că pescuitul păstrăvului e un sport greu, care nu îngăduie o clipă de ședere.

Am să mă hotărăsc într'o zi să scriu pe îndelete despre această îndeletnicire și o să rog și pe un prietin dibaci să-mi facă ilustrații...

Și cum vă spusei, în vacanță mă duc la munte; iar primăvara și toamna mă duc uneori la Znagov, unde din barcă, pescuesc bibani, plătică și știucă.

In țara noastră, și mai ales în vechiul regat, pescuitul cu undița e o îndeletnicire foarte desconsiderată. In afară de pescarii de meserie, e practicat de bărbieri și de lăutari; și iacă eu nu cunosc opt oameni de condiție socială mai ridicată, care să se îndeletnicească cu pescuitul. Oamenii gravi, oameni serioși, când văd pe unul cu undița, îl privesc cu un zâmbet de ușoară batjocură și s'ar considera micșorați, dacă și-ar pierde măcar un sfert de ceas din prețiosul lor timp, pe marginea unei ape, cu undița în mână.

Eu unul nu mă mândresc, dar nici nu mă rușinez că sunt pătimaș pescar.

Pe țărmurile apelor, ori pe luciul lacurilor am trăit ceasuri de fericire și de încântare, pe care în zadar le-am căutat aiurea.

Luați-o așa, binișor, în sus, pe țărmul unui pârâu de munte, și ascultați-l.

Ce nu te face să auzi clocotirile apei lui printre pietre?

Necontenit te întorci să cauți cu ochii: unde sunt copiii care râd, sau care cântă așa de frumos în cor? unde e femeea al cărei glas tânăr plânge atât de duios? unde sunt unchieșii care vorbesc pe șoptite? Cine te-a strigat așa de deslușit pe nume?..

Așezați-vă jos pe marginea unui râu și priviți la apa care se scurge sub umbra aninilor și a sălciilor, și o să simțiți cum vă ia și duce cu dânsa toate amărăciunile, toate necazurile, toate gândurile rele. Peste câtava vreme vă simțiți sufletul spălat, primenit, liniștit.

Eu vă mărturisesc că pe marginea apelor îmi dau gândurile la trior. Pleava se alege singură și pleacă cu apa. Acolo, pe marginea apelor, nemulțumiri, amărăciuni, care în oraș îmi păreau catastrofale, se reduc singure la proporții neînsemnate; — credințe ce-mi păreau nestrămutate se destramă și se spulberă; ambiții și dorințe, ce cu o jumătate de ceas înainte îmi păreau grozav de legitime, mi se vădesc deslușit ridicole și vane.

Și mai mărturisesc că tot ce am scris, acolo pe marginea apelor l-am cugetat.

Acolo, gândul aiurea sădit în mintea mea, încolțea, creștea, înflorea. Acolo și numai acolo puteam găsi cuvântul din urmă, cu care aveam să termin, cuvânt ce în zadar mă chinuiam să găsesc aiurea...

Că prind ori nu prind vre-un pește, mi-e indiferent; dar întotdeauna nu mă hotărăsc să plec depe țărmurile apelor, decât gonit de întunerecul nopții...

Precum vedeți, sunt pătimaș pescar și așa fiind, într'una din zilele trecute, întovărășit de un neprețuit prietin, am plecat la Znagov. Cine a fost la Znagov a putut vedea frumusețea acestui minunat lac cu fund de piatră, care ar putea fi un admirabil loc de vilegiatură duminicală pentru Bucureșteni, dacă cei ce cârmuiesc treburile țării n'ar socoti drept un lucru secundar și de minimă importanță, preocuparea de a înlesni nefericiților locuitori ai Capitalei, putința de a-și primeni sufletul odată pe săptămână, fără mare cheltuială, undeva aproape, dar afară din ticăloșia orașului...

Pe prietinul meu și pe mine ne cunosc pescarii dela Znagov. Cum sosim ne pregătim sculele și plecăm pe lac cu barca, întovărășiți de doi localnici: Stroe care conduce barca și Niculae, care cunoaște piscurile unde joacă bibanii.

In dimineața aceia pornisem dis de dimineață, așa că la sosirea noastră abia răsărea soarele.

Cu un bucium înadins făcut, pentru chemarea oamenilor depe celalt mal al lacului, din satul Dobrotești, am vestit pe Stroe și pe Niculae, care curând au sosit și împreună am plecat pe lac. Prinseseră de cu seară rânchiță și obleți, pești mici, care slujesc drept nadă pentru prinsul bibanilor și al știucilor... Și am început a pescui...

Din când în când se vedeau șerpi trecând înot lacul: un punct negricios, capul ieșit din apă, iar în urma lui un triunghi de valuri, care încrețeau luciul lacului.

La un timp, Stroe zice:

— Nea Niculae, nu farmeci un șarpe?

Iar acesta făcu cu indiferență:

— E!...

— Dar ce, știi să farmeci șerpii? întrebai eu.

Cu simplitate, fără nicio umbră de vanitate, Niculae răspunse:

— Știu.

La scurtă vreme văzând unul care trecea ca la douăzeci de metri de barca noastră:

— Uite șarpele, Niculae; făcu prietinul meu arătând cu degetul, — ia farmecă-l, să vedem și noi.

Niculae se întoarse cu fața spre șarpe și fixându-l cu ochii, începu să îngâne ceva. Din ce spunea nu se auzea decât sfârșitul: porunca deslușit șuerată: „grozăvior, stai pe loc!"

Punctul negricios și triunghiul de apă încrețită înaintau mereu depărtându-se. Dar la a treia poruncă au pierit, s'au stins.

— Hai spre el, a zis Niculae lui Stroe. Acesta a întors barca și am înaintat. Ajunși la patru-cinci metri de șarpe, l'am văzut. Era verziu, lung ca de un metru și de grosimea unui baston obicinuit.

Valurile apei îl săltau ușor, iar el sta nemișcat, plutind parcă ar fi fost de lemn.

Ne-am uitat câtăva vreme la el: părea mort.

Atunci Niculae, întinzând mâna, l'a chemat cu glas prietinos:

— Ha! vino'ncoa.

Indată șarpele a înviat, a venit înotând, s'a ridicat pe marginea bărcii și s'a încolăcit pe brațul lui. Ochii îi străluceau oțeliu, iar limba înfurcată îi țișnea mereu din gură.

Incremeniți și înfricoșați ne uitam cum pescarul îl lăsa să-i atingă obrazul cu capul.

Niculae zâmbea cu un zâmbet simplu, în care nu era nici o umbră de poză sau de trufie. Săvârșea această minune, care pe noi ne înfiora, cu lipsa de preocupare de efect, cu care până atunci își răsucise țigările.

După câtăva vreme a descolăcit șarpele de pe braț și l'a lăsat binișor în apă.

Acolo șarpele și-a reluat înfățișarea de lucru neînsuflețit. Fără o mișcare, fără o tresărire, plutea legănat de valuri la marginea bărcii.

— Dacă l'așì lăsa așa vrăjit, — a zis Niculae, — aici ar rămâne și ar muri. Dar e păcat să-l ucizi, ori să-l lași așa vrăjit. Trebue să-l desfac de vrajă.

Și cu ochii țintă spre șarpe, a început a îngâna ceva din care nu se auzea decât sfârșitul: porunca deslușit șoptită: „du-te!"

La a treia poruncă șarpele, parcă i-ar fi pus sufletul la loc, a început să înoate și s'a depărtat spre țărmul opus: un punct negricios, urmat de un triunghi de valuri, care încrețeau luciul apei...

După masa luată la hanul din Dobrotești, Niculae m'a luat de-o parte și mi-a spus:

— Farmecul ăsta, de vrăjesc cu el șerpii, îl știu dela un unchiaș bătrân, care a murit. Eu nu l'am mai spus la nimeni, dar dumitale ți l'așì spune... Și-ai să-i poți vrăji, dar se cere să crezi, să nu te'ndoești și să nu te sfiești... Ai dumneata un condei și un petic de hârtie?

— Am.

— Scrie. Pentru vrăjit zici așa, uitându-te drept la șarpe:

Subt o piatră mare 'nvoaltă,
Șade-un bou negru urnit
Din bărbie dând,
Din limbi scăpărând.
Măi Cernate, blestemate!
Blestema-te-ar Dumnezeu
Să-ți curgă veninul tău,
Ca untura slinului.
Trei nuele de alun împleticite
Gura șarpelui împietrită.
Herendeu!
Berendeu!
Grozăvior stai pe loc!

— Iar ca să-l deslegi zici așa.

Șarpe!
Să fii viteaz
Să umbli precum ai umblat
Să muști precum ai mușcat.
Să treci văi adânci,
Ape reci,
Du-te!

Dumneata să'nveți bine pe dinafară vorbele astea și când ăi mai veni să'ncerci — și ai să vezi că-i vrăjești; se cere să crezi, să nu te'ndoești și să nu te sfiești. Și încă ceva: să nu mai spui altora vrăjile astea, că dacă apuci de le spui la mai mult de trei inși, dumneata nu mai ai nici-o putere să-i vrăjești.

Așa m'a sfătuit Niculae; dar eu, neavând ambiția să știu să vrăjesc șerpi, iacă vi le spusei tutulora.

BRATESCU-VOINEȘTI

1926. Iunie 5.

STANȚE

— Jean Moréas —

Un bob de grâu hrănește pe corb și pe 'nțelept,
Iar pomul zeei Palas ne dă măslina bună,
Și chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,

Iși leagănă zadarnic durerea pe sub lună.
Nu ți-ai văzut — vai! — dorul cel mai neprețuit
In ochii tăi cum poartă făptura cea vulgară?
Nu știi pe jumătate alean și suferit:
Când inima ți-ai dat-o, la fel n'o afli iară.

Să fie în cetate sau lângă țărm de mări,
In văgăuni de codri, pe muntele sinistru,
Te du, și să mori singur în viersul de cântări
Chiar lebezile-o turmă sunt încă pe Caistru.

ION PILLAT

Cecilia Cuțescu-Storck — *La anticar*

Groapa cu hoituri

I

In zori, mă deșteptară clopotele bisericii din sat. Era Duminică. Ziua odihnei în liniște sufletească. Cel a tot puternic era în inima mea.. Nu trebuiau să mă cheme clopotele sub un acoperiș unde să-l găsesc, în fața icoanelor unde să-l recunosc. El era veșnic cu mine. Cu el stăteam de vorbă liniștit, ochi în ochi. Niciodată nu mi-a cerut să-i pun preoți să-l slăvească, să-i aprind lumânări să-i înalț temple, să-l învălui în fum de tămâe. Mi-a cerut numai să mă înțeleg cu el. Și cea mai mare bucurie a vieții — fericirea — în rarele ei clipe de dăinuire, a venit din înțelegerea cu Dumnezeul din mine.

In dimineața aceea, mai mult decât clopotele, m'a deșteptat gândul unui ordin de împlinit. Trebuia să dau foc caselor lui Melnicov și Grebenco, organizatorii revoltei din Galcov. Alcesesem pentru săvârșirea faptei timpul când sătenii erau la slujba bisericească. Noaptea ar fi fost mai nimerit, însă mă temeam ca incendiul să nu se întindă și la alte gospodării, în timp ce sătenii dormeau.

Când preotul în odăjdii cânta în altar rugăciuni ca să pogoare mila Domnului peste capetele credincioșilor, mă suii într'o trăsură, cu ofițerul de jandarmi și cu un soldat. Locuințele gospodarilor erau închise. Ici colo numai, se vedeau grupuri grupuri de copii, în picioarele goale, jucându-se în praf. La marginea de nord a satului, singurică și tupilată între pomi, era casa lui Melnicov. Clădirea era nouă, nevăruită încă pe dinafară și acoperită cu olane cenușii. Ca la mai toate gospodăriile sărace, gardul era împletit din stuf. Și în dimineața de sărbătoare, cuibul oamenilor certați cu legea, aștepta soarta cuibului de rândunică, de care se apropie prăjina nemiloasă

In apropierea casei, oprii trăsura. Eu, jandarmul și soldatul, intrarăm în curte. Un cățel, numai cât un pumn, alergă rostogolindu-se la picioarele noastre. Il ridicai în palme și-i mângâiai blana deasă și neagră. In cele trei odăi ale casei, lucrurile de samă fuseseră luate. Câteva mese și scaune vechi, erau risipite prin colțuri. In pereți, rămăseseră prinse calendare, ilustrații și fotografii. Pe o fereastră, o glastră cu mușcate roșii. Podelele erau acoperite cu hârtii, cârpe, fulgi, mosorele și tot felul de nimicuri.

Soldatul îngrămădi în fiecare odae snopi de stuf uscat. Un chibirt și flacăra se ridică roșie albăstrie, la început neîncrezătoare, apoi tot mai plină, mai bogată și mai puternică, către ferestre și uși. Floarea de mușcată, atinsă de pară își strânse frunzele și se plecă moale spre pământul din care creștea. Sticlele ferestrelor plesniră și se fărâmițară cu râs diavolesc. Flăcările se repeziră libere printre cercevele, către strașini. Tencuiala tavanului, căzu. Șipcile uscate de brad își arătară dinții aliniați. Scânteile se lipiră și de ele.

In magazie grinzile și căpriorii de-abia așteptau îmbrățișarea focului. Intr'un colț, erau îngrămădite pae, cari atingeau tavanul. Un chibrit scăpără. Luminița lui arămie, jucă o clipă umbre mari pe pereții întunecoși. Apoi flacăra se înălță furioasă către vârful căpiței.

Eșirăm repede pe poartă. Fum negru și flacări ascuțite țâșneau prin toate ferestrele, pe sub strașini, printre olane.

Trăsura porni grăbită. Vizitiul se prefăcea că nu știa, că nu vedea nimic. In marginea satului, câțiva copii, ridicară spre noi ochii lor mari, curați și sperioși.

Trebuia să lucrăm repede. In câteva minute, eram la gospodăria lui Grebenco. Intrarăm în curte. Un cal legat de o căruță ne privea blând, cum numai animalele știu să privească. Ii dădui drumul să pască în grădină. In casă lucrurile erau răvășite. Trecuseră prin odăi și perchezițiile și vecinii. Cuferele erau răsturnate. Cojoace erau amestecate cu perne, pânzeturi și lengerie. Scoarțele erau smulse din pereți. O pisică albă care la apariția noastră sări speriată spre gura podului, era singura vietate care trăia acolo. Soldatul aduse de afară un braț de pae și peste el îngrămădi scaune, mese, lăzi și alte obiecte de lemn. Un alt maldăr de pae fu îngrămădit la gura podului. Pentru amândouă întrebuință un singur chibrit. Ostașul, cu o ușurință uimitoare, ușurința omului de a distruge, alergă la magazia cu pleavă și cea cu grâu.

Nu ne depărtasem două sute de metri și în spatele nostru se ridica un vârtej fierbinte de flacări.

In cea mai deplină aparență de liniște ajunserăm la primărie. Sătenii, în haine de sărbătoare eșeau dela biserică. In atmosferă se răspândise miros de funingine. Oamenii se priveau îngrijorați și grupuri, grupuri, se îndreptau grăbiți spre vetrele lor.

In primărie se făceau cercetările polițienești de către un ofițer de jandarmi ajutat de numeroși subofițeri, șefi de posturi. Cum intrai, aveai la dreapta și la stânga o sală lungă, mărginită cu bănci pe cari stăteau cu mânile legate la spate cei arestați. Din ea, ducea drept înainte o alta, care avea pe de lături numeroase camere, în cari erau instalate birourile administrației.

Cancelaria primarului, era prima odae din dreapta. Pe jos era lipită cu pământ. Geamurile erau stropite de murdăria muștelor. Sub mese erau aruncate coji de harbuji și sâmburi. Chipurile țarului și a întregii familii imperiale erau rupte de revoltați și atârnau ca niște biete zdrențe. Telefonul era smuls. Aerul era putrezit.

Când veneai spre primărie, auzeai de departe urletele— „celor ce nu voiau să spună tot". — Santinela înfiorată se plimba încet, călcând pe pământ ca pe o rană. In prima sală te întâmpinau figurile înspăimântate ale arestaților. U-

Continuare in pagina II-a

nii steteau pe bănci. Alții erau trântiți grămadă pe jos. Un aer oțetit de sânge și sudoare îți oprea respirația. Erau locuitori din Galcov și din satele vecinașe. Unii tineri alții bărbați în toată firea și alții moșnegi. Numeroase femei cu copii în brațe, sau ținându-se sfioși de poalele rochiilor se înghesuiau în mulțime. Intre bărbați, erau figuri străvezii, cari suflau cu gura deschisă, cu ochii livizi, stând să curgă din orbite. Pe pieptprile desfăcute, pe cari se întindeau ca niște funii coaste'e întinse sub pielea albăstrie, curgeau picături mari de sudoare. Trunchiul le era ap'ecat înainte din pricina brațelor legate strâns de spetezele băncilor. Degetele acoperite de crăpături și bătături, le erau umflate și vinete. Unghiile păreau așchii înfipte în carnea din care stătea să țâșnească puroiul. Mulți păreau scoși de sub dărâmături. Capetele le erau pline de răni. Pe fețele negre se închegase sângele prelins din ochi, din gură, din nări, din urechi. Obrajii le erau plini de vânătăi. Când îndreptau spre tine ochii umflați, cu albul bulbucat, trebuia să-ți întorci cu groază privirile în altă parte.

Intr'un colț era și nevasta lui Melincov. Nu se știa unde i-se ascunsese bărbatul și jandarmii o aduseseră pentru cercetări. Era o femee tânără și voinică. Avea obrajii uzi de lacrămi. Ținea la sân un copilaș de lapte și căuta să astâmpere pe un altul de vre-o patru ani, care voia să plece acasă.

Din când în când câte unul dintre arestați era deslegat și împins dela spate către camerele de inchiziție, din cari se scoteau alții, încovoiați, zdrobiți, zăpăciți. Și întreaga mulțime gemea, ascultând urletele și pocniturile funiilor groase peste trupuri.

Mă ferii de privirile încremenite ale celor legați și dispărui în odăile cu aerul acru.

Ofițerul de jandarmi cu ajutoarele lui, alegeau de pe o listă pe cei ce trebuiau executați în seara zilei. Li se spunea la plecarea din sat că erau trimiși pentru confruntări, iar pe drum erau împușcați. In chipul acesta, se scăpa și de revoltați și de formele lungi ale proceselor.

* * *

A doua zi, către prânz, o bătrână venită de departe să aducă o legătură de mâncare fiului ei închis la primăria din Galcov, își recunoscuse copilul între cadavrele împrăștiate în porumburile din marginea satului. Liniștită, veni la mine, cerându-mi îngăduința să-l ridice. Apoi, desfăcu legătura cu cele aduse fiului ei și dădu de mâncare la soldați:

— De sufletul celui pe care l'ați ucis, maică...

II

Cancelaria primăriei era plină de lume. La o masă, sub lumina unei lămpi cu petrol, unul dintre ofițerii companiei număra hârtii monede pe cari le deslipea greu dintr'un teanc ud. In jurul lui, jandarmi și soldați priveau cu ochi lacomi la hârtii, fiecare rumegând în creer fel de fel de planuri, cari ar fi putut să se îndeplinească, dacă... Pe o bancă, având brațele legate la spate și capul căzut în piept, stetea un om ca de patruzeci de ani. In fața lui, cu mâinile în șolduri, cu picioarele depărtate unul de altul, un jandarm — „îl cerceta sumar" — ridicându-i din când în când chipul, cu câte un pumn repezit sub bărbie.

Ofițerul mă puse la curent cu tot ce se întâmplase. Cu o oră înainte venise la primărie un copil trimis de tatăl său, să declare că acasă la el, un necunoscut cerea adăpost pentru noapte. Ofițerul se dusese cu câțiva oameni și-l arestase. Cel prins se numea Ivan Ivanovici Zologub și era șeful organizației din Tatarewka. Captura era din ce'e mai prețioase. Asupra lui se găsise un carnet de note și corespondențe, precum și un pachet ud, în care se părea că erau înfășurate lucruri de-a'e mâncării. Numai, când s'a desfăcut pachetul în primărie s'a văzut că erau în el bani. Prinsul era un om hotărît și convins de dreptatea cauzei lui .Când soldații se repeziseră să-l prindă, el îi întâmpinase cu amenințarea: — Băgați de seamă, că o să răspundeți pentru mine, în fața poporului!

Mă apropiai de arestat. El își ridică încet capul blond, cu mustățile groase, căzute peste gură, cu ochii albaștri șterși. Prin nări'e nasului i-se scurgeau două șuvițe negricioase de sânge. Era galben și respira greu. Mă salută cu o ușoară înclinare a frunții late și brăzdate cu șanțuri adânci.

— Cum te numești ? — îl întrebai.

— Ivan Zologub — îmi răspunse

— De unde ești?

— Din Tatarewka

— Ce meserie ai?

— Zugrav de icoane.

— Ai familie?

— Da, nevastă și trei copii.

— Ce însărcinare ai îndeplinit în conspirație ?

— Am fost șeful organizației din Tatarewka.

—Ai împlinit această misiune de bună voe, cu tot sufletul și din toată convingerea?

— Da.

— Și nu regreți?

— Nu.

— Știi ce te așteaptă acum?

— Știu.

— Și nu-ți pare rău de copii, de soție?

— Imi pare.

— Și tot nu regreți?

— Nu. Trebuia să se facă. Trebuia să încercăm odată. Dacă ne ajuta toată lumea, nu eram acum pe această bancă.

— Sufletul nu te mustră pentru atâția nenorociți pe cari i-ai târât la moarte ? Pentru atâția slujitori ai statului pe cari i-ai măcelărit?

— Revoluție fără sânge nu se poate. Eu n'am ucis și n'am dispus să fie nimeni ucis. Ai noștri au tras, pentrucă soldații ne-au atacat.

— Dar banii aceștia de unde-i aveai?

— Rechiziție pentru nevoile revoluției.

Zâmbii.

— Dumneavoastră n'o să înțelegeți niciodată! — zise, și-și lăsă bărbia în piept.

Fui chemat la te'efon. Jandarmii se îngrămădiră din nou în jurul lui. Auzii glume și râsete, apoi strigăte'e arestatului: — Loviți-mă, eu însă am luptat pentru binele și libertatea voastră!

După ce terminai cu telefonul, un soldat dintr'un post de pază din afara satului veni să-mi raporteze un incident. Soldații postului din care făcea parte, observaseră un individ care voia să intre în sat, furișându-se prin porumburile cari în acel loc se întindeau până între primele case ale comunei. Somat, străinul o luase la fugă. Un caporal și soldatul care venise după mine îl urmăriseră trăgând focuri. Necunoscutul răspunsese cu focuri de revolver. Atins însă de un glonț fugarul se oprise. Când urmăritorii se apropiaseră de el, aruncase două granate. O nouă luptă și cel care nu voise să se predea, fusese ucis.

Trimisei șeful postului de jandarmi, notarul și un gardian, să recunoască mortul și să-i ridice hârtiile cari s'ar fi găsit asupra lui. După câtva timp cei trei se înapoiaseră cu știrea că împușcatul nu era altul decât Melnicov, șeful organizației din Galcov, a cărui casă arsese ca o cutie de chibrituri.

Târziu, când am eșit dela preotul satului, unde luam masa, o ceață groasă și umedă se amesteca turbure cu întunericul. Luminile felinarelor se zăreau învăluite în pâclă. Sentinelele nu se lămureau decât la câțiva pași.

La primărie, pe sa'a din față, arestații dormeau pe bănci și pe jos. Unii gemeau horăcăind cu chipuri'e scofâlcite de dureri, cu brațele încovoiate la spate și strânse în legături noduroase. A'ții, cu obrajii palizi, par'că muriseră, cu gurile căscate, cu pleoapele închise numai pe jumătate, lăsând să li-se vadă albul vinețiu al ochilor. Cei mai mulți se rezemau de trupurile semenilor de durere, ca pe niște trunchiuri. Și somnul, după zi'e chinuite îi furase pe toți, dându-le iluzia odihnei și poate a unor înșelătoare arătări din visuri.

Unul singur nu dormea. Intr'o odăiță, pe o bancă, legat strâns cu funii, stetea gânditor privind întunericul ce-i înegrea fereastra: Ivan Zologub. Mustele se plimbau răutăcioase pe obrajii lui lucioși de sudoare. In cameră era un miros greu. O lampă cu flacăra micșorată ardea pe o masă murdară. Pe jos erau hârtii coji și sâmburi de harbuji.

— Ai mâncat? — îl întrebai. El zâmbi amar.

— Mulțumesc, au avut grije să-mi dea și de una și de alta.

— Ce vrei să spui?

— Am mâncat și mâncare, am mâncat și bătae.

— Nu suntem noi de vină. E lupta dintre ce'e două voințe: a voastră să dărâmați, a noastră să păstrăm. De data asta am fost noi mai tari.

— Eu nu sunt un bandit de rând, sunt un biet muncitor cu brațele și tot odată un om de suflet. Știu bine că mă veți împușca azi-mâine, știu bine că voi fi pus la casne, dela mine însă nu se va scoate un cuvânt în plus. Faptele mele, ideile me'e, le spun oricui cu mândrie, pe tovarășii mei de acțiune, nu-i voi declara însă niciodată. Nu mi-e frică de moarte, dar mi-e rușine că mă credeți slab, că mă credeți fricos.

Mă așezai lângă el. Coatele noastre se atingeau. Imi pusei mâinile la spate, așa cum ar fi fost legate. Santine'a se plimba mută în fața noastră. Incercai un sentiment straniu. Mi-se părea că și eu eram rânduit între cei arestați. Că soldatul cu baioneta albă și tăioasă mă păzea și pe mine. Că n'aveam voe să părăsesc închisoarea. Că a doua zi în zori, aveam să fiu executat în linie cu restul revo'tați'or.

— Zologub — mă adresai cu bunătate vecinului meu, — să fumăm o țigare. — Uitând că era legat, se suci spre mine. Strânsoarea funiilor îi strâmbă însă fața de durere. Gemu. Cu băgare de seamă desfăcui sfori'e și-i scosei brațele din legături. Degete'e mele subțiri, a'be și bine îngrijite, atingeau pielea aspră ferbinte și asudată a pumnilor lui vineți și umflați, dându-mi senzația unei existențe care ar fi vrut să-și scurgă sânge'e în artere'e mele. Zologub își freca urme'e adânci și sângerânde brăzdate în carne, în timp ce pe obrajii lui livizi se furișară două lacrămi. Aprinserăm câte o țigară. Cu capetele pleca'e, fără să ne uităm unul la altul, trăgeam adânc fumul tutunului. Noaptea ne privea cu un ochi uriaș și negru, fixat în cadranul ferestrei. In sală, s'auzeau gemetele celor legați. Deodată, vecinul meu se ridică și fixându-mi ochii îmi spuse înăbușit:

— Eu pier și noi pierim, dar după beznă vine și lumina zilei! Până atunci însă, nu vreau să vă fac neplăceri. Vă rog să-mi legați iar mâinile la spate. Sau nu... să mi le lege mai bine soldatul.

* * *

Intr'o zi veni în Galcov un grup de cetățeni și funcționari din Tatarewka să-l vadă pe Zologub. Acesta era tocmai pus la casnă, să dea o declarație de care ancheta avea nevoe. Mâinile, legate de sub încheetura pumnilor, erau trecute peste genunchii strânși, cari ajungeau până sub bărbie. Astfel legat, era agățat de o prăjină trecută pe sub genunchi și între brațe. Cu amândouă capetele, prăjina era sprijinită de câte un scaun iar pedepsitul atârna ca un balot, legănându-se cu capul și genunchii în jos și cu șezutul în sus. Un plotonier de jandarmi, îl lovea cât putea cu o funie de grosimea brațului, muiată în apă. In odae era un aer mucegăit. Zologub urla ca o fiară, în timp ce-i pocneau peste trup izbiturile odgonului. Glasul plotonierului, s'auzea înăbușit printre icneli:

— Ai să taci banditule?

— Bate, câine!... Ucide!... Ucide!... Oh! O.., o... oh...

— Indrăznești să mă înfrunți? Stai că-ți închid eu gura! Și loviturile s'auzeau și mai dese și mai repezite.

— Mai tare, câne!... Omoară-mă, șarpe veninos!... Renegatule!...

— Renegat a? Na! Na!

— Pentru o coajă de pâine... călăule!..

— Nu taci ? Nu-ți ajunge ?

— Nu tac ! Trăiască revoluția !

Intrând „musafirii" dela Tatarewka, plotonierul ostenit, plin de sudoare și roșu de mânie, reîmbrăcă vestonul și aruncă funia într'un colț al odăii.

Vizitatorii aruncară câteva glume pe socotea'a celui bătut. Unul dintre ei, un bărbat ina't și blond, îl lovi cu piciorul în cap, apoi îi trase câteva palme peste obrajii asudați.

— Canalie, din pricina ta suferim atâția! Cum ți-aș scoate cu mâinile mele matele din burtă ! — Un polițist care însoțea pe vizitatori îmi șopti la ureche:

— Il vedeți ce înfocat reacționar pare ? Asta e unul dintre cei mai aprigi agenți ai revoluției. Nu-l arestăm ca să putem pune dintr'o dată mâna pe tot firul afacerii din care face parte.

Zologub, cu capul atârnând se legăna gemând, fără să răspundă nimănui. Poruncii să fie deslegat, ca să se mai odihnească. Liberat din legături, se prăvăli pe o rogojină și izbucni în plâns ca un copil:

— Ce mici sunteți!... Ce mici sunteți!... De ce nu mă împușcați!... Mă rog dumneavoastră, împușcați-mă!...

Iși întoarse ochii sângeroși spre mine:

— M'ai dat jos ca să mai răsuflu... să nu mor pe prăjină... să mă poată bate din nou... îmi lăsați viața ca să mă chinuiți..

O. VORONA

(Sfârșitul în Numărul viitor)

Când juriul premiului Nobel a voit să decearnă Norvegiei distincția pentru literatură, a ales pe scriitorul Knut Hamsun, unul din cei mai mari scriitori scandinavi ai epocei contemporane.

Din opera minunată a acestui scriitor se desprinde un optimism robust, o dragoste caldă pentru viață, pentru umanitate. Cea mai recentă lucrare a acestui mare scriitor, a fost tradusă în românește de d. Ion Pas și publicată în Biblioteca „Dimineața" sub titlul

CAUCAZ

Prețul unui exemplar 8 lei.

TOADER

Viu dela Poștă. Patru trepte. O ușă la dreapta. Impinq ușa: patru ghișeuri, patru capete severe, capetele Poștii.

— Ce poftești ?

— Cum mă chiamă ? Toader mă chiamă.

— Treaba dumitale: ce dorești ?

— Câți ani am ?.. Intrebarea nu mă miră de loc. Câți îmi dați?... Sunt de 15 ani, domnule șef, și mama se numește Catinca... Nu vă puteți închipui ce fire blândă și ce femee de ispravă... Eram numai atâta, de-o șchioapă, și-mi aduc aminte că mă spăla pe cap. Unchiul Costea îmi zicea brânzoi... și-mi da cinci parale în fiecare zi, ca să-mi cumpăr bomboane.

— Na de bomboane și bagă bine de seamă să nu-ți strici stomahul.— Când mă gândesc, domnule șef, cum zicea el, vorba asta, **stomahul**, mă înduioșez.

Imi veniră lacrimile, și începui să plâng în fața poștei restante, ca un copil.

— N'aveți o batistă, domnișoară, mă rugai de fata de la un ghișeu, pe a mea am uitat-o acasă. Numai un moment...

Lângă mine venise o doamnă, care uitând ce trebuia să ceară, mă privea cu un fel de sfială. Și se înmulțise lumea la ghișeuri și toată lumea se uita la mine, cu un fel de sfială sau de admirație — și funcționarii și funcționarele cu capul scos, ca la teatru, din ghișeuri se uitau la mine. Acela căruia îi ziceam: Domnule șef, își îndulcise dintr'odată într'atâta figura ieșită cu totul afară din ferestruica lui, în cât nu mă putui opri să-i arăt recunoștință. Intinsei mâna și-l mângâiai pe obraz:

— Cum semeni cu vărul meu! îi spusei cu un oftat... cu vărul meu care a murit.

Atunci toată lumea începu să râdă. Fiind comunicativ, începui să râd și eu, socotind că s'a întâmplat ceva de care trebuia să râdem cu toții.

— Vedeți pe omul ăsta ? zisei unei domnișoare dela Poștă, arătându-i pe odăiaș, care cred că făcuse un semn în dosul meu și râdea pe înfundate: E un mare pișicher. Nu știu cu cine seamănă, dar îl cunosc.

— Te cunosc... nu te face... zisei odăiașului. Lumea râse atunci mai tare.

— Și-a tras chipiul pe ochi ca să nu-l recunosc.. adăogai eu, râzând cu hohot de felul cum își trăsese chipiul pe o sprânceană. Subt cozorocul chipiului gura lui făcea o strâmbătură care mă silea să râd din ce în ce mai tare.

— Mare secătură ce ești, îi zisei cu sinceritate. Sunt oameni, Domnișoară, așa, comici. Am cunoscut pe unul, la care ajungea să mă uit ca să pufnesc de râs. Era ciupit de vărsat. A murit și par'că ar fi îngropat în sufletul meu. Râde noaptea în sufletul meu și mă scol din somn râzând...

Râsul meu umplu toată poșta, ca un fulger care tuna din toate gurile și ca un vânt de hohote nestăpânite. Un domn plin de barbă veni pe la spatele ghișeurilor și puse ordine, probabil Directorul. Funcționarii se risipiră stângaci ca niște ploșnițe la ivirea lămpii.

— Nu vă e rușine, Domnilor, se răsti cu gravitate directorul. Publicul așteaptă la ghișeuri și dumneavoastră stați de glume.

— Dar dumneata ce tot vrei, domnule, răcni directorul. — Mă întorsei să văd la cine răcnește. El zbiera la mine.

— Cu dumneata vorbesc, zise directorul, pironindu-mă cu degetul și arătând din manșetă o mână păroasă.

— Cu mine? zisei.

— Chiar cu dumneata. Ce te uiți așa?

— Mă chiamă Toader, îi zisei.

— Ce-ai zis?

— Am zis că mă chiamă Toader. Cum o să zic că mă chiamă dacă mă chiamă Toader?

Căutătura teribilă a Directorului plezni ca o spetează prea încovoiată, într'un hohot de râs, când domnișoara îi adaose:

— Il chiamă Toader și are 15 ani...

Directorul se mototoli de râs.

— De ce râzi, Domnule Director, îl întrebai supărat.

— Păi, om de 15 ani ești dumneata?... Nu vezi că ți-e barba cât a mea ?

— Cum? nu sunt liber să am 15 ani? îl întrebai.

Cineva mă ciupea prin pantalon.

— Cine mă ciupește? strigai eu în gloata care sporise la spatele meu, între balustradele din fața ghișeurilor.

— Nu crede că nu te-am văzut! strig eu din nou și mă întorc repede către domnul gras, care mă ciupise... Te rog să mă mai ciupești odată, dacă-ți dă mâna.

Domnul cel gras mă ciupi atunci în fața mea, cu toată brutalitatea, ca și cum mi-ar fi rupt carnea în clește. Mă uitai, înebunit de durere, la el, întrebându-mă ce i-aș putea face. Nu-i puteam face nimic.

— La o parte! strigă un om cu o ladă pe umeri, izbindu-mă în șira spinării.

— Te rog, domnule, să umbli cu băgare de seamă, îi zisei. Omul mă turti cu lada, ca să o bage pe ușa de lângă ghișeu.

Domnul cel gras zise:

— Haide, isprăvește odată și mișcă-te de aici.

— Nu mă mișc, îi răspund: am venit întâiul. Domnule Director, eu am venit întâi, ați văzut.

— Spune, domnule, ce dorești, îmi zise directorul și lasă-ne în pace.

— V'am făcut ceva? îl întreb.

— N'ai făcut nimic dar spune ce vrei...

— Vreau să nu mă mai înghesuie și să nu mă mai ciupească dumnealui.

Atunci simți cum mă dă lumea la o parte și mă înțepenii cu mânile de rampă. Mai multe brațe mă desrădăcinară și vor să mă scoată din fața ghișeelor. Mă opintesc. Domnul cel gras îmi răsucește mâna ca o frânghie și cedez. Intr'o clipă sunt scos afară, la ușă și în râsul general sunt aruncat în stradă. Ușa se închide și văd prin geamuri publicul împingând în ea ca să o ție închisă împotriva mea. Mă reped și arunc cu picioarele în ușă, răcnind:

— Dați-mi pălăria!... Domnule sergent, mi-au luat pălăria și nu vor să mi-o dea... Dați-mi pălăria!...

Pe când izbeam în ușe o droaie de copii se adunară împrejurul meu. Erau orele 4 și ieșeau din școli. Lângă mine văzui ochii albaștri ai unui băiat atât de frumos în cât m'am plecat să-l sărut. El se ridică râzând pe vârful picioarelor și mă scuipă în obraz. Nu știu ce fel a fost efectul acestui dispreț, că începui să plâng și o luai la fugă — cu toți copiii după mine. Intărâtați ca mâțele de alergarea frunzelor, ei mă urmăreau cu pasiune de-a lungul străzilor. Un huet ca vântul venea cu ei după mine. Aruncau cu linii, cu creioane, cu bulgări de hârtie. Ziceau ceva, strigau ceva, un cuvânt pe care voiam să-l înțeleg; nu știu ce ziceau.

Mă opresc deodată hotărât să aflu și iau de jos și-l ridic în brațe, pe cel mai apropiat de mine dintre copii.

— Ce-ai zis ? strig eu în urechea lui, strângându-i îndârjit umerii în mâni ca'n niște menghini?

— Toader tâmpitul! zise băiatul...

— Toader tâmpitul? mă gândesc.

— Toader tâmpitul! repetă băiatul nițel obraznic și nițel dureros de strânsura mea.

— Toader tâmpitul! urlară copiii.

— Eu sunt Toader tâmpitul? întreb pe copil, sugrumându-l.

— Da, **tâmpitul!**

— De ce tâmpitul? îi strig eu, strângându-i beregata și frângându-l între genunchii mei, hotărât să-l calc și să-l sdrobesc cu picioarele... De ce?

Inainte de a-l ucide, mânile mi se înmuiară și lacrimi simții urcând în sufletul meu și dădui copilului drumul.

— Ai să mă ierți că te-am strâns așa de tare, îi zisei și mă lăsai pe marginea trotuarului, descurajat.

— Toader tâmpitul, strigă copilul și toți copiii strigară cu el, ca o holdă răzvrătită, lovindu-mă fiecare în cap cu linia, ca un stol de vrăbii atacând un erete.

Mi-aduc aminte acum către seară, pe banca din grădină publică, subt copacii îngălbeniți și nu înțeleg. Țin în mână o scrisoare pentru mama, o port cu mine de o lună de zile. De ce nu i-o trimit? Biata mamă îmi scrie mereu... Unde mi-e pălăria ?

Zarea din apus, posomorâtă are tot atât neînțeles cât și înțeles.

T. ARGHEZI

Nu pleca de acasă

fără să te fi asigurat întâi că posezi acea energie fizică care e indispensabilă chiar pentru cele mai neînsemnate oboseli. Un stomac bine nutrit este o rezervă de forțe, întotdeauna gata să înlocuiască pe cele ce se epuizează. Pentru a realiza o condițiune atât de avantagioasă n'aveți decât să beți o ceașcă de:

CACAO Knorr

care unește un gust delicios cu valori nutritive extraordinare într'un volum mic. E singurul printre produsele similare, care se digerează și asimilează în timp foarte scurt, și care, pentru orice organism va fi reconstituantul energiei.

Incercați, comparați și apreciați.

De vânzare la drogherii și magazine de coloniale.

Citiți, azi

LECTURA No. 159:

Floarea literaturilor străine

Marcel Prevost

Vârsta Primejdioasă

Lei 5.– Scrierea completă. La librari și chioșcari.

Atelier de Pălării Bărbătești

Instalație Modernă

Pălăriile bărbătești cât de vechi se curăță, se întorc și se modernizează

LA

Marin Drăgănescu

Str. Regală 10

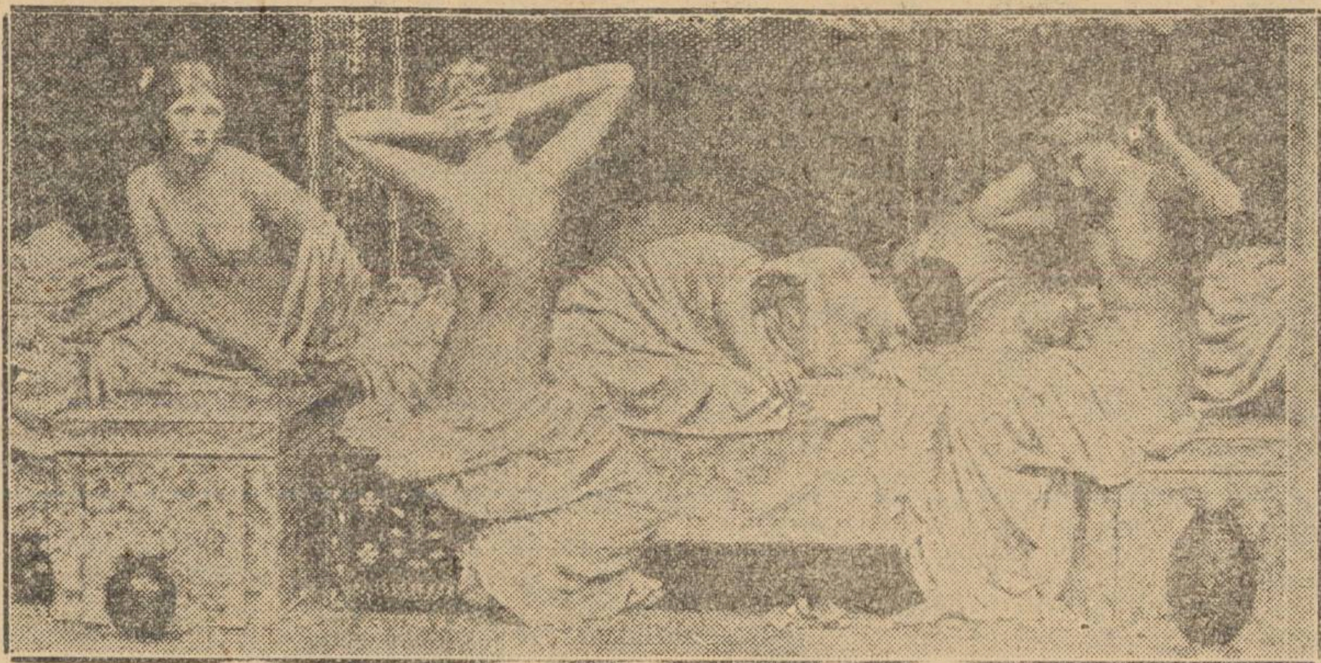
Execuție ireproșabilă, material de prima calitate.

„MEYERS LEXIKON"

complect revizuit pe anul 1927 poate avea oricine contra plății de

— 5 Mărci germane pe lună de volum —

A se adresa firmei „FORTUNA" București, Calea Văcărești No. 30

PLASTICA

Se face îndeobşte confuzie la noi între afinităţi şi influenţe în artă.

Dacă influenţele de orice fel pot fi dovada lipsei de personalitate, afinităţile de temperament şi de interpre-

Ştefan Constantinescu **Ţărani**

tare artistică sunt de cele mai multe ori corespondenţele cu totul inofensive ale unor sensibilităţi distincte, care au totuşi unele puncte involuntare de contact. Afinităţile sunt deobicei aparente, pe câtă vreme influenţa e organică.

In plastica noastră, unde artistul îşi cucereşte cu greu mijloacele proprii de expresie, unde talentele sunt sistematizate şi nivelate, printr'o înapoiată metodă didactică, pe tipare de egală realizare estetică, influenţa exercitată de un artist sau de un grup de artişti se traduce

Şt. Constantinescu **Grup de ţărani**

prin formulă. Se banalizează astfel, prin generalizarea unor maniere tipice, întreaga creaţiune a unei epoci.

Sentimentul plastic se cere însă orientat către vizualităţi particulare, pentru ca, atunci când va câştiga formă emotivă, să capete un mai variat şi mai adânc înţeles, prin capacitatea de expresie a celui ce-l tălmăceşte.

Nu vom face o vină unui artist ca Ştefan Constantinescu, de pildă, care, aducând în opera lui vagi înrudiri de paletă şi de manieră cu lucrările unui pictor recunoscut, ştie totuşi să-şi sporească ornamentica amănuntelor de execuţie cu melodii cromatice rare, cu o organizare originală uneori a subiectelor în pânză.

Elementele de construcţie se încheagă într'o preţioasă tendinţă spre grupare şi compoziţie. Staticul cumpănit al ţărancilor lui Şirato îmbracă şi aci o gamă discretă de tonuri, însă rămâne străin de ceiace alcătuia calitatea sensibilă a acestui procedeu pictural: seriozitatea concentrării tehnice.

Un temperament agitat, încă nelimpezit, dar care poate fi o făgăduinţă, desigur mai nebuloasă decât Ştefan Constantinescu, este pictorul Tarasov.

Cu o mai aspră disciplinare a izvoarelor de inspiraţie şi a interpretării coloristice, Tarasov va izbuti să dea lucrări mai întregi decât majoritatea celor expuse astăzi la Căminul „Regina Maria".

Arta glumeaţă a doamnei Lucia Demetriad-Bălăcescu se regăseşte în mediu convenabil la Academia Artelor Decorative.

Vioae, ilustrativă, spirituală, pictura acestei artiste câştigă şi astăzi prea puţini amatori.

Un efort de afirmare încearcă Henri Daniel în expoziţia de la Hasefer, fără să parvină să învingă toate influenţele strânse în lucrările sale.

S. Tarasov **Mărgărite**

In aceiaşi sală, Cornelia Babic, pe o treaptă mai acceptabilă decât în alţi ani, ilustrează însuşiri de culoare.

In lucrările de grafică ce alcătuesc expoziţia postumă a lui Horaţiu Dimitriu s'au întrunit câteva izbutite

Horaţiu Dimitriu **Autopotret**

xilografii, în care echilibrările de volume, de spaţiu şi de forme se realizează plastic prin viguroase alternări de negru şi de alb.

H. BLAZIAN

De vorbă cu Selma

La moara din muntele Olimp

Gândul mă poartă din nou spre tine, buna mea Selma... Adică, la drept vorbind, acest gând, din depărtarea la care te afli, te-a adus din nou înaintea ochilor mei. Te-a adus pe o rază de soare, buna mea Selma.

...Nu zâmbi ironic, aşa cum aveai obiceiul, atunci când eu o luam cam razna cu vorba, şi nu-mi spune că iar m'am apucat să visez şi să fac poezie.

Ce poezie să faci celei mai desăvârşite poezii, care eşti tu, minunata mea Selma?

Şi fiindcă veni vorba de aceasta, n'ai uitat, cred, ziua în care, extaziată de frumuseţile Coranului şi mai ales de autorul lui, mi-ai spus: „Vezi ce om sublim şi ce poet neîntrecut a fost Mahomet al nostru! Spune că în viaţa lui nu i-au plăcut decât trei lucruri: *femeia, poezia* şi *florile*".

Iţi mai aduci oare aminte că răspunsul meu te-a făcut să te înroşeşti şi că chiar m'ai lovit — o, atâta de uşor şi de plăcut! — peste gură? Iţi aminteşti că ţi-am răspuns: „Dacă Mahomet te-ar fi cunoscut pe tine, fără doar şi poate că ar fi zis: In viaţă nu-mi place decât femeia şi ar fi socotit de prisos să mai pomenească de poezii şi de flori, căci ar fi văzut în tine înfăptuirea celui mai frumos vis de poet şi floarea cea mai desăvârşită."

In ziua aceea mi-ai spus: „Iar ai luat-o razna", dar în ochii tăi citeam un sentiment de mulţumire, de cea mai îndreptăţită mulţumire.

Nu te-ai supărat atunci; rogu-te, nu te supăra şi acum când îţi spun că gândul te-a adus pe o rază de soare înaintea ochilor mei. Da, Selma, te văd în toată strălucirea frumuseţii tale; te văd aşa cum ai fost şi cum nici astăzi nu poţi fi într'altfel.

O, fii liniştită, n'am să spun un singur cuvânt nici despre părul tău, nici despre ochii tăi şi nici despre toată făptura. Ce nevoe este ca şi alţii să ştie cum eşti făcută tu, Selma?

De aceea, vom sta de vorbă, reîmprospătând amintiri, cari nu e bine să piară şi să se şteargă. Iată, soarele care a înseninat cerul ce de atâta vreme stătea mohorât şi plângător, mi-a trezit amintirea acelei zile — cred că n'ai uitat de dânsa — când ne-am suit pe muntele *Olimp*, al acelui Olimp asiatic, pururi verde şi care străjueşte neadormit oraşul *Brusa* şi întinsul covor de flori şi verdeaţă, care este câmpia dela poalele lui.

Ştii că amândoi părăsisem, chipurile, pentru motive de sănătate, Constantinopolul asupra căruia începuseră să se lase căldurile verei, hotărându-ne să petrecem lunile de vară, luni pe cari le-am fi lungit pe cât era cu putinţă, în liniştea şi răcoarea oraşului Brusa, unde îşi doarme somnul de veci marele *Osman*, întemeietorul împărăţiei, care îi poartă numele.

Dar după o şedere de câteva zile la Brusa, ai găsit că oraşul acesta, unde aveai impresia că lumea merge în vârful picioarelor şi că îşi ţine degetul la gură, nu era în deajuns de tăcut şi de liniştit. Eu unul — vai, cât de lipsiţi de fineţă şi de pricepere sunt bărbaţii! — ţi-am zis în mirarea şi nedumerirea mea: „Dar nici la cimitir nu e mai multă linişte şi tăcere decât aicea la Brusa".

Drept răspuns, tu ai zâmbit şi mi-ai aruncat priviri de compătimire pentru puţina mea inteligenţă. A doua zi, însă când ne-am mutat în satul din deal, în acel sat mititel în care trecătorii erau rari chiar şi în timpul zilei, am înţeles adevăratul motiv, care te îndemnase să părăsim Brusa. Acolo puteam sta şi puteam merge ori unde împreună în toată voia şi libertatea. Nu ne văzuse nimeni până atunci, iar locuitorii, oameni cum-se-cade şi cari nu gândeau niciodată ceva rău, ne luau drept perechea cea mai legitimă.

Acolo n'aveai nevoe să-ţi ţii vălul tras pe faţă, când eşeam împreună. Câţiva paşi şi ne pomeneam afară din sat, unde nu ne vedeau decât păsările din văzduh şi Dumnezeu din cer.

Ţii minte, Selma, că eu îţi spuneam în astfel de zile: „Vezi cum păsările se iau la întrecere, ca să proslăvească în cântecele lor frumuseţea ta, pe când de sus din cer Dumnezeu zâmbeşte mulţumit că a putut să împodobească pământul cu o făptură aşa de frumoasă, aşa de desăvârşită, cum eşti tu, buna mea Selma."

Tu râdeai, mă loveai peste mâna, care vroia să-ţi cuprindă talia şi mă întrebai: „Nu cumva repeţi pe de rost lucruri citite în vre-o carte?"

Da, Selma, aveai dreptate. Iţi spuneam lucruri citite, dar citite în cartea pe care nu e nevoe să o scrii, pentrucă această carte a răsărit dela sine, a căpătat fiinţă sub farmecul ochilor tăi. Şi stătea întreagă şi deschisă în inima mea şi în sufletul meu.

...Dar, vezi, tu eşti de vină că am lungit vorba şi am cam început să uit de ziua în care urcasem pentru întâia oară povârnişurile muntelui Olimp şi de moara lui *Suleiman Aga*, la care am făcut un popas de câteva ceasuri.

Să mă ierţi, Selma, că am râs — şi nu ştii cât m'am căit — de neştiinţa ta, atunci când, mergând braţ la braţ, tu m'ai întrebat: „Dar par'că mai este undeva un munte, căruia îi zice tot Olimp?"

Selma, tu nu citiseşi nimic — şi nu zic că ai făcut rău — din mitologia veche, aşa că n'aveai cunoştinţă de existenţa muntelui Olimp din Macedonia în vârful căruia zeii îşi duraseră locuinţele. Şi nu erau numai zei, ci şi zeiţe frumoase, care de care mai frumoase. Aşa cum eşti tu, Selma. Dar cu o deosebire, cu o mare deosebire. Zeiţele acelea n'au existat decât în închipuirea aprinsă a grecilor antici, pe când tu, Selma, exişti aievea, o zeiţă vie şi strălucitoare.

„Şi a fost, îţi povesteam eu mulţumit în mărginirea minţii mele că am prilejul să-mi desfăşor cunoştinţele unui dascăl plictisitor, o zeiţă căreia îi zicea *Venus* şi care era zeiţa *Frumuseţei*.

— Era aşa de frumoasă ? m'ai întrebat tu, curioasă şi cu un pic de gelozie, care şade aşa de bine unei femei frumoase.

— Da, am întărit eu vorba. Venus trecea drept înfăptuirea idealului frumuseţei feminine. Ci-că se născuse din spuma mării... Dar tu, Selma, unde te-ai născut ?

— „Eu sunt născută în văile Caucazului", mi-ai răspuns tu, spunându-mi un lucru pe care îl ştiam de mult, dar de care auzeam întotdeauna cu plăcere, fiindcă era privitor la tine.

Intre acestea, urcam mereu pe cărările înguste şi învăluite în umbră şi verdeaţă ale muntelui Olimp. Fireşte, ne opream, făcând chiar popasuri destul de lungi. Ne opream unde era umbra mai răcoroasă, unde păsările cântau mai frumos, unde verdeaţa era mai fragedă şi mai îmbelşugată. Ne opream, mai ales că observasem că tu, crescută încă de mică în moleşala dela Constantinopol, n'aveai îndemânarea şi sprintenia oamenilor a căror copilărie şi tinereţe s'a desfăşurat pe drumuri de munte în hoinăreli de zile şi săptămâni întregi.

Tu oboseai repede, Selma, ţi se tăia respiraţia şi îţi tremurau picioarele.

Insă, iată: colo la dreapta noastră se întrezăreşte, pierdută între copacii pădurii, o clădire albă: este moara lui Suleiman Aga, moară pe care ţineai să o cercetăm.

O ultimă sforţare şi, în sfârşit am ajuns.

Mai ţii minte, Selma, că în poarta morii stătea, fumând dintr'un ciubuc lung, un moşneag cu o barbă albă ce-i acoperea tot pieptul ? Ai fi zis că era un moşneag scăpat dintr'un basm şi stând la o masă fermecată.

La vederea noastră, moşneagul şi-a scos ciubucul din gură, s'a sculat de jos şi ne-a primit cu toată prietenia. Era *Suleiman Aga*, stăpânul morii, care îi purta numele.

Ştii că ne-a spus că a trecut de nouăzeci de ani, dar nouă nu venea să-l credem. Dar omul s'a jurat, iar tu îmi spuseseşi că atunci când un turc îşi întăreşte vorba cu jurământ, n'ai voe să te îndoeşti de adevărul spuselor sale.

Şi ce bine se ţinea Suleiman Aga, ce drept îi era trupul şi cât de sigur piciorul! Odată cu aceasta, ce de blândeţă şi de bunătate era în privirile sale de om, care n'a ştiut ce-i minciuna şi înşelătoria, pe când frumoasa-i barbă de un alb ca zăpada îi dădea înfăţişarea unui patriarh din alte vremuri, retras colo în creasta de munte, pentru a medita mai în tihnă asupra zădărniciei şi sforţărilor şi bucuriilor pământeşti.

„Şi ai fost din totdeauna morar la moara aceasta?" l-am întrebat eu, ca să găsesc prilej de vorbă.

Iar Suleiman Aga zâmbi, îşi trecu mâna prin barbă şi după ce ne pofti să ne aşezăm jos, ceva mai încolo, la umbra unui paltin, îşi aprinse din nou ciubucul, începu să ne povestească despre trecutul său, despre viaţa sa, care nu cursese aşa de liniştită, cum îl arăta înfăţişarea, ci fusese străbătută de multe furtuni şi de grele necazuri.

„Am slujit, ne spunea el, mai bine de douăzeci de ani în oastea *Padişahului* — Alah să-l aibă în sfânta Sa pază. Am cutreerat de mai multe ori întinsa noastră împărăţie şi am luat parte la trei războaie mari şi la potolirea mai multor răscoale. M'am bătut în două războaie cu moscoviţii şi odată cu muntenegrenii, cari trăgeau în noi ascunşi după stânci până la cari nici căprioarele n'ar fi putut să se urce. Şi am mai luptat împotriva Curzilor, împotriva Albanezilor, ba într'un rând am fost trimis cu regimentul din care făceam parte împotriva răsculaţilor din îndepărtatul Iemen.

— Care va să zică, ai suferit mult în viaţă, Suleiman Aga? l-ai întrebat tu, împinsă de un sentiment de compătimire pentru dânsul.

— Da, fiica mea, ţi-a răspuns el, dat totul trece şi se uită. Am fost rănit de cinci ori, dar rănile s'au închis şi s'au vindecat. Odată am fost făcut prizonier şi trimis în fundul ţării moscovite, unde era tare frig şi multă lipsă. Dar am scăpat cu viaţă şi la sfârşitul războiului mi-au dat drumul. Intr'un alt rând... dar la ce bun să povestesc lucruri trecute şi uitate ? zise Suleiman Aga, întrerupându-şi vorba şi trăgând cu poftă din ciubucu-i aprins.

A tăcut el şi o bună bucată de vreme n'am găsit nici noi ceva de vorbit. Tot tu Selma ai fost aceia care ai pus tăcerii capăt şi l-ai întrebat: „Dar n'ai copii, cari să-ţi dea acum la bătrâneţe o mână de ajutor?

— Am avut doi băeţi, răspunse Suleiman Aga scoţând, fără să vrea, un oftat şi după ce mie, care ajunsesem împovărat de ani şi istovit de viaţa în armată, mi s'a îngăduit să mă întorc acasă, fiii mei s'au dus să-mi ia locul în oştile împărăteşti. S'au dus, dar nu s'au mai întors. Amândoi au avut moarte de martiri. *Hasan*, cel mai mare, a căzut într'o luptă cu moscoviţii, iar *Husein* într'o încăerare cu răsculaţii din pustiul Hauran din Siria. Aşa a hotărît Alah — slăvit să-i fie numele!"

Şi după ce spusese acestea, Suleiman Aga rosti din buze şi pe şoptite o rugăciune, care fără doar şi poate, era o rugăciune de mulţumire către Dumnezeu, pentru că se îndurase să pună cununa de martir pe capul fiilor lui.

Şi mai ţii minte, Selma, că tocmai când ne pregăteam să ne luăm rămas bun dela Suleiman Aga, veni la dânsul un tânăr ca de vreo treizeci de ani şi-i zise: „*Baba* (tată) Gemal din Cerchez-Chioi întreabă când are să fie măcinat porumbul lui?"

Iar după ce tânărul plecă să ducă lui Gemal acela răspunsul noi la rândul nostru l-am întrebat pe Suleiman Aga: „Ţi-i nepot tânărul, care a fost aici?"

Ştii, Selma, cum s'a întunecat bunul şi blândul Suleiman Aga la întrebarea aceasta şi cum ne-a răspuns: „Nu eu n'am nici un nepot şi nici o rudă şi să mă ferească Dumnezeu să am un nepot ca acest tânăr care este un *copil din flori*".

Şi fără să-l mai întrebăm ceva, Suleiman Aga, vrând, pe semne să-şi mai uşureze sufletul de o povară ce-l apăsa, ne-a spus povestea „copilului din flori".

Ar fi bine să ne-o reamintim şi noi, scumpa mea Selma. Decât acum am stat cam mult de vorbă, de aceea socot că e mai bine să o lăsăm pentru rândul viitor.

N. BATZARIA

„Librăria C. Dobrogeanu-Gherea"
din str. Sf. Ionică No. 5

A primit o nouă serie de cărţi germane: *Karl Kautsky: Die materialistische Geschichtsauffasung* 2 vol. (lucrarea capitală a marelui marxist german); Valeriu Marcu: *Lenin, Bilder, Rebell und die Demokratie, Wilhelm Liebknecht;* Elias Hurwicz: *Geschichte des russischen Bürgerkriegs;* Angelica Balabanoff: *Erinnerungen und Erlebnisse;* I. Gumbel: *Russland von Gegenwart;* H. Cunow: *Allgemeine Wirtschaftsgeschichte,* 2 vol.; Upton Sinclair: *Petroleum, Goldne Kette* (ultima lucrare, precum şi toată opera); Otto Rühle: *Revolutionen Europas* 3 vol.; Anna Siemsen: *Das Buch der Mädel; Die Befreiung der Menschheit* (impresionantă lucrare colectivă asupra ideii de libertate), etc. etc.

In franceză: *Rainer Maria Rilke: Les fenêtres* (ediţie rară); Hudson: *Le pays pourpre;* Constantin Fédine: *Transvaal;* Georges Duhamel: *La nuit d'Orage;* Maurice Maeterlinck: *La vie de l'espace;* Claude Anet: *Notes sur l'amour;* Pierre Fervacque: *Le chef de l'armée rouge;* Jack London: *Le gen du Ring;* Palacio-Valdès: *Tristan, Le roman d'un romancier;* Henry Deberly: *Un homme et un autre;* D. Merejkowsky: *Les mystères de l'orient;* *Jérome & Jean* Tharaud: *La Rose de Saron;* I. H. Rosny; *Les chaperions blancs;* Maxime Gorki: *Les Cafards,* etc., etc.

Reviste româneşti şi străine. Reduceri de preţuri. Expediţii în provincie contra ramburs.

A apărut EDIŢIA II-a din marele roman

MAMA

de MAXIM GORKI

Editura „Cugetarea" Lei 38.—

Problema obârșiei civilizației mondiale

In jurul săpăturilor de la Glozel

Corespondentul unui ziar vienez a avut o întrevedere cu profesorul Salomon Reinach, unul din cei mai eminenți arheologi ai Franței. Se știe că profesorul Reinach a luat o atitudine netă în chestiunea descoperirilor arheologice de la Glozel, chestiune care agită de un timp încoace toate cercurile științifice din Franța. La lămuririle cerute de ziaristul vienez, prof. Reinach a răspuns următoarele:

De descoperirile arheologice ce s'au făcut de curând la Glozel, lângă Vichy, se leagă un mare scandal și o chestiune științifică de o importanță mondială. Afacerea Glozel este de fapt numai repetarea unui cântec vechiu: Obișnuita opoziție îndârjită a științei înrădăcinate împotriva oricărei recunoașteri noui, care amenință să distrugă toate rezultatele de până acum. Polemica care s'a încins în jurul descoperirilor de la Glozel nu are nici o importanță — păcat de timpul pe care îl pierdem în zădar. Rezistența ce opun reprezentanții învățăturii oficiale în acest caz e ușor explicabilă din punct de vedere psihologic. Din concluziile ce decurg din săpăturile de la Glozel se răstoarnă toate cunoștințele noastre actuale, dar mai ales ipotezele cu privire la începuturile culturii omenești. Toate manualele noastre apar deodată învechite. Ceeace am profesat timp de 22 de ani de pe catedra universităților franceze apare ca o greșală în lumina nouilor descoperiri.

Descoperirea constă în numeroasele inscripții pe pietre, argilă și oase, care au fost dezgropate la Glozel și care provin fără îndoială dela oamenii din ultima epocă de piatră. Inscripțiile se găsesc repetate lângă desene de reni și au fost scoase din straturile de pământ laolaltă cu diferite obiecte din arta olăriei de un tip foarte primitiv.

Această descoperire precum și nouile cunoștinți ce decurg din ea nu pot surprinde prea mult lumea științifică. Incă în anul 1891 un savant portughez a afirmat că vechile inscripții iberice nu sunt de origină francă, după cum a afirmat Emil Huebner, ci de origină băștinașă.

Un al doilea portughez, prof. Severo, a publicat în anul 1903 inscripții și desene primitive din săpăturile de la Alvao, pe care le considera ca aparținând epocii neolitice. Acestea prezintă de altfel o asemănare surprinzătoare cu inscripțiile de la Glozel. Dar chiar înainte de această dată, în anul 1896, savantul francez Eduard Piette, a găsit în munții Pirinei, pietre colorate cu litere asemănătoare și cu ornamente. Piette a îndrăznit atunci să afirme că aceste inscripții trebue să aparțină epocii neolitice. Ipoteza lui se afla însă într'o contrazicere așa de mare cu cunoștințele noastre despre obârșia culturii sau mai bine zis lipsei de cultură a oamenilor din epoca de piatră a Europei — după stingerea așa numitei epoci culturale a renului (adică când cerbul nordului era animalul de muncă și de hrană al oamenilor), precum și cu teoria colonizării culturale a Europei de către Fenicieni, încât prof. Piette nici n'a fost luat în serios de cercurile științifice de pe vremea lui.

Cu toate acestea prof. Piette nu s'a sfiit să afirme, — sunt 40 de ani de atunci, — că literele de care ne servim astăzi au fost inventate mult înaintea epocii de bronz, în regiunea occidentală mediteraniană și că alfabetul fenician, considerat de către toți savanții moderni ca părintele scrisului liniar, nu este decât o simplificare mai târzie a alfabetului inventat în epoca neolitică și în Europa Occidentală. Piette a observat foarte just că anumite semne încrustate pe oasele din epoca renului, care au fost găsite în anul 1865 la Perigord, trebue considerate ca începuturile scrierii europene din timpurile neolitice.

La Glozel s'au găsit aproximativ 150 de inscripții între care una conține mai bine de 100 de litere. In total 200 de semne dintre care se repetă cel puțin 100. Omul neolitic poseda un alfabet extrem de bogat, din care Fenicienii au ales acele litere ce se potriveau mai bine pentru limba lor. Merită, în deosebi, să fie remarcat faptul că între semnele scrisului de la Glozel, — care de altfel au o asemănare frapantă cu alfabetul modern și care trebue considerate ca adevărată scriere liniară, — se află în total 60 de litere care ne sunt străine. Toate celelalte corespund literelor cunoscute din limbile feniciană, latină și grecească, din care au fost regăsite la Glozel aproape toate literele. Lipsește însă cu totul orice analogie cu Lybia, Cipru și Creta. Deasemenea orice apropiere cu scrierile egipteană și babiloneană. Remarcabil este complecta lipsă a literei B, pe care n'o cunoaște nici alfabetul spaniol și nici cel etrusc. In treacăt țin să accentuez că acest fapt singur exclude orice posibilitate de falsificare. Falsificatorul ar fi trebuit să fie un om foarte versat în științele arheologice pentru a se feri să plaseze un singur **B** între cele 2000 de litere ce formează inscripțiile de la Glozel.

In schimb întâlnim cu atât mai des litera **X**, pe care o cunoaștem din descoperirile celor doi arheologi portughezi. Se repetă des litera **T**, care provine de pe coastele Asiei Mici și care se pronunță ca **Ț**.

E mai mult decât probabil să inscripțiile de la Glozel vor rămânea pentru totdeauna o enigmă nedescifrabilă. Căci aproape nu avem nici o cunoștință despre aceste popoare ce se luptau cu securi de piatră foarte primitiv cioplite. Nu putem să facem nici un fel de ipoteze în ce privește faptul cum acești oameni primitivi pronunțau literele lor. La urmașii acestor populații, la fenicieni, latini, etc., aceste semne ale scrisului au căpătat desigur cu totul altă însemnătate tonală. De altminteri, nu se poate ști ce surprize ne mai rezervă Glozel. Stratul neolitic a fost numai în mică parte cercetat, din cauză că alcătuirea pământului e de așa natură că nu se poate lucra de loc cu cazmaua și se sapă numai cu cuțitele.

Incăpățînatul profesor Camille Jullian s'a străduit să construiască un text latin din aceste inscripții. Incercarea lui n'a reușit de loc, după cum era de așteptat.

In toată regiunea cercetată nu s'a găsit nici o urmă de metal, nici cel mai mic obiect care să indice proveniența sa romană sau celtică. Olăria găsită lângă aceste inscripții este mult mai grosolană decât aceia care s'a găsit pe lângă cele mai vechi construcții palustre din epoca neolitică. S'au dezgropat multe securi de piatră care abia prezintă urmările cioplirii și s'au găsit așa numite „cercuri". Aceste obiecte indică o vechime de cel puțin 2000 de ani înainte de era creștină. Unele vaze cu ochi și nas, însă fără de gură, amintesc vazele ce reprezintă capete de bufniță din săpăturile de pe vremuri ale renumitului arheologic german Schliemann. Ele sunt însă de o construcție mult mai primitivă și desigur mult mai veche. Aceste obiecte aparțin, dacă nu primei, cel puțin unei etape mai vechi a culturii inițiale din Europa occidentală, care poate fi desemnată ca hispano-galică, deși regiunea Europei occidentale din acele vremuri n'a fost locuită nici de Spanioli nici de Gali.

Concluziile științifice ce decurg din aceste săpături au într'adevăr un caracter elementar și revoluționar. In ce mă privește, pot formula aceste concluzii în modul următor:

1) In regiunile muntoase ale Europei occidentale civilizația din epoca renului s'a păstrat și dincolo de epoca neolitică. Arta desenului este foarte degenerată; pare însă că olăria a fost tocmai atunci inventată, iar semnele scrierii complectate.

2) Afirmația că Fenicienii au inventat pe la 1500 înainte de era creștină alfabetul, este falsă. Civilizația feniciană, dimpotrivă, s'a inspirat de la cultura inițială din Europa occidentală.

3) Civilizația epocii renului n'a fost distrusă de catastrofe elementare, ci de invaziuni de la Nord. Ea n'a dispărut fără urme, ci s'a salvat în Extremul Orient, de unde, multe secole mai târziu, a fost readusă în regiunile mediteraniene dela moștenitorii din Orient. Popoarele Europei occidentale au fost, după cum sunt și acuma, dela obârșie, purtătorii de cultură ai lumii întregi, — afară de China, Egiptul și Babilon.

Perioada de timp ce a decurs de la primele începuturi ale civilizației omenești nu trebue evaluată cu o cifră prea mare. Pe baza noilor cercetări, am ajuns la convingerea că evaluările de timp ale bibliei sunt justificate. N'au trecut decât 6000 de ani de când fiii lui Adam au început să lucreze pământul în sudoarea frunței lor, trecând dela viața nomadă la cea sedentară. Cu instinctul sigur al geniului, Napoleon a exprimat un adevăr, când a declarat soldaților săi că din vârful piramidelor îi privesc 4000 de ani de istorie.

Și această evoluție, în cursul celor 6000 de ani, apare în lumina de la Glozel aproape fără nici o lacună. Civilizația europeană din epoca renului, despre care s'a crezut că a dispărut fără urme, și că la alt capăt al lumii s'a creiat civilizația feniciană, n'a dispărut în realitate fără să lase urme. Civilizația europeană a dat naștere civilizației orientale. Această recunoaștere are și o valoare filozofică de neprețuit.

N. R. Comisiunea internațională de savanți, care a fost invitată de guvernul francez, pentru verificarea obiectelor din săpăturile dela Glozel s'a pronunțat contra concluziilor la care ajunge prof. Reinach, negând cu totul autenticitatea hârburilor descoperite. Cu toate investigațiile, nu s'a putut stabili până acum dacă săpăturile dela Glozel sunt o mistificare, — cum afirmă unii, — sau o realitate de o importanță atât de extraordinară încât a buimăcit pe archeologi și a provocat o polemică care a degenerat în certuri cu caracter personal.

Lorenzaccio

In tot decursul evului mediu, câteva cătușe, puține dar puternice, strânseseră ca în căngi, până la înăbușire, personalitatea omenească. Creștinism, fidelitate față de suveran, familie, corporație—tot atâtea lanțuri care anihilau individualitatea, socializând'o.

Incetul cu încetul, o mișcare începe, care macină rând pe rând toate aceste legăminte. In cele din urmă — și în anumite locuri privilegiate ca Italia în veacul al 16-lea— toate legăturile sociale cad. Familia intră în agonie. Bastarzii și copiii legitimi au exact aceeași situație „Căsătorie și amor sunt două lucruri care se esclud" —cum rezumă Montaigne sentimentele din această epocă. Religia e moartă; oarecare superstiție perzistă, — dar Dumnezeu e definitiv scos din socotelile oamenilor. In politică domnește, cum spune Burkhardt, „cel mai absolut illegitimism". E epoca condottierilor și victoria talentului. Corporațiile se rup, și un proletariat omogen și deja modern formează dedesubturile societății. Iar din toată această năruire de statui, din tot acest crepuscul al tuturor Idolilor Evului Mediu, personalitatea omenească iesă înfiorător de liberă, liberă cum nu mai fusese încă și nici n'avea să mai fie vreodată.

Pe un romantic, ca Musset, poet plin de propriul său Eu, nu putea să nu-l seducă o asemenea epocă. Deaceea, atunci când se hotărăște a construi un erou cu adevărat dramatic, îi alege, pentru a se putea mișca în voe, un decor florentin vechiu. Bun înțeles, nu trebuie să căutăm în Lorenzaccio reconstituire istorică și culoare locală. E o simplă chestie de **spațiu sufletesc**, pe care un temperament ca acel al lui Musset nu-l poate găsi, larg și mare, decât într'un oraș al Renașterei italiene.

Bine înțeles, lui Lorenzaccio, poetul îi adaogă câte-va scrupule foarte moderne, scoase direct din secolul său. In special îi adaogă o amărăciune: aceea a libidinosului incurabil, și o remușcare: aceea de a nu se putea trage înapoi din insipidele obiceiuri ale stricăciunii.

Acest sentiment al profundului libertin mă întreb foarte amuzat — cum îl poate oare pricepe un român? Putem oare ști ce-i adevărata stricăciune? Aceste eterne maimuțe care se ucid cu medicamente doar fiindcă „așa se face la Paris", cum pot ei pricepe adânca desnădejde a afundării în desfrâu și înjosire a unui „enfant du siécle"?.

E nespus de reușit esteticește acest sentiment de sumbru libertinaj din Lorenzaccio. Mă gândesc, prin asociație de idei, la contele Muffat din Nana a lui Zola. Și acolo ne este descrisă magistral coborârea, treaptă cu treaptă, a unui om de treabă în mlaștinile vițiului. Și este foarte „mare" Muffat prin profunda sinceritate cu care, încetul cu încetul, devine o secătură.

E poate lucrul cel mai bine făcut, în Lorenzaccio, acest suspin îndelungat al libertinului inconvertibil.

Dar acest sentiment nu-i deloc „Renaștere". In Florența cea autentică oamenii stricați — și câți oare erau altfel? — nu-și puneau probleme morale de îndreptare și remușcare. Aci Lorenzo nu mai e Medicis, ci pur Musset.

Ar fi interesant de comparat cele trei soiuri de individualism: acel al Renașterei, care e absolut și direct, provenit, deadreptul din căderea tuturor lanțurilor sociale; apoi individualismul de azi, care e oarecum indirect, căci provine nu din împuținarea ci dimpotrivă, din prea marea înmulțire a legăturilor sociale, care concurându-se între ele, se anihilează reciproc și personalitatea iesă la sfârșit mai slobodă și mai sporită.

Și este apoi, la mijloc, un al treilea fel de individualism: egotismul romantic, cu hipertrofia eului, cu precumpănirea sentimentului asupra acțiunii, etc., etc.

Ar fi de reflectat asupra tuturor acestora.

Dar să revenim la subiect:

Ce piesă excelentă este „Lorenzaccio"!.

D. I. S.

A apărut: Prețul 20 Lei Almanachul Științelor Oculte pe anul 1928
ASTROLOGIE — DIVINAȚIUNE — MAGIE — SPIRITISM
De vânzare la toate librăriile și depozitele de ziare cum și la Editura Științelor Oculte.-Șoseaua Doamnei 43.-București

Mari curtezane și vestiți libertini

după Emilio Gante și E. Armand

Templierii

Ordinul religios și militar al Templierilor a fost stabilit în apropierea templului lui Solomon, în palatul lui Beaudouin II, rege al Ierusalimului. Alcătuit la început din nouă cruciați, acest ordin trebuia să fie un fel de jandarmerie a Palestinei. Obținând locuri privilegiate în Biserică, Templierii au adunat imense bogății. Puterea lor era la apogeu în vremea lui Filip-cel-Frumos. Svonuri ciudate circulau asupra lor; se spunea că practică sodomia și că au luat dela Orientali obiceiuri idolatre. Atât era de-ajuns ca regele Franței și amicul său, papa Clement V, să desființeze ordinul Templierilor, prin conciliul din Viena. Evident, bogățiile lor au fost confiscate în folosul Casei regale.

Un proces celebru, al lui Jacques de Molay, mare-maestru al Templierilor, a fost prilej de tortură și de desvăluire a moravurilor curioase ale acestor cavaleri. Mărturisirile obținute prin tortură, nu sunt valabile. Acuzațiile de sodomie, de inversiune, de adorare satanică, aduse Templierilor nu sunt întemeiate pe nici o dovadă precisă. Se spunea că regulamentul Ordinului oprea relațiile sexuale între cavaleri și femei, dar ele erau îngăduite între camarazi. Se mai spunea că Templierii adorau un idol misterios numit Bafomet (deformare evidentă a numelui lui Mahomet). Mărturiile smulse acuzaților erau contradictorii; inițierea în Ordin avea un caracter satanic; așa reesă din mărturia lui Hugues de Baris care, când a fost introdus în Ordin, a primit sărutări rușinoase. Jacques de Molay a fost ars pe rug, împreună cu 15 cavaleri. De pe rug, el a chemat însă pe rege, și pe papa Clement V înaintea „Tribunalului lui Dumnezeu", în acelaș an In adevăr, amândoi au murit în acelaș an, probabil de remușcare, sugestionați de profeția victimei lor. Dacă nu se poate stabili adevărul asupra moravurilor Templierilor, istoria a stabilit că Filip-cel-Frumos și Clement V au râvnit la bogățiile Templierilor. Ca să le poată confisca, orice pretext era bine venit. Au înlăturat pe fruntașii Ordinului — iar cei 30 sau 40 de mii de simpli cavaleri „au fost condamnați la pedepse canonice".

Erotismul islamic

Islamismul, religie a Orientului apropiat și a unei părți din Africa și Asia, a fost impus cu sabia. Monoteismul său rigid, disciplina sa dogmatică, au stârnit uneori revolte printre acei cari n'au uitat cultul voluptos al păgânismului oriental. Una din sectele cele mai curioase din lumea Islamului, e acea a **Ismailiehilor**, mai cunoscuți sub numele de „Hașișini" (fumători de hașiș). Celebritatea sectei era la apogeu în vremea Cruciadelor, când marele maestru Rașid Sinan („Bătrânul dela munte"), avea numeroși fanatici, gata să împlinească cele mai primejdioase acțiuni, când secta era amenințată. Religia ei era secretă, tinzând să împace învățăturile lui Mahomet cu acele ale lui Zoroastru. Ea a păstrat și unele rituri din vechile culturi siriene. In secolul XI, când persecuțiile emirilor au sporit, „fidavisii", devotații marelui-maestru al sectei, au dovedit o tenacitate extraordinară, știind să înfrângă cerbicia emirilor. Un simplu avertisment: o foaie fixată cu un pumnal în perete, era deajuns ca să înfrâneze tirania emirilor. Ismailiehii s'au impus și Cruciaților; au încheiat tratate de pace cu Richard-inimă de leu și cu Saladin.

In grădinile marelui maestru, „fidavisii" fumau hașiș: aceasta era o răsplată pentru devotamentul lor. Aveau visuri paradisiace. Dar ei aveau și rituri erotice, practicând comunitatea sexuală. Ascultau întâi pasagii din Bir Sadin, carta lor doctrinală; îngenunchiau apoi înaintea unei fete goale, ce sta nemișcată pe un piedestal — și sprijineau capul lor pe „triunghiul sacru". In alte reuniuni, în întuneric, barbați și femei, se împerecheau într'un fel de delir sacru. Ca și anumite secte erotico-creștine, Ismailiehii săvârșiau aceste rituri într'o reculegere mistică, fără porniri destrăbălate. Și vechii păgâni, ca grecii și Adonisienii din Byblos, practicau „prostituția sacră". Secta indiană a „saktismului" poseda rituri asemănătoare.

Saktismul și ismailismul au cultul principiului feminin, isvor al vieții. Imperecherea sexelor simbolizează eternitatea. Unele versete din „marea învățătură a venerabilului stăpân Rașed ed Edin" indică precis acest principiu.

Cultul acesta e de origină persană, din sec. IX. In vremea lui Omar Khayyam, a Sufilor și Hașișinilor, s'a vădit prima reacțiune religioasă contra ascetismului lui Mahomet. Se cunosc poemele lui Khayyam, care a cântat grădinile, hașișul, vinul și femeile nu numai din temperament, ci pentru că era contra bigotismului musulman. Epicurianul persan avea de partea lui toată secta Ismailiehilor. Inchinându-se marilor fatalități ale vieții, ei știau totuși să cultive voluptatea, cu devoțiune liberă. Marele-maestru actual al acestei secte poartă numele de Aga Khan, cu reședința în Bombay. Adepții sunt risipiți în India, Persia, Siria, Abisinia și în unele țări europene (Germania, Anglia). Alcătuind o societate spirituală, în marginea celei temporale, Ismailiehii sunt legați prin devotamentul către șeful suprem. Ei au înfățișare mai mult ariană decât semită; sunt de origină iraniană, deși unii cred că origina lor se datorește încrucișării rasei indigene cu Cruciații din Evul-mediu.

Reprimarea luxurii în Evul-mediu

In Evul-mediu, justiția era de două feluri: civilă și eclesiastică. Ele se complectau una pe alta; dese ori, se contraziceau sau își disputau puterea. In privința prostituției, care era acceptată ca o fatalitate, existau prescripțiuni severe. Prostituatele erau ținute într'un anumit cartier sau într'o anumită stradă; purtau un costum special și nu aveau voie să se folosească de anumite podoabe, blănuri sau culori rezervate „damelor oneste". Nu puteau purta centuri de aur, rochii cu trenă, ori cu gulere, etc. Dacă nu respectau aceste prescripțiuni, erau „flambate"; li se ardea cu o torță tot părul de pe corp. Erau biciuite, expuse în public. Li-se atârna de spate o tăbliță pe care era scrisă vina; erau împopoțonate cu scufii și pene. La Bordeaux, prostituatele vinovate erau închise într'o cușcă de fier și cufundate în fluviu de mai multe ori; apoi, erau duse la spital unde își sfârșiau zilele. Mijlocitoarele, antrepenoarele de case publice erau și ele aspru pedepsite. Toate chinurile erau bune pentru ele. Uneori erau marcate cu fierul roșu, pe frunte, la braț și în alte părți.

Adulterul se pedepsea cu tăerea capului (în Flandra). Femeia adulteră era îngropată de vie. Infanticidul atrăgea pedeapsa capitală. Luxurioșii primeau pedepse umilitoare și comice. In vremea Sfântului Jean d'Acre, în Siria, un cavaler francez fiind surprins cu o prostituată într'o postură obscenă, a avut de ales între două pedepse: —sau să fie gonit din armata regelui sau să defileze în fața oștirii, numai în cămașă, tras de prostituată cu o sfoară legată de partea cu care a păcătuit. Cavalerul a preferat să părăsească armata. Această pedeapsă era obișnuită pe atunci și în Belgia.

Reprimarea luxurii în Evul-mediu era în general nemiloasă, deși judecătorii păcătuiau deseori ca și acuzații. De-aceia se întâmpla ca ei să treacă cu buretele, în unele împrejurări—iertând pe luxurioșii cari erau ei înșiși victime ale naturii lor hipersexuale.

Colțul Librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din București str. Eugen Carada 7 (fost Karageorgevici) recomandă următoarele cărți interesante:

CARȚI FRANCEZE

Vies des hommes illustres (N. R. F.): Ultima: Vie de Alex. Dumas Père („le plus beau roman de Dumas père, c'est sa vie..."); dinainte: Vie de Goethe; Delacroix, Cyrano de Bergerac, Stendhal, Dickens, Hofmann, Talleyrand, Hoche, Henri IV, Montaigne. Amintim în special frumoasele: Vie de Liszt — un homme d'amour — Vie de Chopin și neîntrecutul roman: Vie de Disraëli de André Maurois. Prețul fiecărui volum 75—84 lei.

Le Roman des grandes existences: Ultimul titlu: Vie chretienne d'Eugénie de Guérin. Amintim: Destinée d'Alfred de Vigny, Vie gaillarde et sage de Montaigne, Vie de Joseph de Ligne — prince de l'Europe francaise, La très curieuse vie de Law, aventurier honnête homme, Mon ami Robespierre (de Henri Béraud). La veridique aventure de Christophe Colomb, La vie douloureuse de Charles Baudelaire, La vie paresseuse de Rivarol, La vie aventureuse de Jean Arthur Rimbaud, La prodigieuse vie d'Honoré de Balzac (par René Benjamin).

AUTORI RUȘI CONTIMPORANI

Vsevolod Ivanov: Le train blindé numéro 1469; *Lydia Sejfulina:* Virinea; *Cost. Fedine* Transvaal; *Boris Pilniak:* L'année nue; *Gontcharoff:* Oblomoff; *Poliakoff:* Le Messie sans peuple.

„Ați cetit de Maurice Bedel: Jérôme, 60° latitudine Nord?" Este o carte foarte amuzantă. Citiți-o!

Recomandăm de *Ch. Block:* Le Golem (Légendes du Ghetto de Prague) lei 110.

IN LIMBA GERMANA

Ultimele apariții: *Jakob Wassermann:* Der Fall Mauritius; (...die Krönung der bisherigen Werke aus der Reifezeit des Dichters); Alfred Kerr: Es sei wie es wolle, es war doch so schön *Franz Werfel:* Der Tod des Kleinbürgers; *Ștefan Zweig:* Marceline Desbordes-Valmore; *Lawrence:* Liebende Frauen; *Alfred Neumann:* Die Rebellen; *Sigrid Undset:* Olaf Audunssohn.

DIN CATALOGUL
„EDITURII „ANCORA"
S. BENVENISTI & Co.
București — Str. Emigratului No. 4 — și 6 — colț cu strada Antim

E. LOVINESCU
Istoria civilizației române moderne
Vol. I Forțele revoluționare Lei 50.—
„ II Forțele reacționare . „ 50.—
„ III Procesul formației civilizației române . . „ 50.—

Istoria literaturii române contimporane
Vol. I Evoluția ideologiei literare . . . . Lei 75
„ II Evoluția criticei literare „ 90
„ III Evoluția poeziei lirice . „ 140
Se pot procura de la toate librăriile din Capitală și provincie.

PĂZIȚI
Copiii și familia de griji și de nevoi
făcând o
Asigurare
asupra vieței
la
ROMÂNIA
SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ DE ASIGURĂRI
BUCUREȘTI
CAPITAL LEI 15.000.000
cu o plată mică lunară vă asigurați UN CAPITAL copiilor pentru înzestrare, familiei în caz de moarte
O RENTA de bătrânețe începând dela 45 de ani
PRIMIȚI TOATĂ SUMA ASIGURATĂ
imediat prin amortizările LUNARE ce se efectuează la Sediul Societății
Cele mai bune condițiuni de asigurare din țară
Direcțiunea Generală: Str. G. Cantacuzino 16
Representanța Generală: Str. Doamnei (Paris) 14
toate reșița prezentanțele și agențiile din țară

A apărut în Editura „Cugetarea"
celebrul roman rus
SANIN
De M. Artzibașev Lei 58

Stafia din Nether-Talkington

Nether-Talkington e un orăşel tare nostim, clădit din cărămidă, cu acoperişuri de ţiglă roşie. Acolo-i centrul renumit industrial de pensoane din păr de cămilă; dar în momentul când se începe povestirea noastră, altei pricini îşi datora el faima: numai el singur, în tot cuprinsul Statelor-Unite, se putea lăuda că are o stafie adevărată.

Obişnuit, spiritele acestea au obiceiu să-şi manifeste prezenţa lovind prosteşte în podele, scuturând lanţuri grele. stricând bibelouri, mişcând mobile netrebuincioase, sau făcând să se audă tot felul de zgomote stranii şi sinistre. Manifestări absurde şi care, în tot cazul, nu pot să vie dela nişte stafii serioase.

Ei, dar nu se putea spune acelaş lucru despre spiritul Nether-Talkington.

Aici n'avem de-aface, aşa cu oricine; umbra asta era o antiquitate de pe timpul Elisabetei, un bătrân *squire* [1] care sfârşise rău după ce trăise rău toată viaţa. De care lucru toţi cei din Nether-Talkington erau foarte mândri. Locuia în hambarul unei vechi locuinţi boereşti, tocmai la capătul oraşului.

Timp de generaţii, nimeni nu mai locuise acolo. Fusese rânduită anume pentru stafie, iar autorităţile locale aveau mare grije ca şanţurile să fie veşnic pline cu apă stătută, iar proprietatea ţinută într'o stare cât mai neîngrijită: să fie în ton cu cel ce-o locuia! De altfel, era locuinţa ideală pentru stafii şi desigur că umbra bătrânului squire trebue să fi fost de aceeaşi părere. căci nu-şi schimbase locul niciodată. Vara ori iarna puteai să fii sigur c'ai s'o întâlneşti şi de aceea venea foarte multă lume s'o vadă.

Intreaga prosperitate a oraşului Nether-Talkington numai stafiei se datora. Nu trecea zi fără să nu sosească câte un vizitator să-i ia interviewuri şi câte odată veneau cu cârdul. Devenise un fel de modă în America. In fiecare vară, o grămadă de turişti americani, în drum spre Londra se opreau să facă vizită stafiei.

Era, de altfel, o stafie tăcută şi nu făcea nimănui nici un rău. Vorbea câte odată, dar vorba-i era totdeauna misterioasă.

Avea obiceiuri foarte regulate şi puteai s'o vezi în orice timp, între miezul-nopţii şi prima cântare a cocoşului sau între nouă şi zece ore dimineaţa. In primele ceasuri ale dimineţii lua loc în sufragerie şi-şi fuma luleaua-fantomă ce-i fusese dăruită de către prietenul său sir Walter Releigh.

Iar înspre seară, se plimba pe terasa de lângă cadranul solar, pândind sosirea unei dame care-i dăduse întâlnire acum trei sute de ani în urmă, întâlnire la care ea nu venise, dealtfel, niciodată.

Obiceiurile-acestea, aşa de regulate, începuseră, după cum spunea cronica locală, îndată după moartea nobilului, pe la sfârşitul secolului XVI-lea. Şi de când ţin minte, oamenii de pe-acolo, umbra nu-şi schimbase niciodată programul.

Inchipuiţi-vă, aşa dar, consternarea de care fu cuprins Nether-Talkington, când se răspândi vestea că stafia dispăruse.

O ceată de turişti, venind din Tontine Dakota (America), sosise de pe la două ore dimineaţa numai ca să facă vizită umbrei, iar călăuza fusese în neputinţă să-i satisfacă, cu toată plata lor.

Aşteptaseră degeaba până la patru; apoi, cu toate că li se înapoiase banii, ei plecaseră din Nether-Talkington foarte nemulţumiţi.

Tot în aceeaşi noapte, un misionar şi-un fotograf se instalaseră lângă cadranul solar înarmaţi cu aparat cu magneziu — dar degeaba îşi pierduseră vremea. Dispariţia stafiei constituia o mare pierdere pentru orăşel: Intâi era vorba de şilingul obligator de intrare care scăzuse mult impozitele municipale, dar pe lângă asta era o pierdere de prestigiu.

Mai lovit dintre toţi, fără îndoială că era proprietarul „Lebedei albe", care cumpărase acest local foarte scump, cu doi ani în urmă, bizuindu-se pe afacerile datorite reputaţiei stafiei.

Măcelarul, brutarul, lumânărarul, băeţii de serviciu, bonele fără să mai punem la socoteală pe măturători, toţi sufereau din cauza acestei schimbări... dar călăuza hambarului putea zice că era pe pragul ruinei complecte. El se bizuise numai pe bacşişurile care-aveau să vie şi nu pusese nimic deoparte pentru zile grele.

Deoarece cazul era grav şi întreaga comună era în joc. nimeni nu se miră când la prima adunare a consiliului fabricei, proprietarul *Lebedei Albe*, anume Roger Nharton, aduse vorba despre afacere. El spuse că stafia hambarului le făcuse gloria şi prosperitatea oraşului, uşurând impozitele.

Trebuiau, aşa dar, să primească cu sânge rece această dispariţie. devenind iarăşi, ca mai-nainte, un orăşel ca toate celelalte înconjurătoare, renunţând la situaţia preponderentă de până acum, supunându-se cu linişte, unui mare spor de taxe?

Vicarul, care ocupa scaunul prezidenţial, recunoscu adevărul acestor observaţii, adăogând tot odată că nu era nimic de făcut.

N'avea nici un fel de putere morală sau legală asupra umbrei. iar aceasta nu-şi luase nici un fel de obligaţie să locuiască hambarul pe vecie; şi cu toate că se purtase scandalos de urît, dispărând astfel, fără să vestească pe nimeni, totuşi n'aveau nici o putere asupra ei.

Se succedară mai mulţi oratori; cineva propuse să se institue o sub-comisie, însărcinată să se ocupe de-această afacere şi chiar se rostiră mai multe nume.

Dar membrii comisiei cerură să li se indice ce-aveau de făcut, să li se traseze un plan general al operaţiilor, precum anchete. directive de informaţii. de natura puterilor lor; şi ne-obţinând răspunsuri mulţumitoare, refuzară să lucreze şi lucrurile rămaseră baltă.

Cincisprezece zile trecură, în care timp spiritul tot nu se întorsese înapoi.

Vizitele turiştilor încetară cu totul în Nether-Talkington; personalul *Lebedei Albe* fu micşorat în mod simţitor iar călăuza hambarului intră în azil.

Când avu loc din nou întrunirea săptămânală a consiliului fabricei, problema stafiei era primul punct din program. Prezidentul constată dispariţia perzistentă a spiritului şi aduse la cunoştinţă că consilierul Timperley doreşte să-şi spue cuvântul în această chestie.

Consilierul Timperley, cel mai de seamă negustor de fructe din oraş, se sculă şi zise:

— Da, domnule Preşedinte, am a comunica lucruri importante onoratului consiliu; dar mai întâi de toate trebue să vă fac cunoscut un anumit lucru, care mă priveşte personal. Ştiţi cu toţii că sunt vegetarian; dar ceeace nu ştiţi, fără îndoială; este că sunt budist.

De-ar fi zis că-i anarhist şi n'ar fi produs efect mai groaznic. Şoapte de mirare şi de desgust făcură înconjurul mesei, iar vecinii lui cei mai apropiaţi se depărtară de dânsul cu grabă.

Fără să pară câtuşi de puţin descurajat de aceste manifestări duşmănoase, negustorul, continuă:

— Da, sunt budist, şi mă mândresc cu asta; şi dac'aţi şti şi dumneavoastră ce însemnătate are acest lucru v'aţi face cu toţii budişti.

— Ferească sfântul!... întrerupse cu voce groasă consilierul Mudfort, farmacistul oraşului.

— Cu toţii v'aţi face, repetă Timperley, aruncându-i o privire fulgerătoare, fiindcă, mai întâi de toate, nici unul din dumneavoastră nu ştie ce-i aceia şi nici n'aveţi să ştiţi vreodată. Numai atât ajunge să vă spun: că, atunci când un budist are oarecare antrenament special, poate să opereze asupra lui *dezincarnarea*, adică, poate să-şi oblige corpul astral sau aşa zisul spirit, să-şi părăsească corpul fizic... şi să călătorească pe unde-i place: eu pot face acest lucru.

— Eh! eh!... făcură consilierii, râzând cu neîncredere vicleană.

— Pot s'o fac, vă spun, continuă cu linişte negustorul de fructe. şi sunt gata s'o fac în anumite condiţii, pentru binele oraşului nostru.

Umbra bătrânului squire trebue să fie undeva, de unde nu îl poate aduce un om de rând, ci numai un corp astral. Ca să pui mâna pe-un spirit, trebue să fii spirit!... Sunt gata să mă dezincarnez şi să-mi trimit corpul astral în căutarea umbrei noastre şi v'o aduc, în cazul când ea n'a înaintat prea departe.

— Domnilor, spuse vicarul, sculându-se, cred c'ar fi mai bine să trecem la chestiunea următoare. Eu personal, am mare stimă pentru domnul Timperley, dar cred că în seara aceasta, dumnealui nu se simte tocmai bine.

Cele ce ne-a spus, probează că suferă de anumite halucinaţii; nu mă îndoesc că ele vor fi trecătoare, deaceea să sperăm cu toţii că îşi va recăpăta cât de curând starea de spirit obişnuită. N'avem nimic de câştigat discutând ceeace am auzit; deaceia, cu voia dumneavoastră, să trecem la chestiunea canalizării.

— Domnule Preşedinte, zise Timperley cu tărie, protestez contra insinuărilor dumitale. Sunt tot aşa de întreg la minte şi tot aşa de lipsit de năluciri ca şi cel mai sănătos şi mai voinic dintre dumneavoastră. Ceeace v'am spus, o menţin: sunt gata să-mi trimit corpul astral în căutarea spiritului oraşului. *Pot* acest lucru, *îl ştiu* chiar... căci eri am făcut cea dintâi încercare de-a călători prin spaţiu, cu deplin succes.

Eri, domnilor, spiritul lui Sam Timperley şi-a părăsit corpul, după ordinele lui şi după ce-a colindat văzduhurile s'a reîntors, cu minte, şi şi-a luat locul lui obişnuit, în învelişul fizic.

— Eşti bun să ne spui şi nouă ce-ai văzut în acest mic voiaj de încercare? făcu un consilier şugubăţ.

— Cred că dacă v'aşi spune, nu prea v'ar bucura, domnule Sellars, răspunse cu gravitate Timperley. Am cutreerat nevăzut de nimeni toate casele acelor cari se găsesc aici în această seară şi în toate am găsit câte un drac ascuns.

— Ai devenit cam îndrăzneţ, Timperley, zise farmacistul.

— Am găsit câte-un drac defiecare casă. continuă Timperley, şi la unii chiar erau cam mărişori, Domnule Mudfort! adăugă el, uitându-se ţintă în ochii acestuia.

Domnul Mudfort se mişcă în scaunul lui c'un aer neliniştit, apoi rămase tăcut.

— Nu, Domnilor, urmă negustorul de fructe, eu n'am venit aici cu gândul de-a vă înşela, ceeace v'am propus pot în adevăr să îndeplinesc.

In orice caz, dumneavoastră n'aveţi nimic de pierdut, deoarece, dacă nu reuşesc, lucrurile rămân ca şi înainte. Iar dacă reuşesc, Nether-Talkington îşi va recăpăta prestigiul pierdut. Zicând acestea, Timperley se aşeză la locul lui.

— Domnilor, luă cuvântul Preşedintele, aţi auzit cu toţii propunerea făcută nouă de consilierul Timperley. In ce mă priveşte, eu nu cred deloc în posibilitatea celor ce spune el. Totuşi, deoarece dumnealui vrea să încerce imposibilul. noi n'avem dreptul să ne opunem. De fapt, asta-i o chestie care-l priveşte personal pe domnul Timperley, şi nu văd de ce-am mai vorbi degeaba.

Negustorul de fructe se sculă iarăşi.

— Am spus că sunt gata s'o fac, dar cu anumite condiţii, căci nu-i un lucru aşa de uşor de făcut. Dezincarnarea aduce cu sine mari pericole. Sunt cazuri, când corpul din cauza sforţării prea mari, sucombă. dar forma astrală, neputând să se mai reîncarneze, e condamnată să rătăcească veşnic fără locuinţă. Şi corpul meu nu-i tocmai robust.

Eri a făcut o sforţare grozavă şi nu sunt deloc dispus s'o iau dela capăt, fără să am un profit. Condiţiile mele sunt următoarele: dacă aduc înapoi fantoma să mi se deie mie jumătate din totalul sumelor obţinute din taxele intrării la hambar.

— Eh! eh! ia te uită!... de ce nu ceri încaltea tot? şi o ploae de batjocuri se abătu asupra negustorului pretenţios.

— E vorba de-un mare risc, Domnule Preşedinte, repetă consilierul Timperley, şi deaceea înţeleg să fiu asigurat.

Dacă nu fac eu această încercare. n'aveţi să mai vedeţi stafie niciodată, asta-i sigur. Chestiunea se prezintă aşa: vreţi să vă mulţumiţi cu cincizeci la sută sau cu nimic?...

Astfel pusă, chestiunea era foarte limpede şi gândindu-te bine, propunerea lui părea rezonabilă.

După oarecare discuţii, rămaseră toţi de acord, — afară numai de îndărătnicul Mudfort — că, dacă timp de-o săptămână, fantoma nu se întoarce, consilierul Timperley va fi liber să-şi facă experienţa propusă, în condiţiile ştiute.

Săptămâna trecu şi locatarul hambarului nu se arătă. Noaptea următoare, consilierul Timperley întreprinse îndrăzneaţa lui încercare. Câţiva din colegi îl întovărăşiră până la uşa hambarului, dar, după cererea lui, nu înaintară mai departe.

El apăru la o fereastră, făcându-le semn de adio. apoi întunecimea şi misterul învăluiră cu totul hambarul din Nether-Talkington.

In public emoţia era foarte mare şi se auzeau diferite veşti ciudate...

Aşa, un respectabil cetăţean povestea cum că-a întâlnit umbra bătrânului squire cu-o puşcă sub braţ, tăindu-şi drumul psete câmp, în direcţia hambarului. Iar acei cari auziră astfel de lucru, tremurau foarte pentru soarta bietului Sam Timperley.

Alţii afirmară cu tărie cum că ar fi zărit prin aburii dimineţii spiritul negustorului dezincarnat, adâncindu-se în şanţurile canalului, în căutarea fantomii dispărute şi că zadarnică le fusese aşteptarea, căci înapoi nu mai apăruse.

Dar toate aceste poveşti erau nimic faţă de realitate!...

A doua zi dimineaţa, pe la vreo nouă, scriitoraşul consiliului fabricei se porni spre hambar, precum fusese înţelegerea, ca să capete ceva veşti despre corpul lui Sam Timperley.

Pe când intra, auzi glasuri şi era cât pe ce s'o ia la sănătoasa, de n'ar fi recunoscut vocea negustorului de fructe. Aşa fiind, se îndreptă curajos spre odaia de unde se-auzea zgomot. Deschise încetişor uşa şi-aruncă o privire înăuntru.

Priveliştea ce i se înfăţişă ar fi îngrozit şi pe cel mai îndrăzneţ om.

In faţa lui, sta pe-un scaun, corpul însufleţit al lui Sam Timperley, foarte ocupat într'o convorbire animată cu umbra astrală a proprietarului său, care străbătea camera în lung şi'n lat, în mare agitaţie.

— Dar îţi mai spun încă-odată, squire, zicea umbra, că m'ai tras pe sfoară. Plecasem, plin de bunăvoinţă, în căutarea dumitale, pentru a te putea readuce în mijlocul prietenilor, în această străveche locuinţă, în cere te-ai simţit fericit atâţia şi-atâţia ani, unde toţi aveau numai grija dumitale şi-unde ai fi putut rămâne până la sfârşitul zilelor pe care le ai. Şi dumneata, în loc să-mi mulţumeşti pentru grija ce-am avut-o, îmi furi nenorocitul meu de corp, care nu ţi-a făcut nicicând rău.

— Lasă fleacurile, răspunse corpul; îţi mulţumesc pentru curtenitoarea dumitale intenţie. dar odată ce-am pus mâna pe corpul dumitale, din el nu mai ies!... Aşa noroc nu s'a mai pomenit vreodată în viaţa unui spectru. să găsească şi el un corp liber... Deplâng din toată inima situaţia displăcută în care te afli; şi deoarece dumneata zici că-am fost fericit în acest loc, nu înţeleg de ce n'ai fi şi dumneata, care îmi iei locul.

— Pentru Dumnezeu, squire, se rugă umbra lui Timperley, cu ton plângător, nu-i drept ceeace faci, gândeşti-te bine!...

Corpul făcu un gest de nepăsare.

— Nu-i vorba de asta, Domnule, zise el, în orice caz, mie-mi face impresia că nici nu prea ţineai aşa de mult la corpul dumitale, căci altfel nu l'ai fi părăsit, aşa. cu una cu două. De altfel trebue să-ţi fac cunoscut că n'ai de ce să mă invidiezi, căci corpul dumitale nu-mi vine bine.

— Mie mi-era tocmai pe măsură, iar dumneata eşti mult mai gras ca mine, se grăbi să spue Timperley; n'are să-ţi fie îndemână într'însul, squire, şi niciodată n'ai să ai impresia că-i al dumitale.

— Ei, am să fac şi eu ce-oi putea!... continuă corpul c'un aer resemnat. Cred că odată şi odată pielea asta are să se dea după mine dar de-ocamdată e-al naibii de uscată pe dinăuntru. Pun rămăşag că de mult n'ai mai gustat vin de Canaris sau de cel roşu, de Burgonia. N'ai putea să-mi spui unde pot găsi un ulcioraş de bere bună?...

— Ferească sfântul, strigă umbra îngrozită, nu trebue să bei nici bere nici vin. Constituţia mea nu poate suporta aşa ceva. Eu sunt de mulţi ani înscris între vegetariani.

— Ce-i asta vegetarian? întrebă corpul.

— Corpul meu nu-i obişnuit nici cu bere, nici cu vin. nici cu carne. Numai apă, limonadă şi lapte, ca băuturi; iar ca hrană fierturi, legume, pudingi cu orez. Asta era hrana mea, asta trebue să fie şi a dumitale.

Faţa corpului se'ncreţi de-un desgust de nedescris.

— Da' prost ai mai fost, sărace! zise el cu voce batjocoritoare. Las' că încercăm noi cum suportă preţiosul d-tale corp berea, vinul şi friptura de viţel.

— Nu, nu! — dacă mănânci vei avea dureri de cap, palpitaţii. Corpul meu nu-i solid de loc; dacă bei vin, are să aibă atacuri.

— Să te ia dracul! răcni furios corpul. Ce, am nemerit într'un putregai?... De-asta am renunţat eu la libertatea mea?... să fiu al naibii dacă nu-ţi schimb eu mortăciunea asta de corp, de n'are să ţi-l mai cunoască nici maică-ta!... Nici acuma nu-i el prea frumos, dar are să fie vai de el când l'oiu da gata!...

In acest moment ochii i se opriră asupra scriitorului, care-şi întinsese gâtul mai mult decât trebuia, ca să nu piardă nimic din cele ce se petreceau.

— Ce e?... Care-i acela care ascultă pe la uşi?... Ce-i cu tine? Răspunde, ori dacă nu, te spintec în două cu cuţitul!...

Dar acesta nu mai stătu mult pe gânduri. O rupse la fugă, să aducă îngrozitoarea veste că umbra bătrânului squire se întorsese, că ocupase corpul lui Sam Timperley, profitând că umbra lui astrală plecase să-l caute, şi că nu mai voia să-l restitue proprietarului legitim.

Nimănui nu-i venea să creadă aşa ceva; de aceea o ceată de Nether-Talkingtonezi, neîncrezători în cele auzite, se prăbuşi ca un torent în direcţia hambarului, ca să vadă chiar ei ce se întâmplase.

Găsiră umbra consilierului Timperley în genunchi înaintea propriului său corp, adresându-i jalnice rugăminţi.

Singur d. Mudfort avu puterea să nu se întoarcă înapoi. Sam Timperley părea cu adevărat în mare încurcătură şi acest lucru îl determină pe d. Mudfort să se împotrivească primei impulsiuni, care-l îndemna să se ia după ceilalţi.

El intră vitejeşte în odae, iar umbra lui Timperley într'atât era de decăzută încât îi primi venirea cu bucurie.

— Uite pe consilierul Mudfort. zise ea, sculându-se în picioare. Ştii de ce-i vorba, Mudfort? Spune. te rog. acestui nobil squire, că trebue să-mi dea înapoi trupul, chiar acum; e-o situaţie îngrozitoare pentru mine să stau, astfel, în frig. în vreme ce altul huzureşte în propriul meu înveliş! Asta-i pur şi simplu monstruos!

Şi ochii bietului negustor dezincarnat se umplură de lacrimi.

— Imi pare foarte rău, Timperley, zise d. Mudfort. Dar dumneata singur ai vrut aşa! Ştiai că ceeace-ai făcut e primejdios..., acum trebue să suferi urmările...

— In orice caz, eu am să reclam cei cincizeci la sută, zise Timperley c'un aer posac, fiindc'am reuşit s'aduc înapoi spectrul.

— Da' de unde, Domnule! strigă corpul; nu-i adevărat!... M'am întors eu singur, de bună voe. eri seară, dela un prieten al meu. De 90 de ani mă tot roagă să mă duc cu el la vânat şi am socotit că n'ar fi frumos să-l refuz într'una.

— Ei, vezi, Timperley, că ţi-ai făcut singur rău fără să faci nimănui vreun serviciu, făcu Mudfort, cu viclenie.

— Şi cine are să-mi ducă de-acum înainte afacerile mele?

Gemu umbra lui Timperley.

— Bănuesc că acest *gentleman*, rânji Mudfort.

Tot trebue să-şi câştige viaţa, într'un fel sau altul. De altfel, clienţii dumitale n'au să observe nici o schimbare, adăugă el c'un ton împăciuitor.

— Dar Elena! strigă umbra. N'o mai pot lua de nevastă pe Elena!...

— N'ai nici o grijă în privinţa asta, zise corpul. O iau eu!...

Umbra lui Sam Timperley era cât pe ce să leşine în faţa acestei oribile situaţii; iar d. Mudfort părea foarte încântat de-această situaţie.

In sfârşit, nobilul squire se sculă, îşi mişcă corpul dintr'un capăt în altul cu mare stângăcie, înjurând şi trăsnind în toate felurile. Apoi se opri deodată.

— Domnule, se adresă el lui Mudfort. mor de foame; eşti bun să-mi arăţi vreun restaurant mai de seamă?...

— Cum de nu. răspunse Mudfort. Domnul Roger Charton, proprietarul „Lebedei Albe", va fi încântat să vă servească o masă de mâna întâia. Vom merge apoi la Timperley, să luăm în primire magazinul şi apoi... la Elena.

— Dacă faceţi aşa ceva, să ştiţi c'am să vă hărţuesc necontenit cu apariţia mea, urlă nenorocita umbră.

— Ei, şi!... făcu d. Mudfort, plesnind din degete. N'ai decât să încerci, că nu mi-i frică. Ştim noi câte parale faci!...

Şi luând la braţ pe tovarăşul lui, îl scoase din odae. lăsând umbra consilierului Timperley în posesiunea hambarului din Nether-Talkington.

Lucrurie-au rămas aşa până astăzi; nobilul squire n'a luat pe seamă afacerile negustorului de fructe, fiindcă e mai presus de-aşa ceva. Dar s'a căsătorie cu Elena şi a ocupat postul vacant de călăuză a hambarului.

Cea mai mare a lui plăcere este să arate nenumăraţilor vizitatori forma astrală a lui Sam Timperley, cufundată în gânduri triste şi gata totdeauna să-şi povestească nenorocirea, iar călăuzei îi place grozav să se amestece în vorbă ca să-l supere şi mai tare.

Vizitatori sunt mai mulţi ca totdeauna, iar consiliul fabricei a hotărît să mărească plata intrării.

Din când în când, umbra lui Sam Timperley lipseşte câteva ceasuri; iar când se întoarce, povesteşte că a dat o fugă până la Thibet, ca să vorbească cu prea puternicul Mahatma, preotul-vrăjitor, care i-a promis că are să vie cândva, când va avea vreme, să vrăjească spiritul squir-ului şi să-l silească să înapoeze corpul proprietarului adevărat.

Dar se vede că acest Mahatma e un om foarte ocupat căci încă n'a găsit timp să vie!...

(In româneşte de *Despina Sadoveanu*, după scriitorul englez *H. A. Hering*).

[1] Boerăni

DRUMURI

Un lung vârtej de colb învăluit,
Atât a mai rămas în urma ta...
S'a clătinat o vreme pe şosea,
De parc-o umbră rătăcită s'a trezit
Şi s'a 'nălţat, şovăitoare'n vânt
Să caute cu paşi miraţi şi mici
Pe-un om care-a murit de mult pe-aici
Şi-a părăsit-o aruncată la pământ.

Dar, tot mai rară, umbra nimănui
S'a risipit în lungul drumului.
Şi după orice om care trecea,
Se ridica din nou, — ca'n urma ta.

* * *

Şi-acum, atâtea drumuri între noi
Se'ntind, nepăsătoare,
Atâtea drumuri
Pe care plouă monoton şi incolor,
Ori poate-i soare...
Pe margini, mingi uşoare de trifoi,
Şi firav inişor
Cu aripi mici de fluture drept floare,
Şi jarul pâlpâind al macilor
Şi flacăra albastră de cicoare...
Ogoarele 'şi îndoaie pe câmpii
Dreptunghiurile galbene şi brune.
Un râu, tivit cu sălcii fumurii,
Se despleteşte'n foi subţiri, s'adune
Ş'apoi zorit să ducă nu ştiu unde
Matasa cerului, topită 'n unde.

Şi, ca'ntr'un cântec vechiu, copilăresc,
Aşi vrea din nou în calea ta să cresc,
Să fiu un mac pe-o margine de drum,
Cu toată viaţa strânsă laolaltă
Intr'o amară picătură de parfum,
Şi-atâta de plăpând în iarba naltă,
Incât, abia atins de umbra ta uşoară,
Să pâlpâie din aripi şi să moară.

Şi doar tulpina dreaptă 'n urma ta
Să-mi poarte'n soare, crudă, inima.

OTILIA CAZIMIR

Marioara Ventura

Astăzi aproape nu se mai citesc versuri.

Generaţia penultimă şi cea antepenultimă, erau subt farmecul poeţilor români şi străini. Fiecare tânăr ştia pe derost volume întregi de poezii, pe care le repeta în nopţile de visare.

Generaţia de după războiu — generaţia vieţii practice, a senzaţiei, a juisării — n'are timp de lectură; iar când ia o carte în mână... aceia nu-i o carte de versuri. E un roman al vieţii intense şi exuberante.

De-aceia „Fedra" ne-a făcut o plăcere deosebită. Ne-a întors spre vremuri de poezie, când cuvintele cântau dela sine. D-ra Marioara Ventura le-a strecurat muzica în sufletul nostru.

D-sa ne-a ridicat dintre preocupările mărunte de toate zilele spre soare, spre Venus. In braţele-i albe înălţa parcă spre mai multă lumină inseşi inimile noastre.

Ne-a adus înainte, din depărtate vremuri, oameni chinuiţi de conştiinţă. Ispita şi păcatul erau trimise omului de puteri divine. Şi două vieţi — una dinainte de naştere şi alta de după moarte, populate de zei şi spirite care ameninţa sau ademenesc — dădeau lupta într'un fragil suflet omenesc, ca sufletul Fedrei.

Astăzi generaţiile nouă s'au eliberat de povara cerului şi a regiunilor de subt pământ. S'a eliberat şi de lanţurile conştiinţei. Acum şovăirile Fedrei, lupta ei împotriva tentaţiilor lui Hipolit, remuşcarea după păcatul săvârşit cu gândul — toate sunt neînţelese de spectatoarele indulgente şi expeditive.

D-ra Ventura a redat pasiunea diversă a iubirii când cu intensă vigoare — când cu duioşie şi resemnare, concentrate într'un suspin discret.

N'am avut însă norocul să ne despărţim de d-ra Ventura după reprezentaţia „Fedrei", sau după rolul în travesti din „Lorenzacio", — jucat cu variaţie, fineţă şi meşteşug de giuvaergiu...

Am văzut-o, ultima oară, în „Meşterul Manole" de d. Oct. Goga.

D-ra MARIOARA VENTURA

Eroii acestei piese literaturistice nu-s adevăraţi artişti (cum vrea să-i prezinte autorul), ci cabotini de cafenea care vorbesc ca la ceaiurile literare ale d-lui Lovinescu: „işi urlă durerea în marmură", „işi primblă negurile", valuri, luntre, pânze, farul dela Tuzla, scândură în naufragiu, etc.

Personagiile n'au viaţă. Sunt fantoşe care au însărcinarea să declame articole din „Ţara Noastră".

D. Goga îşi prezintă şi modul de a privi viaţa: aversiune pentru societatea muncitoare de albine şi admiraţie pentru... trântori (albinele — cu munca lor antipatică... doar trântorii dacă-s buni de ceva).

Autorul şi-a semănat piesa cu năduful personale, cu maliţiozităţi eftine, cu aluzii inestetice la viaţa curentă, înăbuşindu-i acţiunea în tirade de Capşa sau de Parlament.

Când s'a apucat d. Goga de politică, toată lumea zicea; „Păcat că s'a lăsat de literatură!". Astăzi, după „Meşterul Manole" (care pe unele locuri ne-a adormit ca o piesă de d. Vintilă Rusa-Şirianu), putem spune cu drept cuvânt: „Păcat că n'a rămas în politică!"

Ne-a părut rău că interpreta Fedrei, „strănepoata zeilor de care-i plin universul" şi-a clătit gura după versurile lui Racine cu proza d-lui Octavian Goga. In zadar d-ra Ventura punea suflu dramatic în cuvinte. Ele se spărgeau ca nişte beşici de săpun...

O singură plăcere am avut: Am admirat drăgălăşeniile d-lui Goga la fiecare sfârşit de act, cochetăriile d-sale de fată mare, graţiile de balerină, bezelele de actriţă de varieteu — când autorul, sărutând mânile d-rei Ventura pe-o parte şi pe alta, nu mai putea de fericire: şi pentru actriţă, şi pentru public...

Nu dorim rău nimănui — cu atât mai puţin d-rei Ventura. Ii dorim însă un accident, un şoc nervos... care să-i şteargă din memorie rolul compus de d. Oct. Goga. Este cel mai mare bine, pe care poate să i-l dorească un vechiu, permanent şi entuziast admirator.

M. SEVASTOS

Hrăniţi copii cu alimentele lactate englezeşti

„ALLENBURYS"

Alimentul lactat englezesc „Allenburys" No. 1

Se întrebuinţează pentru hrănirea copilului în primele 3 luni. Proporţiunea de grăsimi şi de proteine sunt aceleaş ca şi la laptele matern. Conţine hydraţi de carbon sub formă de lactoză şi de malto—dextrină.

Nu conţine amidon, nici zahăr.

Alimentul lactat englezesc „Allenburys" No. 2

Se întrebuinţează pentru hrănirea copilului în lunile a 4-a. 5a. şi a 6a. Se aseamană în compoziţie cu alimentul No. 1 însă este mai bogat în proteine, hydraţi de carbon şi săruri minerale. Hydraţii de carbon se găsesc sub forma de lactosă şi malto—dextrină.

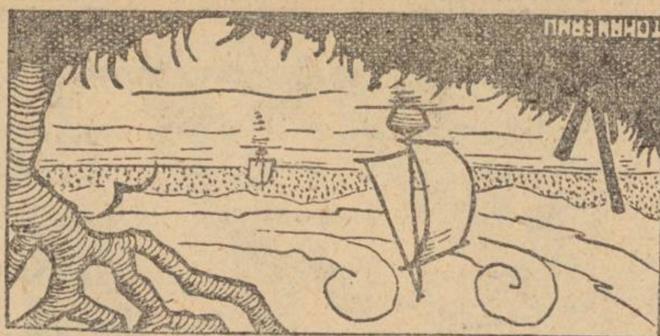
Nu conţine amidon, nici zahăr.

Făina maltată englezească „Allenburys" No. 3

Se întrebuinţează pentru hrănirea copiilor dela 6 luni în sus, precum şi pentru convalescenţii şi bătrânii. Este compus din făină de grâu şi de extras de malt. In cursul preparaiunii, diastasele maltului transformă amidonul din grâu în malto-dextrină.

Acest aliment nu conţine dextrină pură.

Reprezentant şi depozitar S. N. IANCOVICI, Bucureşti, Str. Academiei 6
D-lor medici li se trimet la cerere mostre şi literatură ştiinţifică.

Cronica muzicală

Filarmonica

Ritmul vieţii noastre culturale nu admite devieri. Experienţa neliniştește; apariţia unui nume nou e privită cu antipatie şi vechile glorii tremură în panică cumplită când un concurent de merit încearcă să stea alături de piedestalul lor. Progresul este o formulă pe care, în anumite domenii, Românul o acceptă cu o ridicolă antisepsie. Se tulbură în faţa celor mai timide inovaţii şi nu are curajul propriilor sale oscilări de sentiment.

Nedumerit în faţa unui nou dirigent, care desigur nu e agreat nici de dirigentul conservatorului, — nedumerit la spectacolul baletului „Petruşka", — nedumerit de încăpăţânarea lirică a tenorilor rataţi, sau a „ingenuelor cu orice preţ", publicul nostru nu are, totuşi, decât foarte rar, tăria opiniilor sale.

Ne pare rău că manifestaţia singulară, pe care am vrea s'o credem sinceră, dela un recent simfonic al Filarmonicei, a fost rău îndreptată.

Când d-nii Georgevsky şi Petrovicescu sunt elementele cele mai utilizate ale Operei, când doamnele Tantzi Bogdan şi Puia Mihailidi sunt tolerate aproape în toate piesele jucate la Teatrul Naţional, este lipsit de chibzuială să flueri un dirijor care, fără să-şi fi dat toată măsura talentului, a interpretat destul de onorabil o simfonie de Beethoven.

* * *

Inapoerea domnului George Georgescu, pentru trei concerte, la pupitrul Filarmonicei a fost salutată cu legitim entuziasm.

In Maestrul Georgescu, melomanii noştri au sintetizat toate aspiraţiunile realizării interpretative.

Si domnul Georgescu se străduește să nu compromită pupitrul banalizând programul.

Primul concert a întrunit lucrări simfonice de Richard Strauss, Mendelssohn, Debussy şi Ravel, iar ca surpriză de execuţie pe d-ra Albertina Ferrari, solistă, în „concertul de vioară în mi minor al lui Mendelssohn".

Al doilea concert extraordinar a adus pe lângă Brahms („Simfonia No. 3") şi Schumann („Concertul pentru piano şi orchestră", la care a dat concursul d-na Nina van Barentzm), o primă audiţie a „Parcului Monceau" de P. O. Ferroud, bucată care n'a plăcut prea mult, şi două lucrări cu caracter mai accentuat modern: „Impresii de Music-hall" de Gabriel Pierné şi „Pacific 231" de Arthur Honegger.

George Georgescu

Ritmica vie şi expresivitatea polifonică a muzicii moderne, cu capricioasa ei instrumentaţie, cu dinamica ei brutală, abruptă care desfigurează melodia, păstrând în acelaşi timp o muzicalitate sugestivă, constitue chiar pentru executanţi o adevărată delectare.

E atmosfera de muzică glumeaţă, uşoară, nepretenţioasă, care nu solicită încordări, şi care dela primele acorduri sonore cucereşte auditoriul.

Domnul George Georgescu a desvoltat o plastică acrobaţie de gest, rotunjind sensibil fiecare frază muzicală.

SERGIU INESCU

Filatelia

La Paris se accentuiază cererea asupra mărcilor elveţiene „Pro Inventute" din anul trecut 1927. Sunt căutate „Orfelin" franceze din 1926: deasemenea traficul cu mărcile coloniilor engleze s'a înviorat foarte simţitor.

Emisiuni nouă: Franţa 1927 tip suplimentar a 2 fr. albastră; Jamaica 0,5 p. verde; Elveţia 2,5 c. cenuşie. 7,5 c. verde şi 15 c. roşie; s'au urcat preţurile: India Olandeză 20 c. verde-neagră 1906, dela 6 fr. 50 c. nestamp şi 4 fr. stampilată, la 9 şi 6 fr.; 5 c. roşie 1908 cu supra-inscripţie „Java", dela 2 fr. nestamp. şi 1 fr. stampilată — la 4 fr. şi 1 fr. 50 c.; Bermude 1 schilling verde-neagră din 1921, dela 20 fr. nest. şi 22 fr. stampılată la 27 fr. 50 c. şi 30 fr.

Statele-Unite, tip-bază 23×27 mm. din 1870, care tip 22×22,5 mm. din 1902, 1908 şi 1922, provoacă interesul colecţionarilor care corespondează cu bursa filatelistă din Paris. Deasemenea şi mărcile Japonia din 1914, mărimea 22×26.

Se poate vedea la această bursă o colecţie care reprezintă evoluţia mărcilor sovietice. Cele dintâi mărci din 1918—1920 sunt executate haotic fără nici un criteriu şi fără vreun tip-bază general. Mărimile, culorile, desenul, calitatea hârtiei, etc. variază şi uimesc prin capricii aproape inexplicabile. Dar şi în 1921, când mărcile acestea purtau iniţialele R. S. F. S. R. (adică Rossiischii Soinz Federativnîh Sovetschih Respublic=Uniunea Rusă a Republicilor Sovietice Federative), mărimea lor era excepţional de exagerată: 25×35 mm. fără să socotim şi marginile lor. In 1922, dimpotrivă, s'au emis mărci cu totul neobicinuit de mici: 15×20 mm. fără margini. Şi numai în 1923 s'a produs revenirea la sistemul vechiu din vremurile ţarilor, ca formă şi dimensiuni: 19×25 mm.

In genere conservatismul popoarelor se resfrânge asupra mărcilor; şi tip-baza triumfă în toate ţările unde a fost odată închegată tradiţia formei şi a mărimii mărcilor.

Curiozităţi

Oraşul „auto" — secolului

Corporaţia comunală de construcţii de case din New-York, a cumpărat un teren de circa 500 de hectare, la o distanţă de 25 km. dela New-York cu scopul de a clădi aci un oraş-model pentru 25.000 de locuitori.

Oraşul se va numi Radburn şi va fi independent de New-York, pe când celelalte localităţi populate din jurul uriaşei capitale americane, se contopesc treptat cu dânsa.

Radburn va avea teatre şi fabrici proprii. Nu va lua şi nici nu va da New-York-ului nimic. O atenţiune deosebită se va acorda parcurilor şi drumurilor pentru automobile.

Oraşul e plănuit astfel ca copiii să poată veni la şcoală netrecând peste străzi. In jurul fiecărui parc se vor găsi câte 600 de case — mici palate pentru câte o familie.

Preşedintele corporaţiei a declarat că Radburn va fi cel dintâi oraş acomodat „Secolului Automobilismului".

Se crede că în 1929 va fi gata partea centrală a oraşului, iar toate lucrările se vor termina în 1931.

Un scandal fantastic

Ziarul lui Kerenschi „Dni" („Zilele") din Paris, a publicat acum câteva zile o ştire cu totul senzaţională: cum că principele Iusupov-Sumarocov-Elston, bărbatul unei nepoate a ultimului ţar Nicolae al II-lea, devenit celebru ca unul dintre asasinii lui Rasputin,—a fugit din Paris, deocamdată în Elveţia, fiind acuzat de o crimă foarte gravă: de homosexualism practicat cu un minor. Gazeta lui Kerenschi afirmă, că victima lui Iusupov e fiul unui marcant om politic şi bancher francez; că nefericitul băiat e internat într'un spital unde fusese supus unei intervenţii chirurgicale foarte serioase, etc.

Cât de mare a fost însă mirarea presei, când s'a aflat că toată istoria aceasta n'are vre-un element luat din realitate, ci este pe de-a'ntregul inventată!

Kerenski se mai războeşte cu fosta aristocraţie rusă?

Câţi deţinuţi sunt în Anglia

In 1926, numărul mediu al deţinuţilor din închisorile englezeşti a fost 10.860 pe zi — ceeace reprezintă 115 suflete la fiecare 100.000 de locuitori. Majoritatea — sunt condamnaţi pentru furt apoi urmează deţinuţii pentru beţie.

Din numărul total de femei deţinute, 86 la sută au căpătat recluziunea pentru „Apariţia în stare de ebrietate prin locurile publice"; şi, din aceste 86 la sută — 59 sunt recidiviste...

11 fraţi şi un tată.

In oraşul Broadwater din Anglia, există un vechiu club de foot-ball şi atletism. Secretarul clubului e Albert Edward care e în acelaş timp şi cel mai bun jucător al primei echipe, în care joacă încă patru fraţi Edward. Familia aceasta numără în total 11 fraţi. Ceilalţi şease au jucat în echipele altor cluburi dela Broadwater, iar în prezent nu mai locuesc în oraşul lor natal.

In ziua de 4 Februarie toţi cei 11 fraţi s'au unit în scopul de a arăta „lumii întregi" şi „tineretului modern" cum se joacă „adevăratul" foot-ball de odinioară. Intreg Broadwater a fost în ziua aceia, în picioare. Cei 11 Edward au câştigat cu 3:1 matchul împotriva echipei formate din cele mai bune elemente ale tuturor cluburilor din Boadwater. Arbitrul matchului a fost însuş tatăl celor 11 fraţi, d. Herbert Edward, fost „goalkeeper" al echipei colective a comitatului Worthing.

Porumbeii poştali.

In antichitate, navigatorii egipteni şi greci, întorcându-se acasă, dădeau drumul porumbeilor poştali luaţi cu dânşii la plecare, — astfel că autorităţile, prietenii şi rudele, fiind înştiinţate de apropiata lor sosire, le organizau primiri triumfale. Romanii cei dintâi au întrebuinţat porumbei poştali pentru scopuri războinice. Pe timpul cruciadelor, atât creştinii cât şi Sarazinii recurgeau la porumbeii poştali mai mult ca oricând şi oriunde. Lucrurile au ajuns până acolo, încât garnizoana musulmană a cetăţii Nizar, asediată de cruciaţi, a oferit acestora din urmă un număr de porumbei cu care asediatorii urmau să comunice celor asediaţi mersul tratativelor privitoare la predarea cetăţii.

Parizienii asediaţi de Henry IV, trimeteau cu ajutorul porumbeilor cererile de salvare trupelor din interiorul Franţei. Dar tocmai atunci, porumbeii poştali au căzut în mare parte în ghiarele şoimilor dresaţi de oamenii lui Henry IV special în acest scop.

La început secolului trecut porumbeii poştali duceau în provincie informaţiile financiare dela remizierii bursei din Paris.

Se cunoaşte rolul serios jucat de „poşta porumbeilor" pe timpul asedierii Parisului în 1871. Pe la 1876 parlamentul francez a votat o lege prin care s'au creiat primele „echipe" de porumbei pe la unităţile militare.

O sinucidere ... neobişnuită.

Spaniolul Airde Garzia, telegrafist la Burgos, a ajuns la hotărîrea de a-şi pune capăt zilelor. A eşit din oraş luând cu dânsul o lungă bucată de sârmă de aramă. La un capăt al sârmei a fixat o piatră; cellalt capăt şi l-a înfăşurat pe braţul stâng. Cu mâna-i dreaptă a aruncat capătul sârmei cel cu piatra — peste cablul care duce curentul electric spre oraş dela nişte căderi de apă. A fost găsit mort, carbonizat. Pe pălărie avea un anunţ: **Pericol de moarte! Nu vă atingeţi până curentul nu va fi întrerupt!...**

PIANELE şi PIANINELE
DIN UZINELE
LAUBERGER & GLOSS
se bucură de renume
mondial,
fiind cele mai
perfecţionate

LARGI
INLESNIRI
DE PLATĂ

Depozitul general
pentru România
BUCUREŞTI
Calea Victoriei, No. 77

Cronica Şahului

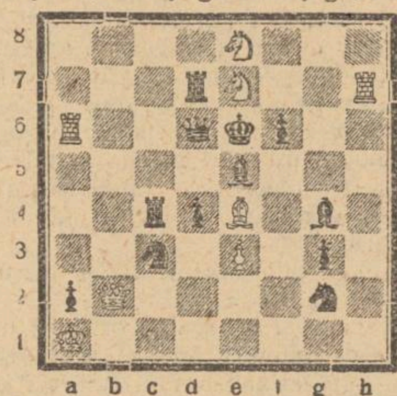
PROBLEMA No. 79

Din concursul nostru de probleme

Motto: **Vizah!**

Negru (12 figuri)

Ré6, Dd6, Tc4 şi d7, Cc3 şi g2, Né5 şi g4, Pa2, d4, f6 şi g3.

Alb. (8 figuri)

Ra1, Db2, Ta6 şi h7, Cé7 şi é8, Né4, Pé3.

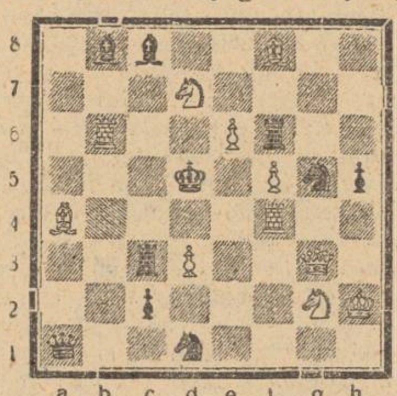
Alb joacă şi face mat în 3 mutări

PROBLEMA No. 80

Motto: **Jlas**

Negru (10 figuri)

Rd5, Da1, Tc3 şi f6, Cd1 şi g5, Nb8 şi c8, Pc2 şi h5.

Alb, (11 figuri)

Rh2, Dg3, Tb6 şi f4, Cd7 şi g2, Na4 şi f8, Pd3, é6 şi f5

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 43

Jucată la Heistings în concursul internaţional de maeştri la 31 Decembrie 1927.

Alb: L. STEINER. **Negru: H. KMOCH**

Partidă Siciliană

1. é2— é4, c7—c5; 2. Cg1—f3, Cg8—f6; 3. Cb1—c3, d7—d5; 4. é4×d5, Cf6×d5; 5. Cf3—é5, cu ameninţarea Nb5+ urmat de Df3. Intr'o partidă identică jucată între Nimzovici şi Alapin la Vilna (1912) a urmat în loc de aceasta d4, é6 (mai bine era C×c3); C×d5, D×d5; Nc3, cd; C×d4, a6; Né2 şi alb continuând printr'o serie de jertfe strălucite a dat mat în a 18-a mutare. 5..., Cd5×c3; 6. b2×c3, Dd8—d5; 7. Nf1—b5+, Cb8—d7; 8. Dd1—é2, a7—a6! Precauţiune necesară. Intr'o glosă a maestrului Mieses la această partidă el recomandă D×g2, dar probabil că nu i-a fost cunoscută partida Steiner-Csabay din 1922, care a continuat astfel: 9. Dd3! D×h1+; 10. Ré2, é6 (punctul d7 nu mai poate fi apărat) 11. N×d7+, Ré7; 12. N×c8, T×c8; 13. Dd7+, Rf6; 14. D×f7+!, R×é5; 15. d4+, Rd5; 16 D×b7+, Tc6; 17. c4+! şi negru a abandonat, căci pierde dama sau e mat. 9. Nb5×d7+, Nc8×d7; 10. 0—0, Nd7—f5; Mai bine ar fi fost Nc6. 11. d2—d3, é7—é6; 12. Ta1—b1, b7—b5? Negru s'ar fi putut apăra mult mai bine prin Nd6; Cc4, Nc7. 13. c3—c4!, b5×c4; 14. Cé5×c4, Dd5—c6; 15. g2—g4! Acest puternic atac pe cealaltă aripă doboară fără milă pe adversar. 15..., Nf5—g6; 16. f2—f4!, f7—f6 La Né7 ar fi urmat câştigarea unei piese prin f5. La h6, ar fi urmat f5, Nh7; Tb6 şi negru e deasemenea pierdut. 17. Tb1—b6, Dc6—d5; 18. Tb6×é6+, Ré8—d8. Negru n'ar fi putut în nici un caz evita pierderea calităţii; la Rf7, urmează f5 cu câştigarea unui nebun. 19. Cc4—b6, Dd5—b7; 20. Cb6×a8, Db7×a8; 21. Dé2—f3, Da8×f3; 22. Tf1×f3, h7—h5; 23. Té6×a6, h5×g4; 24. Tf3—é3, Ng6—f5; 25. Ta6—a8+, Nf5—c8; 26. Té3—é6, Rd8—d7. Alb ameninţa cu Tc6 (la 26..., Rc7 ar fi urmat Té8). 27. Té6—b6, Nf8—d6; 28. Ta8—a7+, Rd7—é6; 29. f4—f5+ şi negru a abandonat, căci pierde nebunul, iar la 29... Ré5, ar fi urmat: 30. Nb2+, Rd5; 31. c4 mat.

In această partidă tânărul maestru Stainer dă dovadă de avânt şi de o vigoare neobişnuită.

BIBLIOGRAFIE

Am primit la Redacţie No. 1 pe Ianuarie din „Revista de Şah. Intrată în al patrulea an de existenţă, această excelentă publicaţie şahistă apare în modul cel mai perfect posibil. Pe o hârtie velină cu un tipar ireproşabil, cu clişee foarte reuşite şi diagrame luminoase, Revista de Şah, marchează — şi prin materialul redacţional ce-l cuprinde — un succes strălucit al şahului românesc.

Cunoscută bine şi în străinătate de unde mulţi maeştri trimet cu plăcere lucrările lor, Revista se menţine — mai ales — prin interesul ce l'a câştigat în ţară în rândurile tuturor amatorilor şahişti.

E o plăcere să deschizi paginile primului număr apărut acum. Bogată în articole semnate de personalităţi ca Mihail Sadoveanu ea oferă celui ce găseşte interesant să urmărească această publicaţie, un material nesfârşit de partide, probleme, ştiri, etc.

Implinind încă la sfârşitul anului trecut primul concurs internaţional de probleme care a avut un deosebit succes, Revista de Şah se pregăteşte pentru cel de al doilea concurs care va fi anunţat în curând. Primind colaborarea oricărui amator şahist, Revista de Şah înlesneşte astfel desvoltarea tuturor talentelor tinere care nu au o altă ocazie mai bună.

Tocmai de aceea o recomandăm cu căldură tuturor cititorilor noştri rugându-i să recomande şi ei la rândul lor prietenilor lor şi îi asigurăm că în afară de preţioasele lucruri ce le vor folosi din citirea Revistei de Şah, vor colabora astfel, fiecare în parte, la o operă frumoasă, la menţinerea unei reviste care este expresia unică şi fericită a unui progres vădit în mişcarea noastră şahistă-naţională.

Continuând sacrificiile din trecut, Revista de Şah îşi păstrează cu toată scumpirea tiparului şi a hârtiei, preţul vechi care este 300 lei pentru un abonament anual şi 175 lei pentru un abonament semestrial.

Amintim că Revista de Şah se găseşte de vânzare în Bucureşti la librăria „Socec" şi în Chişinău la librăria „Şah" str. Puşchin 38 (Casa Primăriei).

P. I. NEGREANU
CAMIL SENECA

CĂRŢI ŞI REVISTE

Dr. ARPAD BITAY: Istoria literaturii române

Cluj, 1924. Acelaşi în limba maghiară, Cluj 1922

Incorporarea Ardealului în cadrul României întregite a pus minorităţile etnice de-acolo în faţa unei probleme grele şi de natură urgentă. Era problema şcoalelor minoritare şi a corpului didactic minoritar. Din partea organelor de stat se cerea introducerea imediată a limbii române în şcoli, iar corpului didactic minoritar i-se cerea facerea unui examen din limba română. Amândouă cerinţele erau greu de satisfăcut, fiindcă lipseau cu totul mijloacele didactice. In vechiul regat nu s'a simţit niciodată nevoia de-a face cărţi didactice pe seama acestui fel de şcoli şi de candidaţi la examenul de limbă română, iar şcolile de stat şi confesionale din Ardeal din timpul regimului ungar nu aveau în programul lor limba română nici cel puţin ca obiect facultativ.

Lipsa aceasta de cărţi şi alte mijloace didactice trebuia înlăturată fără amânare şi astfel a luat naştere o întreagă serie de lucrări, făcute anume pentru învăţământul în şcolile minoritare. Profesori şi oameni de ştiinţă au scris cărţi asupra literaturii şi gramaticei române, asupra istoriei şi geografiei şi au făcut hărţi pentru uzul şcolar. Un tablou complect al acestor opere didactice ar face cinste corpului didactic minoritar din Ardeal.

Printre aceşti autori de opere didactice se distinge d. dr. Arpad Bitay, profesor la liceul de fete „Marianum" din Cluj. El a fost printre cei dintâiu care a dat la lumină în limba maghiară încă în anul 1922 o istorie destul de voluminoasă a literaturii române. Deşi scrisă destul de repede, cartea d-lui Bitay se distinge printr'o metodă foarte practică de-a arăta elevilor şi intelectualilor maghiari literatura română în liniile ei generale de desvoltare dela început până în ziua de azi. Bogăţia de cunoştinţe a complexului atât de variat prin care a trecut literatura română dovedeşte că autorul e la curent cu tot ce s'a scris atât în limba română cât şi în limbi străine asupra literaturii române. Ceace dă cărţii d-lui Bitay o deosebită valoare e metoda aplicată de d-sa de-a face comparaţii şi legături între anumiţi autori români cu corespondenţii lor din literatura maghiară. Prin aceasta trezeşte şi mai mult interesul cetitorilor maghiari faţă de autorii români şi înlesneşte foarte mult înţelegerea acestora şi aprecierea lor din punct de vedere al însemnătăţii lor în desvoltarea literaturei române.

D. Bitay nu e numai un bun cunoscător al literaturei române, ci şi un admirabil mânuitor al limbii noastre, atât în scris cât şi în vorbit. Printr'o străduinţă şi stăruinţă uimitoare d-sa a ajuns să cunoască nu numai limba noastră curentă, ci şi-a însuşit un vocabular atât de bogat în expresii populare din cele mai vechi şi autentice, cu toate însuşirile lor etimologice, încât poate fi considerat ca unul dintre cei mai bine pregătiţi filologi români. Fiind încă relativ tânăr şi având şi o temeinică pregătire istorică, în special în ceeace priveşte istoria română, suntem îndreptăţiţi a aştepta şi alte lucrări de valoare dela d-sa.

La aceste speranţe ne îndreptăţesc lucrările sale „Istoria literaturii române" scrisă în româneşte (1924) şi „Gramatica limbii române" (1923) făcută pentru publicul maghiar. In aceste două lucrări se învederează şi mai mult temeinicile cunoştinţe ce le posedă în domeniul limbei şi literaturei române.

După aceste probe, date în timp relativ scurt, putem saluta în d. dr. Arpad Bitay nu numai un autor de cărţi didactice pentru şcolile minoritare maghiare, ci şi un viitor colaborator filologic şi istoric la clădirea operei culturii româneşti.

ION BAILA

ILJA EHRENBURG: Michail Lychow

Malik Verlag

Tolstoi spunea undeva, că cea mai răspândită prejudecată e aceia, după care oamenii sunt buni sau răi, proşti sau deştepţi, etc. In realitate, marea majoritate a oamenilor sunt în acelaş timp buni şi răi, proşti şi deştepţi, după împrejurări. Romanul lui Ehrenburg e cea mai bună ilustrare, din câte cunosc, a teoriei lui Tolstoi.

Subtitlul chiar ne spune că eroul romanului e în acelaş timp un erou propriu zis şi un pungaş. Mihail Licow, fiul unui chelner din Chiev, e un om de o rară vanitate, şi astfel e incapabil să se bucure de nimic prezent. Toată viaţa lui consistă în luptă, în planuri pentru viitor, în pregătiri pentru succese viitoare. Revoluţia, prin împrejurările excepţionale în care îl face să trăiască, prin posibilităţile mult mai mari şi mai variate pe care le desenează pentru viitor în mintea lui Licov, întăresc şi mai mult caracteristica sufletului său.

Intr'o noapte se crede mare poet, şi se poartă aşa cum îşi închipue că e potrivit cu această însuşire, adică eroic: oraşul fiind ocupat de armata albă, câţiva ofiţeri vin să aresteze pe fratele lui Mihail, care e comunist. Mihail se dă drept fratele său, şi scapă de moarte doar ca prin minune.

Dar mai târziu prinde să se plictisească; nici unul din succesele visate nu se realizează, şi atunci începe decăderea. Mihail Licow se apucă de afaceri necurate, la început timid, apoi tot mai cu îndrăzneală.

Trăieşte cu nevasta aceluiaşi frate pentru care s'a sacrificat odinioară, şi fără să o iubească, numai aşa, de plictiseală.

In fine eroul nostru e prins, băgat la închisoare, judecat. Crezându-se condamnat definitiv la moarte, denunţă afaceri fanteziste şi trage în nenorocire oameni nevinovaţi, în speranţa de a-şi prelungi viaţa cu o lună, două.

Licow e graţiat, i se comută pedeapsa în zece ani închisoare. Curând după aceia moare dintr'un accident, pe când căuta să evadeze. — I. D. G.

FRANCOIS PORCHE: L'amour qui n'ose pas dire son nom

(N. R. R. Paris — Hasefer, Bucureşti)

Porché e cunoscut prin celelalte două romane ale sale: **La vierge au grand coeur** şi **La jeune fille aux joues roses.** Autorul, în noua sa lucrare, şi-a propus să vorbească despre „amorurile ciudate, formele invertite ale dorinţei în raporturile lor cu literatura timpului nostru". Apropiindu-se de acest subiect penibil, Porché îşi da seama de greutăţi, dar nu l'au oprit şi a tratat subiectul cu o seriozitate şi un tact care i-au îngăduit să vorbească deschis. De altfel autorul nu face decât să constate o trăsătură vizibilă din moravurile literare contemporane. Charlus, personagiul epic al lui Marcel Proust, a rămas definitiv încorporat literaturii, iar prezenţa lui multiplicată în atâtea alte lucrări literare nu provoacă de loc protestul publicului. Fapt caracteristic, demn de o atenţie gravă. Se pare că sentimentul public faţă de „non-conformism" s'a modificat şi această particularitate anormală nu mai e atât de odioasă ca altădată. François Porché aminteşte diferitele atitudini ale opiniei publice, din vremea când sodomia era privită ca un act criminal, până azi când e privită ca o formă bolnăvicioasă a sensualităţii.

Intr'o serie de capitole foarte interesante, François Porché vorbeşte despre freudism şi socratism, de idealul platonician, de diferitele forme ale maladiei. Studiază din acest punct de vedere pe Walt Whitmann şi Oscar Wilde, pentru a ajunge la perioada apologetică, marcată prin pledoaria lui Adré Gide, studiind cele trei faze. In cea dintâi ne înfăţişează un Gide „prevăzător"; în a doua unul „îndrăzneţ" şi în a treia ne descrie unul „cutezător", apologist şi propovăduitor.

Autorul îşi dă bine seamă de partea de snobism şi modă.

Cartea e deci şi un bun agent de asanare. François Porché scrie logic şi elocvent. El nu crede că un viciu, adoptat din snobism, poate ţine loc de superioritate şi fineţe intelectuală.

MINERVA Nr. 2

Seria articolelor o deschide d-l I. Petrovici cu un studiu de superioară expresie literară despre „Metafisica în filosofia contemporană". Ii urmează d-l P. Andrei cu un substanţial articol despre „Fascism", în care autorul anticipează, că va evita orice judecată subiectivă. D. D. Roşca îşi continuă un articol început, pe care cu modestie îl intitulează „Note despre filosofia lui Hegel".

La rând, vine o serie de studii semnate de V. Harea, Pr. Cicerone Iordăchescu, S. Bârsănescu, Dan Bădărău, Oţetea şi M. D. Ralea, serie din care se remarcă şi prin competinţă şi prin sistem studiul d-lui S. Bârsănescu despre: Pedagogia socială a lui Natorp" şi al d-lui M. D. Ralea prin „Teoria personală despre simboluri deziderative şi note expresive".

In plus, valoarea revistei e sporită şi prin bogate şi numeroase recenzii. De relevat, că mai toţi autorii „daignează" să scrie şi recenzii. In deosebi, recenziile d-lor P. Andrei, Sorin Pavel, M. Bantaş, S. Bârsănescu, M. Ralea se deosebesc prin seriozitatea cu care-s studiate operele recenzate.

Şi ca tipăritură, revista se prezintă în excelente condiţiuni, fiind şi destul de voluminoasă: mai bine de 200 pagini de tipar. Ca plan, se pare, că conducătorii revistei ţin mult să samene cu „Revue Philosophique" şi cu „Zeitschrift für Philosophie": varietatea şi abondenţa materialului, desvăluind bogatele resurse intelectuale ale conducătorilor.

Chestiunea, ce se pune însă: vor fi dispunând ei şi de celelalte resurse indispensabile pentru orice operă în stil mare?

Să sperăm. — I. C. V.

O dramă a lui Upton Sinclair

Marele scriitor american, cunoscut şi celebru ca romancier, a scris şi câteva lucrări dramatice impresionante din care cele mai multe au apărut în traducere germană. Upton Sinclair e şi în opera sa dramatică acelaş critic nemilos al societăţii capitaliste, acelaş luptător neînduplecat pentru drepturile celor mulţi şi obijduiţi, acelaş revoluţionar integral care dispreţuieşte formula comodă a „artei pentru artă" şi-i opune formula izbăvitoare a „artei pentru revoluţionarea spiritelor".

Ultima dramă a lui Upton Sinclair (Singende Galgenvögel, Malik-Verlag Berlin) este poate cea mai consecventă şi drastică expresie a acestui punct de vedere dintre toate lucrările lui de până acum. Titlul ei e greu de tradus în româneşte: doar argot-ul închisorilor ne-ar putea oferi sinonimul pentru acest titlu straniu care, exprimat în vocabularul molatec şi burghez al limbei româneşti curente, ar însemna doar „Deţinuţii cari cântă..." Este vorba, aşa dar, de o dramă din închisori. Dar eroii ei nu sunt pungaşi şi defraudatori, ci muncitori grevişti cari ispăşesc groaznica vină de a fi cerut o pâine mai mult, în iadul uneia dintre acele puşcării americane pe care Kate Richards O'Hare în faimoasa sa carte „In prison" le-a înfierat ca o ruşine a civilizatiei.

O întâmplare reală stă la baza acţiunii: greva muncitorilor din portul San Pedro (California). Sunt numai şase ani de atunci, dar amintirea ei stărue încă în mişcarea muncitorească din America. 600 muncitori au fost arestaţi şi supuşi unor torturi inchizitoriale, fiindcă şi-au manifestat solidaritatea, cântând pe stradă cântecele revoluţionare. Impreună cu ei, un preot — reverendul Richmond care luase apărarea greviştilor — a împărtăşit întreg calvarul deţinerii. Dar nici în închisoare, cântecele revoluţionare n'au amuţit. De aici, titlul dramei, de aici însuşi motivul dramatizării. Grevele şi represiunile sălbatice nu sunt de loc rare în America capitalismului. Dar greve, arestări, maltratări intr'un cadru de neînduplecată dârzenie, de cântece revoluţionare intonate semeţ în fund de puşcărie, de îndrăzneţ afirmată voinţă de luptă nu se petrec în fiecare zi. Intâmplările dela San Pedro trebuiau, deci, să impresioneze adânc pe artistul revoluţionar care e Upton Sinclair. Astfel s'a născut drama „Singende Galgenvögel".

Şi e vrednic de amintit că scriitorul, atât de sobru şi realist în opera sa prozaică — devine aici adeptul nouilor teorii ale teatrului de expresiune, inruditul lui Georg Kaizer în materie de tehnică dramaturgică. Nu relatarea faptelor din care abia să rezulte, logic, o atitudine de revoltă, ci exprimarea prin mijloace cât mai expresive a acestei atitudini înseşi constitue scopul şi cuprinsul dramei. Actul I ne aduce peroraţiile revoluţionare ale unui fruntaş muncitor intr'un cadru de irealism sfidător nu numai pentru esteţi, dar şi pentru burghezi. Actul II ne transportă în mijlocul mulţimii neînduplecate a „deţinuţilor care cântă", etc. Şi drama sfârşeşte cu un cântec primitiv, naiv, dar covârşitor: „Trăiască solidaritatea! Trăiasca uniunea mondială roşie!"

Drama lui Upton Sinclair este un imn cântat solidarităţii proletare şi revoluţiei. Ea va rămâne în istoria literarurii umane. — I. r.

Marcel Prévost

Unul din cele mai cunoscute nume şi unul din cei mai citiţi romancieri ai literaturii contemporane franceze, — datorită mai ales frivolităţii elegante a celor mai multe din subiectele volumelor lui.

S'a născut în 1862 la Paris, şi-a făcut prima educaţie la un institut de Iesuiţi, apoi a urmat şcoala politechnică, a fost până în 1891 funcţionar la fabrica de tutun din Lille şi a trăit apoi de atunci în Paris ca literat şi cronicar mult preţuit al jurnalului „Figaro". In 1887 a debutat cu romanul său psihologic „Scorpionul", tras din experienţa făcută în anii trăiţi la Iesuiţi. A urmat o serie de romane şi povestiri în care ne desvăluie — cu o spirituală ironie şi fină observatie dar şi cu o indulgenţă ce merge prea departe, — viaţa intimă şi mentalitatea unor anumite femei şi fete moderne. Citâm câteva cunoscute titluri în acest gen: „Verişoara Laura". „Scrisori de femei". „Demi-virgine'e", „Grădina secretă", etc.

Un ciclu din *„Scrisori de femei"* a apărut acum în româneşte sub titlul: *„Vârstă primejdioasă"*, în ultimul număr (159) al *„Lecturii, — floarea literaturilor străine."*

Dela o vreme însă sensualul scriitor pare a se fi cumintit şi în cele două romane ce au urmat apoi sub titlul general: „Fecioarele tari", precum şi în „Scrisori către Françoise" el părăseşte problemele pur erotice şi tratează, cu o vădită seriozitate morală, situaţia femei de sine stătătoare, din punct de vedere psihologic şi social.

Această „cumintire" de sigur şi bine înţeles scânteetorul lui talent, i-au înlesnit primirea în sânul Academiei franceze.

Cărţi care trebuesc citite

Recomandate de BIBLIOFILA
Bucureşti strada Wilson No. 1

Homer: Odiseea (în româneşte de George Murnu).

CARŢI FRANCEZE: *Anatole France:* Oeuvres complètes illustrées Vol. XIII, contenant: Clio; Histoire comique; Sur la pierre blanche; — *V. Blasco-Ibanez:* Arènes sanglantes; Terres maudites; La reine Calafia; — *J. Kessel:* Les Captifs; La steppe rouge; Nuits de princes: — *Geo London:* Elle a dix ans, la Russie rouge; — *Jack London:* Le jeu du Ring; *A. Maurois:* Etudes anglaises; — *Paul Morand:* Ouvert la nuit; Fermé la nuit.

Din colecţia „Cabinet cosmopolite": *Katherine Mansfield:* Félicité; — Din colecţia „Ceinture du monde": *A. Bonnard:* Au Maroc; — Din colecţia „Collection Européene": *Ramon Gomez de la Serna:* Gustave l'Incongru; — Din colecţia „Feux croisés; *V. Cardarelli:* Voyages dans le temps; — Din colecţia „Lotus": *A. de Lamartine:* Graziella; — *Voltaire:* Candide; Din colecţia „Roseau d'Or": J. Cocteau: Oedip-Roi, Romo et Juliette.

Abonaţi-vă la revista lunară de litere şi de artă „VIENT DE PARAITRE". (Costul anual Lei 100.)

CARŢI GERMANE: *Cendrars B.:* Gold; — *Ehrenburg J.:* Die Liebe der Jeanne Ney; — *Goll C.:* Der Neger Jupiter raubt Europa; — *Goll J.:* Das Lächeln Voltaires, Der Mitropäer; — *Hamp P.:* Goldsucher; — *Joyce J.:* Dublin, Jugendbildnis Ulysses; — *Maran R.:* Die Seele Afrikas; — *Sinclair Lewys:* Dr. med. Arrowsmith, Elmer Gantry; — *Wasserman J.:* Der Fall Maurizius; — *Die fünf Weltteile. Almanach* des Rhein-Verlags 1928.

Keller L.: Die geistigen Grundlagen der Freimaurerei u. d. offentlichen Leben. *Neumann Dr. O.:* Das Freimaurertum, seine Geschichte u. s. Wesen. *Caspari C.:* Die Bedeutung des Freimaurertums. *Wolfstieg A.:* Ureprung und Entwecklung der Freimaurerei. Jhre geschichtlichen, sozialen u. geistigen Wurzeln. Die Philosophie der Freimaurerei.

Brunner C.: Die Lehre von den Geistigen u. vom Volk. *Dacqué E.:* Urwelt. Sage und Menschheit. Natur und Seele. *Dschuang Dsi Schriften. Lia Dsi:* Das wahre Buch vom quellenden Urgrund: *Laotse:* Sinn u. Leben; Mühl M.: Die antike Menschheitsidee in ihrer gesch. Entwicklung; *Vischnu-Narayana:* Texte zur ind. Gottesmystik.

Die *Jedermannsbücherei* legat jum. pânză lei 136, fiecare volum: Schmidt: Geographie der Welthandelsgüter (2 vol.) Tukermann: Osteuropa (2 vol.) Boor: Schwedische Literatur, Brückner: Polnische Literatur, Erkes: Chinesische Literatur, Brückner: Russische Literatur, Bachhofer: Chines. Kunst, Wolf: Die Tonschriften, Bergmann: Einf. in die Philosophie (2 vol.) Lipsius: Naturphilosophie, Radloff: Russische Philosophie, Bergmann: Der Geist des 19 Jahrhunderts, Helber: Die politischen Ideenkreise d. Gegenwart, Koelreutter: Die politischen Parteien im modernen Staate.

INVAŢAŢI LIMBI STRAINE. *Metoda Mertner* (8 săptămâni) p. engleza, franceza, italiana, spaniola. *Metoda Langenscheidt* (6 luni) p. engleza şi franceza.

CITIŢI WELTSTIMMEN (cuprind pe scurt conţinutul celor mai celebre cărţi din literatura mondială, precum şi biografii, critici, etc. Număr de probă gratuit).

Ionel Teodoreanu:

Intre vînturi, vol. III din Medeleni

„Intre vînturi", al treilea volum din „Medelenii" d-lui Ionel Teodoreanu, este mai întâiu un roman, cu toate caracterele genului. Apoi e ultima parte din marea desfăşurare epică a Medelenilor, care se închee cu un şir de tablouri ample, darnic colorate şi admirabil gradate spre sfârşitul tragic de unde, ca un simbol, începe marea învrăjbită de vânturi rele.

* * *

Olguţa, Monica şi Alexandru Pallă sunt pe vapor, în drum spre ţară. A trecut războiul. Au trecut şi anii de studii la Paris. In capitala Franţei, Monica şi-a luat doctoratul la Sorbona, Alexandru Pallă a pictat Tăceri „ca în unele case ale epilogului romanelor lui Turgheniev." Olguţa a studiat pianul.

Pe coverta cabinelor de clasa I-a, în noaptea aceia, nu erau decât doi pasageri întârziaţi, stând în chaises-longues-uri unul lângă altul, cu gânduri singure în faţa mării.

Olguţa simte în piept o săgetare; îşi aminteşte operaţia pe care i-a făcut-o la Paris d-rul Mass „Sufletul ostenit de trup avea descurajarea luptătorului călit în lupte glorioase, când îşi dă seama că lama lungă, tăioasă prelungire a braţului care-l purtase până atunci ca o firească aripă bărbată, — i-a devenit deodată grea în mână şi străină, biruindu-l şi pe el".

Cheamă chipul lui Vania Duinşa, pe care îl iubeşte şi pe care-l crede mort în războiu. Vania era omul predestinat pentru sufletul Olguţei, era însuşi principiul vieţii. „Lângă Vania nu puteai concepe somnul. Viaţa curgea prin el fluvial, ca o mulţime în mers, văzută noaptea, fragmentar în lumină cu mii de feţe, gesturi şi glasuri, îmbulzită la poarta unei cetăţi: era şi poarta şi mulţimea."

Olguţa se îndreaptă spre proră şi acolo aude o arie din Boris Gudunov, şuerată aşa cum numai Vania ştia să şuere. Olguţa coboară pe coverta cabinelor de clasa III-a, călăuzită de aeriana cântare. Şi după un morman de odgoane, culcat într'o barcă de salvare, regăseşte pe Vania. „Din absurd în absurd, din glumă în glumă, din amănunt în amănunt, sufletul Olguţei se re...cea. Miliarde de paianjeni zideau din nou golul prin care statura unui uragan trecuse, lăsând portalul dimensiunii lui..." „Exista viaţa lui Vania. Mai mult o certitudine decât o realitate. In vaste vârtejuri concentrice, sufletul se apropia de el. Până când uman, ultimul cerc încremeni în zâmbetul umed al privirii care-l cuprinse pe Vania, se topi şi viu căzu de pe gene de-alungul obrajilor."

Urmează una din cele mai frumoase scene de iubire din literatura noastră. Olguţa şi Vania hotărăsc să plece împreună, după ce Vania îşi va vinde o moşie din Basarabia.

„Spumoasele crengi ale lunei în declin, atârnau frânte de propriul lor belşug". Odată cu zorii, Alexandru Pallă îşi sfârşeşte reveria, în care a retrăit cu ochi de pictor viaţa la Paris în apropierea celor două fete.

Vaporul soseşte în port. Pe punte năvăleşte d. Deleanu: „Avea tâmplele albe şi masca mistuită a bătrâneţii, mască numai, căci ochii erau de copil la uşa pomului de Crăciun, inima la fel, şi mişcările capului şi-ale braţelor dovedeau agilităţi de veveriţă..."

Partea a doua cuprinde viaţa lui Dănuţ, care este avocat în Iaşi şi scriitor la „Viaţa Contemporană". Dănuţ îşi continuă existenţa dublă pledează la tribunal şi deschide Turbinca lui Ivan acasă sau când stă de vorbă cu Redactorul „Vieţii Contemporane", al cărui portret d. Teodoreanu l-a lucrat cu o mare forţă de simpatie, cu peniţa fină dar viguroasă a unui desenator englez.

Palatul de justiţie, cheful, procesul sunt un prilej de observaţii precise, de tablouri perfect situate în care autorul întrebuinţează armele satirei. Totuşi, firea lui generoasă îl face de multe ori să folosească humorul, una din calităţile mari de creator de viaţă a d-lui Teodoreanu.

Intr'o dimineaţă, Dănuţ găseşte pe masa lui de lucru un bilet dela doamna Deleanu, care îi anunţă sosirea Monicăi.

Casa întreagă aşteaptă pe cele două fete. S'a făcut „grijitura mare" coana Catinca a venit să dea ajutor, „Baba" bătrâna bucătărească care luase darul beţiei revine, pune din nou stăpânire pe bucătărie şi pregăteşte cozonaci pentru duduia Olguţa.

Dănuţ îşi umple automobilul cu liliac şi se duce la gară. Acolo întâlneşte pe Tonel, acum mare comisar regal la Chişinău, amator de băutură, „crai irezistibil" şi tapeur fără jenă.

In sfârşit, sosesc fetele. Acasă, jos în sala de intrare, Olguţa desface cufărul cu daruri. Fiecăruia i-a adus exact ce ştia că l-ar fi încântat. Olguţa dovedeşte astfel adânca ei structură sufletească, în care intra dragoste şi duioşie pentru toţi ai casei şi un delicat simţ psihologic.

Urmează apoi masa: un ospăţ românesc a cărui durată şi dimensiuni fusesera uitate de Monica şi Olguţa. Veselia, râsul redau casei sonorităţile şi trepidaţia de altădată. Când rămâne singură în odaia ei, Olguţa îşi trimite toate gândurile către Vania. „Pe o măsuţă, alături de fereastră, se desluşea un vas în care crengi de liliac îşi înclineau fagurii albi. Cu o mişcare bruscă, smunci întregul mănunchiu aruncându-l în noapte ca spre cineva."

Olguţa aşteaptă veşti dela Vania. Trec lunile şi nu soseşte nimic. Familia Deleanu, Herr Direktor, coana Catinca, Mircea Balmuş, Puiu şi Alexandru Pallă s'au instalat la Medeleni şi domnul Deleanu jubilează în fruntea meselor transformate în banchete. Olguţa şi-a pierdut veselia şi spontaneitatea de altădată. Bătrânii bănuesc un început de dragoste pentru Mircea şi aşteaptă să imite pe Monica şi pe Dănuţ, care se logodesc. Olguţa nu înţelege nimic. Ea se duce în fiecare zi la gară, să ia corespondenţa. Când în sfârşit primeşte o scrisoare, porneşte imediat la Bălţi, unde Vania a fost reţinut întâiu de un proces la consiliul de războiu şi apoi de aranjarea unor drepturi de succesiune. Olguţa face drumul în vestitul tren de Bălţi, fără geamuri, fără lumină, înţesat cu o mulţime barbară. Ajunsă în oraşul noroaelor, Olguţa descopere pe Vania în fundul unei case boereşti pustii. In odăiţă nu-i decât Vania şi un pian. Atâta e de ajuns pentru Olguţa. In vulgarul şi murdăria dimprejur, se desfăşoară o dragoste pură, înaltă, cu lirismul unei sonate de Beethoven. Vania, omul de fier, varsă o lacrimă.

Cei doi îndrăgostiţi se despart, după ce hotărăsc să plece din ţară la începutul lui Septembrie „cheiul soarelui, când se îmbarcă toamna". Olguţa se întoarce la Medeleni şi trăeşte zile de fericire, în acea „somnolenţă luminoasă pe care-o dă trupului baia de soare, şi sufletului, dragostea". Stă mai mult în căsuţa pe care i-a lăsat-o Moş Gheorghe; acolo scrie lui Vania. Primeşte dela el o scrisoare în care fixează data plecării: 14 Septembrie. Se vor întâlni în Constanţa, la capul farului: acolo se vor logodi înaintea plecării. Dar la o vânătoare lângă legendarul Iaz al Mânzului, Olguţa simte că răul de care suferise la Paris, revine. Şi bunica ei murise de cancer. „E îngrozitor să iubeşti şi să fii urâtă, respingător de urâtă." Doctorul Mass îi telegrafiază, recomandându-i extirparea sânului. Va trebui apoi să pribegească din spital în spital, din sanatoriu în sanatoriu. Olguţa nu poate primi o astfel de viaţă, *fiindcă iubeşte.*

Din casa lui Moş Gheorghe scrie Monicăi: „Sunt suveranul vieţii mele. Liberă, v'am sacrificat pe toţi ai Vaniei, dragostii mele pentru Vania; o voiu sacrifica şi pe ea acuma, când văd că încep să devin robul vieţii mele."

O roagă pe Monica să se ducă în locul ei la Constanţa şi să-i ceară lui Vania inelul de logodnă. „Să mi-l pui pe deget. Am acest drept. Sunt logodnica lui, şi voi rămânea logodnica lui şi atunci când inelul va străluci pe o falangă uscată."

Olguţa scrie şi câteva rânduri d-lui Deleanu. „Era îmbrăcată în rochia de „Esmeraldă." Din corsaj smulsese fâşia trimisă lui Vania. Roşeaţa soarelui din apus o îmbrăca în ape portocalii, de culoarea rochiei, înlocuind fâşia desprinsă. Ca să asculte inima, îşi ţinu respiraţia. Avea o arsură de ger în toate încheeturile, şi fruntea-i năduşea în valuri, lăsându-i gust sărat în colţurile buzelor.

Mâna cu revolverul se înălţă, îndreptând ţeava spre degetul care marca locul inimii.

Degetul cel gros al mâinii drepte pândea inert pe trăgaci.

Privi lumina, c'un surâs mirat.

Era ca o tăcere încremenită a unei mulţimi, în preajma panicei sau a uralelor.

In lacătul inimii glonţul intră.

Viaţa năvăli afară.

Ploae de stele, zilele viitorului căzură în noapte".

Monica se duce la Constanţa, dar nu-l găseşte pe Vania, care plecase singur. „Fug, scrie el. Asta-i viaţa mea. De nimic şi după nimic, dar fug. Mă târăsc pe faţa pământului, fără să încolţesc nicăeri".

Monica aruncă foile scrisorii pe valuri. „Era atât de tristă viaţa, încât marea se deschidea înainte ca un drum de pace şi odihnă."

Epilogul arată pe Dănuţ şi pe Monica ducând un traiu de muncă şi contemplare. Mircea Balmuş devine profesor universitar, se înscrie la liberali, se însoară cu o matroană mediocră. Bătrânii sunt trişti. Alexandru Pallă îşi amorţeşte suferinţele cu morfină. Moşia Medeleni se vinde.

* * *

„Intre Vânturi" trebueşte cetit cel puţin de două ori: odată pentru a cunoaşte până la capăt istoria familiei Deleanu şi sensul general al celor trei volume care alcătuesc Medelenii. A doua oară trebue cetit pentru frumuseţile risipite în fiecare pagină cu atâta belşug, încât e cu neputinţă să fie prinse toate la o singură lectură. De altfel nici a doua parcurgere a minunatei cărţi nu va provoca saturaţia cetitorului. El va descoperi mereu lucruri noui şi uimitoare. Noaptea pe mare, Ceahlăul şi Copoul, câteva portrete, episodul dela Bălţi, vânătoarea la Iaz, sfârşitul Olguţei ar trebui citate în întregime. Dar cum nu e posibil, rugăm pe lector să le caute singur în volum şi să le reciteească. Va avea aproape aceiaşi bucurie caşi cum paginile i-ar fi fost necunoscute: stilul d-lui Ionel Teodoreanu are focuri multiple şi variate, ca o piatră rară cu nenumărate faţete.

* * *

Incheind Medelenii, d. Ionel Teodoreanu a câştigat o frumoasă victorie, menită să treacă în istoria literară. Romanul familiei Deleanu a făcut să cadă barierele care ţineau departe pe scriitori de cartierul bogat şi interesant, populat cu semeni de-ai lui Dănuţ şi prietene de-ale Olguţei. De acum înainte se va desvolta şi la noi romanul vieţii burgheze, atât de important în alte literaturi.

„Medelenii" aduc o formulă intermediară, un mare folos până la definitiva maturizare a clasei subţiri dela oraşe. Eri, singurul izvor de inspiraţie era viaţa dela ţară. Cel mai bun roman al lui Duiliu Zamfirescu poartă chiar acest titlu. D. Ionel Teodoreanu, deşi nu se desparte decât în epilog de pământul ferm şi plin de resurse al moşiei Medeleni, face dese şi lungi popasuri la Bucureşti, la Iaşi, la Veneţia, la Paris. Iar eroii, afară de Moş Gheorghe şi de slugi, sunt din clasele evoluate prin buna stare materială şi prin cultura îngrijită. Formula aceasta în care natura şi rusticul alcătuesc fundul marelui tablou, e potrivită vieţii româneşti contemporane, care rămâne încă economic, ideologic şi poetic, vasala „ogorului strămoşesc". Financiarul pune în calculele sale impozitele şi consumul satelor; profesorii se slujesc de „talpa ţării" în orice argumentaţie; iar idealul chefliului îmbrăcat nemţeşte e un prânz pe iarbă verde, cu pelin şi lăutari. Orice creaţie amplă de viaţă românească trebue să cuprindă măcar incidental, câmpul, codrul, râul, haiducul sau moşul, — *personagiile „Mioriţei"* a cărei moştenire n'am epuizat-o încă.

Cu instinctul sigur al scriitorului mare, d. Ionel Teodoreanu a cuprins gama românească şi a scos acorduri nouă, bază pentru literatura unei epoci întregi: „Medelenii" dau titlu de nobleţă literară la o mulţime de personagii şi situaţiuni, aproape excluse până acum în scrisul românesc. Revoluţia aceasta a fost susţinută cu vicleniile şi meşteşugurile unui stil nou. Copleşitor de bogat şi totuş subtil, acest scris liberator a scos din neființă pe Olguţa, pe Dănuţ, pe Monica, pe doamna Deleanu, pe Alexandru Pallă şi atâtea alte figuri interesante şi vii prinse între poeme şi elanuri lirice, ca între nişte cununi de lumină.

I. LUCHIAN

INSEMNĂRI

Din antologia scrisului român

Din revista cinematografică „Buletinul", No. din 25 Decembrie 1927 :

„Fericirea este o negaţie a durerei, şi se manifestă în primul rând cu o mină veselă..."

„Trăiască sportul, este singura comedie complectă din acest an... Trăiască sportul, bine, trăiască, dar cum rămâne cu miile de spectatori cari, tăvălindu-se de râs prin staluri, s'ar putea ca trecătorii din stradă să creadă că cine intră în cinematograful nostru este apucat subit de accese de râs ?".

„John Gilbert este un vrăjitor frumos, cu ochii adânci ca două funduri de iaz, cu dinţi strălucitori şi ascuţiţi gata să-şi înfigă albul lor de porţelan în carnea albă pe care buzele mai întâi au desmierdat-o".

„Buzele lui John Gilbert, două reptile mici, bune să le sugrumi cu dinţii până s'or contracta nervos şi senzual".

Din volumul „Dr. C. I. Istrate intim", scris de un admirator, citim :

„Viaţa şi-o petrecea în laborator. La 7 dimineaţa, sau adesea şi mai înainte, îmbrăcat foarte sumar, căci locuinţa o are în etajul laboratorului, cobora (admiraţi consecuţia timpurilor), şi până la 7 seara lucra fără întrerupere. Lucrează (ai !) cu substanţe în cantităţi mari, căci consumând pe deoparte material, descoperă pe de alta, cu mai multă uşurinţă corpi noui".

„Exploziile nici ele nu lipsesc... Şi iată cam ce s'a întâmplat Doctorului în decursul lucrărilor lui. Odată, în laboratorul lui Friedel, s'a ales cu mâinile arse, *pe când* (observaţi acest *pe când)* profesorul lui, cu barba arsă".

„Altă explozie la Paris a întâlnit-o (!) în laboratorul facultăţii de medicină". „La Bucureşti, D-l Constantinescu, un elev al său, a avut două accidente grave : Primul, a fost produs de un aparat cu alcool din care s'a ales cu o arsură pe cap. Dr. Istrati a construit în urma accidentului acestuia o duşă în laborator, căci n'a putut stinge atât de repede capul în flăcări al elevului la cişmea". Acesta e primul accident al D-rului Istrati suferit de D-l Constantinescu.. Iată-l însă pe al doilea, încă mai interesant :

D-l Constantinescu a mai avut o explozie teribilă (de mânie?) în laborator, din care (din laborator? din explozie ?) a ieşit... ca prin minune nevătămat".

Iată acum accidentele pe care le-a avut D-rul Istrati personal :

„D-rul Istrati însuşi a avut cea mai îngrozitoare explozie. Lucrând cu anilină, privea înconjurat de elevii săi aparatul în care fierbea substanţa, la 180°. Deodată, aparatul explodează, şi conţinutul umple toată faţa D-rului Istrati care era aplecat mai mult asupra lui. A primi pe obraz anilina la 180° era, fără îndoială, perderea vederei. Dus în cancelarie şi spălat D-rul Istrati deschide ochii şi buimăcit de bucurie că nu şi-a perdut vederea, cade în genunchi şi-şi face cruce".

„Când l'am urcat apoi în apartamentul său, s'a privit în oglindă şi se înspăimântă de culoarea cadaverică pe care o aveau faţa şi mâinile sale".

„D-l Dr. Zacharia, actual profesor, care e de un calm şi o prezenţă de spirit nemaipomenite, a trecut în bibliotecă, şi cercetând a aflat că anilina e toxică şi că dă pacientului o culoare de cadavru". (Asta zicem şi noi prezenţa de spirit: să descoperi proprietăţile unei substanţe cu care lucrezi de un an exact în momentul când ai nevoie să-ţi calmezi patronul !).

Dar să trecem la alte perle.

In programul Cinematografului Odeon, citim (Ianuarie 1928) :

„Lily Damita este una din puţinele vedete admirate de spectatorii de ambele sexe. Lily Damita nu cunoaşte ţara noastră, dar ştie că noi Românii preţuim foarte mult luxul şi eleganţa, de aceea România îi e extrem de simpatică".

„Lily Damita călătoreşte, în toate turneele sale cinematografice împreună cu mama ei, jandarm nedespărţit, care veghează cu ochi de Argus asupra comoarei".

In Almanachul ziarului Universul, din 1922, găsim o nuvelă intitulată „Domnul Director" (p. 69). Sunt amintirile unui şcolar despre o serbare de sfârşit de an. Citâm : „Pătruţ (ce românesc e acest nume !), Pătruţ se apropie de Domnia-Sa (D-sa e Domnul Director ; domnia-sa, într'o nuvelă literară !) şi îi oferi ca amintire o statuetă simbolizând munca".

„Când s'a isprăvit serbarea, m'am apropiat de domnia-sa şi luându-i mâna, i-am sărutat-o cu un sughiţ plin de innec. Ştiu că m'a îmbrăţişat, şi mi-a spus :

„ — Du-te, Barbule, sănătos. Dumnezeu să-ţi presară în cale numai trandafiri, iar ţării noastre să-i fie pre cinste".

In revista „Buletinul cinematografelor, (Decembrie 1927) cetim :

„Un film cu Josephine Backer ? Dar bine, asta înseamnă un regal de spectacol hărăzit muritorilor cari nu au posibilitatea de a-şi face voiajul anual în oraşul luminei, adică la Paris".

„Astă vară, comicul nostru Tănase, a încercat să ademenească această minunată pasăre neagră pentru Bucureşti. După câte ştim, i-a oferit nu mai puţin de câteva milioane pentru o şedere numai de 10-12 zile, dar dansatoarea excentrică, n'a putut primi. Şi a avut dreptate. Ce se face Parisul fără Joséphine Backer ?"

„Un prieten care tot auzind de celebritatea excentricei, m'a întrebat foarte curios : Dar bine omule, ce are femeia asta că a înebunit o lume ? In definitiv ce face ea mai mult decât dansează ?".

— Ei bine, n'am putut să-i dau decât un singur răspuns : Femeia aceasta este cea mai mare minune printre minunile Parisului : *dansul ei este, într'adevăr, o nebunie, dar ceva exotic ;* ceva plin de mirajul etern al ţinuturilor virgine dela tropic, unde sângele curge mai repede şi mai aprins în corpul oamenilor".

„In Sirena Tropicelor Joséphine Backer a isbutit să îndrepte arta cinematografică pe un curs nou, şi într'un ritm tot aşa de îndrăcit ca şi temperamentul său meridional" (locul de origine al Josephinei Backer se deplasează în cursul povestirii)".

„Jean Peyrane (e vorba de un alt film) a înştiinţat-o pe D-na Debresle că legătura lor s'a terminat, şi sărmana femeie nu poate suporta această deziluzie. Deacum înainte, pentru toată lumea ea a sucombat acasă de o afecţiune de cord". — X. Y.

P. S. Spre a nu se da naşteri la interpretări greşite, atragem atenţia că numai forma literară ne-a interesat în toate aceste citate. Comentariile criticilor de artă, precum şi lirismul sui generis al biografului Doctorului Istrate, precum şi stilul subaltern al colaboratorilor literari dela Almanachurile Universului nu împiedică nici pe John Gilbert să fie un profund artist, nici pe Doctorul Istrate să fi fost un mare şi generos savant, nici pe vre-unul din cetitorii noştri să se gândească cu exact aceeaş duioşie la anii şcolii şi la foştii lor profesori.

Jean Paul şi pluralismul în iubire

Pelerinii care se duc azi la Bayreuth, abia îşi mai aduc aminte de „ilustrul domn Jean-Paul despre care întrebau avizi călătorii şi toate femeile dela începutul veacului trecut.

Rari cetitori mai răsfoesc **Hesperus, Quintus Fixlein, Titanul,** recunoscând în **Jean-Paul Richter** un izvor adânc al romantismului german, francez şi chiar englez.

In veacul trecut, **Jean-Paul Richter** s'a bucurat de mare glorie: Carlyle îl prefera înaintea lui Shakespeare, Milton, Ezechiel! Hugo îl supranumise „Titanul", după titlul romanului, Gérard de Nerval se lăuda „că-l bea ca laptele", iar Musset i-a consacrat un studiu la care adăogase o culegere din cugetările scriitorului german. Liedurile lui Schumann păstrează influenţa sa şi cu toate acestea cine mai vorbeşte astăzi de Jean-Paul ?

Jean-Paul Richter, amestec de erudiţie şi frivolitate, messianism, religiozitate vagă, glorificând instinctele, simţea o nevoie sinceră de-a iubi pe oameni, dar mai ales pe femei. El a propovăduit **pluralismul** în dragoste şi considera căsătoria o instituţie împotriva naturii, născocită de maniacii care se proclamă protectorii ordinei. Ei au clasat fiinţele ca şi lucrurile, dând fiecăruia un număr. „Dar niciodată, scrie Jean-Paul, maniacii de numere şi ordine nu şi-au bătut mai tare joc de omenire, decât când au fixat cifra **unui** pentru acest lucru (amorul).

Au spus „cele patru colţuri ale lumii", „cele **cinci** simţuri", cele **şapte** păcate capitale; dar în ziua în care au declarat că cetăţeanul n'avea decât o singură dragoste de satisfăcut, asupra uneia şi aceleiaşi persoane până la moarte, au atins culmea neruşinării".

Totuşi, Jean-Paul era german şi'n plus, fiu de pastor de-aceea şi-a completat protestarea, punând o limită pluralităţii amorului: poţi iubi toate fiinţele demne de iubire pe care le-ai întâlnit, dar amorul să rămâe „în marginile sentimentului fără păcat", până la sărut, sărutul pasionat, sublim, căci numai atunci nu-i nici o primejdie individuală sau socială. Amorul nu trebuie să fie nici durabil, nici unic şi Jean Paul a dat cel dintâi exemplul. E nesfârşit numărul femeilor pe care le-a iubit pentru a le părăsi fără regret şi fără gelozie, recitind ultimei iubite, scrisorile celor din trecut.

Dar într'o zi, pe când dormea trântit pe-o canapea îmbătat uşor de vin şi de visare, o tânără fată, Caroline Meyer îl sărută pe gură. Trezit, Jean-Paul avu impresia unui sărut neîntâlnit până atunci, imaginea definitivă a viitorului. Jean-Paul se căsători cu Carolina. După călătoria de nuntă, s'a stabilit cu iubita lui la Bayreuth pentru o viaţă paşnică, tulburată arare de visări nebune.

In timpul călătoriei de nuntă se petrecuse o întâmplare hazlie: Contesa de Schlabzendorf, logodită cu distinsul d'Ahdefeldt, căruia îi dăruise cu ocazia aceia, o somptuoasă haină de blană, plecă să întâlnească pe Jean-Paul. D'Ahdefeldt, din delicateţă, înapoie blana, pe care contesa o dărui imediat lui Richter. Cu toate acestea, cei doi protejaţi ai contesei, au rămas buni prieteni, deşi toată iarna Jean-Paul, care iubea luxul, a umblat cu blana cea scumpă şi călduroasă, alături de sgribulitul d'Ahdefeldt care tremura într'un palton necăptuşit.

Afară de această mică aventură, timp de zece ani, Jean-Paul Richter a fost cel mai credincios soţ şi părinte. Carolina îi dăduse mulţi copii care-şi adorau tatăl, deşi nu arare îi potolea cu biciul.

Dar, dela un timp, se plictisi de mesele regulate şi bine gătite ale Carolinei şi plecând de-acasă, se instală într'o cârciumă, să aibă vinul, elixirul iluziei, mai aproape. Aici, începură să-l tulbure amintirile, gloria deodinioară, femeile frumoase care i se închinaseră şi-o nelinişte mare îl cuprinse. Implinise cincizeci de ani, dar simţea nevoia să schimbe, să plece, să cuprindă lumea, ca altădată.

Incepu să călătorească şi să petreacă cu înfrigurare.

Blânda Carolina se ştia înşelată, dar n'a încetat o clipă să-l iubească şi să-i scrie cu resemnare şi tristeţă sfâşietoare, scrisori la care Jean-Paul abia răspundea.

Insfârşit, bătrân, obosit, bolnav, se întoarse la căminul său. Cel care fusese un admirabil causeur, abia mai putea vorbi. Dar seara, transportat de fericire, asculta lied-uri din Schubert şi Schumann.

Şi după multe zile la fel, omul pe care l-au adorat toate femeile, se stinse. — ST.

Desperanto

Maximilian Harden, celebrul polemist german a cărui moarte am înregistrat-o acum câte-va luni, era unul din oamenii cei mai culţi ai timpului. Avea o memorie fotografică şi o erudiţie enciclopedică ; amicii lui îl consultau ca pe un adevărat dicţionar. In anii lui de tinereţe, scria cu cea mai mare strălucire. Articolele lui erau pline de cuvinte şi expresii noui. Dar pe măsură ce îmbătrânea, reputaţia lui de scriitor era din ce în ce mai contestată. Avea o ciudată aversiune faţă de stilul simplu, natural, făcea fraze interminabile, îngrămădea epitete şi imagini, căuta obscuritatea, stilul înflăcărat ; evita pe cât posibil cuvântul propriu şi niciodată nu numea pisica, *pisică,* ci „o graţie domestică".

Un alt polemist, de o cu totul altă valoare morală şi literară, marele scriitor vienez *Karl Kraus,* descoperi că Harden scria nu în limba germană curentă, ci în... „desperanto". In fiecare număr al revistei „Die Fackel", Karl Kraus aşeza pe două coloane frazele lui Harden şi traducerea lor în limba de toate zilele. De pildă :

Desperanto :

„Indepărtatul coborâtor din Rurik, apărătorul crucii cu două braţe şi despot al tuturor Ruşilor..."

Traducerea :

Nicolae al II-lea.

Coloana din stânga era cu totul neagră, cea din dreapta aproape albă şi perifraze de 10-12 linii erau redate printr'un singur cuvânt. — *g. b.*

„Crimă şi Pedeapsă"

La Teatrul Comunal din Praga a avut loc premiera unei piese de teatru, prelucrată de dr. Jan Bor, după cunoscutul roman al lui Dostoewski: „Crimă şi Pedeapsă".

Romanele lui Dostoewski au mai fost dramatizate, şi cele mai cunoscute lucrări sunt „Fraţii Karamazov", prelucrată de Nemirovici-Dancenko, prelucrările franceze ale acestui roman şi ale romanului „Crimă şi Pedeapsă".

Totuşi nici una din aceste dramatizări nu erau satisfăcătoare.

Nemirovici-Dancenko s'a ţinut strict de textul romancierului rus şi rezultatul a fost că legăturile între diferitele scene trebuiau să fie făcute prin recitări.

Prelucrarea franceză a transformat romanul „Crimă şi Pedeapsă" într'o dramă care nu avea însă dela Dostoewski decât personagiile şi era mai mult detectivă decât psihologică.

Dr. Bor a reuşit, în prelucrarea reprezentată acum, să se apropie cât mai mult de opera poetului, dar în acelaş timp scenele dramatice, dialogurile şi monologurile, extrase direct din roman, au fost astfel alese, încât formează un tot şi dramatic şi psihologic.

Deoarece însă în această formă lucrarea e foarte întinsă, ea a fost împărţită în două părţi, reprezentate consecutiv.

Din cele 19 tablouri, care compun lucrarea dramatizată, două cuprind numai monologuri; totuşi lucrarea a impresionat profund.

Spectatorii au urmărit cu interes ambele părţi. — **b.**

Tradiţia franceză

In No. 375 (12 Febr.) al **Adevĕrului Literar** a apărut o scrisoare din Paris semnată de Un Rapin şi intitulată: **Pictura în 1927 la Paris.** Constatările făcute de autorul acestei corespondenţe artistice nu ating decât în treacăt problema raporturilor între **tradiţia eternă a Artei franceze** pedeoparte şi oricare dintre **picturile naţionale** din restul lumii civilizate.

Tabloul general prezentat de **Un Rapin** e just.

Autorul abreviază, însă, procesul între tradiţia franceză şi oricare pictor venit la Paris din orice ţara cu scopul de a-şi adăpa **cultura-i artistică naţională** la izvoarele principiilor de artă franceză.

Intr'adevăr, **cu greu se poate distinge tradiţia autentică a artei franceze, în mijlocul gălăgiei dela Montparnasse.** Totuşi, fiecare „artizan" sau artist străin venit la Paris, trebue mai întâi s'o distingă; apoi — să-şi analizeze talentul şi energia în faţa masivului piramidal al acelei tradiţii, şi să-şi definească coeficientul în funcţie de Arta franceză.

Unui geniu solitar îi va fi, poate, îngăduit să nu ţină seamă de această forţă. Insă nici una dintre **picturile naţionale** din restul lumii nu se poate afirma decât atunci când i s'a evidenţiat raportul faţă de pictura franceză. Iată care e, în acest senz poziţia picturii germane, de pildă.

Nevoia de a învăţa la arta franceză, şi primejdia de a se dizolva în ea — există mai întâi pentru pictorii germani. In 1927 un număr însemnat de tablouri germane a apărut pentru prima dată în Paris: la Bernheim („Expoziţia Internaţională" destul de absurdă) şi în „Salonul de Toamnă". Atunci s'a constatat aci că pictorii germani, imitând pe Matisse sau pe Derennes, îşi simplifică şi abrutizează marile modeluri. Expresioniştii germani aspiră numai la originalitate, şi nu pot expune, deci, decât intenţiile lor nerealizate.

Numai doi desenatori (şi acuarelişti) rămân la o parte: George Gross, un fioros caricaturist; şi Paul Klee, un visător şi fantast, tablourile căruia reprezintă viziuni aproape imateriale, abia fixate de o pensulă uşoară. Amândoi sunt complect independenţi de arta franceză; dar amândoi sunt solitari şi în Germania; amândoi nu vor avea vre-un viitor în arta germană, nici nu vor clădi vre-o tradiţie; pe când pictura germană are nevoe de disciplină şi de tradiţie mai mult decât de orice....

Acelaş lucru se poate spune şi despre puţinele tablouri italiene, engleze şi ruseşti expuse în 1927 la Paris. Această participare a picturilor străine la Târgul Artei Franceze nu e o simplă imixtiune sau concurenţă sau comparaţie, ci încă o dovadă că destinele artelor naţionale de oriunde, nu sunt separabile de artă, ale căreia destine se desfăşoară la Paris şi n'ar putea să se desfăşoare nicăeri aiurea.

Viitorul tuturor picturilor nu mai depinde de ele însile: iată ce spune pasul înainte făcut de 1927 la Paris. Viitorul lor depinde nu numai de acele căi pe care şi le va alege oricare dintre picturile naţionale, ci şi de acele drumuri care li se vor deschide. Nu operele maeştrilor naţionali, proprii, determină acest viitor, ci lucrările marilor artişti europeni şi înainte de toate — artişti francezi.

Citiţi romanul:

MICUL SACRIFICIU

de DELAFRAS

Editura „Cugetarea" Lei 40

Făgăduială sinceră

— Inainte de a-ţi ucide bunicii, ai omorât pe tatăl şi pe mama ta ?

— Da, dar îmi pare rău, şi vă jur că n'am să mai fac!

(„Le Journal")

Istorie

— Spune-mi, tăticule, de ce regii puteau să fie încoronaţi la 14 ani, dar le era interzis să se căsătorească înainte de-a împlini 18 ani?

— Asta dovedeşte, dragul meu, că e mai uşor să guvernezi un regat decât o femee.

(„Le Matin")

Ultimele noutăţi apărute în „Biblioteca pentru toţi", Editura

Librăriei „UNIVERSALA" Alcalay & Co.

Calea Victoriei 27 (Colţ cu Bul. Elisabeta)

Liviu Rebreanu. — Cântecul iubirii, Nuvele	Lei	12.—
Trancu-Iaşi. — Regele Ferdinand I şi problemele sociale	„	12.—
Kiriţescu Const. — Războiul nostru de întregire 1916—1918, cu ilustraţiuni	„	12.—
Pirandello Luigi. — Omul, bestia şi virtutea, teatru, traducere de Petre Sturdza	„	12.—
Slavici I. — Prinţesa, Căile morţilor, Un democrat. (Nuvele inedite)	„	24.—
d'Annunzio. — Episcopo et C-ie (trad. de N. Pora	„	12.—
Nordau Max. — In ţara miliardelor, (Nuvele)	„	12.—
Dostoiewsky. — Spovedania lui Stavroghin	„	12.—
Honoré de Balzac. — In căutarea absolutului. (Roman)	„	24.—
Aisimimau. — Filmul şi arta	„	12.—

1150 numere apărute cuprind opere din toate domeniile intelectualităţii

Catalogul gratuit la cerere.

Din literatura franceză

Chamberlain.—Huit siècles de poésie française	„	175.—
Kretschmar. — Manuel théorique de psychologie médicale	„	210.—
Renard. — Le droit, la logique et le bon sens	„	90.—
Coty. — Contre le communisme	„	84.—
Garnier. — Dictionnaire des termes techniques de médécine	„	210.—
Goblot. — Traité de logique	„	210.—
Treich. — Histoires pour lire entre hommes	„	42.—
Chapotin. — Les défaitistes de l'amour	„	105.—
Hauser. —Les débuts du capitalisme	„	187.—
Fayol. — Administration industrielle et générale	„	129.50
Taylor. — Principes d'organisation scientifique	„	84.—
Pradez. — Dictionnaire des gallicisme	„	105.—
Huc. — Dans la Chine	„	105.—
L'art d'aimer en Orient, Kama Sutra .etc.	„	175.—
Lassere. — Des obstacles au developpement du mouvement coopératif	„	225.—
Antonelli. — Traité d'économie politique	„	262.—

Expediţie în provincie contra Ramburs

TIP. „ADEVERUL" S. A. STR. SARINDAR No. 7—11